

O FALIE ÎN TIMP

Pașini de anticipație românească

O FALIE ÎN TIMP

Pagini de anticipație românească
prezentate de
ION HOBANA

1976

EDITURA EMINESCU

București, Piața Scînteii 1

Coperta de: **Armand Crintea**

CUVÎNT ÎNAINTE

Nu se poate spune că editorii americani nu știu să cultive paradoxul profitabil. Mărturie stă și titlul unei antologii publicate cu ani în urmă: *Science fiction* pentru cei care nu iubesc *science fiction*-ul. Departe de noi intenția de a sugera o similitudine de intenții. E adevărat că acest volum apare sub egida unei edituri care a manifestat pînă acum reticență față de un fenomen literar aflat într-o controversată expansiune. Nu ne închipuim însă că eventualii cititori se vor recruta dintre adversarii inveterați ai anticipației — admițînd că această categorie ar mai reprezenta un procentaj demn de atenție în statisticile sociologiei culturii. Volumul nu se adresează, în primul rînd, nici amatorilor pasionați, chiar dacă ei ar putea întîlni și cîteva povestiri inedite sau desprinse din cărți epuizate de o veșnicie. Ne îndreptăm, așadar, spre cei care nu cunosc *science fiction*-ul românesc, datorită fie lipsei de interes (în definitiv, nu oricine gustă miracolele mai mult sau mai puțin științifice !), fie unei experiențe nefericite. Dar cui i-ar da prin gînd să renunțe definitiv la lectură pentru că i-a căzut în mînă un roman submediocru sau un poem lipsit de har ?...

O altă caracteristică a florilegiului pe care vi-l înfățișăm o constituie alăturarea unor texte aparținînd atît „vîrstei de aur“, cît și perioadei contemporane a anticipației autohtone. Încercăm astfel să demonstrăm continuitatea preocupării pentru un „gen“ a cărui seducție s-a exercitat și asupra unor nume prestigioase ale literaturii noastre. În treacăt fie zis, ne-am oprit exclusiv la texte de-sine-stătătoare, chiar atunci cînd fac parte din volume urmărind să asigure o anume unitate prin procedee și atmosferă (Tablete din Țara de Kutu de Tudor Arghezi) sau prin omniprezența eroului (Aventurile d-lui Ionel Lăcustă-Termidor de Felix Aderca). Am hotărît,

de asemenea, să nu apelăm decît la scriitori de azi care desfășoară o activitate statornică pe acest tărîm, materializată în cărți.

În limitele hotărîte de noi ale acestui cuvînt introductiv, nu vom aborda probleme legate de istoria, direcțiile și tendințele literaturii noastre științifico-fantastice. Am făcut-o cu alte prilejuri și vom avea prilejuri s-o mai facem. Cît despre textele alese, comentariul ar fi oricum de prisos dacă ele n-ar trăi datorită unor virtuți intrinsece. Le lăsăm deci să se prezinte singure, nădăjduind că vor cuceri sufragiile cititorilor.

Eluard spunea undeva că nu alcătuești o antologie decît pentru tine însuși. Această semibutadă conține doar jumătate de adevăr. Desigur, n-ar fi fost posibil să facem abstracție de gustul și exigențele proprii. În același timp, n-am uitat că sîntem datori să oferim o imagine reală și semnificativă a valorilor clasice și, mai ales, a stadiului atins de fantastații contemporani. Cu omisiunile și, poate, oscilațiile valorice datorate failibilității autorului, antologia de față circumscrie deci un efort creator ale cărui roade situează anticipația românească pe un loc onorabil în ierarhia europeană și mondială, după cum recunosc și specialiștii străini. Optimismul nostru nu se confundă însă cu exaltarea. Iată de ce nu împărtășim opinia potrivit căreia science fiction-ul ar fi singura literatură vie a epocii noastre, dar sîntem convinși că, alături de formele de expresie artistică „tradiționale“, el contribuie la o mai profundă înțelegere a omului și a societății, pregătindu-ne pentru inevitabila confruntare cu Viitorul.

ION HOBANA

OCEANIA—PACIFIC—DREADNOUGHT

Era în ajunul anului 1952, iar vasul uriaș, acel Dreadnought al Păcii, pe care înalta finanță franco-anglo-americană îl pusese de vreo douăzeci de ani în executare, trebuia în curînd să fie împins afară din matca în care fusese lucrat, în apele Oceanului. Cu adevărat, prin grai și prin ziare, se mai zvoneau încă critici cu privire la opera de necrezut a cărei înfăptuire se urmărea. Dar mulțumită celor două miliarde ce fuseseră cerute de la publicul lumii întregi prin subscriere de acțiuni, întovărașitele companii maritime se aflau în ajunul izbîndei lor.

Vasul pomenit nu era însă nicidecum o corabie, ci mai mult un fel de pod, pus pe o schelă de stîlpi de oțel, a căror înălțime era de peste cincizeci de metri de la suprafața mării. Se înțelege că stîlpii erau și ei legați între dînșii cu feluri de încrucișări de fiare și prin o întreagă încurcătură de împletituri și de garduri, dintre care unele erau tot de oțel iar altele de aluminiu.

Între împerecherile dintre acești stîlpi, și la partea lor de jos, fuseseră înșurubate, în lagăre de bile mari cîte o ghiulea de tun, roate cu spițele închise între puternice plăci metalice ce întocmeau deasupra acestor spițe un fel de cutii pline cu aer. Diametrul acestor roți avea o lungime de aproape douăzeci de metri. Numărul roților era socotit pe greutatea schelei și a podului plutitor pe care ea îl sprijinea, cît și pe întinderea acestui vas nemaipomenit încă și a cărui suprafață plutitoare întrecea pe a Parisului. De la zece metri mai sus de aceste roți, adică de la treizeci socotiți din fața mării, puternice plăci de fontă închideau jur împrejur vasul și întocmeau subsolul plutitorului pod. Cele mai înalte valuri neîntrecînd mai niciodată o înălțime de douăzeci de metri, apa se scurgea printre gardurile și împletitu-

rile de oțel. În acest așa-zis subsol al plutei fuseseră așezate numeroase uzine de producere a forței ce era distribuită la cele zece mii de motoare care puneau în mișcare roatele vasului. Pintecoasele lui roate, sprijinite deasupra mării cum erau de aerul comprimat pe care-l purtau în ele, nu se cufundau în apă decît pînă la căpățînile lor.

Oricît de ciudat și de nou ar fi părut însă sistemul pe care vasul se rezema, el nu era nou. Încă de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, un inginer francez, cu numele de René Bazin, îl propusese și făcuse chiar mici încercări între Franța și Englitera. Iuțeala lui, după cum demonstrase inginerul, nu putea decît să fie sporită prin faptul că roțile, neavînd linguri sau lopeți, urmau să alunece pe apă în loc să se lupte cu împotrivirea ei. Spăimîntătorul și minunatul Dreadnought al Păcii sleise însă întreaga producțiune a fierului după fața pămîntului, și ar fi rămas neisprăvit, dacă omenirea nu s-ar fi aflat tocmai atunci într-o eră de liniște și împăciuire, așa că societatea în comandită a vasului obținuse, fără multă greutate, de la mai toate statele puștile, săbiile, baionetele și tunurile ce rugineau de mai bine de zece ani prin arsenalele lor. Se înțelege iar că inginerii, arhitecții, cit și lucrătorii de peste tot, își găsiră acolo întrebuințarea timpului și răsplata largă a muncii lor.

Dar după ce acest uriaș chemat să lege continentele între ele, și pe care nici o furtună n-ar mai fi putut să-l clatine, după ce el se află într-o bună dimineată cu totul și cu totul gata, se începu atunci o altă lucrare. Pe nemărginita întindere a podului, cu care dacă voiai să te afli la nivel trebuiai să te urci pe dealurile învecinate, societăți de construcțiuni de case începură să ridice pe capete palate cu cîte un singur rînd, zidite din ușoara piatră ce se numește spumă de mare sau din aluminiu. Strade răsăriră astfel ca din pămînt. Bulevarde și piețe largi se deschideau, cînd într-o parte, cînd în alta a noului oraș, iar grădini și parcuri întocmite din pămînt, anume adus în acest scop, și printre care curgeau rîulețe de apă limpezi, se înavuțiră în grabă cu copaci, mutați acolo cu ajutorul celor mai de pe urmă plăsmuiri științifice, și ale căror rădăcini străbăteau în solul unde erau cuprinse de vase de cîte opt metri adîncime, și le și mai prelungeau chiar fundurile în cîte o parte și în alta cu cîte alți șase sau opt metri. Negreșit că aceste

societăți mai cheltuiră și ele două miliarde cu clădirea și întocmirea orașului, și acum, cam pe la sfîrșitul anului 1952, apocalipticul Dreadnought sprijinea pe nesfîrșita lui pădure de stîlpi adevărata Capitală a mărilor și oceanelor.

Dar era admirabil că această Capitală era înconjurată cu cheiuri pe care le înveseleau boschete de trandafiri înfloriți și le umbreau castani. Cît despre orașul în sine, el mai cuprindea afară de grădini și monumente, lungi docuri pentru mărfuri și cereale.

Tot în el se întîlneau apoi grajduri și magazine pentru felurite animale ce aveau să fie duse de la o lume la cealaltă. Teatre și cafenele, restaurante și baruri, cinematografe, tîrguri și panorame, cazinouri pentru jocurile de noroc, cît și săli de baluri și de alte petreceri, se aflau în mai toate suburbiile orașului; apartamentele și odăile erau închiriate cu luna, cu săptămîna și chiar cu ziua, și luxul și confortul lor atingeau cea mai înaltă culme. Un milion de pasageri putea, în sfîrșit să fie în cuprinsul acestui Dreadnought, cu totul la largul lui.

Dar pasagerii, ce se înscriseră încă cu trei luni înainte de ziua hotărîtă pentru plecarea vasului, trecuseră cu mult de un milion și se prevedea că atunci cînd el se va urni din loc, îmbulzeala ce va fi pe stradele lui va fi deopotrivă cu cea a Parisului. Fiindcă însă bulevardele, cît și toate celelalte strade mai largi, fuseseră secționate pe mijloc în întinderea lor, și întocmite astfel că o parte a fiecăruia să se miște într-o direcțiune și cealaltă în alta — ele avînd dedesubtul lor roate ce alunecau pe șine așezate în subsolul vasului — nu se putea întîmpla nenorocirile pe care locomoțiunea automobilelor și a trăsurilor le scot zilnic la iveală în orașele mari. În ulițele înguste, circulațiunea era rînduită și se făcea prin ajutorul unor mici trăsuri din împletituri de papură sau paie așezate pe schele de trestie de mare. Ele erau în sfîrșit purtate înainte, după cum chiar astăzi se urmează în unele orașe mai mari cu mărfurile ușoare, de bicicliști bine pregătiți pentru ciudatul mijloc de tracțiune al acestui veac nou ce ridică pe oameni de la treapta de vite de jug la treapta mai nobilă a cailor.

Zgomotul zguduitor al autobuzelor și al automobilelor — aceste idioate mașini ce aminteau foarte de aproape greoaiele treierătoare de grîu și ce totuși făcuseră admi-

rațiunea a trei generațiuni de oameni — se desființase și mastodonții de odinioară rămăseseră în memorie ca niște bestii preistorice, pe a căror socoteală se rîdea acum cu hohote.

Subsolul orașului fără pereche era tot așa de surprinzător ca și suprafața lui. Energia pe care numeroasele uzine dintr-însul o răspindea în toate subsolurile, întreținea ziua și noaptea mișcarea ce se schimba după trebuința orașului și după nevoile pe care anotimpii le aduceau cu ele, aici în lumină și căldură, și aci în răcoroase adieri încărcate de miresme. Știința ajunsese chiar așa de departe încît niște aparate, așezate în cuprinsul mai tuturor clădirilor, izbutea să coboare temperatura în mijlocul verei celei mai călduroase de la 37° și 40° căldură la 15°, 10°, 5° și chiar 0° căldură. Pe lîngă acestea aerul din odăi putea să fie schimbat la moment, și după placul locatarilor, în aer de munte sau în aer de șes, iar aceasta în chip automatic și aproape fără nici o cheltuială. Odăile mari aveau de altă parte în cîte un perete al lor niște mari și limpezi oglinzi în care după o descoperire științifică industrializată și comercializată de puțină vreme, se resfringeau în urma unei ușoare apăsări pe un nasture, numeroase serii de priveliști de pe diferite părți ale pămîntului, a căror înfățișare furată de electricitate era dusă în acele oglinzi, fără ca formele și culorile lor adevărate să fi suferit o cît mai mică schimbare. Mai trebuiă firește, alte două miliarde pentru ca, în afară de ridicarea clădirilor, orașul să fie înzestrat în subsolul lui cu dinamă și cuptoare, cu canalizări și celelalte lucruri de care nici o grămadire omenească nu poate fi lipsită.

Dar apelurile făcute pentru subscrierea acestor noi miliarde, de societățile ce luaseră asupra lor zidirea orașului, întîmpinară cea mai bună primire în lumea financiară din cîte cinci continente.

D-l du Grigoris — cel care plănuise nemaiauzitul Dreadnought — era un inginer a cărui faimă se dusesse departe în lume și socotelile lui fuseseră întocmite cu atîta temei, încît încrederea într-însul nu mai putea să fie zdruncinată prin nimic. Și de fapt, ce însemnau cele două miliarde cheltuite de el pentru oraș, cît și celelalte trei întrebuințate de societățile de construcții, față de veniturile ce aceste capitaluri avea să le dea ? Omenirea

va mai fi tras apoi și la alte foloase morale și materiale de o așa însemnătate, încît nu s-ar fi putut ajunge la ele cu cheltuieli de zece ori mai mari.

Pe veci învins, oceanul își va fi dezlănțuit, în sfîrșit, zadarnic, puterea valurilor lui celor mai mari și urletele lor cele mai groaznice, iureșurile lor de tigri și elefanți, adîncurile în care un munte cît Himalaia s-ar fi putut scufunda și dispărea ca un sloi de gheață, toate acestea erau supuse uriașului fără seamăn, care, judecîndu-se bine, nu era decît un simbol al puterii și minții omenеști.

Titanul ar fi dus dar, de la o lume la cealaltă, pe vreme bună ori pe vreme rea, îndestularea materială și schimbul de cugetări și de simțiri, și obșteasca confederațiune a unui neîncetat mers înainte ar fi legat pe om de om.

Dacă se va spuné acum, cu privire la partea materială, că cele douăsprezece curse pe care Oceania Dreadnought avea să le săvîrșească pe an de la un continent la alt continent, ducînd pe fiecare dată un milion de călători plătind cîte 100 lei fiecare, ar fi dat un venit de 1.200.000.000 lei. Oricine va putea să priceapă că dividendele de care erau să se bucure acționarii erau să fie nebunești. Un alt venit de cel puțin un miliard urma să fie încasat, tot pe un an, pe mărfurile și produsele agricole încredințate vasului. În sfîrșit, casele de pe platforma lui, a căror zidire fusese lăsată în seama societăților, trebuiau totuși să mai dea acționarilor, pe cale de impozite fonciare puse de societatea întemeietoare, un beneficiu ce ar fi trecut și el de un alt nou și rotund miliard. Cifrele se revărsau deci ca o apă din matca ei, așa că nu mai putea fi vorba de capitalurile puse în joc.

Cu toate acestea, deși totul părea gata, deși pe strade fluturau steagurile celor trei mari state aliate, și anume ale Franței, Engliterei și Statelor Unite, Oceania Dreadnought nu se mișca încă din loc, rămînea alăturat de țărmul golfului de Gasconia. Tirite ca de nebunie, acțiunile urcau la niște culmi fantastice. Părți ale lor, din cîte 500 lei fiecare, se mențineau de o lună pe toate piețele financiare la cifra de 480.000 lei, și păreau un moment să atingă jumătatea de milion.

Acționarii puseseră prin urmare mîna pe averi turburătoare. Primăvara se apropia însă, și o dată cu so-

sirea ei veni și ziua hotărîită pentru inaugurarea sau, altfel zis, pentru pornirea spre New York a mișcătorului oraș. Pentru a se înlesni călătorilor ce alergaseră din toate părțile lumii puțința să fie de față la această solemnitate, se făcuseră cîte o sută de căi ferate paralele unele cu altele și ele vărsau zilnic călătorii pe coasta Gasconiei, nu cu sutele de mii, ci cu milioanele. După cîte se spunea, numărul celor sosiți șovăia între douăsprezece și patrusprezece milioane. Întovărășitele companii ale clădirei vasului își luaseră din vreme măsurile ca o asemenea emigrațiune a popoarelor să poată să afle hrană și adăpost. Ele ridicaseră de-a lungul țărmurilor, pe o întindere de peste 60 km, hoteluri lângă hoteluri și vile lângă vile; case italienești, englezești și rusești, zidite din materiale ușoare ce se întrebuințează la expozițiuni se amestecau cu locuințe arăbești și indiene, cu încăperi olandeze și daneze, iar printre ele răsăreau și cule românești. Japonezii și chinezii își aveau de altminteri cartierele lor. Pentru chirghizii mongoli, precum și pentru beduinii pustiei se avuseră grije a se întinde lungi șiruri de corturi de leletin căptușit cu pînzeturi de păr de cămilă sau numai de pînză. Această nouă lovitură financiară a d-lui du Grigoris îl ridicase odată la rangul de împărat al păcii și de rege al aurului. În ce privește acest aur, este și drept a se spune că el nici nu mai încăpea în lăzile de fier al confederatelor societăți. Se mai putea spune că, din cauza prea marei grămadiri a zisului metal, Franța aluneca spre o catastrofă.

Nu mai era om care să nu se fi îmbogățit, și foarte puțini rămaseră cei care voiau să muncească. Agricultori și neguțători industriași, lucrători, și pînă și haimanalele ce nu erau pînă atunci decît niște tîrîie-brîu, își aveau acuma însemnate depozite de aur la Banca Franței, la Creditul Lionez și la alte mari bănci. Cei care fuseseră mai prevăzători își cumpăraseră din vreme pămînturi și case, mine de exploatat, castele și vii. Odată cu prisosința aurului, crescuseră însă și prețul oricărui lucru, iar kilogramul de carne se vîndu pe o sută de lei și jîmbra pe douăzeci.

Parisul, fiindcă se golise de locuitori, căci toți alergaseră spre golful Gasconiei, pentru a face bani, era văduv de uriașa lui mișcare și de hăul zgomotului ce-l stăpînise pînă atunci. Deși cu aburi, nu mai funcționau nici

tramvaiele nici metropolitane, căci nu se mai aflau mecanici să le conducă. Prăvăliile erau mai toate închise, și nemărginitul oraș murea, uliță cu uliță. S-ar fi crezut că a trecut peste el ciuma și că s-a sfârșit pentru dînsul pe veci orice activitate omenească. Cei care-l părăsiseră mai întîi fuseseră miniștrii și autoritățile care dedeseră fuga acolo unde licărea și zăngănea aurul. Sergenții de poliție nu mai aveau nici ei ce păzi, pentru că nimeni nu mai avea zor să fure, iar apașii ce băgaseră spaima în atîția bogătași erau acum mari și pîntecoși proprietari.

Dar ziua cea mare sosi. Ivirea ei fu vestită prin o mie de lovituri de tun ce izbucniseră în tot largul golfului. Milioanele de răsufări ce gîfiau în acea clipă în fața mării se schimbă într-o aripă de furtună care trecu deodată peste valuri și le ridică răzvrătite. Bolțile cerului fură zdruncinate și se cutremurară de trei ori.

Dar cînd sub caldul și tînărul soare al întîiilor zile ale lui aprilie Oceania-Pacific-Dreadnought fu pus în mișcare de puternicele lui motoare, el, a cărui construcție pasionase în timp de douăzeci de ani populațiunile cele mai depărtate ale pămîntului, și cînd fu văzut că înaintază cu orașul lui pe ale cărui strade mișuna lumea ca în Parisul de odinioară, milioanele de milioane de strigăte ce se ridică se izbîră de cheiurile orașului și, întorcîndu-se înapoi, măturară de pe țărîm o sumă de hoteluri și de case pripit clădite din materiale ușoare.

Oceania-Pacific își urma însă drumul neturburat, se ducea cu largele lui bulevarde împodobite cu uriași pomi înfloriți și cu castani pe ale căror crăci petale de flori trandafirii agățau ca o fulguială de ninsoare primăvărată; se ducea către veacul cel nou, iar New York-ul și universul întreg îl salutară. Și în timp de ani numeroși acest Dreadnought al păcii și al fericirii căra bucuria și bunul trai, toate satisfacările sufletești și materiale, de la un continent la altul.

Cu toate acestea...

Cu toate acestea veni o zi cînd nu mai voi nimeni să muncească. Și fiindcă nimeni nu mai vru să pună mîna pe nimic, nu mai fu în curînd — oricît s-ar fi plătit — o bucată de pîine cît de mică, afară dacă n-ai fi plămădit-o și dospit-o singur.

Comerțul și industria, arta și munca pămîntului, tot ce este activitate omenească încetară astfel și fiecare po-

por se cufundă treptat în barbarie. Nu mai erau pe stradă nici măturători, nici lampagii care să aprindă felinare, nici prăvălii unde să se mai vîndă ceva, nici poliție, nici hoți, și nici funcționari. Birturi nu mai erau de asemenea, și teatre și mai puțin. Unde erau să se mai găsească nebuni care să gătească bucatele, nebuni care să le servească la mușterii, și alți nebuni și mai mari care să se urce pe scenă să țipe, să plîngă, să cînte, să urle ori să se strimbe la public ? Toți erau bogați. Din fericire, un sindicat de bancheri — și n-ar fi de mirare ca el să fi fost chiar cel care clădise subsolul vasului — cu o nespus de mare cantitate de dinamită, îl asvirli într-o noapte în aer.

Unii firește se puseră din nou pe lucru, așa că se reiviră brutari, prăvăliași, birtași, poliție și chiar apași. Și lumea reîncepu să fie cea de mai înainte, adică bogată și săracă, fericită și nefericită.

Dar să nu purtați simbetete, scumpi cititori, acestui sindicat, ci să ziceți împreună cu mine :

Fie-i țărîna ușoară aceluia Pacific-Dreadnought !

UN ASASINAT PATRIOTIC

PREȘEDINTELE

Te numești George Henriquez, zis „Silvan-Eol“, om de litere, 35 ani, invalid de război ; ești acuzat că în noaptea de 23 spre 24 mai 1917, ai asasinat, la el acasă, pe inginerul Theobald Armory, cel mai bun prieten al dumitale. Îți mărturisești crima ?

ACUZATUL

Da !

PREȘEDINTELE

Spune cum s-a întâmplat. Îți recomand să eviți, în povestirea dumitale, orice amănunt străin de ceea ce ne interesează.

ACUZATUL

Am să fiu cât se poate de scurt.

La 12 aprilie 1917, pe la ora 9 seara, lucram la lumina unei lămpi de petrol, în mansarda mea, de la etajul al șaselea, a cărei fereastră unică, spre curte, domină casele din împrejurimi. Lăsasem perdelele ca să nu se vadă nici o lumină (din pricina aeroplanelor inamice).

Deodată, auzii un zgomot ciudat ca și cum mi-ar fi bătut cineva în geam. Ciocănitura se repetă. Cu inima strînsă de emoție — nu puteam să-mi închipui ce pasăre ciudată venea să se izbească de fereastra mea — micșorai lumina lămpii și ridicai perdeaua. Spre marea mea mirare, văzui o umbră colosală, care-mi acoperea o jumă-

tate din fereastră ; o mină mare, neagră, bătu din nou și-o voce cunoscută răsună

— Hai, deschide !

Deschisei, aproape automatic. Cineva se aplecă spre mine. Era Armory, inginerul Theobald Armory, care sta agățat acolo, la marginea odăiței mele, peste prăpastia neagră a curții. Cea dintii mișcare, înainte de a-i întinde mîna și a-l atrage în casă, fu să văd scara uriașă pe care prietenul meu se cocoțase pînă la al șaselea etaj. Dar picioarele lui Theobald nu se sprijineau pe nimic, spînzurau în spațiu.

Cu coatele pe marginea ferestrei, părea că se ține acolo mulțumită unei diabolice figuri de echilibristică. Eram uluit.

— Te-am dat gata, hai ?! zise el, intrînd în odăiță.

Cu gesturi calme, enigmatice, cu un surîs misterios în privire, el își scoase mîinile din niște mănuși negre, enorme, pe care nu le mai văzusem.

— Te rog să mă ierți, dragul meu, zise el, că ți-am intrat în casă, într-un chip atît de neobișnuit, dar nou-tatea pe care vii să ți-o anunț ar fi contrastat prea mult cu o vizită regulată, pe scara obișnuită.

Am pus, în sfîrșit, la punct o invenție care va revoluționa știința și lumea, după ce ne va fi dat o victorie rapidă și totală !

Această invenție, de care tu auzi cel dintii, simplifică într-un chip definitiv, zborul omului.

Peste cîteva luni, aeroplanul va părea o biată căruță, grea și hodorogită, care face gălăgie multă pentru nimica toată.

Aparatul pe care-l duc cu mine și pe care tu nici nu-l bagi de seamă, atît e de mic, poate fi mînuit și de un copil, după un exercițiu de treizeci de minute.

Uită-te la mănușile astea. Precum vezi, dosul lor, ca și pîngelele mele, e făcut dintr-o materie suplă și fosforescentă, un fel de stofă-za, foarte solidă.

Ei bine, această materie, pe care am compus-o eu, are darul minunat, de necrezut, de-a neutraliza forța de atracție a pămîntului.

Este contra-magnetul universal !

Apropiînd și depărtînd, după cîteva reguli foarte simple, mîinile și picioarele, prevăzute cu această stofă, omul

poate să se înalțe și să evolueze în spațiu, cu abilitatea unei păsări. Stai să vezi !

Theobald își puse mânușile, stinse lampa, se urcă pe bordul ferestrei și-și dădu drumul în aer. Am scos un țipăt de groază, căci prietenul meu coborîse foarte repede, gata să cadă, cîțiva metri, dar, după o clipă, el se înalță din nou și domină toate clădirile.

Întins în spațiu, cu fața spre pămînt, asemeni unui înotător, elegant și sigur, el plutea pe valurile aerului, în noaptea liniștită, deasupra acoperișurilor albastre, luminate de luna-plină.

Înotă așa, vreo zece minute. Apoi, cu o mișcare descompusă lent, descrise, cu miinile acum lipite, o largă curbă aeriană și corpul său luă o atitudine nouă era în picioare acum, cu brațele întinse deasupra capului și palmele apropiate o siluetă foarte lungă și subțire. Jocul reîncepu. De data asta Theobald pica repede, și drept, în vid, apoi se ridica, în linii frînte, într-un zig-zag neconținut el desena în spațiu, imenși dubli V imaginari care se repetau la infinit. Erau atîția W W W W, atîtea sute, atîtea mii, încît sufletul meu, beat de bucurie, spiritul meu halucinat sfîrșiră prin a lua acest zbor în W W W W ca un imens murmur euritmîc al naturii înminunate !

PREȘEDINTELE

Să lăsăm literatura... Vîno la fapt !

ACUZATUL

Credeam că visez...

PROCURORUL

Și eu tot așa...

AVOCATUL

Rog pe domnul procuror să binevoiască a nu mai întrerupe, prin inutile observații ironice, povestirea clientului meu. Chestiunea e mult mai gravă și mai interesantă de cum i se pare dumisale...

PROCURORUL

Domnul președinte a spus-o e literatură.

PREȘEDINTELE

Acuzatul n-a terminat încă ! (*Acuzatului*) Continuă !

ACUZATUL

Cîteva minute după aceea, Theobald Armory era iar în mansarda mea. Cu toată marea mea emoție, băgai de seamă că era foarte palid ; pieptul i se ridica și i se lăsa, împins de plămîinii săi încă plini de aerul proaspăt al nopții.

Tăcurăm cîteva clipe.

Apoi, ușurat, îmi zise

— Înțelegi acum ce însemnează invenția mea ?

Îți dai seama că toate sînt răsturnate de acum, că războiul nu mai are mult de trăit ?

Închipuiește-ți jumătate din armata noastră înzestrată cu mânuși și ghetе contramagnetizate ; soldații părăsind noroiul în care stau încheiați de-atîta vreme, înălțîndu-se în văzduh ca un nour imens de uriașe lăcuste și căzînd pe cealaltă parte a tranșeelor, la spatele unui inamic surprins, buimăcit, îngrozit ?

Îi văd, în vreme ce restul trupelor ne-ar păzi hotarul, îi văd pe soldații noștri, ca niște arhangheli cu aripi invizibile, abătîndu-se peste tot întinsul imperiului vecin, aruncînd panica, terorizînd orașele, demoralizînd populația, sub privirile prostite ale unui comandament nepuținios !

Închipuiește-ți bucuria care ne va ilumina căminele în ziua cînd spaima zilnică se va fi sfîrșit, cînd durerile vor fi fost alinate, morții răzbunați, munca reluată, pacea domnînd, în sfîrșit, în omenirea sfîșiată și toate popoarele pămîntului privindu-ne cu ochii uimiți și recunoscători !

Beat de fericire, nebun de entuziasm, strînsei la piept pe Theobald Armory, îi sărutai fruntea genială, plînsei pe mîinile sale divine.

Eram plin de admirație, de umilință și de gratitudine.

— De mine încolo, îmi spuse Theobald, am să mă ocup de punerea în practică a acestui proiect.

Numai de nu m-ar călca vreun camion ! adăugă el, surizînd.

Altminteri, nu văd ce m-ar putea împiedica să-mi duc la bun sfîrșit descoperirea !

Și plecă, foarte cuminte de data asta, pe scara obișnuită.

Cîtva timp, nu-mi mai dete nici un semn de viață.

L-am întîlnit, întîmplător, într-o zi.

Părea nemulțumit.

— Ce e ? l-am întrebat.

— Ce să fie ? Am fost la Ministerul Invențiilor, am văzut tehnicienii-șefi, ofițeri, generali, le-am oferit invenția mea și nici nu vor să audă.

— Ei, asta-acum ! Nu se poate !

— Ba se poate ! îmi răspunse el, cu un zîmbet amar.

N-au vreme să examineze „drăcia mea“. Au alte proiecte, mai grabnice, de realizat. Mi-au făgăduit să se ocupe și de mine, dar ceva mai tîrziu... mi-au destăinuit că mai au cîteva propuneri „în același gen“, care așteaptă în cartoanele ministerului.

Se pare că scările, beciurile, anticamerele și podul acestei neprețuite instituții sînt pline de tot felul de invenții geniale și înțelegi că oamenii de acolo n-au vreme să satisfacă toată lumea...

I-am spus că nu trebuie să se lase abătut de aceste mărunișuri, inerente oricărei administrații, mai ales în vreme de război. L-am sfătuit să vadă industriași, fabricanți, bancheri, chiar particulari.

— Expune-le planul tău și e peste putință să nu găsești pe cineva pe care să-l intereseze. Mă pun, cu dragă inimă, la dispoziția ta ; dacă vrei, mergem împreună să căutăm...

— Nu, mulțumesc ! îmi răspunse Armory, prea puțin încălzit de optimismul meu.

Am să mă duc singur !...

Și iar nu ne mai văzurăm cîtăva vreme.

Nu mai știam nimic de prietenul meu. Fără îndoială, căuta mereu.

L-am revăzut pe stradă, după o săptămînă ; era adus de spate, foarte palid, cu ochii trași. Cum mă zări, îmi strigă

— E excelent sfatul tău ! Să-l mai dai și la alții !

Ți-am văzut faimoșii tăi financiari ! Unul mi-a spus :

— Dragă domnule, ceea ce-mi propui e, fără îndoială foarte interesant, dar înțelegi că realizarea planurilor dumitale ar însemna ruina noastră ! Capitalurile noastre sînt plasate în industrii de război. O victorie care ar aduce un sfîrșit prea grabnic conflictului mondial ar echivala, pentru noi, cu o înfrîngere imediată !

Iar celălalt mi-a spus „Întreprinderea se bazează pe concursul total al noului nostru aliat.

Calculule noastre sînt făcute în vederea acestui aport. Dacă războiul se isprăvește înainte ca toate eforturile acestui aliat să fie date, sîntem ruinați. Mii de regrete, scumpe domn, mii de regrete !“

Așa m-au primit cei la care m-ai trimis. „Mai ai și alte sfaturi să-mi dai ?“ strigă Theobald, aruncîndu-mi priviri stranii.

Părea că sub fruntea lui întunecată fulgera ura. Eram foarte impresionat de ceea ce îmi spusese marele și bietul meu prieten. Aș fi făcut orice ca să-i ridic moralul zguduit, în primul rînd de eforturile incalculabile pe care i le impusese opera sa și, în al doilea rînd, de indiferența revoltătoare cu care fusese primit rezultatul acestor eforturi.

Theobald mă lăsă, fără măcar să-mi întindă mîna.

Neurastenia îl făcea mizantrop. Mă evita, cum evita, dealtfel, orice ființă omenească.

În seara de 22 mai m-am dus la el.

Vizita mea părea că-l inoportunează. Era, totuși, mai calm decît la ultima noastră întîlnire, deși fruntea îi era întunecată, iar colțul gurii răutăcios.

— Fără îndoială, ai venit să afli ce-mi mai fac visurile ? Bine, sănătoase ! Sînt refuzat, pretutindeni.

Am ajuns să apreciez indiferența unora, într-atît e de mare ostilitatea celorlalți ! Tot entuziasmul meu de odinioară s-a prefăcut într-o amărăciune și un dezgust imens.

Ideea patriei a murit în mine ; ceea ce mă interesează e numai triumful meu !

Theobald rînjea.

Apoi dintr-o dată, se înflăcăra și, pe cînd ochii i se umpleau de o flăcără sinistră, șuiera

— Știi tu care-a fost cel mai mare om din lume ? Un grec din Bizanț, căruia nici numele nu i-l știu, măcar.

Acest bizantin era inventator, ca mine. Turcii asaltau Constantinopolul. Un om se înfățișă ultimului Paleolog. „Măria-Ta, am găsit izbînda ! Am descoperit principiul unui tun de calibru mare, cu ajutorul căruia vom goni pe păgîni, îi vom risipi, îi vom nimici !“ Dar împăratul Bizanțului nu luă în seamă invenția tînarului său supus ; jignit, mîndru de geniul său, setos de glorie, acesta nu șezu mult pe gînduri și trecu de cealaltă parte a zidului. El vîndu Sultanului secretul noului tun, și cîțva timp după aceea, Constantinopole căzu și hoardele califului învingător intrară în Catedrala Sfintei Sofia.

Theobald tăcu și căută să-mi citească pe obraz efectul discursului.

Dar eu ședeam nemișcat, ca și cum n-aș fi înțeles ce voia să-mi spună.

El urmă :

— Omul care și-a sacrificat patria, ca să nu sacrifice fructul geniului său chinuit, era un om mare, un om sfînt, dumnezeiește de sublim. El ne învață că floarea visurilor noastre trebuie cu orice chip să înflorească, să se înalțe sus de tot, și să strălucească în cerul universal, mai presus de frontierele înguste care închid așa-zisa patrie.

Și, deoarece ne-am pus pe destăinuiți, continuă Theobald, am onoarea să te anunț că scumpul tău amic, care-ți vorbește va trece și dînsul dincolo de zid, și acolo sînt încredințat că voi găsi pe cineva care să mă înțeleagă și să-mi realizeze visul !

— Ca glumă, e bună, zisei eu, emoționat, totuși, de această mărturisire, înspăimîntat de o asemenea perspectivă.

— Nu glumesc ! răspunse Theobald.

Am văzut, în visul meu, un zbor gigantic pe deasupra tranșeelor.

Aș fi vrut să fie soldații noștri cei ce trec, ca niște arhangheli, în apoteoză... Nu e vina mea dacă alții vor avea această supremă voluptate !

Tonul hotărît al lui Theobald nu admitea nici o replică. Era un ambițios. Știam ce voință avea, cîtă tenacitate, cîtă încăpăținare, odată hotărîrea luată.

Îl știam capabil să facă orice, ca să-și audă numele trimbițat în cele patru părți ale lumii.

Întrevedeam realizarea imediată și gigantică a planului său monstruos și, ca într-un vis groaznic, îmi păru că văd trecînd, pe cîmpiile noastre, pe orașele noastre, un imens cortegiu de demoni întraripați, strigoii cu căștile ascuțite, zburînd să ne cucerească pămînturile !

Oroarea acestei viziuni, ideea dezastrului final, adăugîndu-se la toate suferințele îndurate pînă atunci de biata noastră țară, mă umpleau de spaimă. Socotesc că victoria dușmanilor noștri ar fi un dezastru incalculabil, nu numai pentru noi, dar pentru întregul univers.

PREȘEDINTELE

Știm asta. Vino la fapt !

ACUZATUL

— Am să trec de partea cealaltă a zidului ! rînji Theobald. Am să duc taina mea dușmanilor și tu vei spune celor ai noștri, ce-au pierdut, pierzîndu-mă !

În clipa aceea, am primit în inimă o lovitură mortală, a cărei repercusiune, invers resimțită, viza pe Theobald.

PREȘEDINTELE

Explică-te !

ACUZATUL

Mă exprim rău, dar această senzație stranie e greu de tradus cîneva murise în mine însumi, și acest cineva nu eram eu, ci prietenul meu. Spiritul meu refuza să și-l închipuiască încă viu, vorbind, lucrînd. Inventatorul era definitiv, irevocabil, condamnat. Viața pe care continua s-o trăiască îmi părea cu totul factice, spectrală, chiar retrospectivă.

Între gînd și faptă distanța aproape nu mai exista. I-am spus pentru cea din urmă oară, fără să cred o secundă că această rugă supremă va avea vreun efect asupra lui.

— Theobald, n-ai să faci asta, te opresc ! Iar el, cu o voce care-mi păru postumă, îmi răspunse

— Ba da — și chiar în noaptea asta !

Atunci... foarte calm, cu o mare răceală, l-am lovit. Da ! L-am lovit cu acel cuțit, de acolo, un cuțit pe care întimplarea mi-l scosese în cale. Deoarece nu mă pot sluji decât de mîna stîngă — omoplatul drept mi-a fost sfărîmat de un glonte, pe front — sarcina mi-a fost cu mult prea grea. Dar forțele ce mă însuflețeau în fața inamicului sosiră să m-ajute în misiunea mea. De trei ori am lovit. Înainte de a muri, Theobald îmi aruncă o privire uimită, pe care n-am s-o uit niciodată.

A murit ducînd cu el o idee genială — și un gînd criminal, raze și întunecimi, amîndouă de o măreție neîndhipuită cu urmări incalculabile.

A murit, iar eu, bietul servitor al Fatalității, al dreptății suverane, eu sînt acum în fața domniilor-voastre, domnilor jurați, și mă simt condamnat la moarte, dacă nu de domniile-voastre, de mine însumi, în orice caz !

Domnule Președinte, depoziția mea e terminată.

PREȘEDINTELE

Poți să șezi. Domnul Procuror are cuvîntul.

PROCURORUL

Onorată Curte, domnilor jurați.

Fără îndoială, revelațiunile pe care le auzirăm sînt foarte impresionante.

Autorul lor, acuzatul George Henriquez, zis Silvan-Eol, e un scriitor de mîna întîia ; dacă n-ar fi vorba de-o viață omenească, dacă majestatea locului în care ne aflăm nu ne-ar impune respectul, am fi ispitiți s-aplaudăm această nouă manifestațiune intelectuală a talentului om de litere.

Căci este literatură ceea ce auzirăm pîn-acuma, domnilor, literatură.

Povestea acestei minunate invenții e inventată de la un capăt la celălalt. Nu stă în picioare. Care este, nu omul de știință, dar un simplu școlar, care n-ar remarca imposibilitatea acestei așa-zise descoperiri ?

Numai un creier bolnav ar putea să susțină teoria acestui faimos „contra-magnet“. Să admitem, totuși, că Theobald Armory a construit, într-adevăr, un aparat minuscul care să slujească la zborul oamenilor. Unde-i sînt urmele ? Unde-au pierit aceste faimoase mînuși căptușite cu ștofă-za, unde călătoresc acele ghete cu tălpi făcute din irezistibilă materie fosforescentă ?

Arătați-ne aceste relicve prețioase, și o să vă facem un început de credit, în ceea ce privește celelalte alegațiuni.

Armory era un inventator de geniu. Așa să fie ! Cum se face, însă, că n-a vorbit nimănui de proiectele sale, privitoare la simplificarea zborului omenesc ? S-au găsit, ce e drept, printre hîrțiile sale, note, calcule și schițe, dar comisiunea de experți, însărcinată să examineze cazul, a declarat că toate aceste încercări n-au nici o legătură cu vreo problemă de aviațiune.

Înainte de-a se fi abandonat periculoaselor sale ascensiuni, Theobald Armory trebuie să mai fi făcut oarecare experiențe ; prin ce miracol a reușit el să acopere ochii tuturor muritorilor, de nu există nici o mărturie a îndrăznețelor sale eforturi ?

Theobald Armory a fost văzut pe stradă, la birt, în cafenele, dar — afară de acuzat — nu l-a surprins nimeni niciodată părăsind pămîntul și urcîndu-se la cer.

Cum se face că, în seara faimosului său zbor de la 12 aprilie 1917, nici un vecin, nici un trecător n-a băgat de seamă că o formidabilă revoluție științifică se petrecea deasupra capului muritorilor ?

În birourile ministerului de invențiuni, nici un funcționar nu-și aduce aminte de tînărul inspirat, care-și oferea serviciile în dreapta și-n stînga.

Interogați, cei doi financiari, cărora s-ar fi adresat victima, neagă formal întîlnirea cu Armory ; ei se indignază împotriva cuvintelor antipatriotice care li se atribuie și pe care o anumită presă, plătită de concurenții lor, caută să le răspîndească în public.

Precum vedeți, domnilor, versiunea acuzatului nu se ține în picioare. El se încăpățînează s-o susțină cu o obstinațiune pe care numai misterul afacerii o egalează.

E drept că același mister planează și de partea acuzării. N-am reușit să adunăm materia unui rechizitoriu covîrșitor pentru George Henriquez. Date fiind serviciile

aduse țării de către scriitorul Silvan-Eol și mai tirziu de către soldat, în fața îndoielii care planează pe crima sa, fac apel la indulgența domnilor jurați, cerându-le circumstanțe larg atenuante pentru acuzat !

APĂRĂTORUL

— Onorată curte, domnilor jurați !

Cer pentru clientul meu sau pedeapsa cu moartea sau achitarea. Căci nu există mijlocie sau a omorît pe Theobald Armory, pentru ca acesta să nu poată da dușmanului importanța sa descoperire, sau povestirea lui Henriquez e falsă, mobilul crimei altul și atunci acuzatul nu merită decît ispășirea supremă. Dacă-aș avea cea mai mică îndoială, domnilor, n-aș fi aici. Dar actul poetului Silvan-Eol este așa de mare, atît de sublim e sacrificiul său, încît n-am ezitat o clipă, după ce-am examinat pînă la fund cazul său de conștiință, să iau apărarea acestui erou ciudat, care, orice ați spune, e un erou.

Am numit actul său un sacrificiu sublim. Este într-adevăr un sacrificiu, domnilor, să oferi în holocaust patriei tale, cea mai bună prietenie, o prietenie cu atît mai mare, cu cît e sporită prin admirațiunea acordată geniului !

Domnul procuror susține că invențiunea lui Theobald Armory n-ar fi decît o absurditate, aberațiunea unui creier bolnav. Ar putea să mi se spună care este invențiunea ce n-a fost tratată la fel înainte de-a fi fost pusă în practică ?

Orice sfortare științifică a fost considerată ca manifestațiunea unui dezechilibru mintal. Care dintre noi ar fi îndrăznit, acum douăzeci de ani, să proclame, fără să fi fost socotit un fantezist, progresul datorit unor noutăți tehnice care fac gloria epocii noastre, — e destul să cităm radiul, aeroplanul, telegrafia fără fir ? Faptele dezminț vechile teorii și, după noua teorie, totul este posibil în domeniul științei, care nu e făcută decît din ipoteze.

Este, deci, foarte posibil, ca geniul omenesc, care, de la începutul veacurilor, se căznește și, deseori, reușește să îmblînzească elementele, e posibil, zic, ca el să fi putut descoperi principiul neutralizării puterii de atracție a pămîntului.

Theobald Armory a fost muritorul fericit căruia i-a fost dat să învingă această imensă forță a naturii.

Domnul procuror e mirat că nu s-a găsit nici o urmă a lucrărilor inginerului...

Dar cine este nesocotitul care-ar lăsa la voia întâmplării planurile sale, notele, schițele, materialul, aparatul său, când e vorba de o asemenea descoperire ?

Prudent (și pe drept cuvânt) Armory și-a luat toate precauțiunile și, după ce și-a realizat principiul, a distrus orice hîrtiuță care ar fi putut să-i releve existența, orice accesoriu, orice rămășiță care i-ar fi atestat înfăptuirea.

Martorii ? Dar niciodată Armory n-a avut ideea nerăcitată de a-și face exercițiile în fața lumii.

Ați fi vrut să se expună curiozității trecătorilor, indiscreției primului venit ? ! Fără îndoială, domnul procuror are dreptate să se întrebe cum se face că nici o altă ființă omenească nu l-a surprins executîndu-și zborul în noaptea 12 aprilie 1917.

Acuzatul ne-a spus singur că fereastra lui, situată la al șaselea etaj și dînd spre curte, domină casele împrejmuitoare. Or, afară numai dacă vreun zgomot suspect nu le atrage atenția, locuitorii marilor orașe au foarte rar obiceiul, imediat după cină, să-și pună nasul la fereastră și să-și contemple curtea prozaică, care le trimite emanațiuni mai mult sau mai puțin rău-mirositoare ; în ceea ce privește deplasarea constelațiilor, această problemă de înaltă astronomie lasă destul de reci pe concetățenii noștri, ca să-i sacrifice agremele digestive.

PREȘEDINTELE

Publicul e rugat să nu sublinieze prin risete zgomoase pledoaria apărării altminteri, voi evacua sala !
Continuați !

APĂRĂTORUL

Ca să înfunde complet pe inculpat, domnul procuror citează mărturia unor anumiți funcționari ai ministerului de invențiuni, cari nu-și amintesc de vizitele lui Ar-

mory. Ah, domnii funcționari !... Birocrația !... Alții, mai chemați decît mine, au protestat împotriva indiferenței, temerei de răspunderi, politica celei mai mici efortări, care dezolează administrațiile noastre. Și dumneavoastră ați dori ca acești faimoși „ronds-de-cuir“ să-și compromită trista lor celebritate, aducîndu-și aminte de solici-tatorul genial — un încurcă-lume, la care nu s-au uitat decît în treacăt, cu o privire distrată, disprețuitoare ?

Dar nu s-a isprăvit... Mai sînt și acei doi mari finan-
ciari care, tot așa, nu l-au întîlnit niciodată pe Theo-
bald Armory. Și totuși l-au văzut, sînt încredințat. Un
visător, ca inginerul defunct, n-ar fi găsit niciodată
această frază delicioasă „un sfîrșit apropiat al războiului
ar fi însemnat ruina noastră“...

Numai auzind această frază, vezi ridicîndu-se în fața
ochilor, teribilă, această lume blestemată a profitorilor
de război, toți exploatatorii nenorocirii generale, pentru
care înfricoșătorul coșmar a devenit viziunea fericită a
unui paradis terestru. Ei nu admit să-l fi văzut pe Ar-
mory căci prea mare le-ar fi răspunderea mărturia lor
ar atesta existența reală a acestei invențiuni care îi în-
spăimîntă și a cărei perspectivă înseamnă declinul pros-
perității lor, bazată pe război, instalată în război !

PROCURORUL

Întrucît țara noastră nu face decît să descurajeze pe
oamenii de geniu, de ce nu s-a adresat Theobald Ar-
mory unei puteri aliate ? De ce să-i vie monstruosul gînd
de-a vinde dușmanului asemenea armă ?

APĂRĂTORUL

Domnul procuror uită că nu procesul inginerului de-
funct se judecă aici !

Îi voi răspunde, totuși, că în momentul actual, ca să
treci granița se fac cele mai mari dificultăți.

Cel dintîi comisar de poliție, căruia i-ar fi făcut ce-
rerea, ar fi întrebat pe Armory care îi e motivul de ple-
care. Aflîndu-l, ar fi sfătuit pe inginer să-și plaseze in-
venția tot la noi, fiindcă e un lucru care interesează apă-
rarea națională. Și lucrurile ar fi început de la capăt.

PROCURORUL

Un om care zboară n-are nevoie de pașaport. Cere cineva păsărilor hîrtii de identitate ?

APĂRĂTORUL

Mă așteptam la această spirituală replică ! Ei bine, iată vina lui Armory ! Nu s-a gîndit la această soluție. Și chiar dacă i-ar fi venit în minte, ar fi respins-o fără îndoială.

Voia să se răzbune ! Oamenii de geniu sînt teribili cînd e vorba de amorul lor propriu !

Egoismul lor creator nu le îngăduie să ierte pe cei care i-au rănit ; răzbunarea lor ia proporțiile monstruoase ale geniului lor.

Theobald Armory s-a simțit jignit, lovit, exasperat de ingratitudea patriei sale : el a voit s-o pedepsească ! Din fericire pentru el, din fericire pentru noi, Henriquez i s-a pus în cale. Ne-a apărat. L-a doborît. Povestirea sa e cea mai elocventă pledoarie. A evitat orice frază sforăitoare, orice efect teatral. N-a căutat un succes facil. Eu însumi, domnilor jurați, nu insist asupra frumuseții actului său ; vă scutesc de orice reflexiune binevoitoare la adresa lui sînt încredințat că ați făcut-o dumneavoastră înșivă ! Ceea ce discut aici sînt faptele.

Printr-un ciudat și regretabil concurs de împrejurări, apărarea nu posedă nici o probă materială, care să dovedească existența planurilor științifice ale lui Theobald Armory și a zborurilor de el executate ; dar mă întreb dacă această probă ar exista, ar accepta acuzațiunea în întregime depozițiunea noastră, ar admite ipoteza omorului, așa cum ni l-a prezentat acuzatul, sau recunoscînd realitatea invențiunii, ar căuta un alt mobil al crimei ? Nu elanul patriotic al lui George Henriquez, ci, de pildă, satanismul acestuia, tentațiunea de a-și apropria descoperirea...

PROCURORUL

Repet dați-ne cea mai mică dovadă că Theobald Armory posedă această minunată țesătură și vom fi dispuși să examinăm restul alegațiunilor dumneavoastră.

APĂRĂTORUL

Inutil. Să nu mai pierdem vremea cu abilități retorice, Domnule procuror, admiteți dumneavoastră sau nu realitatea invențiunii lui Armory ?

PROCURORUL

Nu !

APĂRĂTORUL

Foarte bine. Care este atunci, după dumneavoastră, adevăratul mobil al crimei ? Ancheta ne-a arătat că acuzatul și victima erau cei mai buni prieteni din lume. Temperamente calme amîndoi, practicînd în relațiile lor o politețe cordială, avînd aceleași aspirațiuni idealiste, cu toate că vocațiunile lor erau diferite — deci, orice rivalitate profesională exclusă — cei doi prieteni pe care nu-i despărțea nici o chestie de bani sau de femei, făceau impresia unei perechi unite într-o încredere și o admirație reciprocă.

De ce, dar, această crimă absurdă, dacă nu din pricina unei înălțări sufletești ?

Nu, domnii mei, puteți cerceta cît veți pofti, nu există altă explicație a omorului misterios.

Însuși domnul procuror nu îndrăznește să ceară pedeapsa capitală, căci se îndoiește și domnia-sa.

Nu uitați că țineți în mînă viața și onoarea unui om ireproșabil ; înalta probitate a trecutului său, elevațiunea operei sale literare, admirabila sa conduită pe front, de unde s-a reîntors încărcat de gloria dublă a rănilor și a decorațiilor sale — toate vorbesc pentru el, toate sînt făcute să justifice ultimul său act de eroism, sacrificiul dureros, cel mai mare sacrificiu, impus pentru apărarea patriei în primejdie !

PREȘEDINTELE

Acuzatul n-are de făcut alte destăinuiri ?

ACUZATUL

Am spus tot. Nu mă apăr. Nu cer nici grația, nici indulgența domniilor-voastre. Misiunea mea e împlinită. Puțin îmi pasă de rest !

După câteva minute de deliberare, jurații aduseră un verdict negativ.

Achitat, George Henriquez fu pus în libertate. A doua zi, însă, el se duse pe mormintul lui Theobald Armory și-și zbură creierii.

Moartea lui George Henriquez spori și mai mult misterul omului zburător, care a pasionat atât de mult, în timpul războiului, una din marile capitale apusene.

ÎN PREISTORIC

32. La Academie, unul din savanții locali făcea o comunicare.

Existența Filinților și Bașogilor urcă la o epocă preistorică, determinată numai în totalitatea ei, ca o regiune în care prezența cărbunelui și a sării este indicată, fără ca totuși să se poată preciza punctul de aglomerare, zăcămintul propriu-zis. În ceea ce numim preistoric, noi istoricii, istoricii post-istorici, adică prezenți în civilizație după ce preistoricul a trecut, orientarea este, cum vă puteți închipui, anevoioasă. Am încercat totuși să desfacem din preistorie momente, timpuri, ștoci de timpuri, care să se poată deosebi de masa timpului total, prăvălit în haosul negru.

Am procedat luînd bază de calcul noaptea cu întunecimile ei. În noapte, putem spune, fără ceasornic, aproximativ, dacă ne găsim la începutul, mai la mijlocul sau mai la sfîrșitul ei. În timp, apar limpezimea și de la mijloc în jos instinctul de observație, natural la istorici ca și la pisici, descoperă drojdiile, dese și groase.

Ce să spunem onoratei Academii? Silințele noastre au dat greș, fie că am căutat să intrăm în preistorie pe la Est, fie prin Vest. Nici în Sud n-am fost mai fericiți și, din aceste încîntătoare peisagii, ne-am întors abia cu două șiruri de smochine și o traistă de mandarine, plus cîteva curmale, un fruct cu coaja înăuntru. Urme de preistorie însă există, dacă ne-am gîndi la Mare, care după toate probabilitățile preexistă civilizației cunoscute și în fundul căreia sînt păianjenii lați cu crustă. (Și alte viețuitoare bune de mîncat pe pămînt, turtite de plumbul undelor marine, pe loc, de cîte 500—600 de mii de ani, cînd încă nu se organizase savantul nostru corp de specialiști.)

S-a găsit dinaintea unui port o scoică roșie care zicea desigur „tată“ și „mamă“, două chemări din fundul conștiinței, intraductibile în limbile moderne. Ce folos! abia dusă la restaurant, scoica a murit, din lipsa elementului natal. Nu-i mai puțin adevărat că am avut dovada idiomurilor vorbite în șoapta adâncimilor de zeci de kilometri, cu mult înainte de ivirea graiului elen, ebraic și latin pe marginile mărilor, din care au ieșit fugind, în timp de flux, rasele umane.

33. Ca să dăm de preistoric, am mâncat subvenții și dăsași culturali, alegându-ne numai cu puținul, încă mult, pe care l-am recoltat răsbindirea dorului de a cunoaște în țările nordice și pasiunea de-a nu mai uita pe viitor, a țărilor din Sud. La Cartagina, am stabilit un institut, locuitorii și-au cumpărat caiete, registre și condeie, ca să ție o povestire de la zi la zi, în permanență, scrisă copiind existența politică și socială, însoțită de fotografii. La Institut s-a instalat camera neagră cea mai mare din lume, putîndu-se developa clișee astrale de 12 m × 10 m și mai mult; ceea ce într-alte părți nu s-a mai văzut.

Ne-am pus însă, Onorată Academie, în contact cu un strănepot olandez al lui Spinoza, care, ocupîndu-se cu telescopia și lentilele, a inventat un instrument pentru zgîndărit preistoria prin pămînt. Principiul lui este că oriunde calci este preistorie dedesubt și că dacă ești prevăzut cu instrumentul convenabil, ajungi aproape întotdeauna în sinul ei de 80 de ori la sută. Am verificat și am aplicat cumpărînd un asemenea instrument; cît a costat și ce comision nu interesează noi facem știință. E portativ ca un sul de hîrtie, însă capabil de o întindere de mii de kilometri de sus în jos. Cînd nu găsim cu el preistorie, se găsește apă chioară și ia el ceva din adînc.

Ca să evit îmbulzeala și curiozitatea supărătoare a publicului, m-am transportat în pivnița domiciliului meu și am pus aparatul în funcțiune. Virful, în care se găsește prima lentilă și un cristal prismatic, se leagă cu inteligența printr-o bretea cu doi poli, pozitiv și negativ. Tehnica e destul de complicată și vă voi demonstra-o la fața locului vom ține o ședință chiar în beciul caselor mele, amenajat cu fotolii și cu un cerc cultural.

Colegii vor putea să guste din curmalele puse la gheață și să schițeze între două dificultăți un poker innocent. Operatorul nu-și mai poate stăpîni lacrimile, în-
dată ce și-a pus breteaua inteligenței, decît sorbind, la intervale, dintr-o limonadă obținută prin stoarcerea unei lămii peste zahăr pisat într-un cilindru de sticlă, cu sifon. Amintirile subconștiente ale operatorului se acumulează cu o intensitate de nestăpînit. Printr-o stabilire de contacte cu toate generațiile lui ascendente, pe care nu le cunoștea, aducerile aminte ale tuturor devin ale lui și el are de suportat invazia memoriei ancestrale pînă la maimuță. În „Spinozal“, cum a fost numit aparatul de preistorie, în cinstea filosofului Baruch, a rămas înregistrată și clipa în care marele urangutan, strămoșul nostru, prinzînd un purice în blana lui creată, pe piept, și ducîndu-l între dinți, l-a spart cu un sunet de scobitoare frîntă.

Acest lucru vi se poate părea comic, este totuși fundamental pentru sensibilitatea inexprimabilă a sufletului nostru, căci descoperim drumul tradițiilor îndepărtate și ne putem stabiliza în veacuri un criteriu și o strămoșie.

34. Am aci un document senzațional, pe care nu am voit să-l prezint nedescifrat. Pentru descifrarea lui am utilizat un alt aparat, „Pantaglotul“, care poate scoate la iveală sensul unui fapt în 72 de limbi, așezînd claviatura și matrițele lui în 72 de feluri deosebite. Onor. Colegi știu că, nemulțumiți cu succesele lor pur practice, fabricanții au avut cutezanța să se avînte pînă în treburile cele mai speciale ale Academiiilor, pe care cu timpul cred că le vor desființa, fără motiv evident, fiind pe cale să descopere o mașină de buzunar, chemată să răspundă automat la toate chestiunile, să cuprindă un creier și substanța științei totale pe un sistem de sonerii. Certificatul de școală primară, bacalaureatul, licența, doctoratul și toate diplomele, dimpreună cu profesorii vor fi — speră ei — peste vreo douăzeci de ani, de domeniul fosil. Și în locul lor, fiecare cetățean va putea cumpăra o „Scientifical Engine“, cu aplicații universale.

Documentul a fost găsit dincolo de toate straturile geologice reputate clasificate, într-o pătură de material din care v-am adus în buzunarul de la jiletcă o bucată. N-are nici culoare, nici savoare, nici miros. Treceți-o pînă la d-l Președinte și gustați. Constat că d. Președinte scuipă. Vă rog, ilustre coleg, i-ați descoperit un gust? Aveți intuiția vreunui raport cu strămoșul nostru darwinian? (Președintele, palid, iese însoțit de doi savanți, care îi fac vînt cu batista).

35. La un sunet de clopoțel, care avertizează inteligența, documentul acesta, poftiți, faceți-l vă rog să circule, s-a înfășurat pe vîrfurile percutant ale instrumentului și, printr-un complex de mișcări succesive, între vidul și aerul din țevi, ajunse pînă sus.

N-am putut obține, după cum constatați, decît pagina întâia a unui manuscris datînd, cred, din momentul cînd porumbielul lui Noe, plecat din barcă de pe Ararat, nu s-a mai întors. Desigur o eroare l-a făcut pe Noe să creadă că potopul cuprinsese pămîntul întreg, din pricină că lipsea concepția rotundității. După ultimele date ale științei, Noe a fost mai degrabă un gospodar predecesor al lui Amundsen și care și-a propus să puie în mare prima navă de plutit și, ca să-și asigure mese regulate și ouă, a luat cotețe cu păsări și animale de tăiat. S-ar putea presupune că nava lui, oprindu-se în mijlocul oceanului, a devenit jocul înfricoșător al furtunii și în lipsa totală a unui sfetnic capabil să-i dea o îndrumare, către insulele Madeire, unde crește un strugure succulent, Noe, îngenuncheat, a vorbit cu Dumnezeu, prezent la înecurile tuturor vapoarelor pînă în timpurile de azi.

36. Documentul ce vedeți face dovada conviețuirii de-a dreapta și de-a stînga unui rîu cu albia de silex de lîngă noi, a două popoare, Filinții și Bașogii, care cînd ospătau împreună, cînd se băteau, cînd făceau alianțe și cînd le călcau. Pe vremurile preistoriei se admite că totul era posibil. Prima pagină a cronicii, lipită de aparat, povestește războiul cel mai crîncen dintre aceste două popoare vecine, care noaptea furau, unul de la altul, tot ce puteau să înhațe mai lesne, în epocile de scădere ale

apei despărțitoare. Uneori în aceeași noapte, fără să se întâlnească, Bașogii furau de la Filinți și Filinții de la Bașogi — și la urma urmelor nu se alegeau cu nimic.

Războiul în chestiune a izbucnit, spune documentul, de la o mîncare de raci. La confluența râului Bașoga cu râul Filinta, acolo unde râul rezultat din contopirea afluenților lua numele de Sogalinta, se prășise un mare cuib de raci, care împuținîndu-se au impus problema cui să-i aparție, cînd se vor înmulți din icre și pui Bașogilor sau fraților Filinți? Încă din prima pagină se vede că războiul a durat opt mii patru sute de ani.

Cu alte cuvinte nu a fost pace niciodată.

37. Specialitatea mea, domnilor colegi, spunea la Academie savantul care descoperise, în preistorie, pe Filinți și Bașogi, este, precum știți, nu preistoria, ci istoria, însă m-am specializat cu desăvîrșire și în preistoria cea mai veche, fără să neglijez nici preistoria medie și modernă.

În preistoria modernă am descoperit cu „Spinozalul“ prevăzut cu vîrf, cu tuburi și lentile, o imensă colonie de scoici, dintre care unele mai trăiesc și azi sub numele de „Scoica pudica“. Particularitatea acestui molusc terestru este că el se ascunde sub două capace: oricum l-ai întoarce, el e cu capac, strîns între două pafale, care rar se întredeschid, pentru a lăsa loc unei absorbiri de întuneric beznă, hrana, mîncarea și băutura unică a bizarului animal, cu un cuvînt general, cu toate că nu-mi închipuiesc animal fără picioare. Însă cine ar putea garanta că scoicile acestea nu sînt, de fapt, creierii unei omeniri despărțite de trup, care s-a pierdut, și puși la răcoare, ca piftiile în două talere suprapuse, gură peste gură, la temperatura frigoriferului marilor neguri subterane? Generațiile au nevoie neapărată de creier, pentru a se pronunța în expresia lor super-evoluată de membre de Academie. Vedeți, diferența nu e absolut contradictorie într-un craniu rotund viețuiește creierul și în două cranii turtite, cositorite într-un punct, se păstrează și „Scoica pudica“.

Aceste scoici au avut o civilizație proprie, care a durat peste 60.000 de ani. Nu se găsesc lucrări istorice

contemporane în cite 25 și 45 de volume, tomuri de documente și arhive de hrisoave ; s-ar putea spune cu aparențe sigure de adevăr, că însăși cerneala era necunoscută timpului pe care l-am cercetat. Probabil că popoarele care au trăit epocile corespunzătoare investigației mele aveau alte moduri de a-și fixa cugetarea, hirtia le era necunoscută, ca și condeiul. Se vorbea foarte mult pe atunci. Toată activitatea cerebrală a studiului se manifesta cu vocea ; aproape să credem că gîndul țipa singur și grăia tare, înainte de a se deschide gura pentru o rostire. Așa fiind, era greu de ascuns ceva în suflet și în inimă, sentimentele auzindu-se numaidecît. Desigur, sentimentele de ură urlau ca o vijelie, îndată ce scăpărau în cugetul cuiva, după cum sentimentul de dragoste și devotament, ca și cel ce se exprimă prin cuvintele : „Primiți vă rog asigurarea deosebitei mele stime“, cînta ca o melodie dulce de armonică de mină, cu trei octave și burduf.

Se înțelege că o morală de blindețe și de mari sincerități caracteriza epocile de care vorbim. Lumea era delicată, gentilă, sfioasă. Fiecare făcea loc altuia, să treacă, în casă, pe stradă și la autorități.

— Mă rog Matale, cred că zicea unul, salutînd.

— Nu pot s-o iau înainte Eminenței Dumitale, răspundea cel ce voia să iasă.

— Nu mă voi mișca din loc, pînă ce nu se va scobori Celebritatea dumneavoastră, răspundea primul.

— Nu vii la mine la masă ? invita fiecare pe fiecare.

Și se făcea așa că, poftindu-se și necutezînd să treacă unul pe dinaintea altuia, poporul întreg sta pe loc în piețile publice, invitînd, aducînd omagii, complimentînd, cu pălăria în mină și cu capul puțin plecat. Era o viață în totul ideală. Dacă se întîmpla să fii academician sau profesor de istorie, cu alte cuvinte savant, politețea varia extraordinar. Toată lumea se punea pe două rînduri și, o dată pe zi, defila pe dinaintea casei tale, chiar dacă nu crai în țară, numai din ambiția de a te încunoștiința telegrafic, în locul în care te găseai, că nici o zi nu a lipsit poporul de la datoria lui, nici în absență. Convoiul înainta cu muzici, cu trîmbiți și cu tobe, tobe de un sunet al căror timbru a fost pierdut, asemănător, cred, cu

vocea cimpoaielor. În dreptul casei, un capel-maestru rupea muzica brusc cu un semn zmucit din ambele mâini, ridicate deasupra capului. Și lumea trecea în vârful picioarelor, în ciorapi, încovoiată a devotament etern. Chiar cîinii care participau la aceste sărbătoriri cotidiene salutau surîzînd pe savant și coada lor zveltă se ridica în sus cu cochetărie, lăsînd subsuoara cozii să suridă și ea. Știința era onorată după cum se cuvine și marii ei experți, acoperiți de o glorie cu debit continuu, nu mai puteau să aibă o zi de rînd și un răgaz fără cîntare.

Dar știți cum e omul, fie el istoric sau preistoric citeodată i se acrește. Dacă într-un acces de asemenea natură, cînd Filinții sau Bașogii tăceau în reculegere și fericire, ieșai din normal și te apucau să răcnești, așa fără motiv, din simplu temperament, numaidecît se prezinta la dumneata o delegație și te ruga să-i spui

— Ce vă lipsește, Maestre ?

Dumneata te încruntaî reflectînd.

— Poate doriți să călătoriți în Norvegia ? întreba delegația.

Și făceai semn că nu.

— Nu v-ar atrage Coasta de Azur ? întreba iarăși delegația. Poate că ați binevoi să doriți a mîncă mandarine chiar din copac ?

Răspundeai

— Tci, ceea ce corespunde la acel „nu“ onomatopeic, pe care-l rostește limba lipită de cerul gurii, asemănător cu expresia sentimentului de-a suge a micilor rîmători.

— Am înțeles ! răspundea delegația. Doriți Buget.

Și o sumă importantă era ordonanțată pentru satisfacerea acestui nobil sentiment.

Într-o ședință viitoare vă voi aduce, onorați colegi, își curma preistoricul cuvîntarea și comunicarea, mai ample detalii despre felul de viață al popoarelor descoperite cu aparatul meu. Veți vedea că Republica lui Platon e un plagiat palid al unui trecut întru totul admirabil, care a existat în carne și oase și mai cu seamă în oase.

Acum, descoperirea cîtorva urme totuși de civilizație exterioară nu este perfect concludentă și rămîne de studiat în detalii, confruntîndu-le de aproape cu epoca.

Unele cutii cu conserve, a cîte 500 grame netto, găsite în stratul B 51, trei pachete cu tutun pietrificat, două canale duble și o perucă sînt semne evidente de un confort atins și întreținut. Însă în sufletul meu s-a insinuat o ușoară îndoială, de cînd soția mi-a atras atenția să bag de seamă ca nu cumva aceste relicve evidente ale unui trecut măreț să fi fost vîrite în geamantanul meu de către unul din copii, care la rîndul lor moștenesc spiritul neliniștit de cercetare și descoperire al ilustrului lor părinte.

1935

PASTORALĂ

D. Ionel Lăcustă-Termidor a făcut anticameră cu întreruperi mici și fatale, întâi două, apoi opt zile. Directorul Teatrului Național anunța mereu că a plecat la Cluj, Viena și în sfârșit la Cleveland (statul Ohio din America de Nord). D. Ionel Lăcustă-Termidor n-a crezut nimic. Șeful de cabinet, un tânăr cu figura de fecioară brună și cu buzele groase, vinete, de Sulamită, i-a oferit gratuit loja de la galerie. D. Ionel Lăcustă-Termidor, obsedat de ideea lui, a refuzat cu rînjit de cochetă recunoștință. Și n-a plecat. Vineri pe la amiază, cînd anticamera era plină de actori și actrițe, directorul de scenă, bătrînul Costi, ieșind din biroul Directorului, l-a luat deoparte și l-a întrebat încruntat părintește

— Vrei un „ajutor“ ?

— Nu, am venit să dau eu ajutor Teatrului, a zîmbit otrăvit și superior d. Termidor.

Sîmbătă pe la patru, după-amiază, după ce din anticameră plecase și șeful de cabinet, a ieșit, sigur de sine, și directorul cu pălăria în cap, pardesiul pe braț și în colțul gurii o țigare care-i irita ochiul și îi schimba fizionomia, și-așa schimonosită de prea multe nopți de filosofie.

— Ce e, domnule, tot n-ai plecat ? Nu ți-am spus că sînt în America ?...

— Domnule director....

— Care „domnule director...“ Te ții de fleacuri. Ți-am dat un bilet de vapor și te-ai apucat la Constantinopol să faci politică subversivă și comploturi în apă. Știi că s-a primit împotriva dumitale un denunț la Ministerul de Externe ?... La cine ai făcut aluzie în studiul dumitale politic : *Isi bon etr* ?... Nimic !... Nici un cuvînt !... Cu purtările dumitale deșuchiate ai compromis literatura.

Mi-e rușine să mai spun cuiva că sînt poet... ca dumneata.

— Am venit cu o piesă...

Și în timp ce d. Ionel Lăcustă-Termidor căuta adînc în buzunarul hainei, o teamă clătină ca un vînt bolnav culmile sufletești ale domnului director. Cine e, în definitiv, acest vagabond ? Nu stă scris în Catechismul Înțelepților din India și Singapore că lumea se sprijină pe trei calici luminați de harul lui Dumnezeu, și care pot fi sacagiul de pe uliță, băiașul de la rîu sau cerșetorul cu picioarele gangrenate de la ușa pagodei ? Și nu e Lăcustă cel mai calic dintre scriitori, care sînt și ei niște calici ? Toți jurisconsultii, medicii, profesorii de geologie și șefii de culoare ale căror piese au fost reprezentate în cursul stagiunii, s-au dovedit sufletește mai mizeri decît mizeria văzută a acestei haimanale cu înfățișare de prăjină îmbrăcată... Unde se ascunde Prințul Spiritului care să comande cu braț întins oștilor de umbre ale poeziei dramatice astfel ca bătălia de pe scenă să nu mai fie, ca-n ultima iarnă, o jalnică înfrîngere și o pieire în zmîrcurile banalității ?... Dacă în acest trup jigărit Dumnezeu a sălăsluit un suflet de creator și de comandant ?

Dar în locul manuscrisului, d. Ionel Lăcustă-Termidor scoase o tabacheră de nichel și politicos offeri

— Faceți o țigare ?

— Unde e manuscrisul ? Nu, mulțumesc, nu fumez.

— Care manuscris ?

— Piesa cu care zici că ai venit.

— Piesa o am în cap. Vreau să v-o povestesc și dacă o veți găsi genială și demnă de reprezentare...

Directorul privi drept în ochii publicistului care-i primi căutătura cu una atît de candidă și serioasă, că directorul se hotări

— Poftim la mine-n birou.

Deschise cele două uși capitonate, îi făcu loc să intre-nții și așezîndu-se la birou, după ce se ușură de pardesiu și pălărie, rosti clar.

— Ascult.

D. Ionel Lăcustă-Termidor întinse amîndouă mîinile de parcă ar fi trebuit să facă ceva cu ele, dar luîndu-le grabnic înapoi, începu

— Asupra titlului cred că nu veți avea nimic de zis „PASTORALĂ, tragedie fantazistă în numeroase tablo-

uri sintetice de Ionel Lăcustă-Termidor“. Vreau să întrebuițez maniera lui Shakespeare tablouri scurte și puternice.

Înainte de ridicarea cortinei se aude la patefon „Sonata lunei“ de Beethoven. Acțiunea se petrece în viitor în anul 8000 de la Christos, cuprinzînd cel puțin Europa și America. Unul din tablouri sau chiar mai multe vor avea acțiunea pe oceanul Atlantic. Pămîntul este suprapopulat și de mai bine de 2000 de ani o parte din ei locuiesc într-un fel de colivii de bambu întinse ca o rețea deasupra oceanelor, între Continente. Locuitorii de pe Atlantic, atlantizii, sînt intelectuali și deservesc cu producțiile lor artistice cele două continente unde au rămas în casele de lemn și pămînt numai pădurarii și plugarii. Totul se mișcă electric; electricitatea e acumulată din soare și din nori în bobine ca niște papagali de platină situați deasupra coliviilor și transmisă celor două Continente care nu prea au nevoie de ea. De la o vreme, plugarii și pădurarii celor două continente au comunicat între ei fără știrea republicilor de bambu și au constatat ușor că atlantizii nici nu ară, nici nu taie lemne. Revoltați, au suprimat atlantizilor expediția franzelelor matinale și cartofilor de vecernie, iar atlantizii la rîndul lor, drept represalii, au tăiat curentul electric și au oprit transporturile de idei și muzică, instalînd la margiri pentru control oglinzile revelatoare. Ce le trebuia continentalilor idei? Ce le trebuia plăci de patefon? Nu poate omul trăi și fără simfonii? Continentalii au rezistat, iar cei mai nervoși au cîntat vechile sunete de-a-ndaratele, ceea ce în tot cazul dă naștere la alt cîntec. Atlantizii au dus-o mai greu cartofii și franzelele, untul și vinul, create chimic, n-aveau savoarea celor trimise de pe continent, create în laboratorul Soarelui. O debarcare de trupe și o represiune sîngeroasă a continentelor nu era cu putință. Atlantizii nemaiavînd nevoie de mii de ani, în colivii, de picioare, își pierduseră aceste catalige de carne și se-nfățișau ca niște fructe ovale, cu ochi mari și frunte înaltă. Continentalii, dimpotrivă, nefăcînd uz decît de brațe și picioare, erau ca niște ciomege însuflețite. Atlantizii vorbeau cu ochii și auzul lor nu mai suferea decît vibrația muzicii. Cîmpenii, cînd vorbeau, lătrau ca lupii și cîinii ciobănești Hau-Hau... Ham-Ham... și se înțelegeau lesne, căci aveau puține de

spus. Președintele atlantid a hotărît să atragă în orbita Soarelui și să descarce asupra celor două continente, în același timp, o stea magnetică din Ursa Mare, care să-i sperie. Opt ani a plouat cu stele asupra ogoarelor și pădurilor din Europa și America, dar nu s-au speriat decît găinițe. Continentalii s-au îndirjit însă și, temindu-se pentru viitor, au hotărît să suprimă cu desăvîrșire acel neam ciunt de oameni, care cereau grăsimi și vin, ca să dea în schimb numai sunete și lucruri. Și pescarii din Norvegia, în înțelegere cu vînătorii de focuri din Groenlanda, s-au ridicat într-o noapte și au desfăcut lanțurile care țineau pînă se topeau munții de gheață ai Polului Nord. Prăvăliți de furtuni, ghețarii au răzbit și au răsturnat, înecîndu-le, coliviile subtile ale atlantizilor. Au pierit în valuri, în cîteva ore, o civilizație supremă și un tip de om superior...

— Urmează.

— S-a isprăvit.

— Perfect. Cum se încheie, care e, vreau să spun, moralitatea tragediei dumitale ?

— Nici una.

— Și crezi dumneata că vei avea succes cu o piesă ca asta, fără nici un amor, fără nici un adulter, fără nici o alegorie ?

— Tocmai de aia am venit și eu, să vă-ntreb...

Izbucnind într-un hohot de ris, directorul se ridică de la locul lui și cu o mîină îmbrățișă umerii d-lui Ionel Lăcustă-Termidor, care se bilbîi

— Dacă voiți, vă... vă mai spun un tablou, dar nu știu dacă am să-l pun...

— S-auzim, Lăcustă... zise tare și scăpat de îndoieli, directorul, îmbrăcîndu-și pardesiul.

— De cînd oceanul Atlantic — urmă cu voce nesigură d. Ionel Lăcustă-Termidor — a fost curățat de mucegaiul acela omenesc și talazele înalte trec încoace și-ncolo fără nici o piedică, așa, ca la ele acasă, toată ziua și toată noaptea, zile, luni și ani, continentalii sînt fericiți și nu-și mai dau biruri decît între ei. Au uitat curînd de atlantizi. Bibelourile de porțelan și ivoriu le-au spart pruncii, bă-tîndu-se cu ele ; cărțile cu basme și poeme au putrezit și le-au ars focul ; muzicile s-au umplut de pămînt și au amuțit — din ele mînîncă rășuștele urzici...

Ca să nu fie învinuiți de ignoranță, au alcătuit un muzeu în care au încuiat rămășițele cîtorva colivii de bambu, un atlantid îmbălsămat, două bobine electro-solare și una din oglinzile magice. Au întemeiat o Academie Rurală din care fac parte orbii, chiorii și ciacîrii neamului și discută o dată pe an influența frunzei de dud asupra evoluției ploilor. Primăvara ies în procesiune la cîmp, stau în ploaie, culeg lișiță verde din iaz și ingenunchind în ogoare, cu evlavie, mănîncă pămînt. În sala festivă a Prezidenției Obștiilor se află tabloul în mărime naturală al lui Moș Hărtea care a băgat cel dintîi de seamă că apa rece pe inima goală pricinuiește cufureală și a lecuit un cal de tîrnafes.

Astfel, totul e bine.

Arareori în munți sau în baltă, cîte un continental pescuiește crapeți sau umblă după turma de oi și porci, călare pe catîr — fluierînd un cîntec trecut din tată în fiu, strepezit și tot mai scurt : Si-la-mi-do... Si-la-mi-do... ră-mășiță din „Sonata lunei“ de Beethoven...

— Bată-te să te bată, Lăcustă... Caraghios ai fost tu o viață întreagă... Să treci mîine să-ți iscălesc un bon de două mii de lei, să-ți cumperi și tu o pereche de pantaloni — că ăștia văd că ți s-au rupt...

Și directorul, grăbit, îl împinse pe ușă afară.

Sînt un om tare. Fără laudă, nici presumție, fac această mărturisire. Medic prin vocație și nu din întîmplare, ateu ireductibil, îmi conduc judecata fără nici o ezitare sentimentală, fără nici o cotitură poetică, ci practic, potrivit metodei fără greș a experimentului, între observația justă și gîndirea logică. Moral, nu recunosc altă autoritate decît cea a codului penal; iar în viața mea sufletească nu simt de loc lipsa cunoscutelor articole de marfă curentă imperativ categoric, bine suveran, justiție imanentă. Puterea rațiunii !... Atît. Și încă : să fie condiționată de mecanica unui creier sănătos. Potrivit acestui crez de cînte dus pînă la cruzime, mărturisesc deschis că sînt un om mediocru și că prietenul meu, Horovanu, a fost un om de geniu.

Geniu și mediocritate ! E un fel de a vorbi. La urma urmei, geniu este o valoare estetică și creațiunea un aranjament estetic al unui mobilier comun. Iar Horovanu, fără ajutorul meu, ar fi fost inexistent cu tot geniuul său, fiind complet inabil. Și experiențele, care ne-au dat celebritatea în strînsul cerc al savanților adevărați, trebuiau realizate aievea, altcum rămîneau ca ipoteze decorative, mobilizînd fantezia geniuului. Or, Horovanu la lucru era pur și simplu ridicol. De pildă, îi scăpa broasca din mînă ; la operație sau necropsie, degetele lui lungi și fine tremurau și se împleteau între măruntaiele animalului. Pipetarea, o veșnică amenințare să nu se ardă cu substanța caustică ; iar cîntărirea substanțelor la balanța de precizie, un chin cu rezultatul totdeauna greșit. În schimb, eu sînt înzestrat cu o perfectă abilitate naturală. Inteligența mea pare localizată în vîrfurile degetelor. Am aici mai mult decît o sensibilitate o intuiție. Pulpa degetelor găsește singură drumul nou și pe cel potrivit

ca să-mi ajung scopul. Toate comunicările asupra reînvierii animalelor sacrificate experimental, apărute sub firma de colaborare Horovanu-Crăciunaș, au fost la fel lucrate eu cu partea practică, de la sacrificarea animalului și pînă la reînvierea lui ; el cu partea critică și conceptuală. Dar gîndirea lui — aici siguranța mea logică se poticnește — avea ceva miraculos, o pricepere profetică, putînd duce judecata nu în chip obișnuit, din gînd în gînd, din consecință în consecință, ci dintr-o dată, printr-o intuiție directă, aspirînd adevărul parcă din alt plan al vieții. Dacă n-aș fi ateu și materialist, aș crede că un dar divin îl inspira sau că o putință specială de a comunica Dumnezeuirii poseda sufletul său. Dar așa... Sufletul ? Sînt sigur sufletul nu există !...

Și totuși...

Teoria lui Horovanu era o prostie. Lui însă, în calitate de geniu, i se trecea. Evoluțiunea, spunea el, trebuie privită nu numai în trecut, ca o zestre inevitabilă primită în moștenire, ci mai cu seamă în viitor, ca un bun dobîndit personal. Diferențierea speciilor depinde, în primul rînd, de puterea de captare a unui element de natură spirituală, și acest elan, combinat cu materialul spiritual dobîndit, produce deosebiriile dintre specii. Mai cu seamă omul... Ajuns în stadiul de față, menirea lui e să se spiritualizeze tot mai mult, devenind fără îndoială nemuritor aci pe pămînt sau aiurea, în altă lume... Prostie. Prostie... Și totuși ea servea drept bază lucrărilor noastre de reînviere. Horovanu credea că animalul reînviat nu e același cu cel sacrificat. Eu îi rideam în față și îmi vedeam de treabă. Conduceam lucrările după indicațiunile lui, pornite din aceeași prostie, injectînd extract de embrioni de nevertebrate, combinat cu suc de alge (viața în primitivitatea ei), și rezultatele erau cele dorite. Putusem readuce la viață cinci cobai, patru cîini, o pisică și douăzeci de iepuri.

Horovanu nu era mulțumit

— Numai omul ar putea să demonstreze ipoteza mea...

— Asta te încurcă ? Îți servesc, la dispoziție, cîți vrei... unii întorși din sincopa cloroformică, alții din asfixie.

— Nu, nu... Un om mort cu adevărat și înviat !... Acela singur ne-ar putea face dovadă...

★

Și Safi îmi încurca socotelile, Safi, amanta lui Horovanu. Sceptic față de iubirea femeilor, sînt sigur totuși că numai doctorițele pot să se mintă mai convins, realizînd acel surogat amoros amorul romantic. Fiindcă dorința lor trebuie să forțeze obrocul greu al morții și fantasmalele ascuțite ale durerii... Ideal, se purifică și se spiritualizează ; omeneste, își pierde însă toată vloga și orice valoare. Așa se petrecea de bună seamă cu Safi. Femeia asta atît de cumpănită — chirurg practician, toată ziua pe drumuri între sanatoriu, spital și clientelă, în luptă aprigă de concurență cu cei mai mari chirurghi ai Capitalei, ca din banii ei să întrețină laboratorul unde Horovanu și cu mine, ostracizați de știința oficială, executa experiențe de lux, fără nici un aport practic imediat — în dragoste își pierdea echilibrul.

— Inteligența, doar purificată prin iubire, dobîndește virtutea cunoașterii... Atunci prinde problema formei, care, în importanță, depășește chiar pe aceea a vieții.

— Safi, îi răspundeam alături înadîns, în puroiul trimis azi la analiză s-au găsit stafilococi, pneumococi... Fetiditatea lui însă ține la...

Safi pricepea manevra mea, zîmbea și imperturbabil își continua ideea.

— Crăciunaș, dincolo de iubire, în artă, inteligența descoperă secretul formei. Statuia... iată ecuațiunea în care se orînduiește problema. Statuia ne aduce din alte îndepărtări, din nesfîrșita pace a spiritului, ordinea cea mare și necunoscută a lumii viitoare. În acest joc matematic, noi așezăm termenii cei mai grosolani : lutul și realitatea sensibilă. X-ul și Y-ul necunoscut, trebuincioși operei de artă, derivă din altă lume...

Erau ideile lui Horovanu.

— Nimic nu poate explica expresia omului, forma spiritualizată a formei. Privește la Sandi Horovanu... Nu lucrările-i de geniu, nici puterea lui de intuiție quasi-divină fac din el o făptură alta decît a muritorilor de rînd... ci chipul, pentru care zestrea atavică e fără rost, capul oval, cu fruntea bombată, nu de presiunea creierului, ci de profunzimea privirii, și albul pielii cu o viață

parcă aparte de restul trupului... Toată teoria evoluției se prăbușește în fața surisului său, și întreaga ambianță, de la firul de iarbă și pînă la firmament, e incapabilă să explice magia unui cuvînt pronunțat de el...

★

De aceea, boala lui Horovanu am primit-o — fără minciună — cu satisfacție. Ne trezea pe tustrei la realitate, căci în mediul celor doi amanți începusem să mă prostesc și eu. Se insinuase o bănuială că Horovanu ar fi din altă esență. Dar așa, temperatura, durerea, slăbiciunea îl umanizau. Săfi însă, care toată viața vizita bolnavii, nu credea în boala lui. Sînt convinși că-l credea nemuritor. Dacă însumi eu începusem să mă îndoiesc !... Într-adevăr, în timpul boalei, geniul lui căpătase un nou spor. Cu vocea gifiindă, întretăiată de suspine dureroase, el îmi dicta conceptele lucrării și îmi indica timpii experiențelor, formulînd de mai înainte și rezultatele. Și nu se înșela !... Cele mai frumoase lucrări le-am realizat atunci, sub porunca delirului. (Delir a fost, sau viziune extatică ?...)

Moartea l-a surprins în astă postură. Ultimul lui cuvînt și parcă totdeodată poruncă, a fost omul !... Am înțeles. Doar învierea unui om ar fi putut smulge marele secret naturii.

Nu m-aș fi așteptat ca deznădejdea amantei să fi fost atît de mediocră. În fața realității, Săfi și-a pierdut prestigiul estetic ; Se bocea ca o femeie de rînd și, tot ca o femeie de rînd, se flagela cu învinuirea de a nu fi fost de față la moartea lui. Ca și cum ar fi putut ajuta cu ceva.

— Să fi murit în brațele mele... să-i fi prins ultima privire... Ea mi-ar fi fost zestre sufletească pentru tot restul vieții.

Și apoi, cu necaz se îndrepta asupra copilului bolnav din Buzău, din pricina căruia nu fusese de față la moartea amantului.

— Un schilav, un păcătos, un nemernic... Să-l arunci de pe stîncă Tarpeană... și monstrul ăsta trăiește, pe cînd el, el...

Și izbucni în plîns.

— Săfi, Săfi... o muștră cu blindețe, e mare durerea ta, înțeleg... dar, oricum... nu uita... ești doctoriță, persoană dedată cu rigore vieții...

— Nu pot, Crăciunaș... nu pot...

Și deznădejdea ei deștepta în mine o senzație de iritație plăcută. Sint o bestie, recunosc... Dar adevărul e adevăr. Pe Safi durerea o despiritualiza, o făcea femeie și o apropia astfel de mine...

— Crăciunaș, fă, te rog, toate formele...

— Formele au fost îndeplinite în lipsa ta. Decesul anunțat, moartea constatată, dricarul...

Aici mă oprii. Nu știu pentru ce. Ca și cum aș fi avut jenă.

— Bine... Voi veghea toată noaptea lângă el...

— Safi...

Femeia își căpătase liniștea.

— Voi veghea toată noaptea lângă el și mâine în zori, plec.

— Safi, ce spui ?

— Nu-l pot vedea pe catafalc... Mort, înțeleg... dar în coșciug, între flori, îmbrăcat în haine de mire... nu, nu vreau...

— Safi, permite-mi măcar să veghez alături de tine...

— Nu... singură...

★

Safi a intrat în visul meu, insinuantă și diafană, ca morfina în trupul unui agitat. Ațipisem în laborator, capul pe masa de lucru între diferitele borcane și tăvi pline de gîngăni scîrboase și plante imunde ; m-a trezit doar prezența ei și treaz fiind, visam încă. Azi, explicație am : o alterațiune a senzațiunilor interne cenestezice. Dar atunci ? Tăcerea era atît de adîncă și ea atît de frumoasă, încît poate doar conflictul dintre aurul părului ei și întunericul pămîntiu al miasmaticelor făpturi putea s-o turbure. Nimic omenesc nu recunoșteam în ea, nici chiar siringa încărcată.

— Crăciunaș, te rog... spuse ea, întinzîndu-mi siringa.

— Safi... mă speriai eu parcă mai mult de vocea-i necunoscută, decît de gest. Și din nou, acea senzație de deșteptare trează.

— Fă-mi bunătatea asta, Crăciunaș... Singură nu pot...

— Safi, Safi !... țipai deznădăduit și cu fiecare țipăt treceam din ipostază în ipostază.

Nu mințeam. Posibilitatea morții ei ar fi fost pentru mine o catastrofă. Sînt o bestie, recunosc... dar în clipa aceea, în care făptura mea nu putea minți, o doream, și uram totodată pe mortul din camera vecină, capabil încă de a dezlănțui atîta pasiune.

— Safi, stai jos, te rog...

Ea m-ascultă. Era sub puterea mea de sugestie și eu sub a ei. În orice caz, senzația că mă deșteptam într-una, în etape, persista, deși treaz simțeam că sînt.

— Safi, tu nu poți să-mi ceri așa ceva... Eu nu te pot uide. Tu trebuie să trăiești. Viața, iată datoria ta...

— Așa ar fi fost, dacă puteam să-i prind ultimul gînd, ultima privire... Cu darul lor m-aș fi mulțumit tot restul vieții.

Ciudat ! Vorbele ei nu-mi mai păreau absurdități, ci adevăruri posibile.

— Crăciunaș, ultimul lui gînd trebuie să fi fost subtil... La răspîntia dintre viață și infinit, el mi-ar fi mărturisit, dintr-o vorbă sau privire, întregul mister al vieții și al morții...

Începuse să mă convingă. Parcă toată nesiguranța și toate dibuielile lucrărilor noastre s-ar fi rezolvat în chip firesc. Era o noapte scoasă din calendarul zilelor obișnuite. Miriapodele și scarabeii începuseră să se agite în borcane. Prin tufărișul algelor sclipeau scînteii. Și Safi atît de frumoasă ! Iar dorul meu creștea. Totdeauna mi-am dat seama că dorința amoroasă primează și împrejurarea de față mă convingea. Sufletul meu se zbătea pe loc ca în preajma unei mari descoperiri care parcă plutea în aer ca un roi în jurul capului. Prin ea trebuia să dobîndesc pe Safi. Și deodată izbucnii

— Safi, am găsit !...

— Ce ?

— Reînvierea...

Ea mă privea cu ochi mari.

— Îți voi reda clipa dorită...

Safi mă privea mereu.

— Voi învia pe Horovanu...

★

Aveam să îndeplinesc, în fine, marea dorință a lui Horovanu. Să experimentez pe om ! Și cum ?... Tocmai pe el ! Cîtă batjocură ! Sau poate cîtă cumințenie în

această predestinare, ca trupu-i să verifice propria-i gândire. În orice caz, astea sînt considerațiuni tardive, atunci n-aveam răgaz de așa ceva. Duhul morții plutea în jurul și înlăuntrul nostru. Deveniserăm nesiguri ca niște umbre. Parcă eram cele două suflete ale lui Horovanu, unul de gândire, celălalt de iubire, ieșite din trup și orbecăind în nesimțire în preajma mortului. S-ar fi zis că tot el conducea și acum lucrarea cea mare, menită să lămurească definitiv misterul vieții și al morții. Și totuși, trăiam mai intens decît în mod obișnuit. Ochii mei descopereau, în împrejurările acestea atît de turburi și contradictorii, secretul formelor armonioase prin Safi cînd și-a dezgolit bustul, pentru sînge. Îmi trebuia sînge. Sau, mai bine zis, lui îi trebuia sînge, cadavrului vampir. Și sîngele ei cald a curs peste pasta abjectă de viețuitoare inferioare, întru prepararea elixirului de viață. Indignat ! Parcă o profanam ! Da... eram treaz. O dorință nouă, necunoscută pînă atunci, mă prinse, să privesc și să mîngîi umărul rotund al femeii. Mă preschimbasem ; înțelepciunea cinismului meu pierise. Eu, care nu cunoșteam decît fericirea practică a amorului animalic, m-aș fi mulțumit doar cu atari senzații efemere. Era atît de frumoasă și darul ei atît de scump, încît atmosfera mistică dintre trupul mort și cel viu pătrundea și în mine cu un sentiment necunoscut de depășire a realului și concretului. Nu mai înțeleg nimic ! Și totuși, așa era. Mă preschimbasem în poet, în artist ; devenisem pur și feciorelnic ; altcum n-aș fi putut trăi un sentiment atît de contradictoriu firii mele.

— Iute, Crăciunaș...

Safi era grăbită. Gîndurile ei pluteau departe de mine. Atunci, m-am înfuriat. Observ aceeași labilitate sentimentală. Din nou un sentiment de ură împotriva lui Horovanu. Mortul era mai tare decît mine, cel viu. Era mai tare și în dragoste și, poate și în gândire. Căci dacă experimentul reușea, gîndirea lui triumfa. Și aveam presentimentul că va triumfa tocmai fiindcă o încercam pe el. Trupu-i parcă era complice gîndului. Și în clipa aceea aș fi vrut eșec total, să cadă experiența care, mie, avea să-mi dea celebritatea. Redevenisem bestie.

— Iute, Crăciunaș...

Rînjind parcă din toate fibrele trupului meu, am trecut la operație. Acum, altă senzație curiozitatea. Ce o

să se întâmple ? Dar și satisfacție. Horovanu era mort !... Mi-am înțeles sentimentul, înfigînd bisturiul pentru prepararea venei. Cadavrul are o moliciune alta decît a trupului viu. O simți prin lama cuțitului.

— Iute, Crăciunaș...

Eu însă mergeam încet. Ca la poker, filam... Să-mi prelungesc emoția. Din nou, același conflict sentimental. Gloria pe de o parte, invidia pe de alta. Superioritatea, pe care o recunoscusem fără cîrtire omului viu, nu voiam s-o mai recunosc cadavrului. Reușita experienței tot pe el, în primul rînd, îl glorifica ; în al doilea rînd pe mine. Mă gîndeam dacă n-ar fi nimerit să întrerup injecția cu elixir de viață, cînd Safi a dat un strigăt.

— Trăiește !

Tresărind cu necaz, mi-am înfipt privirea în cel mort. Nimic. Tic-tacul ceasului din perete rima a mișcare artificială. Safi însă gîfîia de dragoste.

— Mai departe, Crăciunaș... Trăiește !...

— Nu-i adevărat... ripostai brutal.

— Ba da... Ba da... I-am surprins o mișcare în colțul gurii. Mai departe...

Cu necaz continuai injecția.

— Trăiește ! a țipat din nou Safi.

Și de data asta am tresărit și eu. În colțul gurii moarte am observat mișcarea.

— Da, da... Trăiește...

Acum, alt sentiment. Devenisem adevăratul om de știință. Uitasem chiar pe Safi și toate resentimentele mele împotriva lui Horovanu. Experiența singură mă interesa.

— Trăiește... făcu Safi în paroxismul dragostei.

Da... Așa era !... Horovanu se deștepta. Începuse să clipească. Safi surîdea extatic, așteptînd parcă deșteptarea unui semizeu. Dimpotrivă, mîna mea ezita. De frică !... Experiența căpăta o nouă înfățișare. Aducea parcă din străfundurile ancestrale, larg deschise, magmele putreziciunii sub bruma înecăcioasă a vaporilor și o impresiune de viață nouă și puternică. Însă sentimentul penibil de micime și singurătate, pe care-l ai lîngă un cadavru, se accentuase. Frumusețea și căldura vieții, adusă de Safi, pieriseră. Mă găseam sub primejdia unei alte puteri. Și așa fi fugit...

— Mai repede, Crăciunaș...

Vorbele ei sunau străine, răgușit. Atmosfera miasmatică se îngroșa în jurul nostru. Respira cadavrul... Acum era sigur. Auzeam cum trage răsuflul parcă din alt aer decît al nostru, pe care îl exala, după ce reinviase organele lui intrate în descompunere.

— Crăciunaș !... țipă Safi.

Fără să vreau smulsei acul din vîna mortului. Horovanu se ridicase și privea. Dar privirea lui mă îngheță. Avea în ea ceva sălbatic și fioros. Nu voi uita nicicînd. Fiindcă nu mă privea numai cu ochii, ci cu întreaga lui înfățișare. Oribil ! Avea capul deformat, bolta frunții turtită și falca foarte mult împinsă înainte, într-o mișcare de pradă. Și nasul era turtit, cu nările lărgite, transversal, ca și cum ar fi avut lipsă de mai mult aer, iar buzele deveniseră groase și buhave. Și unghiile îi crescuseră, și barba, și părul. Nu erau deformațiile morții, ci parcă deformațiile ancestrale reîncarnate în timpul morții.

— Sandi !... țipă Safi, repezindu-se în brațele lui.

Aș fi vrut s-o opresc, ferind-o astfel de un contact impur, dar puterile mele erau fixate în trup, îmi lipsea impulsul care să le dezlănțuiască. Și nu m-am dezmeticit decît în clipa în care Safi, cu un țipăt de durere, s-a prăbușit la pămînt. O clipă a fost, dar de neuitat Horovanu își înfipse fălcile puternice în umărul amantei lui, sfirtecînd toată rotunzimea celei mai frumoase părți a trupului de femeie. Singele care gîlgiia din rana ei mi-a redat imboldul mișcării. M-am repezit să-l opresc. Și atunci, — ce batjocură ! — prin unul din acele misterioase procese ale creațiunii intelectuale, am emis — în pofida oricărei logici a împrejurărilor — o ipoteză științifică: amorul primează asupra oricărui instinct ! Horovanu, la reîntîlnirea cu iubita lui, a vrut s-o îmbrățișeze, numai că n-a mai știut să-și dozeze mișcările.

Cînd am ridicat însă privirea spre el, am crezut că înnebunesc. Cu totul alt tablou decît cel așteptat ! Horovanu mesteca lacom bucătura lui, mușcînd puternic falcă pe falcă, rumegînd și sfirtecînd totodată, în timp ce o salivă murdară se scurgea de pe colțurile gurii. L-am privit pînă ce a sfîrșit înghițitura, și cînd s-a repezit din nou spre umărul lui Safi, atunci n-am mai putut rezista. Cu moja-

rul de metal l-am lovit în frunte. El a căzut mort definitiv. Viața, cu toată puterea fălcilor lui, era plătindă însă.

★

Safi — n-am priceput nicicînd — a intrat în ordinul Carmelitelor și a plecat din țară. Pot divulga secretul. Nici de justiție nu am a mă teme. Moartea lui Horovanu a fost constatată oficial, și asupra cazurilor de reînviere legile n-au cădere încă. Dar chiar dacă ar fi să sufăr rigorile legii și încă n-aș pregeta. Experiența lui Horovanu îmi face gloria, și atunci, ce piedică m-ar putea opri? Concluziunea mea acum e: foamea, nu amorul, constituie primul instinct! Lui Horovanu, în timpul morții, i se făcuse foame!...

Și totuși, o nedumerire s-a strecurat în sufletul meu de ateu inveterat. Reînviasem eu oare pe adevăratul Horovanu? Atunci ce se întîmplase cu acel complex de însușiri concentrate sub denumirea de suflet?... Sînt un om cinstit, în critică. Sufletul? Sufletul lui Horovanu. Iată ce mai mă încurcă de atunci.

Mediocritatea este starea cea mai comodă nici un glas lăuntric nu-ți cere nimic și, nefiind silit să dai nimic, poți rămînea împăcat cu tine însuși atît cît ar dura toate viețile omenești dacă ți-ar aparține. Dacă angrenajul fizic nu s-ar uza, nici nu poate fi vorba de istovire, atunci omul care poartă pe cap coroana obișnuinței și al cărui suflet e alcătuit din ștersele molecule ale umbrei și ale mediocrității, ar trăi oricît, cîștigînd pe cîmpia eternității 'bătălia hotărîtoare împotriva zeilor, care ar deveni astfel odioși uzurpatori ai nemuririi. Spun de la început că o clipă nu mi-a trecut prin minte gîndul ca să-l apăr pe prietenul meu Crookes, pentru că nu-mi vine să cred că cineva i-ar putea arunca cea mai neînsemnată vină tocmai lui, care s-a lăsat mistuit în flăcările cercetării. Nimeni dintre toți cei ce l-au cunoscut nu l-a băgat în seamă, pentru că el, la drept vorbind, nu avea nici una dintre acele însușiri care fac pe oameni simpatizați sau chiar iubiți. Poate că, uneori, în vreme ce uriașul destin își trage răsuflarea, cîteva vieți omenești, afară din orbita sa de observație, își aleg drumul, un drum curios, răsturnat, străbătut de spiritul tuturor ademenirilor, luminat de perfidia unor blestемate felinare furate din gigantica uzină a neverosimilului. Așa se va fi întîmplat și cu Crookes, care, am spus, trecea printre oameni fără să-i supere, fără să le urnească bucuria, fără să stîrnească cea mai ușoară curiozitate. Prietenul meu nu avea vîrstă; trecea cu atîta indiferență pe pămînt, încît nici anii nu-l luaseră în seamă. Nu spun că rămăsese tînăr, dar figura sa, departe de exercițiul acelor care au învățat să primească pecetea vremii, fugise parcă din cercul îmbătrînirii. Omul locuia într-un laborator și experimenta într-una. Mă împrietenisem cu el într-o anticărie; găsise o carte rară asupra luminii. Un călugăr medieval răsturnase

problema și afirma că întunericul este substanța pozitivă a lumii. „Există undeva, în locurile pe care neștiința ome-nească le-a numit cer, — spunea el — un spațiu de un milion de ori mai mare decât pământul ; acest spațiu este vid. Din pricina aceasta, tot întunericul lumii, întuneric ce nu se propagă prin vid, s-a oprit acolo unde începe acel spațiu, care astfel a devenit un bulgăre incandescent. Soarele este acel uriaș spațiu vid pe unde ascuțișul întu-nericului n-a pătruns“. Cumpărasem tocmai această lu-crare, când și-a făcut intrarea Crookes, care venise la bătrînul negustor de cărți vechi în nădejdea că va găsi ceva asupra studiului luminii, studiu ce-l pasiona de multă vreme. Când i-am citit regretul în privire, când mi-am dat seama că acest tom bizar i-ar fi redat bucu-ria, i l-am oferit, mi se pare cu bunătatea aceuia pe care o asemenea problemă nu-l sfredelește cu tot dina-dinsul... Trebuie să recunosc faptul că, dacă în locul aces-tui volum aş fi găsit printre rafturi o carte, fie și mai puțin rară, asupra existenței lui Dumnezeu, o carte în care autorul și-ar fi înfățișat arta dialectică, nu i-aş fi dat-o cu așa ușurință primului venit. Crookes a deschis ochii mari, întinzînd spre volum o mină în a cărei tre-murare se distingea bucuria și emoția sentimentului de recunoștință. Am ieșit împreună și am intrat în vorbă. Atunci mi-a spus că de foarte mulți ani stăruiește să des-cifreze enigma luminii și a întunericului. Sînt incredințat, astăzi, că necunoscutul de atunci trebuie să fi citit într-un fel în ochii mei ceva care să-i îngăduie mărturisirea. În mijlocul discuției m-a străpuns următoarea ipoteză dacă cineva, nesimțit de noi, ne-ar urmări așa cum ne plim-băm de-a lungul cheiului și dacă ne-ar asculta vorbele, n-ar spune că soarta a atins măcar ironic limpezimea noastră ? După două ore, m-am despărțit, dar cu o așa vădită curiozitate din partea mea, încît ciudatul meu în-soțitor, o clipă după ce mi-a dat bună ziua ca pentru a-mi mulțumi încă o dată pentru carte, îmi spuse

— La capătul acestui drum vei vedea o clădire pă-răsită ; într-una din odăile acestei case, pe care în afară de mine n-o mai vizitează decît strigoi, am un atelier de lumini și întuneric ; vino cînd vrei. Dacă, cine știe cum, întîmplarea face să nu mă găsești, aștepti cîteva minute sau faci cîțiva pași înapoi pe acest drum și ne în-tîlnim.

Crookes, gîndeam eu, trebuie să fi simțit sigur că eu însumi nu trăiam în climatul normalului — ca să spun așa ; altfel, nu m-ar fi chemat. În urmă, mi-am dat seama, însă, că lui i se părea atît de firesc ceea ce făcea, încît ar fi chemat pe oricine în locul meu. Omul chemase pe cel ce-i dăduse cartea și, cum întîmplarea făcuse ca acela să fiu tocmai eu, m-am dus într-o seară să-l văd, dar mai ales să-i vizitez atelierul.

Nici douăzeci și patru de ceasuri nu trecuseră de cînd ne despărțiserăm și cineva dinăuntru meu începu să mă îndemne, din ce în ce mai stăruitor, să-l caut pe Crookes, pe cel ce descifra misterul întunericului și al luminii. L-am găsit acasă, încovoiat peste filele cărții, file galbene ca frunzele căzute din copacul fără sfîrșit al vremii. A închis repede volumul, ca și cum s-ar fi temut ca nu cumva privirea mea să surprindă taina. Ochii mei începură să caute iscoditori prin cameră și văzură într-adevăr obiecte a căror întrebuițare nu o înțelegeam. E drept că am fost surprins de o întîmplare care poate n-avea realitate decît înăuntru meu. Ar fi fost cu puțință ca altcineva în locul meu să fi început a cerceta acea încăpere fără a remarca cea mai mică nepotrivire. Mi s-a părut de la început că destinul meu nu-l răsplătise îndeajuns pe cercetătorul care-și încuiase viața între patru ziduri. Camera în care am intrat, în afară de aparate bizare, de sticle optice, de oglinzi, de globuri sticloase fixate, printr-un singur tub care le străbătea, la o pompă pneumatică, era înecată în aceeași semiobscuritate în care, desigur, erau înecate toate casele la acea oră... Întunericul și lumina erau, deopotrivă ca la toată lumea, și oaspeții lui Crookes. Cum poate urmări un om o ciudățenie — m-am întrebat — de vreme ce natura, lumea exterioară nu i se supune ? În ziua aceea am înțeles și mai bine că cei ce sînt pe urmele unor simple fantome ale spiritului rămîn consecvenți cu ei înșiși, întrucît nimic din afară nu îi dezmente. Dar e mai bine să judecați singuri, după ce vă voi fi spus toate cîte le-am văzut din ziua în care m-am împrietenit cu Crookes, dacă am avut dreptate sau nu, pentru că, astăzi mărturisesc, nu mai știu nici eu prea precis ce încheiere ar trebui să trag din toate întîmplările pe care le cunosc. Singuraticul se obișnuise cu mine atît de mult, încît nu i se părea deloc ne-

potrivit să vin la el în fiecare zi și nici să lucreze în fața mea. Este adevărat, însă, că prezența mea devenea indiscretă numai dacă îl întrebam asupra utilizării cutărui sau cutărui aparat sau dacă îi arătam nedumerirea pricinuită de un gest al său neînțeles. Crookes, însă, cu timpul, începu să mă considere drept un alter ego al său, astfel încît ciudat i se părea doar că trebuie să vorbească tare.

— Ascultă-mă, Crookes, — i-am spus într-o zi — ce vrei, ce urmărești, ce vei obține dacă spiritul tău triumfă ?

— Cum ? Voi provoca întunericul în miezul luminii și voi aduce lumină cu cea mai mare ușurință, înlăturînd doar acea substanță a întunericului despre care vorbește autorul acelei cărți care ne-a împrietenit. Uite, vezi această eprubetă ? Am izbutit, prin procedee care mi-au răpit mai mult decît douăzeci de ani să strîng pe fundul ei un preparat care provoacă întunericul. A suta parte dintr-un miligram din această substanță, risipită pe un spațiu de cîteva zeci de kilometri cubi, poate închide în chip absolut porțile luminii, care n-ar mai reveni decît printr-un proces de vidare al aceluia loc. Întunericul pe care-l vezi nu este cel de la începutul lumii, ci unul relativ, un fel de culoare care aparține obiectelor mai mult decît firii însăși. Cu vremea, spațiul lumii s-a rarefiat și întunericul, care este o substanță de o subtilitate pe care dicționarul științific — rezultat al ignorării adevăratelor fenomene — nu o poate stabili, spun, întunericul acesta s-a strecurat afară, părăsind lumea asta centrală locuită de noi, după ce a lăsat o pată gigantică pe care apele zilei o pot spăla din cînd în cînd. În ziua în care voi putea obține vidul absolut, voi putea arăta diferența adevărată dintre întuneric și lumină. Oricum, peste puțină vreme, îți voi arăta concret în ce punct am ajuns.

Am plecat spre propria mea locuință, cugetînd tot drumul la problema pe care o născocise spiritul neînțeles al lui Crookes, un om pe care l-am întîlnit, cum știți, întîmplător, într-o prăvălioară ticsită cu cărți vechi. Omul vorbea limpede și expunea totul atît de logic, printr-o atît de strînsă înlănțuire de argumente, încît, fără îndoială, spun, ar fi fost vulgară ipocrizie și indulgență față

de mine ceea ce m-ar fi făcut să cred că e pe urmele unei năluci. Cărțile mele nu mă mai ispiteau. Problemele, care stîrniseră altădată interesul meu, cedară pasul în fața realității care mi se părea că începe să i se supună ace-luia ce voia să provoace întunericul, lumina sau semiob-scuritatea, sprijinit pe aparate care reprezentau aplicarea răsturnată a principiilor noastre științifice. Întîmplarea a vrut, însă, ca eu să nu mă pot întoarce în seara ace-leiași zile în atelierul prietenului meu. Nu l-am putut vi-zita nici a doua zi, nici a treia, nici peste o săptămînă. Am plecat silit de împrejurări din acel oraș, și am revenit. Primul meu gînd a fost, firește, să-mi caut prietenul. Într-o după-amiază de vară, cînd locul acela vid despre care vorbea Crookes că aruncă lumini și pe care noi îl numim soare era în plină efervescență, lumina năvălise peste tot cu putere, cu o pasiune fierbinte, cu strigăte pătrunzătoare. Poate că mie mi se părea așa, pentru că știam că voi vizita pe un om a cărui viață era un sacri-ficiu pentru triumful întunericului ; soarele se rostogolea peste dealuri, prin văzduh, străpungea sticla imaterială a cerului, se urca pe acoperișurile caselor și, cu un cinism fără asemănare, se scufunda în apa pe care o ineca...

Așa, străpuns de infinitele cuțite solare și înfășurat în această pătură fierbinte, am ajuns în fața casei lui Crookes. Am bătut ușor în ferestruica atelierului, am așteptat cît am așteptat și, apoi, ca altădată, m-am întors pe drumul pe care venisem, gîndind că îl voi întîlni ; am străbătut însă în zadar toată calea aceea întoarsă. Am revenit, am bătut mai tare, am strigat, am așteptat ; m-am dus la bătrînul anticar, unde am aflat că prietenul meu Crookes nu mai trecuse pe acolo de multă vreme. cam atîta cît lipsisem eu însumi din oraș. Atunci m-am întors și, după multe îndoieli și lupte cu mine însumi, am spart broasca ușii în vecinătatea căreia era odaia lui Crookes și am intrat, mai bine-zis am rămas pe prag. neputînd face un pas din pricina întunericului. Pe pervazu-l ferestrei, prietenul meu ținea totdeauna o lumîinare ca s-o poată aprinde la nevoie. Am întins mîna și degetele mele apucară tubul de ceară străbătut de un fitil pe care-l aprinsei. Încet, încet, poate din pricina vidului provocat de ridicarea aerului încălzit de lumîinare, întunericul se risipi. Am putut distinge în atelier aceeași masă cu scule, cu sticle, cu eprubete, oglinzi și globuri de cristal. În

fund, am cercetat mai cu deosebire, pentru că acolo se odihnea uneori Crookes. Ochii mei, totuși, nu-l putură descoperi nicăieri. Deodată, însă, îmi atrase atenția un corp de sticlă pe care nu-l mai văzusem acolo niciodată. M-am apropiat și, punînd mîna, mi-am dat seama că e aproape fierbinte. Era ceva de forma unui trup omenesc, deși nu-l imita perfect, și, printr-un tub, era legat de una dintre pompele pneumatice ale lui Crookes.

Luminarea pe care o țineam între degete se topise aproape toată în lupta cu întunericul din odaie ; atunci, gesturile mele se iuțiră. În grabă, căutam acel robinet a cărui răsucire face să pătrundă aproape fulgerător aerul într-un interior vid. Atinsei șurubul și, după prima mișcare, simții orbirea propriilor mei ochi. În fața mea, în interiorul sticlei fierbinți zăcea întins Crookes. Ținea încă în mîna stîngă o foaie de hîrtie pe care însemnase, minut cu minut, observațiile sale, din care reieșea că, după ce provocase întunericul din cameră, a intrat în balonul de sticlă din care, cu ajutorul unei pîrghii ce putea fi mînuită și dinăuntru, a făcut vid în jurul său. „Acum sînt incandescent de lumină ; peste o clipă voi arde.“ Așa se isprăvește jurnalul scurt al lui Crookes.

În timp ce traduceam *Faptele în cazul domnului Valdemar*, mi-am amintit de prietenul meu, doctorul C., pe care nu-l mai văzusem de mult, admirator, ca și mine, al lui Edgar Poe. Erau în povestire unele pasaje asupra cărora aș fi avut nevoie de părerea unui specialist. Doctorul C. se ocupase cu hipnoza și, după câte știam, încercase s-o aplice în tratamentul unor boli, obținând rezultate meritorii. Apoi, mi-am dat seama că, de fapt, ne-ar face amîndurora plăcere să stăm o noapte la taifas, cu un pachet de țigări bune și o sticlă de vin vechi.

Cum nu i-am găsit de îndată numărul de telefon, am amînat de la o zi la alta, și desigur că ar mai fi trecut multe zile pînă ce cu încetul aș fi uitat să-l mai caut. Numai că întîmplarea a vrut altfel. Revedeam, tocmai, paginile finale din *Valdemar*, înfiorîndu-mă, pentru a nu mai știu cîta oară, cînd telefonul a sunat prelung. La telefon era doctorul C., care îmi spuse în loc de introducere :

— Îți mai aduci aminte de nuvela lui Poe cu domnul Valdemar ?

Dacă îmi aduceam aminte ? Doar o aveam aici, în fața mea, pe masa de disecție, ca să mă exprim științific, analizînd-o cuvînt cu cuvînt.

— Am avut de curînd un caz care mi-a adus aminte de nuvelă și de discuțiile noastre mai vechi. N-ai vrea să ne vedem ? Cred că te va interesa.

Am binecuvîntat coincidența și am stabilit întîlnirea. Iată, în esență, ce mi-a povestit doctorul C.

Aveam un fel de văr, foarte îndepărtat pe scara rudeniei, dar apropiat prin simpatia ce ne-o purtam reciproc. Număra vreo zece ani mai puțin ca mine, destul pentru a-mi da un ascendent asupra lui, dar neîmpiedicîndu-ne să fim prieteni. Citise o multime dintre cărțile

mele, iar tratatul de medicină legală al doctorului Mina Minovici îl considera — ca și mine dealtfel — una dintre cele mai interesante cărți care pot figura în biblioteca unui intelectual. Cîte nopți nu petrecusem, împreună, în vacanțe, discutînd cazurile curioase descrise în tratat ! De multe ori ne opream asupra unui caz și, luîndu-ne termene foarte scurte, de o oră-două, întocmeam fiecare cîte o expertiză, comparîndu-le, apoi, stabilind erorile de judecată, bucurîndu-ne cînd nimeream amîndoi vreun argument mai subtil și relevant. Nici nu-mi mai puneam problema asupra carierei lui Matei. Nu-mi amintesc să fi discutat vreodată în mod expres, dar convingerea amîndurora era că el va urma, ca și mine, medicina. Îți închipui cît de mare mi-a fost mirarea cînd, după ce-și trecuse examenul de maturitate, mi-a declarat că vrea să studieze istoria. Am crezut, la început, că este o glumă, dar, din păcate, nu era. Au urmat zile de discuții inutile ; de fapt, nici nu erau discuții, deoarece vorbeam numai eu, iar Matei se mărginea să spună cu încăpăținare nu. Mai mult chiar, se hotărîse să urmeze facultatea la Iași, ceea ce însemna că ne despărțeam pentru multă vreme.

Cînd a venit termenul examenelor de admitere, Matei a plecat la Iași. I-am simțit la început lipsa, dar, încetul cu încetul, furat de treburi, m-am obișnuit. Nu m-a mirat nici faptul că nu-mi scria. Noi nu ne scrisesem niciodată, eram prea mult timp împreună pentru a mai avea nevoie de corespondență.

Astfel au trecut doi ani. Doi ani nu înseamnă prea mare lucru, uneori. Aflasem că Matei vrea să se însoare și nu mi s-a părut nimic anormal, sînt doar destui studenți care fac acest pas înainte de a-și termina facultatea. Personal, nu l-aș fi sfătuit, dar îl știam un caracter voluntar, încăpăținat chiar, mi se pare că ți-am mai spus, chibzuia îndelung, dar, cînd lua o hotărîre, o aplica fără o șovăire, chiar dacă ar fi trebuit să treacă ani pînă la obținerea unui rezultat, chiar dacă ar fi trebuit să-și reteze o mîină. Să-ți dau un exemplu. În liceu, cele mai slabe aplicații le avea către studiul limbilor. N-a dat prea mare importanță acestui fapt, pînă în ziua cînd a înțeles că nu va putea studia medicina fără să cunoască două-trei limbi străine. Și-a întrerupt, din ziua aceea, orice alt program pentru orele libere, s-a închis în casă și a început să învețe cu o încordare de care puțini oameni sînt capabili.

După o jumătate de an se descurca binișor în engleză, franceză și germană. Nu se mulțumea să citească ziare sau reviste, pe care de obicei le pricepi mult mai repede, ci se năpustea asupra versurilor, tratatelor științifice, umplea caiete întregi de cuvinte, învăța ca un disperat. De fapt, nu era un disperat, ci un calculat, o voință neînfrântă, un tânăr care lua viața în serios, știa că va avea de trecut nenumărate obstacole și se pregătea să le treacă, metodic. De aceea eram sigur că, hotărînd să se însoare, cumpănise bine, știa ce face, nu se va trezi în fața unor situații care să-l dea peste cap.

Îmi aduceam mai des aminte de el în ultimul timp, deoarece, ocupîndu-mă cu studiul hipnozelor, mă interesa în mod deosebit funcțiile voinței. Matei merita să fie observat, din acest punct de vedere, ca unul la care „vreau“ se transforma în „pot“, acolo unde nenumărați alții ar fi răspuns negativ, față de ei înșiși. Pe vremea cînd fusesem împreună nu mă preocupau problemele hipnozei, nu le discutase niciodată împreună și, deci, nu-l privisem niciodată cu ochi de cercetător.

Într-o seară, m-a chemat la telefon o voce necunoscută, dar care-mi vorbea pe un ton familiar.

— Ești acasă ? Vreau să te văd.

— Cu cine vorbesc ?

— Matei.

Matei ? Îi uitasem oare timbrul vocii ? Am pus totul pe seama surprizei și, bucuros de revederea apropiată, i-am spus să alerge către mine.

Am revăzut un alt Matei. Nu fusese prea voinic nici înainte, dar, practicînd sportul cu încăpățînarea ce-l caracteriza, își dezvoltase armonios corpul, era mușchiulos, cu o statură bărbătească, gata oricînd să primească o luptă corp la corp. Acum aveam înaintea mea un om — da, nu mai era un tânăr, deși avea doar 21 de ani ! — cu umerii încovoiați, cu mersul caracteristic celor bolnavi de-o boală tainică și incurabilă, de care sînt perfect conștienți. Pe la tîmple albise ușor. Fuma țigară de la țigară, degetele îi tremurau. Mi-a cerut să-i dau de băut. I-am adus un pahar cu apă.

— Nu, o băutură tare, dacă ai.

Aveam un rest de țuică, aproape un sfert de kilogram. N-am mai turnat în pahar. A pus sticla la gură și a golit-o fără vreo satisfacție vizibilă.

Toate acestea mă intrigau și mă dureau. Nu era prea greu să înțeleg că Matei era prada unui zbucium ajuns la paroxism. M-am gândit, mai întâi, că este bolnav, poate cancer, boală în fața căreia voința nu mai ajută la nimic, cel puțin în stadiul de azi al medicinei. Când a început să-mi vorbească, însă, m-am cutremurat. Matei suferea de altceva, o boală banală și totuși îngrozitoare; în el se încuibase un microb care poate aduce fericirea, dar a adus și dezastrul atîtor oameni slabi.

Hotărîrea de a nu urma medicina, hotărîrea de a pleca la facultatea din Iași și starea în care îl vedeam aveau aceeași cauză. Pe cînd se pregătea pentru examenul de maturitate, a descoperit — descoperire cutremurătoare și încărcată de nădejdi bune — că este îndrăgostit de Magda. Fuseseră colegi ultimii patru ani ai liceului, dar între ei nu se întîmplase nimic deosebit. Învățînd însă împreună, pentru examene, s-au trezit studiîndu-se unul pe altul, cu coada ochiului, vorbele au început să iasă cu greu, drumul spre casă se prelungea fără vreun motiv, iar cînd, din întîmplare mîinile li se atingeau, tresăreau, amîndoi străbătuți de același curent electric. O, aceste descoperiri unice și banale! Amîndoi iubeau pentru prima oară. Vîrsta și-a strigat drepturile necruțătoare, fiecare dintre ei n-a mai știut decît de celălalt. Cel puțin așa credea Matei pe atunci. Cînd Magda a declarat că va urma istoria, Matei a urmat-o. Era de neînțeles altfel. Cînd Magda a spus că va urma facultatea la Iași, deoarece avea rude acolo, Matei a spus la fel. Rudele ei erau și ale lui, viața lor era una. Credea că procedează astfel pentru că așa vrea. De fapt, voința începuse să i se ofilească.

Îmi vorbea, și eu îl ascultam nu ca un prieten, ci ca un medic. Astfel de boli sînt ca și incurabile, dacă dau de un teren slab. Tocmai aici se trezea nedumerirea mea și, în același timp, curiozitatea, aș putea spune profesională, de a ști: cum devenise Matei, dintr-un om tare, un om slab, netrebnic, bîntuit de neputințe?

Au căpătat o odăiță la una din rudele Magdei și și-au început căsnicia studentască. Cursuri, cantină, bibliotecă, reuniuni tovarășești, zile prea înguste din cîte ar fi vrut să înghesuie în ele. Matei devora istoria cu o patimă care-i venea numai din dragoste. Rămăsese aceeași fire voluntară, cu o forță de muncă titanică, numai că acum i se

părea că are un țel, știa pentru ce se zbate. Reduseseră somnul la minimum, trăiau cu o frenezie de invidiat. Fieea deschisă a lui Matei, cunoștințele lui variate, fericirea pe care ru și-o ascundea, și nici nu s-ar fi gândit s-o ascundă, adunaseră împrejurul lor un mic grup de prieteni. Odăița lor cunoștea discuții nesfârșite, pățimase, între cinci-șase prieteni, băieți și fete. Vinturau toată istoria, recitau versuri, lansau maxime despre dragoste și despre campionatul de fotbal, învățau pentru examene și dansau, deși pentru această operație trebuia să stea toată lumea pe divan și o singură pereche își putea permite să facă doi-trei pași, în restul camerei. De cîntat, cîntau toți. Povestea e banală. Banală e și observația că bănuiala otrăvește dragostea, prietenia, toate raporturile dintre oameni. Matei nu cunoscuse bănuiala. Dar ea îl pîndea.

Într-o seară a venit singur acasă. Magda era la un seminar. Trebuia să vie peste două ore. Acasă, a găsit o prietenă, studentă în alt an. Odăița lor era deschisă totdeauna, prietenii veneau cînd aveau timp, dacă nu găseau pe nimeni așteptau. Afară ploua. Prietena Magdei se dezbrăcase și ședea, învelită într-o pătură, pe divan. Matei a aprins focul, a pus ceaiul să fiarbă. Era obosit.

— Ascultă, Matei, ai mai iubit altă femeie în afară de Magda ?

Întrebarea n-avea nimic ciudat.

— Nu.

— Dar ai mai sărutat altă fată ?

La asta nu se gîndise Matei pînă atunci. S-a gîndit puțin, ca pentru a-și controla amintirile, deși n-avea ce să controleze.

— Nu.

— Nici nu te-a tentat ?

Începea jocul nuanțelor.

— Pe mine, de exemplu, m-ai săruta ?

Matei a privit-o lung. Era o fată pentru care mulți s-ar fi dat în vînt. El însă o descoperea abia atunci. N-a știut ce să-i răspundă. Fata nu-l provoca, era o discuție obișnuită.

— Dacă te-aș iubi...

A rîs.

— Dar dacă ți-aș place, pur și simplu, fără să mă iubești ?

— Fără să te iubesc? Nu. Nu mi-ar face nici o plăcere.

— Ești prost și înapoiat...

Cam așa au discutat, fără obiect, pînă la venirea Magdei. Dar Matei începuse să fie urmărit de o idee. A suportat greu prezența prietenei. Voia să rămînă singur cu Magda. S-o întrebe. Cînd a întrebato, ea a rîs și l-a sărutat...

— De ce te gîndești la asta?

— Vreau să știu. Înainte de mine te-a mai sărutat cineva?

— N-are nici un rost să-mi mai amintesc.

— Deci, da!

— Matei, ești prost.

— Și înapoiat, știu! Te-a mai sărutat cineva?

— Nu-mi mai aduc aminte, nu mai are nici o importanță.

— Dar atunci a avut, nu?

Primii pași spre ținuturile sumbre ale neînțelegerii erau făcuți. Matei a tăcut. În noaptea aceea n-a dormit. Toată forța dragostei lucra, întoarsă, în fantezia chinuită de necunoaștere. Vedeă capul frumos al Magdei în palmele altuia, sărutul lung, fierbinte, sărutul care te face să te clătini și să învii. Ea nu descoperise, deci, odată cu el acest farmec fără seamăn? Se simțea mințit, furat, ridicol. Spre ziuă, oboseala i-a potolit chinul. Au fost, desigur, săruturi nevinovate, de școlăriță, tot atît de nevinovate ca o strîngere de mînă prelungită... Comparația l-a potolit. Dar, imediat, gîndul s-a răsturnat și l-a străpuns pînă-n inimă. Dacă pentru Magda un sărut este, sau era, ceea ce este același lucru, ca și o strîngere de mînă, atunci și sărutările lor sînt la fel? Și nu se mai lasă, oare, sărutată și acum de alții, cu aceeași nevinovăție? Nevinovăție care nu e decît o perversitate!

A trezit-o din somn și a întrebato. Ea, obosită, enervată de insistențele lui, i-a răspuns jignindu-l. A jignit-o și el. Intraseră în infernul amorului.

A început s-o urmărească, s-o pîndească, să-i controleze fiecare pas, fiecare gest. Cerceta caietele de notițe, filă cu filă. Colo scrisese cineva „atunci pe mîine, la opt, nu?” Altă mînă scrisese „ce bine că mîine sîntem liberi!” Alta: „ce părere ai despre V?” Magda răspunsese „e un băiat f. drăguț”. Toate căpătau proporții.

Îi cerea socoteală pentru fiecare fleac. Îi controla și banii, puținii ei bani. I se părea că are mai mulți decît avea cu o oră înainte.

— De unde ai avut bani să-ți scoți ciorapii de la remaiat ?

— Am vîndut cursul de antică.

Cursul de antică era pe masă. I l-a arătat. Magda s-a corectat, vînduse cursul de medievală. Era, însă, o greșeală care pentru Matei lua proporțiile unui flagrant delict. Un an de zile a durat, zi de zi. Odată, cînd ea a vrut să plece, și lui i s-a părut că s-a uitat prea mult în oglindă, și deci are o întîlnire, i-a tras o palmă. Cu vorba i-o dăduse de mult. Și ea îi dăduse. S-au bătut, s-au acuzat reciproc, au plîns. S-au împăcat, și peste o oră au luat-o de la capăt. El nu se mai interesa de nimic. Îl mințise, era clar. Într-o seară, n-a mai găsit-o acasă. În locul ei era un bilețel „Așa nu se mai poate trăi. Înțelege că trebuie să ne despărțim. N-am greșit cu nimic, dar am ajuns să te urăsc.“

Au divorțat. El, însă, nu mai putea trăi fără ea. La început nu putea trăi fără ea fiindcă o iubea, acum îi lipsea obiectul pasiunii lui întunecate. A urmărit-o, a ajuns la scandaluri pe străzi. Pînă în ziua cînd Magda a început să iasă însoțită de un altul.

Și acum ? Ședea în fața mea, o ruină. Aprindea țigară de la țigară, uita să pună în scrumieră chiștocul aprins, îl frigea între degete sau cădea în manșeta pantalonilor, găurind-o.

— Ești singurul meu prieten. Și pe tine te-am părăsit pentru ea. Dar alt prieten n-am. Ea m-a distrus. Mă enervează faptul că respir, că merg, că dorm, că mă trezesc, că mănînc, nu mă pot gîndi la nimic, la nimic. Trebuie să înceteze chinul ăsta îngrozitor. Trebuie să mor.

Am dat drumul aparatului de radio. Puteam să-l pun la maximum sau să-l închid. Matei nu auzea nimic. A mai cerut să bea. Nu mai aveam. Am pus apă, cîteva degete, într-o sticlă de rachiu, i-am dat-o. A golit-o și a tăcut. Nu mai reacționa în nici un fel la mediul înconjurător.

Am încercat să-i rețin atenția, vorbindu-i aproape o oră. Vedeam bine că nu mă aude, nu mă poate auzi. Era concentrat, pînă la desființare, asupra unui singur punct. Știam că există astfel de paralizări care cuprind nu numai viața sufletească, dar fac insensibil aproape tot organis-

mul. Dacă l-aş fi înţepat, ar fi tresărit numai datorită reflexului, durerea n-ar fi simţit-o. Nu ştiam ce să fac, un asemenea caz nu mai întâlnisem.

— Matei, i-am spus, dacă ai venit la mine înseamnă că ai crezut că te pot ajuta, nu ? Ce vrei să fac pentru tine ?

M-a privit lung, cu o privire îngrozitoare.

— Vreau să te duci tu să vorbeşti cu ea. Trebuie să-i spui tot, s-o convingi, s-o aduci aici. Fără ea nu pot trăi.

Frazele puteau fi rostite şi de un erou al lui Caragiale, dar banalul şi ridicolul pot deveni atît de repede tragice !

I-am promis că plec, am consultat un mers al trenurilor, mi-am cerut o învoire de la spital, şi a doua zi dimineată am plecat la Iaşi. Este de prisos să mai povestesc filmul întîmplării mele cu Magda. N-am reuşit să o conving. Îmi dădeam şi eu seama că toată drama fusese creată de o alunecare periculoasă a judecăţii lui Matei. Virful unghiului era mic, o diferenţă insesizabilă între cele două laturi, dar el se-ndepărtase cu o viteză distrugătoare către locul unde deschiderea unghiului făcea ca laturile să nu se mai poată vedea una din locul alteia. M-am înapoiat în grabă. Lipsisem numai o zi.

L-am găsit pe Matei întins pe divan, îmbrăcat, aşa cum îl lăsasem. Nimic nu se clintise în cameră. Doar că lîngă divan, o grămadă uriaşă de mucuri de ţigară se înălţa într-o farfurie. Cred că nici el nu se aştepta să-i aduc vreo veste bună. N-a manifestat nici un interes văzîndu-mă şi a aşteptat să-i vorbesc. Am vorbit cum am putut, încercînd să-l scot din vîrtejul în care se cufundase. Zadarnic. Mi-era teamă să tac, aş fi simţit tăcerea ca pe un zid monstruos de înalt şi de gros între noi, vorbeam întruna, dar vorbeam în gol.

Cînd am obosit, într-un tîrziu, şi tăcerea s-a aşternut aşa cum mă temusem, Matei s-a ridicat de pe divan, a făcut cîţiva paşi prin cameră şi mi-a vorbit cu o voce pe care n-am s-o uit niciodată. Era vocea lui, dar parcă ieşea nu din articulaţiile unei fiinţe umane, ci din redarea rece, mecanică, a unui magnetofon. Gîndul fusese de mult imprimat pe o bandă, care nu mai primise, de atunci, nici un fel de solicitări.

— Eu fără ea nu pot trăi, nu vezi ? S-a sfîrşit !

A scos din buzunar o fiolă şi mi-a arătat-o, fără intenţia de a mi-o arăta.

— Matei, ce vrei să faci ? Ești nebun ? Nu trebuie !
M-am repezit să-i smulg fiola, al cărei aspect îl cunoșteam atât de bine.

Mi-a dat mâna la o parte.

— Degeaba mi-o iei, mai am. S-a sfârșit !

Privea fiola calm, ca pe o scobitoare, hotărîrea era prea adînc înrădăcinată în el pentru a se mai emoționa.

Abia atunci mi-am dat seama că a sparge fiola și a-i înghiți conținutul nu era pentru Matei decît un act pur formal. El era mort de mult, nimic din ceea ce este caracteristic vieții unui om normal nu mai funcționa în el. Cum unghiile și părul continuă să crească după moartea individului, el continua să respire și să se miște. Actele fiziologice nu mai erau rezultatul vieții, ci o continuare nesubstanțială a vieții, un produs al inerției. Da, Matei nu mai trăia, încetase să mai fie el în clipa cînd luase hotărîrea sinuciderii.

Sedea în fața mea, cu fiola în palmă, la fel de lipsit de viață ca și cînd ar fi fost după consumarea actului.

Îl priveam zăpăcit, sfîrșit de propriile mele constatări, și-mi dădeam seama că sînt neputincios.

— Nu se poate, mi-am zis, deodată. M-am lăsat tîrit de nebunia lui. El trăiește, și trebuie să-l salvez.

Și atunci, fără să mă gîndesc prea mult, mi-a trecut prin minte ideea hipnozei. N-aveam timp de pierdut. Deși nu făceam astfel de tratamente decît în asistența unor colegi, pentru a evita orice complicații, deși cazul ce mi se prezenta era dintre cele mai dificile, am trecut imediat la acțiune.

L-am așezat pe fotoliu. Nu se împotrivea.

— Matei, ești hotărît să te sinucizi ?

Mi-a surîs timp și a continuat să privească fiola.

— Ai otravă aici, nu ?

A dat din cap.

— Fă cum crezi. Ce să-i spun Magdei ?

O slabă licărire a trecut prin ochii lui, a ridicat capul.

— Magdei ? Spune-i că fără ea...

I-am prins privirea și am făcut un efort supraomenesc să i-o rețin. Starea în care se găsea prezenta un oarecare avantaj, întrucît voința îi era deja anihilată, nu se cerea decît s-o culeg și s-o supun voinței mele. În același timp, exista și un dezavantaj, infinit mai mare decît reversul său, deoarece întreaga lui ființă era îmbibată pînă la satu-

rație de un singur gînd, gînd care devenise pentru el realitate. Era în situația unui poet care are gata versurile în minte și nu mai are de făcut decît să le transcrie pe hîrtie. Versurile însă existau și fără a fi scrise. Cerneala cu care trebuia să-și scrie el aceste versuri funeste era închisă în fiola ce-o ținea strîns în mînă. Le și vedea scrise. Aceasta făcea ca puterea mea de influențare asupra lui să fie redusă la minimum, dacă nu înlăturată cu totul. Știind, însă, că singurul obiect care-l mai putea face atent, cît de cît, era Magda, am continuat să-i vorbesc despre ea.

Mă privea cu un interes stins, dar, totuși, altfel decît dacă i-aș fi vorbit despre mine sau chiar despre el. În timp ce-i vorbeam, i-am apucat încheieturile mîinilor. A strîns palma în care ținea fiola.

— Nu ți-o iau. Faci cum vrei, ți-am spus. Dar cred că Magda... Imperceptibil, i-am masat venele, acolo unde de obicei se ia pulsul. Transpirasem din cap pînă-n picioare. Picioarele îmi tremurau. Nu făceam decît să-i repovestesc idila lui cu Magda, perioada bacalaureatului, lunile dinaintea căsătoriei. Cu încetul, privirea i s-a agățat de a mea, l-am simțit cedînd, pînă cînd a început să clipească din ce în ce mai des.

Trecuse mai mult de o oră pînă l-am adormit.

Văzîndu-l în fotoliu, adormit, am căzut și eu pe divan, stors de vlagă. N-aveam însă timp de pierdut. Trebuia să acționez cu calm și energie, pentru a nu se produce vreun eveniment surprinzător. I-am poruncit să doarmă liniștit și am încercat să-i descleștez pumnul în care ținea fiola. A rezistat puțin, apoi palma s-a destins și fiola a căzut, spărgîndu-se. Un miros subtil s-a răspîndit în odaie. Matei a zîmbit și corpul i s-a destins. Dormea ca un copil care și-a găsit, în vis, fericirile cele mai nesperate.

L-am chemat imediat pe colegul meu, doctorul An, rugîndu-l să-mi aducă și ceva de mîncare. Oboseala mă sleise.

Doctorul An era mult mai în vîrstă decît mine, dar lucram de mult timp împreună. Se ocupase de problemele tratamentelor prin hipnoză, era autorul a peste o sută de comunicări, primite cu interes de lumea medicală de pretutindeni. Trăsese o linie netă de demarcație între fanteziile freudiste și partea valabilă a operei fondato-

rului psihanalizei, și aceasta îi adusese multe polemici cu unii medici care căutau să întrețină doar partea spectaculoasă a psihanalizei. Rezultatul cel mai remarcabil al lucrului său era, incontestabil, vindecarea afecțiunilor ochilor cu ajutorul hipnozei, în care se și specializase.

I-am povestit, pe scurt, dar fără să omit nimic esențial, cazul lui Matei. Pe măsură ce mă apropiam de sfârșit dădea tot mai multe semne de nervozitate. Când am terminat, își pusese deja la îndemână diferitele aparate de care un medic nu se desparte niciodată. I-a luat pulsul lui Matei, tensiunea, i-a ascultat inima, a controlat temperatura diferitelor părți ale corpului. Părea grăbit și nemulțumit.

— Ce-i ? l-am întrebat neliniștit. Îl cunoșteam prea bine, vedeam că este nemulțumit.

— Ce-i ! Este, că prietenul dumitale este acum în pericol mai mare decât crezi.

— De ce ?

— Pentru că dacă simptomele pe care mi le-ai descris sînt adevărate, și n-am nici un motiv să mă îndoiesc de asta, el este acum mai mort decât înainte.

— Mai mort ? Iartă-mă, există grade de moarte ?

— Ai apreciat tu singur că, atunci cînd l-ai adormit, era ca și mort ?

— Da...

— Acum n-ai făcut decât să-i pui și ultimele funcțiuni vitale mai aproape de încetarea definitivă. Orice șoc poate provoca o moarte efectivă și bruscă.

— Totuși n-aveam altceva de făcut !

— Înțeleg, înțeleg... Să încercăm să-i vorbim.

M-am apropiat de Matei, care dormea cu același suris fericit.

— Vezi, mi-a șoptit d-rul An, știi de ce suride ? Cînd l-ai adormit, s-a simțit eliberat. Era, pentru el, eliberarea pe care o aștepta, pe care și-o hotărîse, adică moartea. Mirosul otrăvii a comunicat și ultimelor senzații împlinirea actului deliberat. Noroc că mirosul, în cazul acesta, nu este nociv.

— Într-adevăr, surîsul a apărut după spargerea fiolei !

— Hai vorbește-i !

L-am masat ușor pe Matei la încheieturile mîinilor și la tîmple.

— Matei ! Răspunde-mi. Cum te simți ? Cum te simți ?
Răspunsul a venit târziu, dar clar, deși era abia șoptit.

— S-a sfârșit... Mi-e atît de bine...

— Matei, chinul tău s-a sfârșit. Acum dormi, dormi
și te odihnește !

De data aceasta a răspuns mai repede, și tot atît de
clar.

— S-a sfârșit... Moartea e atît de... de... liniște...

L-am masat cîteva minute, i-am șoptit să doarmă, și
l-am lăsat.

Atunci mi-am amintit de nuvela lui Edgar Poe.
Doamne ! Asistam la aceeași experiență ! I-am spus și
doctorului An. M-a privit sever. Într-adevăr, nu aveam
timp de comentarii, trebuia să elaborăm un plan. Tre-
buia să facem o chirurgie necunoscută încă. Să extragi
un glonț din corpul unui om este o operație dificilă. Am
făcut operații la inimă, la creier, operații care durau
ore întregi și care afectau cele mai sensibile și mai vi-
tale organe. Cele mai multe reușeau. O știință întregă,
elaborată de multe zeci de ani, le venea chirurgilor în
ajutor. Noi trebuia, însă, să extragem însăși moartea
care se instalase pînă în cele mai intime cute ale ființei
omului care zăcea în fața noastră. Nici un bisturiu nu
ne venea în ajutor, nici un tratat, nici o tradiție. Mai
circulă teorii, repede acceptate de naivitatea oamenilor,
conform cărora este suficient să administrezi hipnoza
unui individ, să-i poruncești să-și uite cutare sentiment
sau să-și însușească un altul, și după aceea, trezindu-l,
individul va trăi tot restul vieții sale după cum i-ai
poruncit. Sînt teorii false, care seamănă neîncrederea în
metodele științifice ale hipnozei și fac lumea să creadă
că medicina are legături cu scamatoriile de bîlci. Starea
de hipnoză nu poate fi prelungită la infinit, fără urmări
grave pentru subiectul respectiv, iar efectele sugestiilor
date sînt, de asemenea, limitate. Noi trebuia să procedăm
în așa fel încît, odată Matei trezit din somnul hipnotic,
să fie eliberat de gîndul sinuciderii, care-l pătrunsese
definitiv, și să facem imposibilă revenirea acestui gînd,
chiar revăzînd-o pe Magda. Moartea lui nu trebuie amî-
nată, ci alungată.

★

...A fost, mai întîi, o tulburare asemănătoare apelor
străbătute în căderea către fund, cînd te arunci de la

înălțime. O senzație de frig, totuși nu insuportabil. Pe piept mi se așterne o greutate. O compar mereu cu o cufundare în apă, cît mai afund. Cunoașteți secunde nesfîrșite cînd ai vrea să respiri și știi că nu se poate, cînd totul se transformă într-un vijiit monoton, amestecat cu dangăt de clopot. Apoi, deodată, drumul invers. Apa în care mă cufundasem mă refuza, eram azvîrlit la suprafață. Simțeam, pe piept, din ce în ce mai grea, apăsarea și totuși încercam un sentiment de eliberare. Ajuns la suprafață, am deschis ochii, nu, nu i-am deschis, ci am văzut deodată, cu o claritate pe care încă n-o cunoscusem. Eram tot în camera prietenului meu, doctorul C. Nu știu de ce, mă legănam, ca bătut de-un vînt pe care nu-l simțeam, mă țineau parcă rădăcini groase în pămînt. Da, aveam senzația că sînt o plantă elastică, mișcîndu-se lent și odihnitor. Am privit în jos. Rădăcina eram eu însumi. La picioarele mele ședeam eu, tolănit comod într-un fotoliu. Brusc, am simțit mirosul subtil al otrăvii și am înțeles. Eram mort. Venisem la prietenul meu pentru a-i relata suita nefericitelor întîmplări care mă aduseseră în pragul sinuciderii. Pentru a-i spune, atîta tot, și pentru a-mi pune în aplicare planul. Îl puseseam. Așa arăta, deci, moartea ?

Doctorul C. mă privea, neliniștit. Nu pe mine, ci pe cel din fotoliu. Mă mîngîia ușor, pe tîmple, apoi a fugit. Am rămas singur. Am încercat să-mi adun simțurile. După ce prietenul meu trîntise ușa, nu mai azeam, însă, nimic. Am încercat să mă mișc. Nu puteam. Numai mirosul cunoscut al fiolei stăruia în cameră. Am privit pe fereastră. Un peisaj împietrit, nici un zgomot nu se azea din stradă, deși știam că mă aflu pe una din cele mai zgomotoase artere ale orașului. Respiram ? N-am putut să-mi dau seama. Nu mă puteam mișca în afara acelei legănări, pe care n-o puteam opri. Voiam să-mi amintesc ceva, nu știam nici eu bine ce, dar în afară de cele petrecute în camera unde mă aflu nu-mi mai aminteam nimic, o ceață viscoasă mă învăluia. Legănarea îmi dădea o amețală, un fel de somn irezistibil.

M-a limpezit zgomotul ușii. Doctorul C. a intrat, însoțit de un om mai în vîrstă. M-au privit mult, pe

mine cel din fotoliu, vorbind și gesticulînd. Erau, amîndoi, nervoși. Înțelegeam prea bine că moartea mea îi afecta, fusesem doar prieteni buni. Am vrut să le ascult discuțiile, dar nu azeam decît ce spunea C. Pe celălalt îl vedeam vorbind, dar nu-i azeam vocea. Iar cînd i se adresa C., îi azeam vocea, dar nu distingeam nici un cuvînt, așa cum auzi o discuție purtată într-o cameră alăturată, distingînd numai timbrul vocii, inflexiunile, dar nici o silabă distinctă. Și legănarea nesfîrșită, care părea că a devenit condiția noii mele existențe, condiția nonexistenței mele...

Deodată, din mijlocul acestor ape tulburi, am simțit că se luminează și am auzit vocea lui C., i-am auzit vorbele

— Matei ! Răspunde-mi ! Cum te simți ? Cum te simți ?

Am țipat din răputeri

— S-a sfîrșit ! Mi-e atît de bine !

El a ascultat îndelung, ca și cînd răspunsul meu s-ar fi tîrît spre el încet, ca o omidă. Apoi mi-a vorbit iar

— Matei, chinul tău s-a sfîrșit. Acum dormi, dormi și te odihnește !

Doamne, el nu era, deci, îngrozit de moartea mea ! O aproba ! I-am răspuns, liniștindu-l o dată mai mult

— S-a sfîrșit... Moartea e atît de... de... de... liniște...

Parcă nici nu mai puteam să vorbesc de fericire.

Și legănarea a devenit mai puternică, amețeam, ca pe marginea unei prăpăstii. Nu mai vedeam decît chipul lui C., apoi numai ochii lui, două lumini, care mă absorbeau, din care parcă pornea legănarea aceea în afară de care nu mai simțeam nimic...

★

Mi-am potolit cu greu starea de excitare. Colegul meu, doctorul An, era supărat mai mult din cauza nervozității mele decît din cauza faptelor.

— Un medic nervos este un medic prost, spunea el. Știu prea bine că nervii se cer descărcați, dar nu în felul acesta ! Eu, după o operație grea, cînd mi-am reținut pînă și răsufarea, și sînt gata să explodez, iau vioara și cînt pînă îmi amorțește brațul drept. De ce

crezi tu că sînt atîția medici care se ocupă de muzică, de pictură, de literatură ? Dacă ne-am da curs nervilor, medicina ar deveni o improvizație.

— Ai dreptate, dar nu găsești că e cam nelalocul ei o asemenea discuție, lingă un mort ?

— Dar nu e nici un mort aici. E numai un om cu nervii slabi, care a cedat unor impresii bolnăvicioase. Educația lui a fost deficitară, te asigur. Oamenilor normali nu le vine gîndul sinuciderii.

— Era un băiat excelent la studii, cu o voință de fier.

— Aparent. N-avea voință, ci o ambiție maladivă. Dacă-l observai mai bine, îl puteai trata din timp. Educația voinței nu este un lucru ușor și, din păcate, nu ne prea ocupăm de ea...

— Totuși, ce facem acum ?

— La asta mă și gîndesc.

S-a întins pe canapea, și-a aprins o havană și s-a învăluit în tăcere. Știam că se gîndește intens la cazul lui Matei, dar totuși mă deranja liniștea cu care proceda. După un timp mi-a spus

— Povestește-mi tot ce știi în legătură cu căsătoria și divorțul lor.

I-am povestit ceea ce știam de la Matei.

S-a lăsat iar tăcerea. Se înserase. Zgomotul străzii era insuportabil. Și ce stranie părea camera mea, în mijlocul vieții tumultuoase de afară !

Cînd a terminat havana, doctorul An s-a ridicat de pe canapea, mai liniștit ca oricînd.

— Ne trebuie imediat o mașină.

— Pentru ?

— Pentru Iași.

Mi s-a părut că înțeleg.

— Vrei s-o aduci pe Magda !

Doctorul An m-a privit ca pe un elev neascultător.

— Magda ? Mai rău ar strica ! O aducem și pe ea, dar pentru mai tîrziu, cînd amicul va scăpa de țicnelile lui.

Așa vorbea doctorul An, chiar cînd era un caz grav.

Am telefonat la garajul spitalului, am dat dispoziții, și, peste un sfert de oră, mașina era în fața blocului.

M-am urcat, buimăcit, căutînd să nu scap nici una din instrucțiunile doctorului An, și am plecat. Matei a rămas sub supravegherea lui.

★

...Am simțit ca o adiere de aer proaspăt. Ceața s-a dat deoparte și l-am văzut pe C. mîngîindu-mi tîmplele și palmele. Mă mîngîia pe mine, cel din fotoliu, și totuși simțeam eu, cel liber și totuși prins parcă de rădăcini aici, în camera unde murisem. C. s-a mișcat încoace și încolo prin cameră, apoi a plecat. Am auzit ușa și iar a început balansul amețitor, tîrîndu-mă acolo unde nu mai era decît o vagă senzație de amețală, liniște, nimic altceva decît amețală și liniște. Din cercuri concentrice, desfăcîndu-se la infinit, refăcîndu-se și desfăcîndu-se, se degaja un singur, un singur gînd, dacă gînd poate fi numit eu... eu... eu... Altceva nimic. Și nimicul era clar și real. Timpul dispăruse.

Parcă legănarea s-a încetinit. Cercurile născîndu-se și rotindu-se mereu în jurul singurului gînd... eu... eu... eu... s-au dat în lături și m-a pătruns o lumină difuză. Lumina s-a desfăcut în două, un alt gînd se apropia de mine, pînă am auzit strigîndu-mă

— Matei !

Mi-am strigat singurul gînd.

— Eu...

S-a limpezit în jur. C. îmi mîngîia iar tîmplele și palmele, murmurînd ceva. Simțeam că mie îmi vorbește.

— Matei ! Matei ! Trezește-te ! Ai să mă vezi numai pe mine, înțelegi ?

— Nu pot ! Sînt mort !

Și iar am auzit timbrul unor voci, fără să înțeleg ce-și spun. Și iar legănarea...

C. îmi mîngîia mereu tîmplele și palmele. Încet, legănarea parcă s-a oprit, o simțeam acum ușor, ca o frunză spre dimineață. Am început să aud din ce în ce mai clar vocea lui C.

— Matei, trezește-te. Ești la Iași. Înțelegi ? Ești la Iași. Ești student !

Student ? Cercurile au început să danseze iar în jurul meu.

— Matei, ești la Iași. Ești student. E seară. Ai venit acasă. Te așteaptă o prietenă...

Am căzut în fundul unor ape care se involburau în trecerea mea precipitată.

★

D-rul An conducea acest spectacol fără spectatori. Prietena Magdei a reluat discuția știută. Eu repetam fiecare vorbă a ei, de câte două-trei ori, pentru ca Matei să audă. Cinci ore am lucrat astfel, concentrați ca asupra microscopului. Când pe buzele lui Matei a început să înflorească un suris, ne-am oprit. L-am lăsat să mai doarmă două ore, apoi ne-am hotărît să terminăm.

★

...M-am trezit în camera mea din Iași. O recunoșteam, deși ceva mă stingherea. Nu știam ce caut acolo. Erau cărțile mele, miine aveam un colocviu despre Hoarda de aur. În pat ședea cineva, o femeie, învelită cu pătură. Pătura mea. Cine era femeia? Mi-a zîmbit și parcă am recunoscut-o. Mă știam mereu în altă parte, deși eram acolo. Am pus mîna pe pătură. Da, eram acolo. Femeia vorbea și n-o auzeam... O auzeam parcă din altă parte, cu vocea altuia. Și totuși ea îmi vorbea, i-am răspuns. Am vorbit mult. Eu... eu... eu... Mi-a arătat o carte. A dat buzna în mine un gînd. Cartea era a cuiva. A cui? Femeia mi-a arătat o scrisoare. Al cui era scrisul? Al cuiva foarte cunoscut pe care-l uitasem. Și deodată a țîșnit o lumină orbitoare Magda!

M-am cufundat în fundul apelor tulburi, dar o mină necruțătoare mă trăgea la suprafață. Și femeia vorbea, vorbea pînă cînd m-am așezat pe scaun în fața ei și totul s-a liniștit.

— Dar ai mai sărutat altă fată?

— Nu.

— Nici nu te-a tentat? Pe mine, de exemplu, m-ai săruta?

— Dacă te-aș iubi...

— Nici nu se poate altfel, Matei. Eu vorbesc prostii. Cum să mă săruți pe mine, cînd o iubești pe Magda? Ar mîhni-o prea mult. Magda nu cunoaște alt bărbat în afară de tine...

Cercurile au început să dispară, vedeam totul, camera era plină de așteptarea mea, o așteptam pe Magda, acum înțelegeam. Cercurile care se roteau în jurul exasperantului eu... eu... eu... erau gîndul că o așteptam pe Magda. Numai pe Magda. Cînd i-am rostit numele, un fulger de vinovăție mi-a despicat în două creierul, apoi s-a făcut întuneric, și legănarea a reînceput.

Cineva îmi mîngîia mîinile. Am deschis ochii. Lîngă mine era Magda. Am sărit speriat.

— Doamne, azi am colocviu despre Hoarda de aur !

M-a împins, ușor, înapoi. Eram pe o canapea. Pe un fotoliu, doctorul C. mă privea zîmbind. Mai era cineva în cameră, un om în vîrstă, care se uita la ceas.

— Ei, eu am plecat. Lăsați-l să doarmă și mîine aduceți-l la mine. Să mai stăm de vorbă... E interesant să-i aflăm impresiile.

★

— Iată impresiile lui Matei, împreună cu ale mele, și-a încheiat doctorul C. povestirea. Nu ți se pare că Valdemar a făcut un drum invers ?

— Și Matei ?

— E cam rușinat acum de cele întîmplate, dar s-a așternut serios pe muncă. Vrea să se înscrie și la medicină, după ce termină istoria. Dar acum, crede-mă, este într-adevăr vorba de voință.

1968 (postumă)

*Ceea ce mă preocupă este
realitatea oricărei libertăți.*

THOMAS MANN

1

Roata evolua lent. Nacelele ușoare suiau, coborau, într-o ciudată horă verticală. Rotația lor solemnă, de sistem planetar, deplasa în noaptea de august perechi neastîmpărate. Mișcarea spițelor de neon marca timpul, ca un ceasornic al plăcerii. Cei care se instalau în cojile de nucă își luau un zgomotos adio de la cei rămași pe pământ, le făceau semne. Treptat, mișcarea îi despărțea de ei și odată cu aceasta agitația se potolea. Oamenii deveneau tăcuți, se pierdeau în priveliște. Roata cea mare se învîrtea cu maiestate, ridicîndu-i printr-o mișcare calmă, plantîndu-i în noaptea incertă. Fiecare metru de ascensiune îndepărta perechea din nacela albastră de Babilonul artificial.

Nimic nu-i stînjénise de-a lungul serii petrecute în Luna-park, dar acum percepeau diferit fastul industrial, se simțeau deasupra lui din toate punctele de vedere. Distracțiile ieftine, cele cu pretenții de rafinament, scăldate într-o lumină forțată, ațîțătoare, își pierdeau farmecul agresiv care-i subjugase, ordonîndu-se în plan, într-un sistem de forme complicat, dar finit, exterior, supus.

Noaptea cîștiga teren, cuprinsese mai mult de jumătate din sfera dimensiunilor înconjurătoare. Teritoriul rămas pradă luminii părea o piele de animal, un sagri miraculos care se comprima, se zgîrcea.

Avansau în noapte, mereu mai încet, mai nehotărît, și tot astfel, nehotărît, se arătau primele stele, obscure, abia dibuind prin ceață, asistînd la mișcările tot mai slab perceptibile ale animalului muribund, cu strălucirea în descreștere.

Apoi începu coborîrea, de cealaltă parte a marelui drum circular. Coborau bucuroși, regăseau cu plăcere lumea care era totuși a lor. Pielea de sâgri se desfășura, copleșea împrejurimile, ocupa orizontul. Priveliștea se extindea, cîștiga în amplitudine, deschizînd largi brațe care tindeau să-i cuprindă, să-i integreze în materia clocotitoare. Dar aceasta nu mai deștepta în cei doi o senzație de teroare; veneau, dimpotrivă, către ea cu întreg elanul. Construcția orbitoare de sub ei creștea dincolo de orice limite, în detrimentul proporțiilor juste, creștea în fabulos.

Și deodată mersul încetă. Erau pe pămînt. Totul intrase cu bruschete în dimensiunile normale. Noaptea pierise, nici o urmă a stelelor nu se mai ghicea și nici roata cea mare nu era mai mult decît un arc de cerc. Săriră sprinteni din închisoarea nacelei albastre, bucuroși să-și regăsească anonimatul.

2

Nu există anonim. Cei doi știau că nu-și pot afla condiția firească fără a-și relua identitatea. Aventura care le dăduse personalitate se încheiase. Cu atît mai bine. Modestul salt aerian întredeschisese, nedorit, o ușă către zone pe care nu le visaseră. Erau bucuroși să reîntîlnească limitele unei libertăți cunoscute, primitoare.

Pe Greger îl înduioșa profilul grațios desenat al încă tinerei sale soții. La rîndul ei, Hulda se gîndea cu afecțiune la blondul Greger, soțul ideal, omul care-i asigura liniștea, dreapta premisă a stabilității. Dealtfel, Greger era tipul funcționarului model, al executantului de carieră, care pe plan sufletesc pune gazonul din fața casei înaintea problemelor de importanță departamentală.

Își permiteau destul de rar, mai des totuși decît credeau cunoscuții care le admirau armonia domestică, ase-

mena escapade în doi, superficial adolescente, în care prietenul cifrelor își ținea soția de după gît.

În aceeași poziție înaintau și acum, plonjînd în odihnitoarea lipsă de gîndire pe care o presupune amuzamentul în comun, mulțumiți să alerge de la o baracă la alta, de la un stand de tir la unul de pescuit rațe de celuloid, trecînd pe lîngă o disputată „Încercare a norocului“ și un zgomotos teatru de păpuși automate, urmîndu-i pur și simplu pe cei dinaintea lor, rîzînd cînd se rîdea și trecînd mai departe cînd o făceau și ceilalți, liberi de orice angajare.

3

Conformismul presupune însă disimulare. Soțul ideal avea oricînd la îndemînă o mică ironie inofensivă la adresa idealei sale partenere de viață, după cum ea însăși păstra cu grijă secretul cu ajutorul căruia conducea nava căsniciei lor, lăsîndu-i pe cei din jur să creadă că Greger este timonierul. Există asemenea perechi potrivite ca două jumătăți ale unui ou, perechi standard, în posesia tuturor datelor necesare pentru a îmbătrîni împreună fără a depăși nici o centimă cerințele unei fericiri de serie. Atingînd cu bine jumătatea drumului vieții, cei doi vegheau să-și ajungă, făcînd economie de sentimente și emoții, ferindu-se de foarte nou și foarte vechi, de praguri și revelații, reușind, ca atîtea milioane de oameni, să trăiască printre miracole și cataclisme fără să întîrzie la birou.

Se opriră în fața unei ciudate alcătuiți de cuvinte care scînteia deasupra unui mic teatru de pînză : pian preparat. Reclama era construită cu exces de termeni tehnici, realizatorul instrumentului era numit „eminentul Electronic“, aparatul „o performanță în care secolul s-a depășit pe sine“. Inscripțiile luminoase, imaginile mecanice, pe jumătate ermetice, menite să ațîțe curiozitatea, creau un climat de încredere, evocau universul științelor pozitive.

Pian preparat ? Stereoviziunea transmitea uneori concerte imposibile bazate pe alterarea bunului instrument prin adăugarea la rezonanța corzilor acestuia a tot felul de apendice metalice, de cristal și de altă natură, alese mai mult sau mai puțin inspirat. Hotărîți să guste din

toate plăcerile lumii, împotriva prudenței și a lipsei de simț muzical, cei doi intrară. Plăteau astfel tribut unui snobism întîrziat, Greger dintr-un fel de bruscă sportivitate care pretindea să nu ocolească nici o distracție. Hulda pentru că-l cunoștea pe Greger și fiindcă i-ar fi făcut plăcere să aibă ceva „tare“ de povestit prietenilor a doua zi.

4

O estradă de aluminiu. O armătură de tuburi din același material, formînd un schelet asemănător cu al unei insecte văzute dinăuntru, susținea epiderma textilă a sălii transportabile. Șirurile de bănci, coborînd într-un modest amfiteatru, erau populate de un public eterogen. Se rîdea, se mototolea cu degete nerăbdătoare ambalajul ingenios al dulciurilor populare. Zeflemiştii schimbau, peste capetele celorlalți, ironii pretimpurii la adresa spectacolului așteptat.

Răbdător, pe estradă trona un imens pian cu coadă, croit pe măsura scenelor cu o deschidere de cel puțin șaizeci de metri, oarecum stîngenit aici. Tăcea, grav, negru, unic obiect masiv în interiorul de jucărie.

Curînd lumina estradei se intensifică și apăru „eminentul Electronicus“.

Cabotinajul clasic nu se mai poartă altfel decît verbal. Artistul apăru pe scenă cu o mîină în buzunarul pantalonilor și, sprijinindu-se cu cealaltă pe luciul pianului, ba și bătîndu-l ușor cu palma, ca pe un animal ascultător, vesti cu o absolută degajare începutul spectacolului. Avea să demonstreze, cu voia celor de față, virtuțile unui instrument pe care l-ar fi considerat fantastic dacă nu l-ar fi construit cu mîna lui.

Urmă o scurtă echilibristică pe muchia de cuțit dintre un stil „științific“ și unul „popular“, în care timp încercă să explice principiul instrumentului său.

Începu prin a vorbi despre rolul biocurenților în viața fiecăruia. Pe o cale destul de încilcită, pe care nu vom încerca s-o refacem, ajunse la formularea ideii că la urma urmelor diversele stări de spirit sînt declanșate prin anumite semnale. După ce preciză cu modestie că-și consacrase viața, cel puțin pînă atunci, studierii și clasi-

ficării acestor semnale, precum și stărilor psihice care corespund unora dintre ele, sublinie că realizarea experimentală a unor metode prin care stările cu pricina să poată apărea la comandă fusese numai o chestiune de geniu practic.

Lovi din nou cu palma crupa armăsarului negru cu care se pregătea să pornească la drum, pentru a sugera că se apropie clipa cind se va înțelege legătura dintre preludiile sale oratorice și „pianul preparat”. Într-adevăr, cu aceeași simplitate comunică faptul că o mare gamă de circuite electronice acordate pe stările de spirit susmenționate se aflau în corpul de lac negru, putînd fi puse în funcțiune printr-o simplă apăsare pe o clapă. Astfel, aparatul său se dovedea un veritabil pian al sentimentelor, al senzațiilor, al pornirilor celor mai diverse.

În acest moment părăsi culisele pentru a se înfățișa publicului o vivace domnișoară brunetă, partenera sa.

După ce o instalează într-un anume unghi față de pian, cam în prelungirea cozii, explicînd că într-acolo este orientată „bătaia” aparatului, Electronicus anunță pe un ton ridicat începutul experimentului.

Pierduți în mulțime, Greger și Hulda se mișcă pe locurile lor, încercînd o ultimă corectare a poziției înaintea cursei hotărîtoare, și-și lungiră gîtul ca toată lumea, gata să asiste, nu fără o secretă strîngere de inimă, la tot ce putea fi mai neașteptat.

Cu degetul gros al stîngii în răscoiala vestei, Electronicus se aplecă elegant și atinse o clapă. Se auzi un *la* mediocru și, drept acompaniament, domnișoara vivace ridică din umeri. Gestul părea perfect natural, era însă departe de a exprima indiferența pentru cele ce se conspirau împotriva-i, constituind, din contră, un prim efect al artei maestrului. Apăsarea repetată, în ritm capricios, a clapei și realizarea ireproșabilă, în același ritm, a ridicărilor din umeri provocară în sală primele uimiri.

Pianistul trecu la un exercițiu mai avansat. Atinse o altă clapă, a lui *si*, făcînd-o pe tînăra lui colaboratoare să se ridice de pe scaun. Un alt sunet o făcu să șadă. Pentru variație, un nou ton îi propuse să izbucnească în rîs, ceea ce ea execută conștiincios. Electronicus își sporea însă pretențiile. În clipa imediat următoare el comandă plînsul și întreaga sală putu să se convingă de

instabilitatea sufletului feminin, cu atât mai virtuos cu cât alternarea ris-plîns, pîrînd amuzantă, fu prelungită vreme de un minut.

Sala oscila între două ispite, tinzînd să imite pe rînd fiecare dintre cele două acte, dar, cum nu i se dădea timp să se contamineze temeinic, rămînea în expectativă. Un *sol* retezat încheie virtuoasa execuție muzicală, încununînd-o cu o reprezentativă cascadă de ris. Spectatorii izbucniră spontan în aplauze. Comentarii cu glas tare și interjecții admirative apreciau pozitiv eforturile artiștilor.

După scurgerea primului val de aplauze, pianistul se întoarse și mai hotărît către instrument, pornit să-și zdrobească publicul ori să piară.

5

Urmă, într-adevăr, ceva ieșit din comun. Era un număr care s-ar fi putut intitula „Julieta“. Pe baza unei partituri dinainte pregătite, a fost interpretată o lucrare al cărei principal conținut îl formau bucuriile și durerea iubitei lui Romeo, viața și moartea ei. În straniul acompaniament format din sunete izolate, repetate succesiv, asociate apoi cu altele în dezvoltări aproape muzicale, tînăra se transformă într-o fecioară știutoare și candidă totodată, săgalnică și gravă. Era de necrezut. Domnișoara cu ochii încondeiați, fără măcar să renunțe la machiaj, devenise o alta, *era* Julieta, o anume Julietă, simplificată poate, schema unei Juliete, o schemă posibilă însă, poate chiar întîlnită pe scenă într-o viziune mai puțin reverențioasă față de intențiile marelui Will.

Fata se pierdu într-un dans al freneziei de a trăi din care n-o întrerupse decît solemnitatea apariției lui Romeo. Evenimentul a putut fi urmărit pe fața tinerei, care se străduia să ghicească viitorul sub masca ce i se înfățișa...

Urmă dragostea. Atmosfera se modificase în întregime. Artă sau exhibiție, cele ce se petreceau pe scenă convingeau. Tînăra se dovedea capabilă să transmită nuanțe de sentiment foarte exacte fără a se ajuta de vreun text și fără arsenalul clasic al mimei. Gesturile și rarele interjecții porneau din convingere intimă, erau

nu instrumente ale convenției teatrale, ci moduri de trăire sinceră a sentimentului comandat. Ochii îi străluceau, într-adevăr, figura îi devenise luminoasă, chiar angelică, împotriva datelor ei naturale.

După euforia inițială a dragostei, Julieta cunoștea durerea. Era dezolată, se revolta, făcea apel la șiretenie și calcul. Traversa delicat arpegiul suitor de la înțelegerea adolescentă a iubirii la dorința adultă, coborînd apoi de la fericire la singurătate, neliniște, suferință.

Julieta aflase o liniște înșelătoare. Un calm tenebros o mîna spre o limpede rezolvare a conflictului. Cu obrazii trași, cu ochii goi, cu o tristă și înțeleaptă maturitate în suflet, Julieta... muri.

Sala rămase încremenită. Pianistul însuși, cu mîna uitată pe ultima clapă a simfoniei sale, privea uimit spre aceea căreia îi împrumutase un peisaj interior ce-i depășea pe amîndoi. Fata nu mai era decît un chip ascuțit, palid, o frunte umbrită, cu ochi rătăciți în priveliști nepămîtene.

Greger își aminti primul de elementul spectacular. Aplaudă, și barbaria zgomotului rupse vraja. De peste claviatură se ridică un obișnuit al succeselor, cu un surîs foarte sigur de sine. Consumată, trădînd o jenă impersonală, ca după un *striptease*, reapăru și tînăra vivace cu ochi încondeiați, de care toți cei de față uitaseră cu desăvîrșire. O plecăciune și cîteva bezele hollywoodiene deconcertară pe ultimii romantici, care, oftînd, se mulțumiră să-și adauge aplauzele întîrziate la ale celor mai harnici.

6

Odată numărul încheiat, Electronicus mătură cu privirile sala, care, la picioarele înaltei sale staturi, semăna mult cu o perie dreptunghiulară. Cu brațele larg îndepărtate de corp, el invită pe scenă, drept ultimă parte a exhibiției, orice persoană care ar fi dorit-o. O făcea, spunea el, pentru a demonstra lipsa oricărui șiretlic. Domnișoara vivace era, ce-i drept, antrenată, însă oricine ar putea repeta experiența. Înțelegînd reținerea acelor care nu ar fi primit să devină un instrument docil în mîna unui Electronicus oarecare, aici avu un surîs fin, inventatorul invi-

tă pe scenă o pereche, un cuplu care să probeze în colaborare posibilitățile pegasului negru.

Sala chicoti amuzată, nimeni însă nu se grăbi să primească. Electronicus trebui să stăruie. Și, stăruind, întâlnește privirea lui Greger. Citi în ochii lui un mesaj încurajator. Trădau o dorință abia reținută de a avea acces la marea jucărie de lac strălucitor. Drept care omul de pe scenă se crezu îndreptățit să-l arate cu degetul. Invitat personal, cu belșug de gesturi și într-un stil prolix, Greger se ridică în picioare. O furtună de aplauze îl încurajă. O prinse de mână pe Hulda, fără să-i asculte protestele. Bunul ei simț îi părea o enormitate, îl făcea să suridă. Sub această elitră de pînă cu nervuri de aluminiu domneau alte legi, cum de nu-și dădea seama? O trase ușor după sine și ea ascultă, ieși după el din rîndul unde șezuseră, îl urmă pe scenă.

Un elan interior, subconștient, îi șoptea lui Greger că este de datoria lui să facă față situației în mod onorabil. Seara lor de libertate, consacrată zeului distracției, trebuia încheiată într-un spirit de consecvență. Dealtfel nu întrevădea nici un chip de a se eschiva, iar pe măsură ce se apropia de estradă era tot mai convins că se poartă așa cum trebuie. Avea în buzunar un bilet de intrare, era deci în drept să se bucure de tot ce intra în preț.

Pe scenă, plasată avantajos de volubilul Electronicus și trezindu-se în văzul tuturor, Hulda se regăsi brusc, aflîndu-și un echilibru aparent în mina serioasă pe care o arboră. Cît despre Greger, acesta brava de parcă o viață de om nu făcuse altceva decît să evolueze pe estrade.

Se făcu tăcere. Proprietarul pachidermului electronic coborîse în sală, unde, cu mîinile în șolduri și sincer curios, aștepta.

Greger își dresă glasul, de parcă s-ar fi pregătit să vocalizeze, și, după o îndelungată șovăire, apăsă o clapă.

Hulda aștepta, încordată, să înfrunte forța irezistibilă a unei voințe străine. Nimic de felul acesta nu apără. Sincer dezamăgită, bătă din picior.

Greger o privi bănuitor. Se temu că fusese o manifestare spontană și repetă. Hulda repetă, la rîndul ei, gestul. Bărbatul apăsă iar și iar aceeași clapă, cu atenție și încăpăținare. Execuția mecanică a comenzii sale de către iubita sa Hulda îl înduioșă. Se simțea bun, recunoscător.

Ceea ce îl uimea totuși era senzația de firesc. Hulda îl asculta așa cum brațul îi asculta creierul. Era nemaipomenit. Dealtfel, tot ce se afla în jur, luminile, oamenii, Electronicus, totul era orientat către el, totul îl asculta, îi puneă în valoare prezența. Hulda își făcea cu strălucire datoria. Era mîndru de ea.

Sunetul, gestul deveniseră monotone, peria dreptunghiulară aștepta altceva, dar Greger nu înțelegea. O încîntare nemaicunoscută îl cuprinsese. Hulda se dovedea la înălțime, sala îl copleșea cu atenția ei. Îi iubea pe acești oameni atît de buni cu el, li se simțea obligat. Nu le putea mulțumi decît continuînd să lovească, tot mai convins, mai energic, stăpîn pe sine, clapa miraculoasă, determinînd-o pe biata femeie să bată pe scenă un step îndrăcit, fără să aibă aerul că o face împotriva voinței.

Docilitatea ei îl fermeca pe Greger. Cît despre pian, jucăria funcționa într-adevăr și se afla în puterea lui.

Simți dorința să încerce toate clapele, să le aleagă, să le suprapună, să le combine cît mai ingenios. Cu ochi mari, cu un suris pe toată fața, își reluă jocul, nevinovat, însuflețit ca un copil. Albe și negre, la îndemîna mîinilor sale febrile, sau departe, la marginile claviaturii, degetele de fildeș ale instrumentului îl solicitau concomitent, iar el se străduia să răspundă apelului lor, întinzîndu-se după ele, oriunde s-ar fi aflat, făcîndu-și un merit din a asocia extreme cît mai greu de atins. Era un artist, un virtuos, un performer în orice caz. Condiția sa diurnă se ascundese, departe, în ultimul rînd, mai departe, în spatele draperiei de la intrare, pierdută, desființată. Uitase s-o urmărească pe Hulda. Aceasta se contorsiona în mișcări de nealăturat, trecînd în grabă prin stări sufletești și reacții contradictorii, care, în viteza cu care se succedau, îi lăsau femeii doar impresia unui cenușiu dens.

Instrumentul pe care-l stăpînea i se prezentă dintr-o dată lui Greger într-o altă lumină. Era o recompensă, una meritată, un drept al său, o compensație pentru tot ce fusese insatisfacție în viața sa. Pentru studiile la care nu avusese acces, pentru cariera pe care nu o realizase, pentru cărțile nescrise, pentru invențiile neînfăptuite, pentru expedițiile în țări neumblate pe care nu le întreprinsese, pentru femeile, banii, fericirea la care nu ajunsese.

Greger își aminti de Hulda. Ridică privirea și tresări văzînd grotescul spectacol ce i se înfățișa. Abia în acest moment înțelese că are la dispoziția sa o forță nemăsurată. Se simți stimulat ca un sportiv. Trase aer în piept, ridică mîinile și, cu o strălucire nouă în ochi, izbi clapele voluntar, dureros, lacom să transmită umbrei din fața pianului expresia brutală a voinței sale. Sorbea cu o plăcere nebănuită supunerea absolută a celei care adesea îl domina pe coordonatele ce-i uneau.

Femeia care-și permitea să glumească vorbind despre ocupația lui, aceea care-l înjosea sistematic, abia acum își dădea seama, tăindu-i aripile, subjugîndu-i personalitatea, femeia trebuia pedepsită.

Niciodată n-ar fi crezut că este capabil s-o facă. În posesia puterii, devenise un altul.

Peste ochii femeii se lăsă un vâl gros și totul dispăru în neantul leșinului. Căderea ei și stupoarea sălii nu determinară decît o sporire a furiei lui Greger. Ea refuza să execute, se revolta, înceta să se supună? Asta n-avea să admită! Omul continua, tot mai înverșunat, să izbească peste degete monstrul de lac negru, convins că în felul acesta va învinge rezistența, inerția ei, obstrucția gălăgioasă a sălii.

Cîțiva încercară să se opună, protestînd cu energie. Îngrijorat de soarta pianului, Electronicus venea în goană.

Dar Greger nu se temea de ei. Sări în picioare, se opinti din răspuțeri și împinse instrumentul cu bătaia asupra sălii. În secunda următoare izbea, în culmea surescitării, clapă după clapă, rîzînd în hohote.

Parterul se ridică în picioare, se așază zgomotos, se ridică din nou, repetînd absurd mișcarea ca o clasă indisciplinată, sancționată astfel. Greger rîdea din răspuțeri. Sala ridică, unanim, mîna dreaptă (în afară de stîngaci!), desenă în aer un zbor de insectă, strigă în cor vocala o și făcu alte asemenea năzbîtii într-o atît de severă uniformitate și cu un aer atît de convins încît risul oricui ar fi fost cu totul îndreptățit.

După ce depăși paroxismul, în vreme ce continua, mecanic, violentarea claviaturii, Greger începu să-și piardă suflul. Criza trecea. Curînd își dădu seama că se află într-o situație fără ieșire. Era cu neputință să continue la infinit. Să înceteze, era primejdios. Se și vedea

înșfăcat, lovit, brutalizat, călcat în picioare de către cei care — pentru cât timp încă ? — se aflau în puterea lui.

Transpirînd abundant și gîfîind, căuta febril o soluție. Optă pentru o clapă care impunea un exercițiu istovitor, un fel de săritură pe loc. Perseveră asupra ei pînă cînd primele victime căzură, neputincioase, insensibile. După încă două-trei minute socoti că toți trebuie să fie la pămînt, epuizați, sfîrșiți. Și atunci, cu o viclenie de alienat, în vreme ce lansa un ultim apel al demenței, își făcu vînt, printre ei, către singura ieșire vizibilă.

Calculase bine. În cîteva secunde era afară, unde izbuti să ia un aer degajat, avînd totuși grijă să se îndeparteze rapid.

În urma lui, sala începea să-și revină. Peste un sfert de oră nu mai rămăseseră decît puțini curioși care-l consolau pe bietul Electronicus, cufundat într-un prim control al instrumentului său. Cițiva se ocupau de Hulda, pe care o aduseseră în fire, fără a-i putea explica ce se întîmplase. Mai mulți se oferiră s-o conducă acasă.

Undeva, printre siluetele de neon din Luna-park, Greger mai rătăcea încă, fără gînduri. Trecu pe lîngă spițele de neon ale roții celei mari cu straniul sentiment că nu de mult avusese alături un obiect, o ființă, un bun personal pe care-l pierduse. Evitînd să privească cercul rotitor, sever ca un ochi, se îndepărtă grăbit, trecînd ca un cuțit prin aluatul mulțimii, prin lumina viscoasă, prin zgomotul ca o avalanșă neagră.

DISCUTÎND DESPRE MESAJ

Pe navă erau, la plecare, șase bărbați avînd vîrste și specialități diferite. Ultimul lor mesaj adresat Pămîntului sosește trunchiat, după un an. Textul lui rămăsese în multe memorii „...l-a ucis pe... condamnăm crima... călătoria...”

Călătoria urma să dureze mulți ani. Soluția enigmei putea, deci, să apară după o perioadă de timp foarte lungă. În ciuda acestei evidente imposibilități de aflare a adevărului, sau poate tocmai din acest motiv, mulți făcură presupuneri. Apărură raționamente ingenioase. Cum nici o probă materială și nici un martor nu existau, se apelă la analizarea minuțioasă a psihologiilor celor șase. Se răscoliră arhive și se interogară mii de oameni, care îi cunoscuseră. O nouă celebritate, secundă, apăru dintr-o dată pentru a îi aureola pe cei care plecaseră pentru un timp atît de lung încît semăna, afectiv, cu veșnicia. Un vînt deductiv bătu prin mințile multor oameni.

Biografiile călătorilor fură reconstituite cu minuțiozitate. Apăru repede o anumită aglutinare afectivă de calitate sau de defecte în jurul unuia sau altuia. Într-un timp relativ scurt se creă o opinie aproape generală cu privire la datele psihice ale posibililor criminali și ale eventualelor victime. Cei șase componenți ai echipajului navei fură împărțiți în două tabere numeric egale. Majoritatea era de acord cu această pură supoziție, determinată, în bună măsură, de faptul că acei care erau considerați posibile victime fuseseră poate mai populari, sau din cine știe ce alte motive. Ziariști ingenioși făcură sondeaje în rîndul opiniei publice, pentru aflarea mecanismului acestei preferințe, ce devenise un fapt notoriu. Argumentele, după cum era și de așteptat, erau subiective. Unul auzise că cei care erau cotați drept victime posibile fuseră mai simpatici, mai comunicativi etc.

Mesajul devenise calul de bătaie al revistelor ilustrate și al emisiunilor de divertisment, tinzând să se autodizolve în propria lui parodie.

Totuși, o undă de seriozitate se perpetua prin acest amalgam de opinii. Cîțiva psihologi și psihiatri de renume, specialiști în acțiunea Cosmosului asupra psihicului uman, începură un studiu temeinic al problemei. Studiară viețile terestre ale celor plecați, ascultară apoi cu maximă atenție mesajele lor precedente. Logicienii își oferiră serviciile pentru interpretarea uriașului material ce se adunase. Se rostiră multe comunicări, cercetarea căpătase, în sfîrșit, o bază științifică. Optimismul pe care cei ce se ocupau cu stabilirea adevărului îl exprimau nu părea prea deplasat, întrucît avea girul științei. Și timpul trecea.

De la o vreme însă, cînd, după cum se anunțase, colectivul de specialiști ajunsese în faza finală a cercetărilor și urmau să fie date la iveală rezultatele, apărură anumite îndoieli, ce aveau o explicație simplă era imposibil, din punct de vedere logic, să se ajungă la o singură concluzie, dacă se respecta o dialectică simplă. Nu puteau fi deduse decît niște concluzii paralele, simetrice chiar. Fără un anumit coeficient de subiectivitate, fără investirea unui singur om cu sarcina coroborării tuturor rezultatelor, nu exista nici o speranță de a se obține o singură variantă, optimă din punct de vedere logic și psihologic. În fața necesității de a fi subiectivi, savanții declară însă că problema îi depășește și cercetările fură sistate.

Cîțiva ani enigma nu mai atrase atenția oamenilor de știință și își urmă calea ei firească în conștiința marelui public. Personajele ei intrară încet în literatură. Mulți autori produsură romane polițiste, pornind de la datele biografice și psihologice ale celor șase bărbați. Criticii literari avură în curînd la dispoziție un material întins, constituit din cărți ce încercau să elucideze enigma.

Interesul pentru aflarea adevărului în legătură cu fapta ce se consumase cîndva, undeva, la o depărtare uriașă de Pămînt, se atenuase, lăsînd locul interesului pentru plauzibilitatea unui raționament sau a altuia. Cei șase, care mai evoluau, poate, la distanțe de neconceput pentru simțul comun, se abstractizaseră, deveniseră niște semne angrenate într-un conflict cu infinite posibilități

de rezolvare. Confruntarea, care se reînnoia cu fiecare carte nouă apărută, era urmărită cu o detaşare din ce în ce mai mare. Tragedia urma legile noutăţilor şi trecea pe un plan secundar. Călătorii erau transformaţi, de către cei care îi urmăreau în cărţi, în nişte personaje cu din ce în ce mai multe disponibilităţi psihologice, dar atît.

Ar fi interesant, poate, să exemplificăm, prin citate, factura acestor cărţi (dintre care unele erau deosebit de gustate de către un public foarte larg).

Înainte de a face acest lucru, trebuie să mai menţionăm un fapt. La cîtva timp după recepţionarea mesajului (timp de ordinul deceniilor), apăruse obiceiul, perfect explicabil, de a se înlocui numele fiecăruia dintre cei şase călători spaţiali cu una dintre primele şase litere ale alfabetului latin. La început, faptul acesta îşi avusese raţiunea într-o tendinţă spre comoditate. Apoi însă, şi aici apare una dintre laturile semnificative ale procesului de abstractizare despre care pomeneam, numele oamenilor acelora fură din ce în ce mai puţin folosite, iar de la un moment dat începură să fie întrebuiţate doar simbolurile. Aşadar, în fragmentele pe care le vom reproduce, eroii tragicului eveniment sînt desemnaţi numai prin literele respective. Ne abţinem de la orice comentare a lor, considerîndu-le în sine grăitoare. Iată-le

I

„...vă voi spune, de la bun început, că mă îndoiesc foarte mult de valabilitatea raţionamentelor pe care le fac. Dealtfel, vă pot povesti şi o mică întîmplare, pe care am trăit-o şi care m-a lecut pentru totdeauna de pretenţia infailibilităţii. Călătoream, într-o vacanţă, spre o destinaţie necunoscută, folosind metoda, la modă pe atunci, de a coborî acolo unde «dispozitivul hazardului» decidea în ultima clipă. Îmi căzuse o localitate în care mai fusesem o dată, dar care nu-mi dispăcea. Mă gîndeam, în timp ce mă apropiam de locul unde urma să mă recreez, că aş putea calcula matematic ce localitate îmi va cădea din jocul orb al maşinii aceleia mici şi amuzante, că, la urma urmelor, ea se cheamă degeaba «dispozitivul hazardului», din moment ce pronosticurile ei pot fi pre-

văzute, cu un coeficient de aproximație acceptabil. Raționînd în felul acesta, m-am decis, luînd o hotărîre mai degrabă absurdă, să verific dacă *trebuia* să ajung în acea localitate de la malul mării, sau nu. După cum vedeți, pasiunea mea pentru calcul se afla la un paroxism aproape maladiv. Mi-a trebuit un timp destul de lung, fiindcă dispuneam doar de o aparatură portativă. Am reușit, totuși, fără prea mari eforturi. Concluzia era că, într-adevăr, ajunsesem unde trebuia. Tocmai pe cînd îmi savuram starea legică, a venit la mine un funcționar și m-a întrebat dacă îmi place și dacă vreau să plec într-adevăr în localitatea în care mă aflu. I-am răspuns că nu. Văd cum aș putea pleca acolo, din moment ce mă aflu deja în acel loc. A zîmbit onctuos și mi-a spus că tot aranjamentul cu dispozitivul hazardului fusese o glumă, că procedeul acesta nu se mai folosește, și că, de fapt, tot ce văzusem eu, inclusiv călătoria, fusese un mijloc de reclamă la nivelul tehnicii moderne. Uluit, n-am știut ce să mai spun și m-am trezit dînd afirmativ din cap, acceptînd, deci, să merg acolo unde calculele indicau că trebuie să mă aflu în acel moment. Voiam să ajut destinul să se îplinească !“

„Aș vrea să vă previn asupra unui aspect foarte important, înainte de a intra în dezbaterile problemei propriu-zise a discuției noastre. Toată întîmplarea pe care v-am povestit-o este o invenție a mea, care mi-a venit în minte de îndată ce m-am apucat să vă relatez una dintre călătoriile mele reale. Totuși, chiar și imaginată, ea ilustrează destul de bine ideea că nu trebuie să fim prea mîndri de noi.“

„Discutînd despre victima și despre criminalul nostru, nu aș vrea să mai reiau o serie dintre aspectele pe care le cunoașteți, desigur, cu toții. Voi trece direct la concluzii. Sînt autorul unui raționament, pe care îl consider singurul îndreptățit. În ciuda parabolei despre îndoiala necesară, nu pot să mă îndoiesc de validitatea lui. Prea mult timp mi-a luat construirea lui, pentru a îmi mai putea permite să nu cred în el cu toată convingerea. Este, dealtfel, un raționament foarte simplu, care stă la îndemîna oricui dintre dumneavoastră. Sînt mîndru însă de perfectă lui originalitate.“

„Rostind aceste ultime cuvinte îmi dau însă seama cu tristețe că nu veți afla niciodată raționamentul meu.

Nu-l pot comunica. Pur și simplu. Este a nu știu cîta oară că încerc să-l comunic cuiva, fără să reușesc să-i rostesc măcar prima silabă. Vă rog să nu vă îndoiți nici o clipă de existența lui în mintea mea. Nu-l pot însă exprima în mod mulțumitor. Îmi dau seama că mai am mult de lucrat pentru a-i da forma finală, cea ideală. Credeți-mă însă concluzia mea este una dintre cele mai bune cu putință, poate cea mai bună. Vă mulțumesc pentru atenția cu care m-ați ascultat.“

II

„....Eu voi fi un fel de conducător. Cunoașteți cu toții rolurile. Nu-mi pot da seama spre ce vor evolua dialogurile. Va trebui să fiți spontani, să spuneți ceea ce vă va trece prin minte în clipa respectivă, să nu premeditați nimic și să nu vă lăsați dominați de vreo idee preconcepută. Să nu fiți teatrali. Veți constata că totul o să meargă bine și vom reuși să descoperim ceea ce mii de cercetători nu au reușit să descopere. Totul este să constatăm în mintea cui a putut să apară ideea crimei. Vă aflați într-un model ce reproduce în mod minuțios nava pe care s-au petrecut evenimentele.“

„Sînteți perfect aclimatizați. Trebuie să recunoaștem că reconstituirea este extraordinară. Este ceva cu adevărat epocal. Aveți, deci, toate premisele pentru a obține un succes răsunător. Eu nu voi fi cu dumneavoastră, firește. Veți putea însă să recepționați mesajele mele. Le voi lansa doar dacă va fi absolută nevoie. În rest, veți acționa după cerințele momentului. Nu veți avea cum să îmi cereți sfatul.“

„Experiența pe care o începem este foarte importantă și nu cred că cineva, vreodată, va mai reuși să o realizeze. Amploarea ei depășește orice închipuire. Veți acționa în niște împrejurări atît de perfect simulate, încît probabil, de la un moment dat, veți fi tentați să credeți că vă aflați în condiții reale. Dealtfel, sînt convins că fiecare dintre dumneavoastră dorește mult să călătorească în Cosmos și că această experiență vi s-a părut o ocazie unică. Într-adevăr, veți putea trăi iluzia perfectă a unei călătorii în Cosmos, o iluzie atît de perfectă, încît va deveni, în cele din urmă, o realitate.“

„Intrați acum în model și vă urez drum bun !“

„După ce m-am despărțit de ei, m-am simțit emoționat ca un tată ai cărui copii pleacă pentru prima oară într-o călătorie departe de casă. I-am urmărit luni la rind cum se comportă. Una dintre scenele pe care le-am văzut merită să fie reprodusă sub forma unui polilog, cu indicații scenice. Titlul acestei mici scenete, nu lipsită de un anume dramatism, ar putea fi

Discutînd despre mesaj

(Interiorul unei nave cosmice. Întîmplările au loc în cabina de comandă.)

C *(are un aer cam obosit ; privirile îi sînt rătăcite ; liniile dure ale feței sale exprimă totuși capacitatea de a persista într-o decizie)*: — E foarte trist că discuțiile noastre au început în ultimele luni să aibă una și aceeași temă. Mi-e teamă că vom deveni cu toții niște psihopați. Ni s-a spus doar foarte clar la plecare că este vorba despre o experiență și nimic mai mult. Adevărat, nu putem dovedi în nici un fel că nu este realitate ceea ce trăim. Totuși, îmi zic, trebuie să credem ceea ce ni s-a spus. Nu avem ceva mai bun. Trebuie să ne facem datoria, să rezolvăm problemele ce se ivesc, să transmitem mesajele zilnice. E o mare prostie să discutăm la infinit dacă trăim într-un context autentic sau într-unul regizat cu o abilitate ce depășește orice închipuire. Argumentele tale în legătură cu necesitatea certitudinii mi se par destul de deplasate.

E *(obsedat de o singură idee)* — Certitudinea, pe care tu o consideri ceva secundar, mi se pare esențială. Ești curat nebun dacă gîndești că viețile noastre se pot scurge în mod convenabil pe blestemata asta de navă fără să știm măcar dacă sîntem sau nu victimele unei mistificări. Lucrul cel mai diabolic mi se pare faptul că ni s-a tăiat orice legătură cu exteriorul. Decorul se schimbă, iluzia de mișcare este perfectă, dar cum pot eu să verific toate acestea ? N-am nici o posibilitate. M-am gîndit interminabil la un mijloc, dar n-am găsit nimic. Un singur aspect mi se pare a fi o dovadă demnă de luat în considerare omul care ne-a determinat să participăm la experiența aceasta absurdă ne-a promis că va interveni, atunci cînd va constata că ne vom interpreta greșit rolurile, adică vom aluneca în direcții lipsite de interes pen-

tru cercetarea pe care o face. Or, n-a intervenit nici măcar o dată. Cred că pot să interpretez faptul acesta ca pe o dovadă că nava este reală, ca și călătoria pe care o facem. În cazul acesta, totul ar fi clar, aş putea să-mi văd liniştit de treabă. Dar poate că această tăcere este o abilitate a lui şi nimic altceva.

C (*ripostează cu oboseală*) — Nu observi că te învârteşti într-un cerc vicios? Nu faci bine continuînd la nesfîrşit acest monolog. Vei sfîrşi prin a ne înnebuni pe toţi. Taci şi gîndeşte-te! Numai cînd vei avea elemente noi, să mai vorbeşti. (*Se enervează brusc.*) Te rog să taci. Îţi spun aceasta cu un ultim efort de a-mi păstra calmul. Simt cum îmi trec prin minte gînduri ucigaşe.

B (*bonom*) — Şi iată-ne ajunşi la sfîrşitul experienţei! Presupun că acum vom fi scoşi, în fine, din această închisoare în care stăm de atîta vreme. (*Tace un timp, devenind din ce în ce mai serios.*) Altfel mi-am închipuit eu totul. Cu totul altfel. Am scris chiar şi un scenariu. Totul e logic în el, iar ceea ce se petrece aici cu noi — de-a dreptul absurd. Vreţi să vă citesc? Merităm cîteva clipe de destindere. Sau poate ar fi mai bine să învăţăm rolurile pe care le-am creat eu? S-ar putea să vă placă. În orice caz, vă rog să-mi daţi voie să vă citesc. Să mă ascultaţi cu atenţie. Dacă rolurile vă vor conveni (al meu mă pasionează, pur şi simplu), puteţi să le învăţaţi, şi vom juca totul. Îl rog pe cel desemnat drept criminal să nu aibă vreun resentiment împotriva mea. Nu am avut niciun motiv subiectiv pentru a mă opri la această alegere. Aşa a ieşit. Ei, să citesc?

(*În timp ce B vorbeşte, au intrat şi ceilalţi şi îl privesc cu indiferenţă, fără să accepte sau să refuze în vreun fel.*)

B (*interpretînd tăcerea lor drept o încuviinţare, iese pentru un scurt timp şi reapare cu un maldăr de hîrtii*) — Nu o să vă citesc totul acum. Dealtfel, nici n-am adus tot ce am scris. O să vă citesc numai scena finală, acolo unde unuia dintre voi îi va veni ideea crimei. Să încep, deci. (*Caută febril printre hîrtii.*)

(*În timp ce B se pregăteşte să citească, ceilalţi, cu figuri plictisite, părăsesc unul câte unul încăperea. Cînd B ridică ochii, se trezeşte singur.*)

Cam acesta era genul de literatură cu privire la crimă, cînd un fapt nou aduse o oarecare înviorare. Tocmai se pusese la punct un creier electronic de pronosticare a comportamentelor. Folosind date amănunțite despre un om, el era capabil să propună o variantă de comportament viitor, cu o remarcabil de mică aproximație. În fine, apăruseră premisele unei rezolvări, care nu ar mai fi dat naștere la discuții, fiind impersonală, obiectivă. Mașinii i se furnizară toate datele. Le analiză și ceru altele, suplimentare. În ziua cînd trebuia să-și dea verdictul, ea solicită să fie reprogramată cu date și mai bogate. După cîtva timp, se constată că cererile mașinii nu vor sfîrși, practic, niciodată. Computerul tindea să înmagazineze noi și noi informații, ce puteau fi legate de mesaj doar prin șiruri interminabile de asociații. Era prea mult. Se decise întreruperea operației și treptat întreaga întîmplare intră în uitare.

Un ultim episod mai smulse o pîlpîire amintirii mesajului. Într-o bună zi, un istoric afirmă (cu numeroase dovezi) că în perioada respectivă nu plecase, de fapt, nici o navă de pe Pămînt într-o călătorie de lungă durată, conchizînd că totul pornise de la o neînțelegere. Rapid se iviră noi voci, care susțineau cu argumente bine găsite această aserțiune.

GIOVANNA ȘI ÎNGERUL

Ciudat loc de întâlnire, își spuse Giovanna oprindu-se sub dubla arcadă a Porții Marina.

Briza care-i răvășea pletele purta în noapte mirosurile grave ale mării, odată cu esența florilor și cu amara mireasmă a ierburilor pitice. Pentru o clipă i se păru că simte și fumul Vezuviului, dar era o iluzie. Stelele scăpărau. De jur împrejur, pornit parcă din pietre și pini, țiriitul cosașilor echivala sonor neîntrerupta pîlpîire de pe cerul ultramarin, ca un răspuns al pămîntului subliniind dimensiunile tăcerii.

Am venit prea devreme, își spuse, privindu-și ceasul. Într-adevăr, mai erau cîteva minute pînă la miezul nopții. Vittorio nu întîrzia niciodată... Încercă să nu se gîndească la el, pentru a amîna declanșarea inevitabilei neliniști la care prezența lui Vittorio o condamna, apoi își dădu seama că era prea tîrziu. Dealtfel, prefera să încerce în absența lui șocul regăsirii. Răsufală adînc și închise ochii.

Atunci, întîlnind sub pleoape ciudata privire cenușie care părea că vine de departe, chiar și cînd Vittorio se afla lîngă ea, se zgribuli deodată și se așeză pe una dintre pietrele pe care noaptea nu apucase să le răcească. Temută și așteptată, panica absurdă se răspîndi în ființa ei înghețîndu-i virfurile degetelor, o panică indefinisabilă, în care dragostea făcea față unor obscure instincte. Își cuprinse umerii cu palmele într-o zadarnică încercare de a stăpîni și înfrînge tresăririle trupului. Își spunea că emoția e ridicolă, dar știa că nici versurile scrise după întîia lor întîlnire nu izbutiseră s-o alunge, deși ele o eliberau de obicei și-i îngăduiau să se regăsească disponibilă, după cum nici obișnuința nu părea să atenueze neliniștea primară care o încerca. Era o zbatere a mușchilor, a sîngelui, o împotrivire a fapturii la fascinația pe

care privirea, glasul, atingerea miinii lui Vittorio o provocau de fiecare dată, intactă și tot atât de inexplicabilă.

— De ce nu pot fi liniștită alături de tine? îl întrebase cîndva, iar el o privise cu ochii cenușii pe care Giovanna îi numise inumani în versurile ei, apoi rostise cu o duioșie, parcă tristă :

— Și eu te iubesc, Giovanna...

Dar ea știa că nu era răspunsul adevărat, adică era adevărat că Vittorio o iubea, dar nu era adevărat că dragostea explica bizarul simțămînt cu care avea de luptat. Totul era încilcit, ca o veche poveste... Vittorio nu cunoștea neliniștea și o privea uneori cu o milă stranie, care o tulbura mai mult decît rarele lui izbucniri de nerăbdare din clipele cînd i se plîngea că, alături de el, se simte descumpănită de parcă ar păși prin văzduh.

Singură în noapte, oftă și încercă să alunge gîndurile pe care de o lună nu izbutea să le descurce. Acum trebuia doar să se obișnuiască, pregătindu-se pentru clipa întîlnirii. Își aruncă privirile pe cadranul ceasului și îndată toate miresmele nopții fură alungate de mirosul subtil pe care-l cunoștea. Scoase un strigăt, sări în picioare și se pomeni cuprinsă în brațe. Buzele lui Vittorio îi căutau buzele.

— Ți-a fost dor? o întreba, iar Giovanna încuviința tăcută, frecîndu-și de sus în jos fruntea de pieptul lui.

O simțea palpitînd ca o vietate captivă și-i fu milă că nu e decît un biet animal fierbinte și răscolit de instincte. Dar îndată se rușină de ceea ce gîndise și o strînse și mai tare în brațe, lăsînd-o să se liniștească

— Uite, ți-am adus ceva, spuse mai apoi.

Șalul flutură moale în mîna lui și se lăsă peste umerii femeii.

— Oh ! șopti Giovanna.

— Mi l-a dat un pilot. L-a cumpărat la Xu-Tii, de la o bătrînă...

Șalul venusian părea țesut din aripi de fluturi.

— Dacă nu m-ai tulbura atît... începui Giovanna, dar el o depărtă pe cît îi îngăduia lungimea brațelor și, cu palmele pe umerii ei, spuse rugător

— Lasă, Giovannina, lasă...

— Nu te-am văzut de o săptămînă, i se plînsese repede, ca și cum și-ar fi cerut iertare.

— Nici eu, îi aminti, și din nou o strînse la piept.
A fost o defecțiune acolo, la baza de lansare...

De astă dată Giovanna fu cea care se desprinsese.

— Vittorio... de ce n-ai venit acasă ?

— Nu-i frumos aici ? rîse el.

Dar rîsul nu suna firesc.

— De ce, Vittorino ?

— Pentru că... te-ai plimbat vreodată noaptea prin Pompei ?... Ei, vezi, mi-am închipuit ! O să urcăm împreună pînă la templul lui Apollo, apoi, de acolo, trecem în Forum. E lună plină...

— Nu, șopti resemnată Giovanna, degeaba, n-am să pricep niciodată.

Deși înțelesese că se gîndea la el, bărbatul spuse repede

— Acum ai să pricepi. Sîntem împreună... Și am să-ți explic totul, în amănunt.

Apoi, cu brațul petrecut în jurul umerilor ei, o împlinea ușurel. Cînd începură să pășească peste blocurile de piatră ale vechii străzi o privighetoare cîntă deodată, ca un mecanism declanșat la trecerea lor pe sub arcadele porții. Totul era calm. Șalul venusian încălzea umerii femeii. Luna defalca umbre uriașe, întinzîndu-le grotesc siluetele, iar fiecare mișcare a picioarelor imprima umbrelor un imperceptibil tîrîș. Vittorio tăcea. Își uitase ciudat de repede făgăduiala, sau încă nu socotea că are de dat vreo lămurire și, lăsîndu-se în voia lui, Giovanna se străduia să pătrundă rostul prezenței lor între zidurile orașului pe care Vezuviul îl ucisese cu mai bine de două milenii în urmă, dăruindu-i o paradoxală imortalitate.

Încercînd să înțeleagă, revăzu seara în care Vittorio se ivise pentru prima dată lîngă ea, atunci cînd cobora treptele estradei. Recitase poemul scris pentru Ziua Cosmosului și-i răsunau încă în urechi aplauzele. Entuziaști și gălăgioși, tinerii se adunaseră în jurul ei cerîndu-i autografe, și ea zîmbea puțin amețită. Atunci simțise deodată cum euforia i se risipește. Ridicînd privirile de pe discul pe care i-l întindea o fată cu părul strîns într-un coc înalt, înfruntase șocul ochilor cenușii. Vittorio stătea rezemat de perete, lîngă una dintre ieșirile laterale, și se uita la ea cu o ciudată ironie, ca un om dintr-o altă planetă, înveselit de jocurile unor ființe

inferioare. Aşa-i trecuse prin minte, ca un om dintr-o altă planetă...

Tresări şi privi chipul lui Vittorio, luminat de lună. Bărbatul se întoarse către ea şi-i zîmbi, dar zîmbetul se ivise pe faţa lui mecanic, şi Giovanna ştiu că omul de lângă ea era frămîntat de gînduri pe care nu i le împărtăşea. *N-a venit aici de bună voie*, îşi spuse. *De ce e totul atît de complicat? Oamenii se bucură de dragoste şi numai eu...*

Îşi înăbuşi un oftat şi se întoarse iar cu o lună în urmă. Îşi aminti cum urma să împartă autografe şi cum nu mai izbutea să semneze, de parcă ar fi uitat să scrie sau ar fi uitat cum o cheamă. O clipă cit o veşnicie trecuse în vreme ce-şi privea nedumerită stilomagnetul, apoi nu se mai împotrivi şi-l fură cu coada ochiului pe bărbatul cu ochi cenuşii. Depăşea cu un cap grupul tinerilor. I se păru ars de soare şi neobişnuit de frumos, cu ochii de culoare deschisă ca două scoici încrustate pe o mască de lut cu trăsături grave, îndulcite doar de zîmbetul stăruind pe buze. Atunci auzise strigătul.

Era probabil strigătul unei femei, dar sunet mai înspăimîntător nu ounoscuse nici în coşmaruri. Părea o nesfîrşită scară a suferinţei, pe care totul se precipitase apoi, pîrîitul de sub podea, larma glasurilor, învîlmăşeala miilor de trupuri şi limbile roşii ale flăcărilor jucînd concomitent pe scenă şi în fundul sălii. Cortina se aprinse şi o masă incandescentă se prăbuşise chiar lângă Giovanna. Oamenii se îmbulzeau, încercînd să răzbească spre uşile laterale. Fu răsucită de şuvoiul trupurilor, se simţi strivită de o apăsare crîncenă în coşul pieptului şi, înainte de a-şi pierde cunoştinţa, văzu neînchipuit de aproape faţa arsă de soare, pe care străluceau scoicile aproape albe ale ochilor cenuşii.

Cînd îşi veni în fire se afla într-un parc, întinsă-n iarbă. În nări îi stăruia, subtilă, mireasma unei flori necunoscute, iar ochii cenuşii o priveau fără urmă de ironie. Începu să tremure. Atunci îşi dădu seama că are o batistă udă pe frunte şi socoti că tremurul era pricinuit de răceala compresei. Şi-o scoase şi îndată-i păru rău, ca şi cum ar fi jignit bărbatul de lângă ea, care nu se gîndise la scăparea lui, deşi se afla chiar lângă una dintre uşile laterale şi putea ieşi printre primii din sala cuprinsă de flăcări. Înfruntase şuvoiul celor pe care pa-

nica îi înghesuia, despicasă curentul trupurilor sălbatic amalgamate și, în ciuda flăcărilor, în ciuda panicii, o salvase. Îi văzu fruntea mînjită de funingine și atunci, fără o vorbă, întinse brațul și începu s-o șteargă cu batista udă.

— Nu-i nimic, spuse bărbatul. Acum a trecut...

Dar neliniștea Giovannei nu trecea. Cuvintele de mulțumire i se adunau stîngaci pe buze și ea ar fi vrut să se arunce la pieptul bărbatului și totodată să fugă de el, să se depărteze de privirea ochilor cenușii, a cărei intensitate îi grăbea dureros bătăile inimii. O nemulțumea faptul că bărbatul folosea un parfum violent, dar nu se putea împotrivi puterii penetrante a fluidului amărui. (Avea să afle mai tîrziu că Vittorio nu întrebuița nici un parfum; mireasma subtilă era a pielii lui, pînă și sudoarea îi mirosea astfel, ca o floare pe care Giovanna n-o mai întîlnise.)

— Poți să te ridici ? o întrebă.

Rostea cuvinte obișnuite, nepotrivite cu starea ei tulbure, și Giovanna simți o vagă dezamăgire. Așa, ca-n transă, făcură cîțiva pași...

— Uite și templul lui Apollo, spuse Vittorio.

Cuvintele o ajunseră pe neașteptate, rechemînd-o din lumea amintirilor. Înțelese că Vittorio își ținea fîgăduiala și începea să-i dea lămuriri.

— Vezi altarul?... Acolo, pe o coloană, e un cadran solar. Templul e vechi, încă de pe vremea samariților, dar a fost refăcut în epoca lui Nero...

Îl asculta numai cu o ureche, nepărăsindu-și gîndurile. Știa de mult că tulburarea pe care i-o pricinuia nu era legată de împrejurările dramatice ale primei lor întîlniri. O vreme crezuse că prezența lui îi amintea panica încercată în sala cuprinsă de flăcări, dar nimic nu justifica permanentizarea vechilor spaime.

— Cine ești tu, Vittorio ? întrebă deodată, oprindu-se atît de neașteptat, încît bărbatul o depăși și se întoarse mirat.

Dar rosti liniștit, cu acel timbru egal al vocii care răsuna straniu în inima ei

— Te miră că vorbesc ca un ghid ? N-are nici o legătură cu meseria mea, recunosc, dar Pompeiul m-a pasionat dintotdeauna...

— Nu mă gindeam la Pompei...

— Atunci nu mai înțeleg. Ce vrei să spui ?

Minți ! Minți ! ar fi trebuit să strige Giovanna, dar spuse numai, cu liniștea unei mari oboseli

— Nu semeni cu nimeni, Vittorio...

— Și asta e rău ?

Încerca să glumească, dar gluma răsună la fel de nefiresc cum îi sunase râsul atunci când evitase să-i răspundă pentru ce nu venise de-a dreptul acasă. Nu era nimic de făcut. Trebuia să se împace cu gândul că bărbatul ei, omul neliniștitor pe care și-l alesese, ascundea o taină. Obișnuită să gândească în imagini, Giovanna îl asemtuia cu o scoică stranie, care — dusă la urechi — nu cînta ca marea... Scottea un sunet neașteptat, sau rămînea mută. Resemnătă, șopti

— Bine, e bine, Vittorio...

Tot ce putea spune era că taina lui, oricare va fi fost, n-avea un caracter infamant. De asta se încredințase. Puțini oameni erau stimați ca Vittorio și colegii lui nu păreau să-și dea seama cît e de ciudat. Să fi fost, din partea ei, o simplă iluzie ? Iluziile nu se mențin decît dacă sînt întreținute... Numai dragostea ei, ajunsese să-și spună Giovanna, și poate sensibilitatea datorită căreia era considerată una dintre marile poete ale lumii, numai ele creaseră antenele care detectau tot ce era straniu în Vittorio.

— Acum, spuse el, intrăm în Forum.

Luna lumina marea piață dreptunghiulară mărginită de resturile porticului și Giovanna văzu în stînga, dincolo de templul lui Jupiter, amenințătorul contur al Vezuviului.

— Vittorio ! șopti, apucîndu-l de braț.

Una dintre coloane se mișcase.

— Cum poți să te sperii așa ? o mustră bărbatul.

Acum se vedea bine că un alt vizitator străbătea piața. Mergea încet, cu mîinile la spate. Amîndoi îl urmăriră cu privirea, apoi Vittorio o luă de braț și înaintă. Se întîlniră către mijlocul Forumului.

— Tu erai ? exclamă Vittorio. Mi s-a părut că ești tu...

Dar Giovanna simți cu o acuitate tulburătoare că se prefăcea, că se aștepta la întîlnirea cu celălalt bărbat, pentru care chiar pusese poate la cale ciudata vizită în orașul ucis.

— Vittorio ! răspunse străinul, fără ca intonația cuvântului să concorde cu vădita lui intenție de a mima surpriza.

— Giovanna, e Spiros Parparia, vechi prieten și ilustru biolog... Soția mea, Giovanna.

Femeia întinse mîna și întîlni privirea biologului.

— Ah !

— Ce-ai pățit ? întrebă Vittorio.

În glas îi tremură o enervare abia ascunsă.

— Nimic... un pas greșit, biîgui Giovanna.

Ochii lui Parparia erau cenușii, iar mirosul de floare necunoscută pe care-l emana Vittorio se întîlnea numai pentru că noul venit răspîndea aceeași subtilă mireasmă. Era slab, aproape tot atît de înalt ca Vittorio, dar părea mai bătrîn.

— Vă place Pompeiul ? o întrebă pe Giovanna. Nu-i așteptă însă răspunsul. Am oroare de reconstituiri, mărturisii îndată. Nu numai pentru inevitabila lor doză de arbitrar... nu, nu numai pentru ea. Reconstituirile încearcă să învie o realitate moartă. Aici, un oraș viu a fost pietrificat, clipa autentică a devenit veșnicie...

— Aspirați către veșnicie ? întrebă Giovanna.

— Uîți că vorbești cu una dintre cele mai de seamă poete ale noastre, interveni Vittorio. Giovanna știe ce înseamnă veșnicia. Exegi monumentum...

— Fără îndoială, răspunse Parparia.

Dar nu părea convins. Acum se plimbau toți trei prin Forum.

— Și tu ai fost atras de Pompei tot pentru că simți aici prezența veșniciei ? întrebă Giovanna, întorcîndu-și fața către Vittorio.

Bărbatul o privi și spuse repede :

— E în firea noastră să prețuim durata. Nu năzuim să creăm materiale cît mai rezistente ? Tot ce se dovedește practic neperisabil capătă în ochii noștri valoare, de la diamant și pînă la versurile tale...

— Versurile mele... repetă Giovanna. Nu scriu pentru cei de peste o mie de ani. Gîndurile și reacțiile lor sînt ipotetice... Mi-ar părea rău să le rămîn indiferentă, firește, dar oare-l mai gustă cineva într-adevăr pe Horațiu ? Vreau să spun, e el poetul preferat al vreunui contemporan ?... Monumentul pe care și l-a durat dăinuie ca o venerabilă piesă de muzeu. Și mă îngrozesc ori de

cite ori regăsesc miile de metri pătrați de pictură care acoperă pereții muzeelor. Atunci invidiez vitalitatea cîntecului pe care toată lumea îl fredonează un an, pentru a nu-și mai aminti de el niciodată !

— Ați spus vitalitate ? se miră Parparia. Efemeridele să posede mai multă vitalitate decît elefantul ?

— Efemeridele pot fi văzute seară de seară oriunde, spuse încetișor Giovanna. Elefanții, doar în parcurile zoologice și în rezervații...

Se lăsă o clipă de tăcere.

— Vorbeam despre creație, aminti Vittorio. Și, fie că vrei sau nu, versurile tale vor dăinui !

Părea nervos și-și însoțise cuvintele de o mișcare hotărîtă a brațului. Giovanna încercă să glumească

— Dacă-mi făgăduiești tu...

— Îți făgăduiesc, spuse Vittorio.

Și din nou tăcură cu toții, în vreme ce Giovanna se înfioră simțind cu fiecare porțiune a pielii neliniștea veche, deși vorbele lui Vittorio nu cuprindeau decît înduioșătoarea afirmare a dragostei lui. Nici vizita nocturnă și nici frazele schimbate în mijlocul orașului străjuit de vulcanul care-l acoperise cu cenușă nu erau întîmplătoare, își dădea seama că toate aveau un tilc, dar nu izbutea să-l descopere. Ar fi vrut să rămînă singură ca să scrie, încercînd să dea ocol adevărului și să pătrundă natura emoției tulburi pe care atmosfera ruinelor o întetea. Din cînd în cînd briza aducea o adiere a enigmaticului miros amărui al celor doi bărbați și Giovanna își amintea atunci cu o stringere de inimă că amîndoi aveau aceiași ochi cenușii. De ce își dădea seama numai ea ?

Tîrziu, cînd gîndurile-i îngăduiră să revină în vechiul Forum, Parparia vorbea despre lucrările lui :

— ...așa că într-un asemenea caz nu e nimic de făcut, spunea biologul. Numai Biblia pretindea că îngerii au zămislit cu fiițele oamenilor, dar putem fi siguri că niște flăcăi ingenioși dintr-o localitate învecinată s-au dat drept îngeri pentru a timora și înlătura concurența locală...

— Nu glumi, îl întrerupse Vittorio, și Giovanna fu zguduită de accentul deznădăjduit cu care vorbea. N-avem încă nici o certitudine. Oare poți afirma într-adevăr... ?

— Da, spuse Parparia. Analizele sînt categorice.

Vittorio tăcu și Giovanna îi resimți tăcerea ca o durere fizică. Parcă o imensă cortină neagră îl ascunsese deo-

dată. De aceea îi fu recunoscătoare simțind că o cuprinde ocrotitor pe după umeri, cu toate că o strângea atât de puternic, încît îi tăia răsufierea. Brusc, înțelese că de fapt Vittorio se agăța de ea cu o disperare sălbatică. Ce se întîmpla ? Despre ce vorbeau ? Îl fulgeră cu privirile pe Parparia, presimțind că rostise o sentință cu efecte înspăimîntătoare.

— Îmi pare rău, spuse biologul.

— Și totuși nu, nu cred ! strigă Vittorio. Pînă și tu te poți înșela !

Parparia oftă și vorbi cu o neașteptată blîndețe :

— S-a făcut tîrziu. Și trebuie să mă înapoiez încă în noaptea asta la Atena...

Apoi își luă grăbit rămas bun. Tinerii îl urmăriră tăcuți, iar Giovanna fu din nou izbită de asemănarea lui cu o coloană care ar fi prins viață. Tăcerea ruinelor o apăsă și, de îndată ce Parparia pîri pe după un perete de piatră, întrebă cu vocea tremurătoare

— Despre ce vorbeați ?

— Cobește, șuieră Vittorio.

Dar Giovanna îl simțea descumpănit. Încrunțat, privea drept înainte și-și plecase fruntea. Femeia intui deodată cît de ciudat era zbuciumul lor în perimetrul cuprins între coloanele ciuntite.

— De ce mă ții departe de toate, Vittorio ?

Se simțea obosită și ar fi vrut să doarmă, să uite. Știa că întreabă zadarnic. Vittorio nu-i va spune niciodată nimic și nu mai avea puterea de a izbi inutil în peretele tăcerii cu care se înconjura.

— Te iubesc, Giovanna, rosti însă el pe neașteptate, și în glas îi vibră o durere care răscoli inima femeii, alungind oboseala și redeșteptînd neliniștile adineauri istovite.

Tulburarea îndîrjită, chinul bărbatului care abia în noaptea aceea i se revelase, izvorau din dragostea pe care i-o purta. Dar pe ea nu tot iubirea o tortura, din clipa cînd îl întîlnise ?

— De ce e dureroasă dragostea noastră, Vittorio ? întrebă, strîngîndu-se lîngă el.

— Nu e dureroasă, răspunse în șoaptă, cu o încăpăținare surdă. Mai spuse o dată, apăsător. Nu, nu e dureroasă... și Giovanna simți că nu atât pentru ea vorbește, cît se străduie să convingă un interlocutor nevăzut.

— Cine e Parparia ? întrebă. Sînteți rude ?

— Rude ? se miră Vittorio. Dar adăugă surprinzător de repede Da, într-un fel, da...

— Ce greu e totul ! oftă Giovanna, lăsînd să-i cadă brațele cu care îl înlănțuise.

Din nou punțile aruncate peste prăpastia dintre ei se dovedeau prea scurte și elanurile i se epuizau într-un continuu echivoc. Abătută, se depărtă de Vittorio.

— Totul ar fi altfel dacă am avea un copil ! spuse el brusc. Totul s-ar simplifica... Giovanna !

Vorbea cu o patimă pe care nu i-o cunoștea și cu vintele o izbeau, fierbinți și nerăbdătoare, se înfășurau în jurul ei adăugîndu-se unul lingă celălalt fără să-și piardă virtuțile tulburătoare. Un copil cu Vittorio ! Un pui pe care să-l alăpteze și-n care să-l regăsească apropiat și inteligibil, pentru totdeauna amalgamat cu propria ei substanță... Ameți și închise ochii, dar nu-și dădu seama că se clatină decît atunci cînd brațele lui Vittorio o cuprinsesă. Luna apusese. Erau singuri, în beznă.

★

— Nu văd nici o pricină pentru care n-ați putea avea copii, rosti doctorul.

Era un om în vîrstă și vorbea cu o liniște onctuoasă, împreunîndu-și mîinile. *Așa trebuie să fi arătat preoții, pe vremuri*, își spuse Giovanna, privindu-i degetele. Știa că diagnosticele specialistului aveau precizia infailibilă a unui robot.

— Sînteți absolut sigur ? îl întrebă totuși, iar el nu păru jignit, ci se mulțumi să-și aplece chelia, răspunzînd cu aceeași liniște :

— Absolut.

Nu înțelegea tulburarea pacientei, dar nu se simțea chemat să afle pricinile pentru care o vedea descumpănită. În locul ei, oricare femeie s-ar fi bucurat. Cum tăcerea se prelungea, socoti că e de datoria lui să-i amintească de pacientele care așteptau alături, în sală.

— Mai aveți vreo întrebare ?

Femeia îl privi ca deșteptată din somn, apoi spuse precipitat :

— Nu, nu, doctore, mulțumesc...

Străbătu repede sala de așteptare și porni fără țintă, pe stradă. După liniștea cabinetului, zgomotul de afară

i se păru asurzitor, dar ar fi dorit ca larma să fie și mai stridentă pentru a acoperi glasurile lui Parparia și Vittorio, care-i răsunau în urechi, amplificate ca de niște stranii difuzoare

„N-avem încă nici o certitudine...”

„Analizele sînt categorice...”

Nu știa despre ce vorbiseră în mijlocul vechiului Pompei, dar își amintea că pomeniseră de îngerii din Biblie și nu înțelegea cum puerila legendă a unor oameni primitivi îl putea tulbura în asemenea măsură pe Vittorio. De fapt, neliniștea lui părea justificată de cuvintele doctorului cu desuetă înfățișare de prelat. Ceea ce li se întîmpla contrazicea tot ce era firesc. De ce nu puteau avea copii? Numai Giovanna știa cît dorea să dăruiască viață unei punți către Vittorio, iar el aștepta pruncul cu o nădejde dureroasă, ca și cum însăși viața lui ar fi fost în joc. Îl simțea atît de crispat, încît începuse să dorească să-și descopere cine știe ce infirmitate pentru a putea revendica o vină în stare să potolească zbulciul bărbatului. Acum doctorul spulberase și această naivă iluzie...

Fîșia mobilă a trotuarului o ducea repede, dar, nemulțumită parcă de iuțea mecanismului, Giovanna începuse să alerge. I se părea că dacă ar cunoaște frămîntările lui Vittorio totul ar deveni simplu, pentru că nimic, nici aflarea unei greșeli făptuită de el cîndva, nici faptul că suferea poate de o boală ereditară, nimic nu putea fi mai chinuitor decît veșnicul mister, veșnica teamnă pe care n-o accepta. Dar îndată își amintea că taina lui Vittorio nu era dintre cele obișnuite și se surprindea înfiorată de obscure presimțiri. Așa cum îl cunoștea acum, după aproape doi ani de conviețuire, Vittorio n-ar fi pregetat să-i împărtășească ceva ce putea fi împărtășit. Dacă tăcea însemna că taina nu-i aparține sau presupune o revelație (Giovanna ezita, neîndrăznind să-și mărturisească ceea ce intuiția ei descoperise, poate, atunci cînd definise privirea ochilor cenușii ai lui Vittorio în versurile scrise după prima lor întîlnire) o revelație... ei, da, inumană. Parparia vorbise despre îngeri. Își aminti vag de miturile unor veacuri trecute glorificînd supraomul, fiară rafinată în josnicie, care se pretexta situată dincolo de bine și de rău și invoca perfec-

țiunea pentru a justifica o comportare degradantă. Oare Vittorio nu reprezenta perfecțiunea? Se alia în el frumusețea virilă cu neobișnuitele însușiri care-i atrăseseră stima exigenților cercetători ai Institutului pentru Explorarea Cosmosului. Parparia vorbise despre îngeri...

Se opri brusc, cu obrazii arși de rușine. Niciodată gândurile n-o duseseră pe asemenea cale lunecoasă, niciodată nu crezuse că va ajunge să-l calomnieze pe cel ce polariza pentru totdeauna dragostea și speranța. Dacă avea o certitudine, un punct de reper sigur în bezna prin care orbecăia, atunci știa că Vittorio nu-i ascunde ceva ce l-ar putea face să-și plece privirile. Parparia vorbise despre îngeri. Cum va mai privi ea în ochii cenușii, adumbriți acum de grija față de copilul pe care Vittorio și-l dorea? A copilului pe care nu-l va avea niciodată.

Și deodată se bucură, pentru prima oară de când se cunoșteau se bucură că Vittorio lipsea din nou pentru câteva zile, reținut de experimentele care se efectuau la baza din Sicilia. Acum știa ce-i rămîne de făcut. Mirată, privi forfota din jur, recunoscînd într-un tîrziu unde o dusesse banda mobilă a trotuarului. Lîngă ea se ridica ruinele masive ale Colisseumului. În golul uneia dintre arcade, doi tineri îi zîmbiră și unul dintre ei îi zvîrli ceva la picioare. Giovanna se plecă și ridică un trandafir alb.

În aceeași seară, calmă și gravă, sună la poarta clădirii necunoscute. Neliniștea încordării în care trăia de atîta vreme făcuse loc unei hotărîri care-i modificase mersul și pînă și gesturile mărunte. Dar în dreptul inimii își prinsese trandafirul dăruit de cei doi tineri.

— Dumneata? întrebă Parparia, deși Giovanna simți că mirarea-i era prefăcută.

Ar fi jurat că biologul se aștepta la vizita ei. O pofti într-o încăpere părăind un muzeu datorită nenumăratelor rafturi pe care se aflau vase cuprinzînd, în lichide felurite colorate, foetuși, preparate ciudate semănînd cu niște flori și secțiuni prin organe neidentificabile. O lumină scăzută învăluia încăperea și, la fiecare mișcare, Giovanna avea impresia că straniile obiecte din recipientele de sticlă prind viață. Unele păreau fosforescente.

Altele se aflau îndărătul unor lentile măritoare și, cînd trecu pe dinaintea lor, văzu apărînd desenul unor amănunte halucinante. Erau labirinturi imaginate de un straniu Minos al naturii, serpentine violent colorate și peșteri în care necunoscutul se refugia să agonizeze. Cîteva preparate păreau sculptate în geme translucide, lingă formele opace ale unor materii neprecise. Nimic nu era monstruos, totul poseda o frumusețe stranie, puțin ireală. De la singura fereastră a încăperii se vedea, albă și fantomatică, marmura Acropolei.

— Încă o frîntură de veșnicie, spuse Giovanna, amin-tindu-și convorbirea începută cîndva la Pompei.

Dar, deși Parparia adusese atunci vorba despre veșnicie, acum nu păru dornic să reia firul atîta vreme întrerupt. Îl simțea atent, prevăzător ca și cum ar fi avut de manipulat substanțe gingașe sau încărcate cu explozivi. După ce se așezară, întrebă politicos

— Și Vittorio ?

— Nu putem avea copii, spuse Giovanna, eludînd formulele introductive și intrînd abrupt în subiect. Îl privea țintă, dar biologul aștepta. Și nu din vina mea...

— L-am prevenit pe Vittorio, rosti Parparia, în silă.

— De unde știai ? Cum puteai ști ?

Bărbatul își îndreptă privirile către șirul vaselor de sticlă (Giovanna își dădu seama abia atunci că lumina scăzută pornește de la ele, nici o altă sursă neatenuînd penumbra încăperii), apoi spuse rar, evitînd răspunsul

— Cunosc destule perechi fericite, care n-au copii...

— Nu vrei să faci lumină ? întrebă, poate cam prea tare, Giovanna.

Pricepu îndată că vorbele-i puteau fi interpretate și în sensul lor figurat, dar Parparia nu păru să remarcă asta.

— Cum de nu, spuse și, ridicîndu-se, aprinse lumina.

Exponatele păriră sub învelișurile de sticlă. Din tavan cădea o lumină crudă, indiferentă ca veșnica zi dintr-o sală de operații.

— Vreau să știi tot, zise Giovanna.

— Așa, dintr-o dată ? rise bărbatul. Dar se vedea că e nemulțumit, deși adăugă la fel de blajin Mă tem că-mi supraapreciezi cunoștințele...

Giovanna se plecă înainte cu tot trupul.

— N-am venit să ne aruncăm unul altuia cuvinte meșteșugite. Înțelege; Parparia, așa nu se mai poate. Te rog, te implor, ajută-mă... Ajută-ne! Dacă aș înțelege, aș putea face ceva. aș putea încerca... Îl iubesc, Parparia! Și sînt gata la orice...

Glasul i se frînse. Îi privea fața imobilă — o mască de pămînt ars ca fața lui Vittorio — îi căuta ochii cenușii, aproape albi ca ochii lui Vittorio.

— Nu te supăra, spuse el deodată cu o neobișnuită blîndețe, așa cum vorbise și cînd își luase brusc rămas bun la Pompei, singurul sfat pe care ți-l pot da... dar singurul, Giovanna, crede-mă...

— Spune!

— Desparte-te de Vittorio.

Femeia se aruncă îndărăt, lipindu-se de spătarul fotoliului. Tot singele îi fugi din obraji vâroși deodată sub lumina tăioasă.

— Iartă-mă, spuse Parparia, cu aceeași blîndețe. Dar mi-ai cerut un sfat...

— Ai vorbit și cu el despre asta?

— Am încercat, mărturisi bărbatul, stînjinit de privirile parcă febrile ale Giovannei. Căută să-i evite ochii mirați, apoi rosti nemulțumit Nu... nu s-a dovedit atît de înțelept pe cît aș fi dorit...

Triumfător, un zîmbet parcă lăuntric aduse culorile vieții pe fața Giovannei. Trupul i se destinse. Acum era sigură că depășise clipa cea mai grea și se simțea din nou pregătită să lupte pentru obținerea fericirii, al cărei secret se afla pe buzele strînse ale omului din fața ei.

— Nimeni nu ne poate despărți, Parparia. Dacă cineva vrea într-adevăr să ne ajute...

Se întrerupse pentru că biologul se ridicase brusc. Tăcut, începu să măsoare încăperea și Giovanna își opri răsufierea înțelegînd că celălalt cumpănea pentru ultima oară ce avea de făcut. Îl văzu pironit înaintea unui recipient cuprinzînd o materie trandafirie și lucioasă, o floare carnală scăldată într-un lichid incolor.

— Cînd ne-am întîlnit atunci, noaptea, spuse deodată fără a privi către Giovanna, i-am atras atenția. Era prea tîrziu...

— Da, șopti ea. Ne iubeam de o lună.

Parparia întoarse spatele rafturilor încărcate cu borcane. Făcu trei pași și se opri lîngă fotoliul femeii.

— Nu mă ridic împotriva iubirii și nici nu cred că Vittorio și-ar fi putut găsi o mai bună tovarășă de viață. Apoi, nici n-am căderea să judec...

— Și ai fi vrut totuși să ne vezi despărțiți, îi aminti Giovanna.

Cu toate simțurile ascuțite, pindea. Parparia își lăsa deodată palmele peste umerii ei.

— Numai spre binele vostru. Dar, dacă nu se poate...

— Nu, nu se poate, spuse ea liniștită.

Înțelegea că se află la un pas de victorie și se temea să nu rostească o vorbă nechibzuită. Dar biologul se așeză din nou și, când începu să vorbească, o schimbare se produse pe fața lui, poate doar urmarea hotărârii pe care o luase. Giovanna îl simți deodată atemporal, depărtat și totodată aproape. Căpătase o nouă gravitate care nu excludea căldura, dimpotrivă, iar ochii cenușii o priveau și priveau parcă prin ea, dincolo de ea, acolo unde începea o realitate nebănuită.

— Foarte puțin știu... știm, vorbi Parparia, totul e încă atât de neașteptat... Și, deși oamenii vor afla cândva, deși trebuie să afle, mă văd nevoit să-ți cer să păstrezi taina, cel puțin pînă cînd vei primi dezlegarea de a vorbi. Gîndește-te, Giovanna. Am cuvîntul tău că nimeni, absolut nimeni nu va afla cele ce-ți voi spune?

Giovanna privi drept în ochii cenușii. Răsuflă adînc și răspunse

— Nimeni ! Ai cuvîntul meu.

Înfiorată, cuprinse în palme brațele fotoliului. Parparia se ridică și stinse lumina violentă ce cădea din tavan, iar încăperea împrumută din nou licăriri misterioase de la recipientele de sticlă. Giovanna îi fu recunoscătoare. Penumbra i se păru de astă dată propice.

— Am încredere, spuse Parparia. Cum am bănuît că am putea ajunge aici, l-am rugat pe Vittorio să te aducă, atunci, la întîlnirea noastră nocturnă. Voiam să te cunosc, pentru că trebuia să-i comunic...

— Faptul că analizele erau categorice !

— Știi, așadar ? se miră el.

— Nu știu nimic. Iartă-mă...

Parparia tăcu o clipă și Giovanna simți brusc prezența ciudatelor forme din vasele de sticlă, ca și cum cuvintele lui le-ar fi alungat în neființă și tăcerea, dimpotrivă, le-ar fi adus printre ei.

— Știi unde s-a născut Vittorio ? întrebă biologul.

— Bineînțeles. La Roma...

— Nu, Giovanna. Vittorio s-a născut pe nava cosmică „Titan“, prima navă care a cercetat Proxima.

Femeia își duse palma la gură. Inima începu să-i zvicnească precipitat.

— Dar bine... asta...

— A fost în anul 1992.

— Absurd ! strigă Giovanna, fără a-și da seama cit de răgușit și de tremurat îi suna glasul. Doar nu vrei să spui...

Liniștit, Parparia rosti

— Ba da.

Se priveau amândoi ca două statui așezate față-n față.

— Taci ! izbucni Giovanna. Se ridicase de pe fotoliu și-și fringea miinile. Ar însemna... e o glumă stupidă ! 218 ani... Cum poți ? Și eu... am venit ca la un prieten, singurul în stare...

După tensiunea în care se zbătuse luni de zile, după hotărîrea de a se adresa biologului și nădejdea de a afla astfel pricina neliniștilor ei și a ciudățeniilor lui Vittorio, gluma lui Parparia devenea inumană, o glumă sinistră. Îndărătnică, se crampona de cuvîntul glumă, găsind în el singura posibilitate de a respinge înspăimîntătoare afirmație a omului de știință care o privea cu aceeași gravă distanțare, dar cu fiecă clipă simțea că vorbele lui vehiculau o primejdie reală, o amenințare directă și de neocolit.

— Da, spuse Parparia. Ai vrut să cunoști adevărul, silește-te acum să-l privești în față. Călătoria navei „Titan“ a durat mai bine de opt ani pămîntești și în acest răstimp au fost concepuți și născuți șase copii, care și-au petrecut primii ani în Cosmos. Doi au murit încă înainte de întoarcerea pe Pămînt, iar ceilalți patru...

— Așteaptă, îl rugă Giovanna.

Avea nevoie de timp pentru a accepta vestea uluitoare și, mai ales, pentru a putea asculta tot ce mai urma să afle. Parparia nu glumea. Cu o teamă pe care nu voia să și-o mărturisească bănuise din capul locului că spune adevărul ; acum nu voia să gîndească, evita să întîrzie asupra cuvintelor pentru a nu descoperi ce se

ascunde dincolo de ele, în implicații pe care le ghicea dureroase.

— Așteaptă, repetă, așteaptă...

— Și eu sînt unul dintre cei patru, rosti încet biologul.

Se apropiase de ea, fără să vrea, femeia se dădu îndărăt. Fotoliul se afla acum între ei. *Ochii cenușii, mirosul necunoscut... Sînteți cumva rude? Într-un fel, da...*

— De ce te ferești? șopti Parparia și Giovanna își încordă puterile pentru a răspunde

— Nu știu. Totul a fost atît de... Iartă-mă. Sînt gata să ascult mai departe.

Dar groaza n-o părăsea, o simțea cuibărită sub piele, unde palpita ca o sălbăticiune la pîndă.

— Presupun că Homo Sapiens, apărut pe Pămînt, reprezintă cel mai strălucit exemplar pe care natura l-a realizat în și pentru condițiile de viață terestră, urmă Parparia. Știi, probabil, că în secolul XX efectele radiațiilor atomice s-au dovedit nocive, dînd naștere la malformații și mutații recesive. În noile condiții ale zborului cosmic, însă, efectul radiațiilor pe care le-a avut de suportat — al unora dintre ele și, mărturisesc, încă nu știu cu certitudine al căroră — a dus la mutații de natură superioară. E vorba de o mutație moleculară, de felul celei care l-a transformat pe Homo Primigenius în Homo Sapiens, o mutație care duce la apariția unei specii noi, de vreme ce e transmisibilă descendenților. În cursul zborului de pe „Titan“ s-au ivit cele dintii exemplare ale lui Homo Eternus...

— Ești sigur? întrebă Giovanna, mirîndu-se îndată și ea de inutilitatea cuvintelor pe care le rostise.

Dar refuza încă să gîndească și, fără să-și dea seama, cerșea un răgaz.

— Modificarea s-a făcut la nivelul cromozomilor, răspunse răbdător Parparia. Homo Sapiens și Homo Eternus sînt două specii distincte, care nu se pot înmulți prin încrucișare.

— Analizele sînt categorice, își aminti Giovanna, în șoaptă.

— Acum înțelegi, încuviință biologul. De pe „Titan“ au coborît patru copii, doi băieți și două fete. Alți copii s-au născut în cursul călătoriilor care au urmat, puțini,

pentru că omenirea a renunțat pentru o perioadă la zborurile de foarte lungă durată, propunându-și în primul rând cercetarea sistemului nostru solar. Nu toți copiii născuți pe bordul navelor cosmice au fost, sau sînt, mutanți. Se pare că noile caractere apar doar la cei concepuți și născuți în anumite regiuni ale Cosmosului, sub influența unor radiații determinate, poate chiar după ce își petrec primii ani la bordul navelor. Dar doi asemenea mutanți dau naștere unui Homo Eternus chiar în condițiile vieții terestre...

Parparia vorbea cu o anume solemnitate despre realități cu care se familiarizase de mult, dar Giovanna nu-l mai putea asculta. Revelațiile lui creau un cadru atît de fantastic dramei pe care o trăia, încît, înscrisă în imensitatea coordonatelor calm evocate de el, propria ei durere apărea diluată. Cu aceeași inconștientă tendință de apărare izgonea gîndurile în stare s-o pună față-n față cu inevitabile consecințe. Pe tărîmul unde cuvintele lui Parparia o tîrau n-o dusesese nici una dintre ipotezele pe care le imaginase și avea senzația că fusese proiectată într-un straniu coșmar, din care trebuia să se trezească.

— Mai bine de două secole e un răstimp uriaș pentru o viață de om, spuse de aceea, încercînd să readucă logica în încăperea scîldată în penumbră, de unde fusese abolită, dar două secole nu înseamnă veșnicia. Ce te îndreptățește să presupui că sînteți nemuritori ?

— Nu există reprezentanți ai lui Homo Eternus mai „bătrîni“ decît noi, recunosc fără greutate Parparia. Am fost cei dintîi... Imortalitatea e deci, mai mult, un fel de a vorbi. Dar ipoteza se bazează pe analiza structurii noastre (și arată către ciudatele recipiente de pe rafturile care acopereau pereții), pe uimitoarea putere de regenerare a organismului. Uite...

Trăgînd sertarul mesei de lucru, scoase un bisturiu. Apoi, suflecînd mîneca, își așează brațul stîng pe un fel de mojar și, dintr-o singură mișcare, își tăie vinele. Giovanna nu avu răgazul să scoată măcar un țipăt și-și feri prea tîrziu privirile. Sîngele curgea în vasul alb.

— Neexistînd o primejdie reală, nici semnalul durerii nu mai e atît de acut, rosti Parparia.

Trăsăturile feței arămii se crispaseră, dar el vorbea cu o aparentă lipsă de efort care îngrozi femeia aproape tot atît cît scena neverosimilă la care asista. Din reci-

pientele de sticlă care închideau, acum ştia, probe ale unei materii neperisabile, i se păru că nenumăraţi ochi o privesc şi se simţi aruncată dincolo de hotarele înţelegerii, într-un straniu univers situat în afara umanităţii, unde totul devenea cu putinţă.

Pe braţul nemuritor sîngele încetă să curgă, iar biologia şterse cu un simplu tampon pielea sfişiată. Buzele rănii se lipeau văzînd cu ochii. Peste o clipă, doar o îngustă şuviţă albicioasă însemna locul crestat de bisturiu.

— Nimeni dintre noi n-a murit încă, deşi unii au căzut victime unor accidente fatale oricărui om obişnuit, spuse Parparia. Practic, sîntem nemuritori... măcar prin raportare la durata unei vieţi normale...

Nici un accent triumfător, nici măcar o mîndrie legitimă nu-i tulbura armonia egală a glasului. Îngrozită, Giovanna avu deodată viziunea unei calme mulţimi contemplînd ridicarea şi prăbuşirea oraşelor. În jurul ei se năşteau şi mureau generaţii, tot mai puţine. Imagine a Sfinxului multiplicată la infinit, mulţimea cvasi-nemuritoare trăia agonia omenirii. Dreptatea socială, libertatea, egalitatea, tot ce oamenii cuceriseră printr-o multimilenară luptă se întorcea acum împotriva lor — dacă cei mai buni ocupau înaltele funcţii pretinzînd cunoştinţe, înţelepciune şi experienţă, care om putea face faţă sfîncşilor dispunînd de răgaz aproape nelimitat pentru a tezauriza asemenea cunoştinţe, înţelepciune şi experienţă? Trep-tat, pîrghiile de conducere trebuiau să le revină în toate domeniile. Pe drept. Cu o tragică ironie, înţelegea că nemuritorii n-aveau nevoie să recurgă la înşelătorie, nu trebuiau să pună la cale conspiraţii. Oricare dintre ei putea concura pentru posturile cheie cu certitudinea că le va dobîndi în virtutea neobişnuitei lui pregătiri şi a orînduirii superioare, care făcea cu neputinţă favorizarea unui candidat necorespunzător. Înlăturaţi pe cale paşnică, fără măcar să-şi dea seama că sînt înlăturaţi, oamenii urmau să vegeteze în funcţii secundare, degenerînd, pe cînd nemuritorii le preluau civilizaţia, ducînd-o către culmi situate dincolo de posibilităţile de înţelegere ale celui mai înzestrat muritor. *Dar noi am pictat pereţii peşterilor şi Capela Sixtină, ar fi vrut să strige, noi am ridicat piramidele şi antenele cosmoviziunii, am scris Iliada şi Hamlet şi Idiotul, am descoperit*

fisiunea uraniului și am zburat în Cosmos! Ar fi vrut să amintească de flori și jucării. Dar cuțitul? Chiar cel cu care Parparia își deschisese vinele nemuritoare... Fiecare unealtă închidea gânduri duse mereu mai departe, din antediluvienle vremi ale celui care cioplise prima piatră de rîu și pînă în ziua nefastă a revelației pe care o trăia.

Niciodată nu iubise mai dureros patrimoniul umanității. Apoi se surprinse descoperind că integra în acest patrimoniu toate cuceririle gândirii, de la cele dobîndite de Pithecanthrop și pînă la marile descoperiri ale omenirii cosmice. Oare Homo Primigenius nu-l înlăturase pe Pithecanthrop? Homo Sapiens pe Homo Primigenius? Totul se încurca în mintea ei. Temerile pe care încercase să le adoarmă o copleșeau acum și înțelese de ce Parparia îi smulsese făgăduiala că va păstra taina. În mod ridicol, nemuritorii aveau nevoie de timp. Ascensiunea lor implacabilă se producea pe măsură ce se înmulțeau, numărul mic al reprezentanților lui Homo Eternus fiind singura piedică în calea infiltrării lor în conducerea marilor organisme terestre. De pe acum Parparia dirija cercetările în domeniul biologiei, Vittorio dispunea de investigarea cosmică.

O durere directă și copleșitoare îi aminti de cel pe care, aparent, îl uitase. Dar știa că Vittorio fusese tot timpul prezent, dominîndu-i spaimile, și că numai violența suferinței îi estompase chipul, anesteziînd-o ca în urma unui ireparabil traumatism. Printr-o înconștientă reacție de apărare dragostea încercase să-l ascundă, să-l scoată din cauză, așa cum panica se străduise în primele clipe s-o depărteze de gândurile deșteptate în mod fatal de mărturisirea biologului. Pentru scurtă vreme ținute în frîu, gândurile o torturau acum. Cu atît mai răscolitor o chinui imaginea celui pe care-l iubea.

Parparia, care respectase tăcerea Giovannei, își îndreptă către ea ochii cenușii. Apoi, de parcă ar fi știut ce o frămînta, rosti apăsător, ca o gravă mustrare

— Vittorio te iubește.

— Pe cîte a mai iubit pînă la mine?

Întrebarea țîșnise înainte ca Giovanna să se gîndească ce spune.

— Nu știu, răspunse încet Parparia.

— E monstruos ! Monstruos... Trebuia să mă evite, să dispară !

Descoperirea umilită că e geloasă. I se împurpurară obraji.

— Și eu te-am rugat să dispari, îi aminti celălalt.

— Dar el știa ! Își dădu seama că strigă și făcu un efort deznădăjduit pentru a se stăpîni Iartă-mă, eu...

— Înțeleg...

Biologul vorbea cu o tristețe adevărată, a cărei adîncime nu scăpa Giovannei. Nu era compătimire, și intonația acestui simplu cuvînt, înțeleg, o ajută mai mult decît eventuale fraze inutil binevoitoare.

— Și acum ? întrebă, descumpănită.

— Acum știi tot. Am crezut că-i mai bine așa...

— Nu-mi mai dau seama, spuse Giovanna.

Avea nevoie de liniște și singurătate. Dar abia gîdise așa, cînd simți că trebuie să-l vadă pe Vittorio, să-i audă glasul, să-i simtă atingerea. Începu să tremure și se ridică brusc. Nenumărații ochi ai vaselor de sticlă o priveau. Sticla avea să se oxideze, să se fărîme, dar ochii erau meniji să dureze. Bărbatul din fața ei intrase într-al treilea secol de viață. Văzu pe fereastră Acropola, douăzeci și șapte de secole. Ce căuta ea acolo, prezență efemeră în mijlocul veșniciei, chiar dacă veșnicia aceea era relativă, devenea veșnicie prin simpla raportare la durata vieții omenești ? Îi trecu deodată prin minte că, spre deosebire de toți cei ce-și încredințaseră gîndurile materiei moarte și le zvîrliseră în oceanul timpului, așa cum naufragiatul își arunca pe vremuri însemnările în mare, încredințîndu-le unei simple butelii, îi era dat să-și cunoască cititorii din viitor. De asta făgăduise Vittorio că versurile îi vor dăinui. Știa că le va citi și atunci cînd iarba va crește peste mormîntul ei, cînd ploile îi vor spăla oasele. Dar cui i le va citi ?

— La revedere, Parparia, spuse, iar el încercă s-o rețină și nu-i aminti că se legase față de el să păstreze tăcerea asupra celor ce-i comunicase.

★

Cînd ajunsese acasă, îl găsi pe Vittorio ascultînd ultima bandă înregistrată cu versurile ei.

— Te aștept de o oră ! strigă bărbatul, oprind banda:

Părea bine dispus și-i vesti că totul se rezolvase la baza de lansare. Giovanna știa că în ultima vreme îl preocupa un „proiect G.” despre care toată lumea vorbea, fără ca nimeni să poată spune în ce constă. Vittorio conducea lucrările, dar nu-i împărtășise nimic pentru că operațiile erau, deocamdată, secrete. Acum se mulțumi să menționeze că proiectul fusese pus la punct cu două zile mai devreme decît se aștepta, ceea ce îi îngăduise să se întoarcă înaintea termenului prevăzut.

Iar în vreme ce vorbea, Giovanna își dădu seama că vechile neliniști n-o mai încearcă. În încăpere stăruia mirosul amărui al bărbatului și ochii lui cenușii o priveau, dar simțea doar o durere amorțită, surdă. Lumea lui Vittorio, diferită de lumea ei, încetase s-o tulbure. Acum știa. Cel care vorbea în încăperea lor, plină de obiecte pe care le adunaseră cu dragoste, era un dușman. Reprezenta cea mai cumplită primejdie pe care omenirea o cunoscuse, o primejdie mascată, ascunsă. Însemna condamnarea fără apel a fiecărui obiect făurit de mîna omului. În picioare, privindu-l, îi veni în minte o veche legendă, a fetei care se dăruise generalului unei armate dușmane pentru a-l ucide atunci cînd Holofern odihnea lîngă trupul ei. Unii au pretins că l-ar fi iubit... Acum Holofern nu putea fi ucis și moartea lui, oricum, n-ar fi rezolvat nimic.

— Giovanna, ce-i cu tine? întrebă Vittorio și ea scoase un strigăt, apoi se repezi și-i cuprinse gîtul cu brațele, strîngîndu-l cu o patimă care o îngrozi.

Îl iubea încă? Mai mult decît înainte? Întrezări puterea lipsei de speranță, a geloziei, a deznădejdiei.

— Nu vreau să plîng, spuse depărtîndu-se și adăugă repede, ca și cum s-ar fi temut că nu va mai avea curînd răgazul de a mărturisi. Am vorbit cu Parparia, Vittorio...

O umbră trecu peste fața bărbatului. Ochii cenușii o priveau neclintîți.

— Și?

— Aflasem că pot avea copii, deși noi... Acum știu tot.

Rîsul unei fete urcă din stradă. *Ca dintr-o altă lume*, gîndi Giovanna.

— Nu e curios că în atît de puține cuvinte încape... tot? întrebă Vittorio. Ca și Parparia, umbla acum prin încăpere. De atîta vreme m-am întrebat cum o să-ți

spun, dacă vreodată... Dar ce importanță are, Giovanna ? Pentru noi, pentru dragostea noastră ?

Stătea în fața ei, încercînd să pară calm și sigur de sine. Dar îl simțea șovăielnic, fragil ca o coloană de marmură prin care apa a săpat minuscule canale.

— Pentru dragostea noastră... reluă Giovanna. Se opri și răsuflă adînc. Pentru dragostea noastră, repetă cu un efort, e îngrozitor.

— Giovanna !

— Dar nu mă pot gîndi numai la ea, adăugă repede. Îl privi și strigă : Sînt un om, Vittorio !

Strigătul palpită între pereții acoperiți de amintiri.

— Și eu, eu ce crezi că sînt ?

— Tu ?... Ești Holofern, șopti ea. Și începu să plîngă. Rămăsese în picioare, iar lacrimile îi curgeau pe față. Pleacă, Vittorio... eu nu pot fi Iudith...

Dar Vittorio nu pleca. Repezindu-se, o cuprinse în brațe și-i acoperi fața cu sărutări. Gustul sărat al lacrimilor îl duse către un paroxism de dragoste și suferință, în care gîndurile se destrămau. Nu putea decît strînge la piept ființa iubită, într-o patetică încercare de a-i comunica puterea, speranța lui. Fără o vorbă, îmbrățișați, mai definitiv legați de durerea comună decît de brațele tremurătoare, păreau reeditarea unei vechi perechi din vremurile uitate, cînd spaima și nu iubirea apropia femeia de bărbat.

Treptat, Giovanna își stăpîni plînsul.

— Eram obișnuită să plîng numai în fața frumuseții, șopti, iar el desprînse din cuvintele ei imputarea.

— Nu știu dacă ai înțeles vorbele lui Parparia, sau dacă ți-a spus într-adevăr tot, rosti de aceea. Eu... noi nu sîntem Holoferni. Cinstim fiecare piatră ridicată de mîna omului și fiecare gînd pe care l-a înălțat. Vrem să-i purtăm mai departe piatra și gîndul. Nici unul dintre noi nu aspiră să distrugă...

— Dar asta se va întîmpla, Vittorio, fie că vreți sau nu !

— Nu se va întîmpla, Giovanna. Ai văzut cît iubim Pompeiul. Dîndu-ne seama de prăpastia care s-ar putea căsca în viitor între noi și tot ce iubim am căutat o ieșire.

Îl asculta îndurerată, dorind din tot sufletul să-l creadă.

— Ce ieşire se poate afla într-o situaţie fără ieşire ?

Un zîmbet lumină faţa bărbatului cînd el rosti, aparent fără legătură

— Tu nu-ţi dai seama cît te iubesc, Giovanna...

Sedeau amîndoi pe canapeaua care le cunoscuse primele îmbrăţişări. Pusă direct în cauză, readusă la dimensiunea dragostei ei, Giovanna îşi simţi durerea proprie desprinsă de marea durere care o covîrşise.

— Vorbeşti despre iubire ? Ce înseamnă vorba asta pentru tine ?... Ai iubit de nu ştiu cîte ori pînă la mine, ai iubit cînd eram o fetiţă care se juca prin parcuri, ai să iubeşti cînd voi fi bătrînă şi neputincioasă, ai să iubeşti cînd nu voi mai fi !

— E greu să înţelegi, Giovanna...

— Pentru că n-am veşnicia la îndemînă ?... Da, dragostea mea nu-şi menajează disponibilităţile !

— Disponibilităţi... repetă Vittorio. Clătină din cap şi vorbea încet, aproape în şoaptă. Într-o bună zi, oricînd, pot rămîne singur. Peste un an, peste douăzeci, sau peste o clipă. Singur... Cu degetele astea am să apăs pleoapele dragostei mele, închizîndu-i pentru totdeauna ochii. Şi am să continui să trăiesc şi am să continui să-mi văd degetele...

Giovanna se simţi îndemnată să-l întrebe de cîte ori închisese pînă atunci ochii unei iubiri, dar nu găsi în ea dorinţa de a afla răspunsul. Îşi închipui situaţia inversată şi, într-o fulgerătoare succesiune de imagini, se văzu asistînd la moartea lui Vittorio. Trăi imposibilitatea de a-l ajuta, de a-l reţine pe malul prăpastiei care-l sugea încet şi inexorabil, depărtîndu-l pentru totdeauna de ea, de braţele ei inutil puternice, inutil întinse. Trăi îndoita agonie a celui pe care viaţa îl alege să rămînă, trăi moartea şi dragostea rănită de moarte, dar condamnată să supravieţuiască, odată cu amintirile. Îşi privi degetele dispuse în continuare să apuce, să pipăie, să simtă, degetele cu care închisese ochii lui Vittorio. Şi certitudinea faptului că ea era cea care va muri îi dăruie o linişte egoistă, vecină cu bucuria. Atunci Vittorio o luă de mină şi, simţindu-se cuprinsă de milă şi ruşine, se ridică la o nouă înţelegere.

— Iată disponibilităţile mele ! spuse Vittorio, citind în inima ei. De asta am amintit cît te iubesc... Unii dintre noi au timp, bărbaţi şi femei pentru care viitorul

e o apă imensă, pe care călătoresc împreună. Dar eu nu pot lăsa timpul să-mi curgă printre degete...

— Spune, Vittorio, îl rugă.

Își lăsă capul pe genunchii lui. Mîna lui Vittorio îi mîngîia părul.

— M-am zbatut zile și nopți, fără să găsesc ieșirea. De fapt, mă întrebam de mult ce-ar trebui să facem pentru a nu ne depărta de civilizația născută pe Pămînt. Am lucrat în Africa, în America de Sud... Cu toții ne mutăm din cînd în cînd, înțelegi, e greu să trăiești în același oraș, printre oameni care îmbătrînesc, mor. Numai tu... Trec peste tragedia prietenilor dispăruți...

— A iubitelor, spuse Giovanna.

Nu-i venea ușor să uite. Nu putea ierta. Înțelegea însă, și tot ce era durere se depusese, ca un sediment sensibil pe care numai cînd și cînd îl răscolea un val.

— Atunci, pentru a nu da naștere la comentarii, devii un altul. O nouă stare civilă. Așa am ajuns la Roma... și te-am întîlnit.

Mîna lui Vittorio încetă s-o mîngîie și apăsarea palmei spunea dragostea, zbuciumul prin care trecuse descoperind că femeia salvată din sala cuprinsă de flăcări devenea tot mai mult pivotul preocupărilor lui, limitîndu-l la scurtul răstimp al unei vieți pămîntești.

— Acum nu mai era vorba doar de omenirea față de care ne puteam distanța într-un viitor încă depărtat, ci de dragostea noastră. Pentru ea, termenul scadenței nu mai apărea nedefinit...

Încrezătoare, Giovanna aștepta. Fiecare cuvînt al lui Vittorio era o dovadă a dragostei și, nelămurit, se simțea cuprinsă de neliniștea unei noi mîndrii. Oare nu datorită ei omenirea avea să supraviețuiască, ducîndu-și mai departe speranțele și visul? De dragul Giovannei Holofern îi mîntuia pe cei amenințați. De fapt, Parparia avusese dreptate atunci cînd vorbise despre îngeri, în piața vechiului Pompei. I se păru ciudat că poate asculta cu atît calm un raționament al cărui punct de plecare era propria ei moarte.

— Și deodată totul a devenit simplu. Omenirea se străduie să cunoască tot mai bine universul, spunea Vittorio și, dacă a renunțat temporar, dacă a amînat cercetarea galaxiei, a făcut-o numai silită de limitele condiției umane. Dar o navă condusă de nemuritori are

posibilitatea de a cutreiera indefinit spațiul, descoperind tot ce le e ascuns muritorilor. Așa s-a născut „Proiectul G“... Acum, când sîntem încă puțini, o singură navă ne poate adăposti pe toți. Firește, nimeni nu știe că echipajul va fi alcătuit din nemuritori. Vom menține legătura cu Pămîntul, vom comunica informațiile dobîndite și... și versurile pe care le vei mai scrie, adăugă el repede.

Dar Giovanna își ridică fruntea.

— Să plec pentru totdeauna? strigă, nevenindu-i să-și creadă urechilor.

— De ce pentru totdeauna? Ne vom întoarce cînd... vei fi practic nemuritoare, ca și noi.

— Contractia timpului? șopti Giovanna, pîlind.

— Da și nu. Scopul mărturisit al experienței constă în verificarea teoriei relativității. Nimeni nu se va putea mira că rămînem tineri... Dar adevărul e că vom studia influența radiațiilor. Zonele cosmice străbătute de navele pe bordul cărora a apărut Homo Eternus ne sînt cunoscute... Cine știe dacă acțiunea prelungită a radiațiilor asupra organismului adult nu va duce la efectele constatate în cazul celor născuți sub influența lor? Parparia consideră faptul probabil... Atunci, dintr-o primejdie posibilă, vom deveni agenții mutației organizate a speciei. Înțelegi? Prin noi, prin tine, omenirea va căpăta tinerețea fără bătrînețe, vom fi noii prometei care vor aduce scînteia nemuririi pe Pămînt!

Giovanna nu-l văzuse niciodată atît de frumos.

— Și totul a devenit deodată simplu... îi repetă ea cuvintele. O imensă fericire o năpădi și din nou simți nevoia să amîne, să întîrzie cu o clipă înțelegerea faptului că tot ce fusese chinuitor în ultima vreme era înlăturat. Încă uluită, murmură Și vrei să spui că toți, toți oamenii...?

— Da, Giovanna. După tine, toți.

Dacă experiența reușește... Dar în inima ei nu mai încăpea îndoială. „Parparia consideră faptul probabil“. Se simți deodată ușoară și plină de o vitalitate care-i cucerea trupul, membrele, i se păru că simte pe limbă un gust neobișnuit și-și spuse mirată: *Gustul fericirii...* Ținută în loc, oprită să-și manifeste de îndată puterea, fericirea o zgudui acum. Un val o izbi și-i tăie răs-

flarea. Își închipui nenumăratele nave care vor duce oamenii în zona radiațiilor pentru a-i expune straniului efect binefăcător, întocmai cum îi transportau acum către marile plaje ale Pământului. O nouă omenire, care nu amenința nimic și ducea totul mai departe.

— De asta ai făgăduit că versurile mele vor dăinui ?

Vittorio nu se gândise că le va asculta și după ce ea va fi fost de mult pământ. Și nici numai la posibilitatea supraviețuirii ei. Încă atunci, în noaptea cînd se întîlniseră cu biologul, mîjia în el, incert, „Proiectul G“. De ce ? Prin ce se făcuse vrednică să contribuie la ridicarea omenirii pe treapta veșniciei, prin ce meritase să depășească tocmai ea inerenta condiție a poetului care nu-și cunoaște cititorii din viitor și, ades, soarta operei ? Ațiți scriitori au sperat de-a lungul veacurilor că și-au „ridicat un monument“. Horațiu, Shakespeare sau Pușkin sînt pomeniți numai pentru că, în cazul lor, monumentele au rămas în picioare. Statuile celorlalți, răsturnate, au fost acoperite de pământ. Dar pe toți i-a însuflețit aceeași credință.

— De ce ? întrebă ea cu glas tare.

— Te gîndești la numele proiectului ? spuse Vittorio, neînțelegînd. „G“, de la Giovanna... Giovanna ! De ce plîngi ?

— Nu plîng, spuse Giovanna.

El însuși îi ieși în întâmpinare. Deschise ușa și o privi cu un zîmbet larg, prietenesc, pe care Diana îl cunoștea atît de bine. Era emoționată de această primire familiară, încît abia își înclină ușor capul, răspunzîndu-i la salut. Intră însă sprintenă în biroul larg, inundat de lumina dimineții și căută imediat din priviri fotoliul albastru, care nu se afla niciodată în același loc și pe care obișnuia să se așeze ori de cîte ori avea prilejul să intre în această încăpere. Profesorul observă gestul degajat al Diane și-i plăcu sincer, deși se gîndea numai decît dacă apropierea aceasta, oarecum intimă, dintre el și ceilalți colaboratori ai Centrului n-ar putea avea la un moment dat consecințe neplăcute. Se gîndi dacă nu cumva ar trebui să se poarte mai rece, impunînd distanța cuvenită între el, conducătorul, și cei ce-l înconjoară. Se gîndi dacă n-ar trebui să fie chiar mai sever în susținerea punctului său de vedere în diferitele împrejurări, fără să mai cerceteze cu atîta insistență opiniile celorlalți, fără a căuta să-i convingă de oportunitatea măsurilor întreprinse de el. Se gîndi apoi dacă n-ar fi fost mai nimerit ca și de data aceasta să fi fost mult mai rezervat față de Diana, care, oricum, era atît de tînără față de el.

Îi plăcu totuși felul degajat în care Diana, fără să aștepte invitații speciale, se și așezase comod în fotoliul acela mare și albastru, desperecheat de toate celelalte mobile și mirosind, evident, a bătrînețe. Nimeni nu se așezase niciodată pe el (în afară de Diana) și totuși nu se îndura să-l scoată din cameră. Îl știa mereu acolo, niciodată în același loc, mutat după cine știe ce capricii sau gusturi ale bătrînei Lala, care, presupunea Șincan, ținea foarte mult la această mobilă...

Se așază alături în scaunul de fibre sintetice și sună robotul, căruia îi comandă ceva răcoritor și dulce, apoi o întrebă pe Diana dacă mai dorea și altceva. Ea refuză, și robotul dispăru prin ușa îngustă, tăiată în zidul din spatele mesei de lucru.

Șincan o privi cu atenție pe tinăra sa colaboratoare. Lipsise mai multă vreme de la Centru și avea impresia că în acest timp se produsese ră foarte multe transformări pe care el încă nu le putuse sesiza. Chiar Diana, de pildă, i se părea că mai crescuse, ceea ce la vîrsta ei era aproape exclus. Oricum, însă, o găsea schimbată. Nu-și dădea bine seama cum anume, dar o vedea parcă altfel și nu știa dacă trebuie să se încreadă sau nu în impresiile sale.

Diana era una dintre cele mai tinere cercetătoare ale Centrului de producție cerealiară din D. și lucra doar de cîțiva ani aici. În acest timp se maturizase mult, deși rămăsese aceeași copilă zvăpăiată, ageră și gata oricînd să dea cele mai uimitoare și tăioase replici, ori să-și susțină cu încăpăținare un punct al ei de vedere, fără să cedeze în fața nici unui argument, chiar dacă își dădea seama, în cele din urmă, că n-avea dreptate. A doua zi însă se prefăcea că a uitat totul și răspundea cu glume oricăror provocări de a relua discuția din ajun, nedînd astfel nimănui satisfacție deplină.

Lui Șincan îi plăcea caracterul fetei și-i plăcea mai ales felul cum se descurca în rețeaua de comenzi, atît de dificilă, a Centrului. Ba era tentat să creadă că n-avusesese niciodată un dispecer mai abil și mai priceput și că „ștrengărița“, cum îi spunea uneori muștrînd-o, le cam luase piuitul tuturor.

Nu era deloc ușoară munca dispecerului. Șincan știa ce înseamnă să ai în mînă distribuția necesarului covenit pentru a asigura producția cerealiară pe o întindere atît de mare de pămînt și tocmai de aceea aprecia felul cum muncea Diana.

Șincan nu scăpa niciodată prilejul de a menționa că, știu eu, cutare sau cutare însemnat om de știință sau cutare și cutare conducător al cutărei instituții de interes interplanetar a făcut practică sub îndrumarea sa, că drumul spre glorie al acestuia a trecut prin Centrul de producție cerealiară din D., unde el s-a ocupat cu cea mai mare atenție de viitorul savant în care între-

vedea încă de pe atunci talentul confirmat ulterior. Și nu spunea toate acestea pentru a se lăuda. El simțea o adîncă mulțumire de pedagog, profesiunea pentru care întotdeauna a nutrit o deosebită stimă. Cam la fel o privea și pe Diana. Ca mîine se va mîndri și cu ea, dar pînă atunci fata mai avea multe de învățat aici, la acest dispecerat, înainte de a ajunge, cine știe? poate chiar dispecer la Institutul de explorări cosmice.

Robotul reveni, aducînd o tavă cu două pahare, înalte, în care făcea reflexe un lichid rubiniu mirosind plăcut. Diana sorbi o înghițitură și, fără să vrea, își linse buzele, dar, dîndu-și seama că el îi observase gestul, rîse lăsîndu-se pe spate în fotoliu.

— E un obicei de cînd eram mică, spuse, și nu pot scăpa de el oricît am încercat.

— Poate pentru că mai ești și acum mică.

— Femeilor le place să fie mereu tinere...

— N-am spus tînră, ci mică, ceea ce este cu totul altceva, o tachină el. N-am dreptate?

Diana se prefăcu supărată, dar numai pentru o clipă, căci imediat rîse din nou, lingîndu-se pe buze, de data aceasta ostentativ. Șincan rîse și el, ca de o poznă și uită cu desăvîrșire că ea venise cu o problemă ce „trebuia discutată o dată și pentru totdeauna” — așa i se comunicase că ar fi spus Diana cînd ceruse să fie primită.

— Știi, spuse el, cînd eram mic îmi plăcea și mie să scot limba de cîte ori mă necăjea cineva. Nostim, nu? Ce-ai zice dacă m-ai vedea și acum scoțînd limba?

Diana interpretează aceste cuvinte ca pe o muștrare și-și luă imediat un aer și o poziție cît se poate de sobre, părăindu-i rău că-și permisese poate prea mult. La rîndul său, Șincan își dădu seama de întorsătura pe care o luaseră lucrurile și se simți deosebit de stînjenit stingherise, fără să vrea, buna dispoziție a fetei. Se simțea vinovat, și nu știa ce anume trebuie să facă pentru a restabili acea atmosferă intimă, plăcută, pe care, neîndeminatic, o spulberase. Cîteva clipe se lăsă o liniște apăsătoare și nici unul dintre ei nu găsea cuvintele potrivite pentru a redeschide discuția. În cele din urmă, Diana începu pe un ton oficial.

— Am venit să discut cu dumneavoastră o problemă deosebit de importantă pentru noi, o problemă care nu

mai poate continua așa sub nici un motiv. V-am mai spus, v-am mai atras atenția, dar pînă acum nu se vede nici un rezultat. Vreau să mai discutăm acum, încă o dată, înainte ca eu să fac un memoriu Direcției generale. Nu vreau să considerați aceasta ca o amenințare sau mai știu eu cum, dar lucrurile nu mai pot continua, vă rog să mă credeți.

— Bine, bine. Te cred, firește, dar ia stai puțin să văd dacă îmi amintesc despre ce este vorba.

— Este vorba despre...

— Te rog, o opri Șincan cu un gest hotărît, și Diana își lăsă privirile în jos, așteptînd să audă ce va spune, convinsă fiind că el își adusese aminte numaidecît, dar că încearcă să cîștige timp.

Șincan își încruntă sprincenele. Desigur, era vorba despre bătrînul Teofil. Își aducea aminte că, într-adevăr, mai discutase cu Diana despre el. Chiar de mai multe ori, și nu numai cu ea. Auzise vorbindu-se și prin alte părți despre Teofil — nu tocmai în termeni elogioși. Își aminti ultima discuție cu Diana pe această temă. Era și atunci nemulțumită de felul cum lucra bătrînul. Desigur, Diana avea dreptate, poate chiar multă dreptate, dar nu depindea totul numai de el, Șincan. La drept vorbind, nici Diana nu pretindea acest lucru, dar el ar fi trebuit să sesizeze Direcția generală sau să fi vorbit chiar cu Teofil, doar se cunoșteau de foarte multă vreme. Măcar în calitate de vechi prieten și camarad ar fi putut sta de vorbă cu el, să vadă cum o mai duce, ce gînduri îl preocupă, ce are pe suflet. Trebuia să-i fie destul de greu la vîrsta lui cu atîta bătaie de cap la Dispeceratul central al dirijării condițiilor climaterice. Ar fi trebuit poate chiar să-i facă o vizită, să vadă în ce ape se scaldă, și, desigur, lucrurile s-ar fi putut îndrepta. Acum era sigur că nu numai Diana avea obiecții temeinice împotriva lui, dar și alții. Erau suficiente argumente care să dovedească deficiențele în muncă ale lui Teofil; acum erau, desigur, dar ce făcuse el pînă acum? De ce nu întreprinsese nimic, doar nu era străin de toate acestea? Se întreba și nu putea să-și răspundă. Oare și alții au fost tot atît de pasivi, oare și alții au lăsat să treacă totul sub tăcere? Dar el însuși? Tăcuse într-adins sau era pur și simplu o neglijență? La această întrebare nu putea să-și răspundă. Oricum, chestiunea era destul de încurcată.

Trebuia să asculte părerea Dianei — care doar de aceea venise — trebuia să vadă mai îndeaproape ce era de făcut, să chibzuiască. Să facă un efort de înțelegere.

— Mi se pare, Diana, că vrei să spui, reluă el discuția, despre Teofil...

— Într-adevăr.

— Da, mi-am închipuit. Bătrînul a început să nu mai muncească așa cum s-ar cuveni, pur și simplu nu mai corespunde.

— N-am spus asta.

— Ba da, ba da. Așa este. Am auzit și de la alții. Ce să-i faci ? Acesta este adevărul.

Șincan clătină din cap cu îngrijorare, apoi o privește pe Diana întrebător, ca și cum ar fi așteptat un răspuns definitiv la o întrebare dificilă.

— Da, a îmbătrînit, continuă el, și vocea îi trăda o tristețe pe care nu și-o putea ascunde. Toți îmbătrînim odată și odată. Ce să-i faci ? Se adună anii încetul cu încetul și...

Șincan făcu un gest larg, cu brațele deschise, a neputință. Diana simțea tulburarea profesorului. Știa că mai de mult, cu ani și ani în urmă, Șincan studiasse sub îndrumarea lui Teofil și că între cei doi se legase o prietenie de care își aduceau cu drag aminte. Dar n-avea încotro. Munca nu admitea compromisuri.

O vreme tăcură amîndoi. Diana sorbea încet din paharul cu băutura răcoritoare și aștepta ca Șincan să vorbească. Dar acesta rămăsese într-o atitudine de contemplare, amintindu-și probabil cine știe ce întîmplări de demult, care i-l evocau pe Teofil. În cele din urmă, se hotărî să înceapă să vorbească, să-i arate profesorului cum anume mergeau treburile, că, într-adevăr, ele nu mai puteau continua astfel, sub nici un motiv.

— Știți, începuse Diana, cred că a obosit. A devenit pripit și nervos, mai ales în ultima vreme. Aproape că nu te poți înțelege cu el. Să vedeți ce se întîmplă. Aveam planificate, de pildă — asta s-a întîmplat chiar în luna trecută — șase zile ploaie de gradul doi. Perfect. Patru zile a curs întruna, conform indicațiilor. În a cincea zi, cercetătorii de teren ne semnalizează că solul a ajuns la un anumit grad de saturație și că plantelor le este suficientă această umezeală. Iau legătura cu Dispeceratul central al dirijării condițiilor climaterice și vorbesc cu

Teofil. „Uitați-vă care e situația — îi spun așa și pe dincolo — nu mai avem nevoie de ploaie în ziua a șasea. Să fie suspendată“. El parcă era absent. Mă asculta, dar nu înțelegea nimic. Îi repet, și dintr-o dată se enervează. „Nu se poate — zice. Atît este planificat, atît vă dăm. Altă dată să fiți mai atenți.“ Și mi-a închis videofonul în nas, iar ploaia a continuat să cadă toată ziua următoare.

Pe măsură ce vorbea, Diana se înfierbînta tot mai mult. Prindea chef de discuție și simțea cum sîngele îi năvălește în obraji.

— Altă dată, continuă ea, aveam la noi al treilea soare mic. Dogorea, nu alta, dar era prea mic și trebuia să-l tot plimbăm de colo-colo ; îl jonglam ca la circ. Iau legătura cu Teofil „Nu puteți să ni-l schimbați ? întreb. E prea mic. Dați-ne unul mai mare sau mai dați-ne unul. Oricum, avem nevoie pentru o durată mai lungă“. Era plictisit și fără nici un chef. Zice : „Ce soare vă era planificat ?“ „Al treilea mic“ — îi răspund. „Și nu-l aveți pe acela ?“ „Ba da, dar dacă ne mai dați unul ori ni-l schimbați cu altul mai mare, în cîteva zile terminăm totul. Altfel o lungim iarăși.“ „Da...“ — zice el și cade pe gânduri. Apoi, într-un tirziu, adăugă : „Nu-i vina mea. Asta era scris, asta v-am dat. Dacă o lungiți, treaba voastră !“ Mi-am ieșit eu din răbdări „Adică pe dumneata nu te interesează ce facem noi aici ? Adică îți este indiferent dacă realizăm cinci sau șase producții anuale ?“ „Știi — mi-a replicat el cu un calm de-ți venea să mori — pe mine să nu mă iei așa... Eu îmi execut corect munca. Apoi, dintr-o dată, s-a enervat groaznic și mi-a strigat în aparat Nu vreau să mai discut nimic. Mă auzi dumneata ?“ Și-a mai continuat pe tonul acesta fără ca eu să pot interveni cumva. Bineînțeles, mi-a luat legătura. Auziți, el lucrează corect. Ce nu pot suferi eu corectitudinea aceasta. Mai bine să lucrezi prost decît corect. Corect ! Asta înseamnă să nu mai judeci, să nu înțelegi nimic din tot ceea ce se întîmplă în jurul tău, să fii o mașină care acționează după cum apeși pe butoane. Asta face el, muncește corect.

Diana se înfuriase de-a binelea. Își îndreptă o șuviță de păr ce-i cădea mereu pe frunte și se adînci și mai mult în fotoliul albastru.

— Ce era să fac ? continuă ea. Iau legătura cu Centrul de producție cerealieră din I. Discut cu dispecerul de acolo, îi explic situația și el înțelege. Știam că le era repartizat primul mare soare artificial și că, începînd cu ziua următoare, celor din T. le fusese repartizat primul soare mic artificial. Le propunem să-l centreze în așa fel pe cel mare, încît să acopere ambele teritorii, doar sînt foarte apropiate, vecine, știți nu ? Iar pe cel mic să ni-l dea nouă. Ei sînt de acord. Vorbesc și cu cei din T., sînt și ei de acord. „Ei bine — le spun — anunțați-l pe Teofil că renunțați, iar eu am să i-l cer anume.“ Perfect. Știți însă ce a făcut Teofil ? L-a trecut în rotație pasivă. „Păi bine, omule, — i-am strigat — nu ți-am spus că noi avem nevoie de așa ceva ?“ „Ba da, — mi-o taie el — dar nu erați planificați și atunci...“ „Atunci ce ?“ „Atunci l-am trecut în rotație“. „Mă rog, fie și așa, m-am învoit eu, dar acum știți că-l solicităm, l-au cedat anume, așa că fiți bun și scoateți-l din rotația pasivă și plasați-l încoace“. „Nu se poate“. „Cum nu se poate ?“ „Dar ce crezi dumneata — zice Teofil — că eu nu am altceva mai bun de făcut decît să mă joc de-a sorii ? Unul mai vrea, altul renunță, unul zice să-l mut mai încolo, altul mai încoace. Ce crezi dumneata că sînt eu aici ? De ce n-ai spus clar de la început ? Acum gata. Mai ai și vreo altă problemă ?“ Asta era culmea, curată obrăznicie. Nu pot să-mi dau seama de ce face toate acestea. Nu pot să cred că din rea-voință. E însă cînd nervos, cînd distrat și prea lucrează corect. Auzi, corect ?! răbufni Diana. Și astea sînt așa, dificultățile mai rare totuși. Dar de cele zilnice, fleacurile, nici nu mai vorbesc. Atunci cu vîntul, țineți minte ? În loc de sud-est ne-a dat nord-est. Zicea că la el în grafic așa e trecut. Ne-a suflat vîntul o zi întreagă de ne-a umflat nu alta, pînă cînd am luat legătura cu Direcția. Dar ce să mai lungesc vorba. Vi le-am mai spus și altă dată, le știți și dumneavoastră foarte bine. Așa nu mai merge. Trebuie să existe o soluție.

— Da, trebuie luate măsuri, spuse tărăgănat Șincan. Dar crezi oare că este chiar atît de simplu și de ușor ? Este vorba doar despre un om. Și apoi ce măsuri ar fi de luat ? Să-l discute în consiliu ? Să-l înlătore pe Teofil ? Știu eu, ar fi și aceasta o soluție. La drept vorbind, nici nu-i treaba mea. Eu ar trebui doar să sesizez Di-

recția și să fiu împăcat cu gândul că sarcina mea a fost îndeplinită. Dumneata ce spui ?

Diana îl privea atentă. Își simțea fața arzînd și nu știa ce anume să spună. Tăcea. Tăcea și Șincan.

În încăpere se lăsă o liniște apăsătoare în care numai bătaile ceasului electronic se auzeau, marcînd monoton secunde. Diana, strînsă pe marginea fotoliului, care acum i se părea enorm de mare, îl privea cu insistență pe Șincan. Se vedea limpede că nu era indiferent față de ceea ce auzise, că îi dădea dreptate ei, dar în același timp căuta ceva, poate ceva care să-l absolve într-un fel pe Teofil. Nu voia circumstanțe atenuante. Faptele erau fapte și nu încăpea nici o îndoială asupra autenticității lor. Oare Teofil ce avea de spus în această chestiune ? Ce credea el despre tot ce se spune în legătură cu felul său de a munci ? Astfel de întrebări îl frămîntau pe Șincan. Diana încerca să-i prindă firul gândurilor, să-l înțeleagă. Privindu-l atentă, îi descoperi pe frunte o cută adîncă, ce-i trecea severă pînă între sprincene. Nu-l văzuse poate niciodată astfel.

În cele din urmă Șincan se ridică și începu să se plimbe cu pași mari și rari de-a lungul camerei, oprindu-se din cînd în cînd în dreptul geamurilor ce dădeau spre cîmpia largă a fluviului D. Lanurile erau în pîrg. Aurul lor strălucea încrămănit în lumina puternică a soarelui. Cît vedeai cu ochii, întinderea era netedă, fără nici o ridicătură, fără nici un obstacol. O vastă întindere de aur. În minte îi veni acea uriașă mare de aur împietrită peste care călcase uluit de emoție în escala sa pe Laniana, planeta aceea îndepărtată, unde fusese trimis imediat după absolvirea institutului. Acolo îl cunoscuse pe Teofil. „Eu sînt Regele Midas ! se prezentase el. Pe tot ce pun mîna aici este de aur. Nu-i așa că e minunat ca totul în jurul tău să fie de aur ?” Îl privea cu oarecare sfială și chiar cu neîncredere. Tonul cu care se prezentase acesta era ironic, iar cuvintele purtau o evidentă nuanță batjocoritoare. Înalt, uscățiv, cu mișcări largi, călca deșirat pe întinderea aceea de un galben-auriu strălucitor, ca un trubadur romantic, privind cu ochi disprețuitori depărtările lipsite de înălțimi proeminente ale planetei. Se afla de cîțiva ani pe Laniana, împreună cu alți cinci colaboratori, pentru întocmirea documentației planetei, care, spunea Teofil, „nici măcar nu este de aur.

Te înșală doar cu strălucirea ei, îți fură vederea și atîta tot. O simplă tinichea ce strălucește în bătaia razelor unui soare prea puternic. Iată o planetă de o rară banalitate !“ De fapt n-avea dreptate. Îl plictisea numai. Îl înfuria monotonia vieții pe Laniana, care, pe lângă faptul că nu era nici prea mare, avea o formă aproape sferică, un relief neted pînă la perfecțiune. „Încep să urăsc perfecțiunea“ — spunea Teofil și zile întregi se închidea în laborator, aplecat peste analize, numai pentru a nu ieși să vadă iarăși și iarăși aceleași întinderi încremenite, de un galben-auriu, nepermis de plane, fără munți, fără văi abrupte.

Pe Șincan îl primise cu ironie. „Ce nevoie avem noi aici de un astrobiolog ? Cam ce ai vrea dumneata să studiezi aici ? Plante ? Ei bine, află că nu sînt mai mult de zece specii. Vietăți ? Și mai puține. Chimisti mai avem doi. Ce-o să faci aici, nu-mi pot da seama. Dar, în sfîrșit, dacă te-au trimis, fii binevenit. Mai rămînem și așa vreun an, și plecăm. Abia aștept ziua aceea.“ Se împrieteniseră însă repede. Teofil era un om de o mare capacitate intelectuală și cu o rară voință de muncă. Studiase fizica astrală și fusese mulți ani asistentul unui cunoscut savant în vremea aceea, la Universitatea din W. Dar nu-i prea plăcuse să stea mereu în același loc, în același oraș, să asiste mereu la aceleași cursuri pe care începuse să le învețe pe de rost. Zborurile interplanetare efectuate în timpul studenției ca practicant pe lângă unele expediții de mare amploare îi cuceriseră inima. Gîndul îi era mereu la zborurile acelea prin spațiile siderale și într-o zi renunță la cariera universitară și ceru să fie trimis în expediții, dacă era posibil, chiar în afara sistemului solar. Dacă se putea și mai departe, cu atît mai bine. Cutreierase apoi planetele din constelațiile apropiate, ajunsese pînă spre Lebăda, făcuse comunicări științifice de o deosebită valoare, descrisese cîteva mecanisme ale fizicii interastrale, cu alte cuvinte, devenise într-un fel o personalitate. Dar îi plăceau distanțele mari. Pleca de obicei în cele mai depărtate expediții, care durau uneori zeci de ani. Se întorcea de acolo, stătea puțin pe Pămînt și-și lua iarăși zborul. Se obișnuise să „hoinărească“ printre stele, cum spunea el, și o patimă a marilor distanțe îl cuprinsese cu desăvîrșire. Dar prea plecase mult. Anii lui treceau greu, de cîteva ori mai încet decît pe Pămînt. Se simțea mereu tînăr, deși vîrsta lui terestră devenea tot

mai impresionantă. Pe Pământ se perindaseră câteva generații de oameni pe care el nu apucase să-i cunoască decât în graba scurtelor popasuri dintre două zboruri. Reîntors la cuib, de fiecare dată se simțea tot mai străin, mai singur, deși nu erau puțini aceia care se interesau de el. Totuși viața de pe Pământ se schimbase mult. Însăși imaginea lumii, al cărei sol era în Univers, devenise alta decât cea pe care o purta în sufletul său, în inima sa. Și astfel începuse să se simtă depășit. Dar pe măsură ce trecea timpul se deștepta în el o mare nostalgie după Pământul natal, pe care cu greu și-o putea stăpîni. Și totuși cît de dureroase erau pentru el întoarcerile pe Pământ, după care tînjea, ani în șir, rătăcit printre stele, pentru ca, o dată ajuns să pună din nou piciorul pe el, să se simtă străin, să nu-și găsească locul nicăieri și să vrea din nou să plece. Acolo, printre îndepărtatele stele ale lumii cerești, se simțea mai pămîntean ca oriunde.

Ieșea uneori noaptea să se plimbe. Mergea pînă departe în imensul deșert auriu. Se oprea acolo, lingă o ușoară ridicătură acoperită cu un strat subțire de plante alburii, asemănătoare mușchilor sau lichenilor din regiunile nordice ale Pământului. Se întindea pe spate și privea stelele. Ore în șir stătea nemișcat privind marea boltă cerească. Uneori îl apucau zorile. Atunci se întorcea tăcut și o melancolie bolnăvicioasă puneă stăpînire pe el cîteva zile în șir. Nu era chip să-l mai poți antrena în vreo discuție. Lucra în neștire, fără să ia în seamă pe nimeni și nimic. Oamenii se obișnuiseră cu felul său de a fi și nu-l tulburau. Îi purtau respect și multă, foarte multă grijă.

Într-una din nopți, Șincan n-avea somn. Îl copleșeau amintirile frumoase ale studenției petrecute la W. Își amintea de fata aceea căreia îi făgăduise că se vor căsători de îndată ce se va întoarce de pe Laniana. O, cîte gînduri nu te copleșesc acolo, departe de toate, singur într-o lume a tăcerilor și a nemișcării.

Se ridică din pat și ieși. Afară era noapte senină, străvezie. Ciudat, se gîndi, pe Pământ, în nopțile cu lună, totul e învăluit într-o lumină mătăsoasă, argintie, iar pe cer sînt atît de puține stele. Aici era altfel. Reflectată în oglinzile strălucitoare ale scoarței, lumina galben-portocalie într-o aureolă fosforescentă ce iradia fantastic profila pe orizont siluete mișcătoare de umbre. Pe cer erau

puzderie de stele și aerul parcă vibra sonor. Totul îți crea senzația visului, a irealului. Copleșit de spectacol, nici nu-și dădu seama cât de mult se îndepărtase de clădirile Stațiunii în acel pustiu de aur. Mergea cu pași leneși, cu gândurile involburate, privind cerul, mereu cerul. Deodată însă în depărtarea ținutului i se păru că cineva sau ceva, înalt, se clătina în adierea subțire a unui vînt de noapte. Se cutremură de emoție, de spaimă, de bucurie... La început ezită, dar simțea că ceva îl atrage într-acolo. Poate totuși planeta era populată... Mintea începu să-i lucreze cu febrilitate. Mări pașii din ce în ce mai mult. Aproape fugea. Distanța i se păru enormă și clipele treceau încet — adevărate veșnicii. Deodată însă totul se năruî în imaginația sa aprinsă. Recunosc în umbra aceea silueta lui Teofil. Cum de nu se gîndise de la început? Cum de nu-și dăduse seama? Se opri brusc. Nu trebuia să-l tulbure, și apoi nici nu știa cum anume l-ar fi primit alături într-o asemenea noapte. O vreme rămase locului, apoi se întoarse și, cu pași nehotărîți, se îndepărtă încet. Era însă prea tîrziu. Teofil îl văzuse și acum îl striga. Nu-l recunoscuse, nu-și dăduse seama care anume dintre cei șase membri ai expediției era, dar îl chema. Îl chema cu voce hotărîtă ce nu permitea refuzul. O clipă Șincan voi să fugă, dar îi fu rușine. Să nu creadă cumva Teofil că-l supraveghea, că îl pusese ră anume ceilalți să-l urmărească și se apropie încet de locul acela acoperit cu licheni alburii, care distona în contextul auriu al întinderii.

— A, tu erai, biologule... vorbi Teofil fără ca Șincan să-și poată da seama dacă se mira ori era numai dezamăgit de prezența sa.

— Da, eu sînt. Te așteptai să fie altcineva?

— Știu eu, poate într-adevăr așteptam pe altcineva. Aici nu m-ar mira să se petreacă minuni. Dar, vezi bine, cine putea fi altul decît tu?

Vorbele îi erau stranii sau poate așa i se păreau lui Șincan. Se apropie mai mult de Teofil. Îl privi în tăcere, apoi se așază lîngă el și spuse

— Ce ciudat ești, Teofil.

— Găsești?

— Desigur. Te porți ciudat, vorbele tale sînt de multe ori stranii, cu tilcuri ascunse, parcă ai fi de pe o altă planetă.

— De pe o altă planetă... repetă Teofil abia șoptit. Dar poate că sînt într-adevăr de pe o altă planetă. Umblînd ani în șir, prin spații, capeți tu însuși ceva din ne liniștea lor în felul de a fi, de a te purta ! Și nu crezi că tot cercetînd atîtea planete, mereu altele și altele, poți să pari la un moment dat tu însuși ca venit de pe o altă planetă ?

Vorbea rar. Cuvintele aveau o sonoritate a lor aparte, profundă și gravă, vocea îi era caldă și plăcută, iar el părea emoționat. Nu-l privea. Continua să se uite pe cer ca și cum ar fi vrut să deslușească acolo ceva, o taină poate, pe care o urmărea de atîta vreme.

— Știi la ce mă uit ? întrebă aproape brusc, întorcîndu-se spre Șincan și căutîndu-i privirea. E un obicei al meu ca oriunde m-aș afla, în această imensitate pe care noi o numim Cosmos, să caut cu privirea Pămîntul. E absurd să încerci, de la o asemenea distanță, să vezi o planetă căreia îi dovedești existența numai prin calcule. E absurd să crezi că ai putea s-o vezi cu ochii liberi. Și totuși eu o văd uneori. Văd Pămîntul, cu zăpezile polare, cu brîul de foc al Ecuatorului, cu oamenii care îi populează fiecare ungher, cu vietățile și plantele sale. Îți dai seama ce înseamnă asta ? Să vezi toate acestea de aici, și nu numai de aici. Le-am văzut de pretutindeni. Dar le-am văzut aieva, înțelegi ? Îți dai seama ce înseamnă aceasta ? Ție nu ți s-a întîmplat niciodată ?

Șincan clătină din cap. Îi părea rău că-l tulburase pe Teofil în această noapte, dar se bucura că simțea și el aceeași dorință de a regăsi acolo, printre stele, Pămîntul.

— Dar nici n-ai avut cînd, reluă Teofil. Pînă acum abia dacă ai ieșit o dată sau de două ori din sistemul solar. Pe cînd eu...

Mult timp nu-și mai spusese nimic unul altuia. Fiecare rămăsese cu gîndurile sale. O singură dată Teofil tresări cînd o stea alunecă din înaltul cerului, lăsînd în urmă o dîră ascuțită de lumină. Șincan zîmbi. Era întuneric și Teofil n-avea cum să-i surprindă zîmbetul. Nu știa de ce îi venea să rîdă, să rîdă cu hohote. Simțea în piept un tremur nervos și abia se putea reține să n-o rupă la fugă. Nu-și dădea seama de ce, dar se simțea ca în copilărie, cînd cerul îl tulbura stînd în fiecare seară și privindu-l prin geamurile larg deschise.

— Cîte asemănări sînt aici cu Pămîntul, spuse Șincan. Noaptea cerul e înstelat, cad stele și e o atmosferă plăcută încît ai tot respira aerul acesta pe care, la drept vorbind, nici nu te-ai mira să-l știi și pe el auriu. Încolo e aproape ca pe Pămînt...

Teofil nu-l mai privea. Asculta numai și clătina din cap a îndoială.

— Pămîntul... șopti el. Apoi repetă de cîteva ori cuvîntul, la intervale mari. Pămîntul... Pămîntul...

Se ridică încet și o porni agale înapoi spre Stațiune. Merse așa o vreme pînă se îndepărtă de-a binelea. Atunci se întoarse și-i făcu semn cu mîna.

— Hei, tu nu vii? Vino, e tîrziu. O să ne prindă zorile pe aici. Și cînd Șincan fu mai aproape, Teofil zise cu aceeași voce cu care vorbise atunci, la prima lor întîlnire. Să nu afle ceilalți că am fost în noaptea aceasta pe Pămînt. Ne-ar crede nebuni, mai știi?

De atunci, între ei s-a legat o prietenie din ce în ce mai strînsă. Nopti întregi cutreierau planeta privind cerul înstelat, foarte rar acoperit de nori, discutînd despre Pămînt. O, cum iubea Teofil Pămîntul, cu cîtă patimă! Și cu cît îl iubea mai mult, cu atît se simțea mai îndepărtat de el. Din dragoste pentru el plecase în depărtările stelare și, totuși, numai depărtarea era aceea care îl lega de Pămînt cu fire nebănuite de puternice. Dar, după expediția din Laniana, n-a mai urmat decît o singură plecare. Au mai trecut cîțiva ani, și Teofil s-a întors pe Pămînt. De data aceasta, avea să rămînă aici multă vreme, să muncească printre semenii lui, pămîntenii. Consiliul zborurilor interastrale hotărîse ca Teofil să fie retras din rețeaua activă a exploratorilor. L-au numit la Centrul de pregătire a zborurilor cosmice, iar după numai cîțiva ani a fost trecut într-o altă muncă, și așa schimbă cîteva locuri, cîteva profesii, ani la rînd, pînă cînd ajunse dispecer principal la Direcția de coordonare a condițiilor climaterice, căci nu putea concepe să se retragă definitiv din activitate.

De toate acestea își aminti Șincan privind lanurile aurii, întinse pînă departe. Cînd își reveni din gînduri se întoarse spre fotoliul albastru, dar Diana nu se mai afla acolo. Plecase. Nici nu simțise cînd. Rămăsese singur în încăpere. Aceasta îi dădea senzația că ar fi fost chiar atunci pe Laniana, de unde abia se întorsese. Privi

ceasul. Era încă devreme. Ziua abia trecuse de jumătate. Se așeză la birou și răsfoi foile calendarului. N-avea chef de lucru. Privea distrat cifrele scrise cu litere groase și mari pe fiecare filă, când îi veni în minte o idee. Ce-ar fi dacă ar pleca chiar acum la Teofil, să vorbească cu el? O clipă stătu în cumpănă, apoi se hotărî. Anunță că va lipsi două zile și se grăbi spre aeroport, unde avea avion peste o oră spre M., unde-și avea sediul Direcția.

Călătoria i se păru extrem de lungă. Timpul trecea cu o încetineală de-a dreptul enervantă și când, ajuns pe aeroportul din M, își dădu seama că, de fapt, toată călătoria nu durase decît trei sferturi de oră, aproape că nu-i veni să creadă. Ziua era pe sfîrșite, și Teofil nu putea să mai fie la Dispecerat. Era, desigur, acasă.

Teofil, care ținea să fie înconjurat de elemente ale unei vechi atmosfere terestre, familiare lui, locuia într-o vilă la marginea orașului, tocmai în partea opusă aeroportului, și drumul pînă acolo trecea prin centru. Străzile erau aglomerate, șiruri întregi de mașini alergau cu viteze amețitoare și pe nesimțite luminile orașului se aprindeau, colorate într-o plăcută armonie, de-a lungul magistralelor ce se deschideau în toate direcțiile. Șincan privea prin fereastra mașinii fără a-și concentra atenția asupra vreunui lucru anume. Se surprinse cu mirare în această ipostază și se rușină. Îi păru bine că se afla singur în mașină, și că nu-l auzise nimeni. Singurătatea acestor cîteva minute îi făcu bine. Îl tulburaseră amintirile și acum putea să se reculeagă. Trebuia chiar să se reculeagă înaintea unei discuții care nu putea să-și imagineze în ce fel avea să decurgă. Ce anume îi va spune lui Teofil? Cu ce va începe? Nu se gîndise încă și nici nu mai avea cînd. Mașina alerga foarte repede, iar el trebuia să fie cît mai calm, cît mai liniștit în seara aceea. Trebuia.

Vila era înconjurată cu pomi tineri, cu arbuști care încadrau geometric rondurile cu flori. Seara, cu penumbrele ei, transforma totul, dînd un ușor aer romantic așezării.

Teofil se afla în bibliotecă. Așezat la masa de lucru, studia un itinerar astral în fața unor hărți uriașe, colorate în-albastru, pe care linii galbene și roșii se împleteau ca un păienjeniş.

Vizita lui Șincan îl surprinse. Își strinseră mîinile cu afecțiune, se cercetară din priviri, ca după o lungă absență, încercînd fiecare să descopere la celălalt urmele pe care timpul le lasă necruțător pe chipurile omenеști. Vizita aceasta inopinată îi făcu într-adevăr o surpriză plăcută lui Teofil. Îl invită să ia loc și-i pregăti numai-decît, după o veche rețetă, o băutură aromitoare din cocos.

Discuția se închegă lesne. Șincan povesti călătoria sa de studii, apoi vorbiră despre ultimele cercetări în domeniul creșterii producției cerealiere și așa mai departe, pînă cînd Teofil întrebă cu un aer voit misterios

— Ce crezi tu, ce surpriză ți-ai putea face acum?

— Habar n-am, răspunse Șincan.

— Gîndește-te totuși. Ce crezi că am de gînd să fac, și încă foarte curînd?

Șincan, presimțind o alunecare tocmai spre subiectul discuției pe care ar fi dorit să o lanseze el, pentru a-i reveni lui inițiativa și puterea de a controla, încercă să devieze răspunsul.

— Știu eu? Te pomenеști că vrei să te însori.

— O, nu, rîse Teofil. Acum e prea tîrziu. La ce mi-ar mai trebui o soție? Mireselor le stă bine să fie tinere. Dar nici o fată tînăra nu mă vrea de bărbat. Pe cele mai în vîrstă nu le vreau eu, chiar așa îmbătrînit cum sînt.

— Ei, lasă, că nu arăți atît de îmbătrînit! protestă Șincan. Și apoi, orice s-ar zice, arăți incomparabil mai tînăr decît ți-ar cere vîrsta terestră. Am sau nu dreptate?

— E drept ce spui tu, numai că pe mine au cam început să mă lase puterile. De fapt, aici e și surpriza. Vreau să mă retrag pentru o vreme din activitate. Mi se oferă o posibilitate plăcută. Schimb vila de aici cu una ce-i drept mai mică, dar mai pitorească, în munții A. O să stau toată ziua cu nasul în cărți. Cînd o să mă plictisesc, o să merg la vînătoare. Nu departe de vilă se află un parc natural, amenajat special pentru asta. O să merg la pescuit. O să fac excursii... Ce zici? Frumos, nu? Dar nu așteptă răspunsul lui Șincan că se grăbi să adauge Aceasta, desigur, numai pentru o perioadă de timp. Apoi vreau să-mi reiau munca. Ori la Direcție, ori în altă parte. Acum trebuie să fac o pauză, să plec undeva. Înțelegi?

Șincan îl privea bănuitor. Simțea ceva fals în această bucurie pe care Teofil ținea cu tot dinadinsul s-o afișeze. Se gândea „Oare, într-adevăr, aceasta este soluția pe care trebuie să o aleagă Teofil? Și-a dat seama de felul nesatisfăcător în care muncește ori i-a spus cineva ceva în acest sens și el a ales această cale?” Era sigur că plecarea în munți Teofil nu o alesese de plăcere. Era chiar sigur că nu-i convenea, îl cunoștea doar. Și totuși aceasta era singura cale? Nu, nu se putea. Teofil nu putea trăi fără o activitate precisă. El nu trebuia să se retragă din activitate. Trebuia găsită o altă soluție. Scoaterea la „pensie” ar fi o prostie. Trebuia să i se ofere ceva. Să i se sugereze. Ceva care să-i placă, să-l pasioneze. Oricum, Teofil a făcut atât de multe lucruri mărețe în viața lui. Nici așa nu se putea. Trebuia găsită o altă muncă, o... altă plecare. Dar nu acolo. Poate... Șincan tresări la un gând. Se îndreptă de spate și-l privi fix pe Teofil. Se emoționase de propria lui idee și ar fi voit să știe dinainte cum o va primi bătrînul astronaut.

— Știi la ce m-am gândit? întrebă el. N-ar fi mai bine să pleci... să pleci într-o expediție, undeva, cît mai departe? Poate acolo va fi mai bine. Poate acolo e menirea ta să fii mereu...

Fața lui Teofil se împietrise. Privirile îi deveniseră aspre, reci, iar buzele îi tremurau nervos. Șincan își dădu seama că lovise acolo unde Teofil era mai sensibil. Îi păru rău de ce spusese, dar era prea tîrziu. Căuta ceva cu care să repare greșeala, dar, negăsind nimic, spuse

— Știi, asta este părerea mea. Și nu numai a mea.

— Și a mai cui, Șincan?

— Și Diana spune că ar fi mai bine dacă ai pleca.

— Diana? întrebă Teofil. Cine este această Diana?

— Cum, n-o știi? Fata aceea, dispecera de la Centrul nostru, zvăpăiata aceea, fată bună altfel, o fată minunată...

Șincan se opri îngrozit. „Am spus ceva ce nu trebuia să spun niciodată. Apoi Diana... De ce am spus că Diana... ea nu a vrut niciodată ca Teofil să plece. Aceasta a fost ideea mea. Îmi venise în minte acum, nici nu mă gândisem bine la ea. Dar este o prostie. Sigur că da. Este o prostie pe care n-ar fi trebuit s-o spun pentru nimic în lume. De ce n-am avut însă curajul să spun deschis

Uite, asta cred eu. Tu ce zici ? „De ce am amestecat-o aici pe Diana ? Sînt un om de nimic, fără caracter...”

Teofil stătea nemișcat în scaunul său masiv, privind fără ținută hărțile aflate pe masă. Stătu așa multă vreme. Îl auzea pe Șincan vorbind, dar nu-și putea da seama ce spune. Nu putea desluși nici un cuvînt, ca și cum totul s-ar fi petrecut în vis. Totul în jur se învîrtea, și el nu avea tăria să se clinească. Într-un târziu, se ridică încet de la masă și-i întinse mîna lui Șincan.

— O să mă gîndesc la ceea ce mi-ai spus. Poate, într-adevăr, Diana are dreptate. Săgețile ei și-au ajuns ținta, nu degeaba era ca zeița vînătorii. Da, da, cred că, într-adevăr, ar fi mai bine dacă aș pleca undeva foarte departe. Poate pe Laniana, ce zici ? Tu spuneai că acolo totul este atît de asemănător cu Pămîntul. Îți mai amintești ? Poate Diana are totuși dreptate. Am să mă mai gîndesc, dar cred că așa am să fac. Am să plec pe Laniana...

Îi strînse mîna și se îndepărtă încet. Șincan rămase singur. Simțea strîngerea ușoară a mîinii lui Teofil și în palmă îi mai rămăsese urma rece a degetelor bătrînului prieten. În fața îi apăru chipul Dianei, privindu-l cu ochi mari, albaștri. Simțea privirile ei cum îl fixează aspre și nu putea să scape de această imagine. Capul îi vijîia, era trist de parcă ar fi auzit „Imnul despărțirii de planetă”. Se lăsă pe scaunul masiv din spatele mesei. În fața hărțile cerului își pierduseră orice sens pentru el.

ARHEO VLASTIA

Într-una dintre primele zile albastre ale anului 197-R.N., miercuri 26 aprilie după vechiul calendar gregorian, postul de radio pirat „OMNIA“ se interferează pe lungimile de undă ale posturilor oficiale, de îndreptăţită tradiţie, pentru a transmite binevoitorilor săi ascultători „o primăvară plăcută“. Cea de a treia zi albastră a anotimpului LOVE, poate nu-i inutil s-o spunem, era considerată de adepţii calendarului biologic — astăzi unanim acceptat — drept începutul primăverii psihice. Pe atunci însă, cel puţin două treimi dintre ascultători n-au văzut în amintita urare decât preludiul, la fel de conformist în esenţă, al unui rou serial radio pentru incurabili adolescenţi într-un dragoste. Se înşelau, se înţelege, deşi a doua zi, exact la aceeaşi oră, emisiunea avea să fie reluată... şi nu fără deliciile unui veritabil serial imprevizibil ca desfăşurare.

Ziarele cu milioane de exemplare tiraj din marile metropole publicară şi ele, încă în aceeaşi zi, informări riguroase privind apariţia, programul şi orele de emisie ale noului post. Abia pe urmă, practic mult prea târziu, avea să se afle că toate aceste informări fuseseră introduse în ziare — chiar în pagina întâi — mult după ce tehnoredactarea lor fusese încheiată. Deci exact în cele 45 de secunde care separau în timp închiderea formală a ediţiilor de retransmiterea lor (şi secundele în anotimpul LOVE erau de două ori mai scurte decât în oricare altă perioadă a anului !)

Oficialităţile, justificat alarmate, declanşară imediat o anchetă care avea să angajeze, în mai puţin de 24 de ore, câteva milioane de entităţi selective. (Un obişnuit agent informator cu experienţă medie era cotate în noul sistem de evaluare a capacităţii criminalistice, în jurul a 0,7—0,8 entităţi-talon, diferenţa de valoare selectivă

fiind compensată de regulă printr-un indice de 1,2—1,3 la norma de obediență.) Nu trebuie să mai demonstrăm, cred, că ne aflăm în fața unei veritabile desfășurări de forțe.

Eșecul investigației a fost însă total. Postul de radio „OMNIA“ funcționa simultan pe absolut toate lungimile de undă posibile, iar localizarea emițătoarelor — operație clasică în depistarea unor posturi-pirat — în cazul dat se dovedi irealizabilă. Emițătoarele plasate (probabil) la bordul unor sateliți de o construcție cu totul specială își schimbau coordonatele cu o viteză care, tehnic vorbind, ridiculiza aparatul de urmărire a entităților specializate în detectare rapidă. (S-au înregistrat, dealtfel, pentru a preciza dimensiunile exacte ale acestui moment de derută, aproximativ 25.000 de demisii într-o singură zi, ceea ce, chiar la gradul superior de orgoliu al acestor entități, trebuie considerat a fi un eveniment și o cifră record. Pilulele de antiorgoliu aveau să fie introduse după vreo nouă ani.)

Alarma avea să crească totuși în intensitate — iar pentru marele public în spectaculos — odată cu emisiunea nr. 4 a postului, în care se explica pentru prima oară menirea principală a acestor emisii-pirat. Și anume deconspirarea absolut publică și efectiv totală a celor mai importante acțiuni, investigații, concluzionări, date statistice, prospectivări, ipoteze, intenții conceptuale etc. deținute pînă în acel moment, în exclusivitate, în faimoasele seifuri cenușii ale Centrului de Investigare și Stocaj Informațional — C.I.S.I. — creat la cereera și cu finanțarea expresă a unui mare număr de institute specializate.

Emisiunile 5-6-7 — „OMNIA“ transmitea 7 programe pe zi — au constituit (trecerea timpului ne îngăduie această apreciere) un veritabil regal informațional. Explicitările gratuite, tributare de obicei suficienței, cît și nuanțele cenușii — griurile fără contur, în stare să desfigureze imaginea — în condițiile recepționării acelorași emisii pe canalele de televiziune — deveniră un fel de accident cu o probabilitate de unu la un milion. Urmărirea video se dovedi preferențială ; și — trebuie să o spunem — informațiile, printr-o inspirată selecție a pandantului coloristic, se constituiau, în limitele ecranului, în veritabile realizări picturale. Acompania-

mentul melodic deschidea porțile unor foarte diverse disilări emotive. În felul acesta, noutatea unor informații greu de perceput din cauza gradului lor avansat de tehnicitate percuta înțelegerea nespecialistului prin intermediul emoției artistice sau al raționamentului adiacent. Numărul ascultătorilor, stabilit pe baza variației cîmpului cerebral, măsurat înainte și în timpul emisiei, depășea cu mult previziunile oficiale. Informatori obiectivi, de recunoscută competență, semnală în repetate rînduri crearea unei zone de interes atingînd tensiuni de mii de albertini (unitate post-einsteiniană) și a unei efervescențe spirituale extinsă mult spre roșu (într-o expansiune similară expansiunii galactice). Știrile despre imunizarea totală antivirotică, bunăoară, ca și cele privind înregistrarea cunoștințelor de specialitate direct pe circumvoluțiunile preșcolarilor provocară, sub impulsul totalei deconspirări, veritabile confruntări de opinii. Se puse în discuție însuși principiul selecției naturale prin intermediul acțiunii virotice, se pledă pentru eficiența exercițiului de instruire prenatal, definitor pentru personalitatea individului și se organizează, în sfîrșit, veritabile acțiuni de susținere și, respectiv, de protest împotriva acestor idei. Desfășurarea vieții familiale sub controlul stimulat al unui calculator — „secunda mater” — întîmpină o dezaprobare atît de unanimă, încît autorii proiectului renunță să-l mai susțină în fața opiniei publice. Ingineri care se aplatizaseră profesional începură din nou să revendice un plasament creator. Oficiul ideilor publice înregistrează numai în cîteva zile milioane de noi propuneri. Se publică un manifest împotriva strîmtelor galerii ale superspecializării, viața redevine trepidantă, căsătoriile — o selecție ideatică; iubirea reînflori. Un soi de nou romantism cuceri tineretul. O tînră **compozitoare** lansă un imn „OMNIA”, iar numărul poezilor ajunse **din nou din urmă** numărul calculatoarelor (a fi poet în condițiile anului 197-R.N., indiferent de profesie, însemna *a excela... poetic*).

Trecuseră cîteva zile de la apariția postului „OMNIA”, dar nimeni n-ar fi putut să admită că urmările imprevizibile ale emisiunilor ar fi fost scopul lor real. Investițiile (fără exagerare, uriașe) pe care le implica func-

ționarea acestui post — obținerea, trierea și selectarea informației, ca să nu mai vorbim de retransmiterea ei în eter — presupuneau o finanțare neîntreruptă din partea unor mari interesați departe de tipul fizionomic „Mecena”. „OMNIA” nu încasa abonamente, nu avea susținători și nu era la adăpostul legii. Auto-protecția (evitarea contramăsurilor oficiale) însuma, la rîndul ei, costuri nu mai puțin uriașe. Or, în acest caz, cine subvenționa „OMNIA”? Care era mobilul real al acestei totale deconspirări? Cine era beneficiarul final al tuturor informațiilor care, părăsind seifurile cenușii ale Centrului de Investigații și Stocaj, puteau fi oriunde și oricum folosite?

Directorul Centrului — celebrul Arheo Vlastia — preluă încă din prima zi conducerea tuturor contramăsurilor de apărare a tezaurului cenușiu al C.I.S.I.-ului, operațiune supranumită în toate documentele criminallistice ale epocii contraatacul „A.O.” (ceea ce nu însemna însă „ANTI-OMNIA” cum ar fi fost poate de presupus, ci „ALERTA de gradul 0”, situație care justifica, odată cu promulgarea ei, folosirea oricăror mijloace de intervenție, iar lui Arheo Vlastia — ca organizator al acțiunii — îi conferea puteri discreționare. (Elementul acesta se cere neapărat reținut în interpretarea evenimentelor care aveau să urmeze și în considerarea rolului jucat de inițiatorul moral al acestei contra-acțiuni).

Spirit clarvăzător și cavalier al replicii loiale — cel puțin așa îl cunoscuse semnatarul acestor rînduri în tînețea sa —, Vlastia avea toate atuurile unei intervenții spectaculoase, prompte și, ceea ce era decisiv, siguranța omului care nu pierduse încă nici o partidă. Dealtfel, la sugestia sa, obiectivul principal al acțiunii „A.O.” a încetat să se mai identifice cu limitarea și distrugerea postului de emisie „OMNIA”. Ideea fundamentală a contractului o constituia detectarea mijloacelor și căilor prin care „OMNIA” își obținea informațiile aproape simultan cu marile calculatoare ale C.I.S.I.-ului. Și nu întîmplător „OMNIA” — fapt evident pentru un specialist de talia lui Arheo Vlastia — nu putea să-și obțină informațiile pe temeiul unor investigații proprii, independente. Ar fi însemnat să aibă la dispoziția sa un al doilea centru, cîteva zeci de mii de calculatoare, cîteva sute de mii de circuite informaționale în dublu sens, cîteva mi-

lioane de entități selective. Ceea ce, exceptînd din nou imensele fonduri bănești, ar fi presupus o organizare prelungită în timp și imposibil de efectuat practic în condiții de clandestinitate. Singura ipoteză plauzibilă — și analiza programelor venea să o confirme — era deconspirarea informațiilor C.I.S.I. cu concursul, dacă nu chiar din inițiativa unui grup din interiorul C.I.S.I.-ului. „Cineva” sau „ceva”, asemeni unui informator cu dublu rol din perioada de mult depășită a spionajului militar și cu eficiența unei adevărate oglinzi reflectorizante, comunica în afara unui releu intermediar sintezele informative ale Centrului. De aici pornind a întrerupe activitatea postului „OMNIA” însemna înainte de toate întreruperea acestei activități (conștiente sau accidentale) de deconspirare. (Arheo Vlastia, după cum se va vedea ulterior, manifesta o adevărată repulsie față de termenul consacrat în criminalistică de „spionaj tehnic”).

În mai puțin de cîteva zile de la declanșarea operației „A.O.”, serviciul de suspiciune totală, automată, a întregului personal de concepție, sinteză și control C.I.S.I. comunică primele concedieri preventive. Cei rămași în funcții erau invitați să răspundă periodic unor teste-fulger, organizate de marile ordinatoare antifurt ale Centrului. Surprinderea în flagrant delict psihic a celor bănuți de opinii fluctuante și a celor cu un grad incert de conștiință a fost încredințată unor foto-modele neuronale de maximă perspicacitate anchetativă. Calculatoarele Centrului au trecut și ele, rînd pe rînd, printr-o operație de dezintoxicare a circuitelor de programare, reținîndu-se ipoteza că, sub impulsul unor programări exterioare, dominante, aceste circuite ar fi putut evolua spre o anume unilateralitate selectivă sau spre autonomie. Specialiștii Centrului modificară totodată sistemele de răspuns tehnic ale ordinatoarelor, pentru a exclude posibilitatea ca o serie de ordinatoare identice, de la mare distanță, să înregistreze prin „simpatie” — un mod curent de copiere telepatică — răspunsurile secrete la o problemă sau alta. Cîmpul izolant de anticomunicare cu exteriorul care înconjură Centrul — acesta fiind un veritabil oraș cu cîteva milioane de locuitori — își spori tensiunea de reținere a particulelor mobile și a undelor

de orice natură fizică, pînă la crearea unei zone de stagnanță totală. E de la sine înțeles că accesul din și spre Centru nu era îngăduit decît cu permisiunea specială a lui Arheo Vlastia.

Cele mai strălucite entități criminalistice se constituie simultan într-un organism cu înervație reciproc creatoare și cu interconexiuni sugestionale.

★

...Și totuși, emisiunile postului „OMNIA“ continuau să se desfășoare netulburat. Ba mai mult, fiecare nouă măsură de limitare a deconspirării era anunțată și comentată pe larg de crainicii criminaliști ai postului. Ridicolul depăși însă orice limită, atunci cînd „OMNIA“ se angajă să ofere ea însăși unele sugestii concrete pentru buna desfășurare a contraacțiunii „A.O.“. Propuse înlocuirea unor eminențe îndoielnice, recomandă promovarea unor tineri de indiscutabil talent, combătu ideea dăunătoare a suspicionării permanente și se declară profund surprins de faptul că în comandamentul „A.O.“ nu a fost inclus și semnatarul acestor rînduri, — iertați-mi aparenta lipsă de modestie, e vorba de un citat — „vechiul criminalist cu apreciable state de serviciu, dl. Teo Celan“. Și, în continuare, după o caracterizare copiată *ad literam* din Marea Enciclopedie Criminalistică (reiau citatul) „Să presupunem oare că domnul Arheo Vlastia nu este chiar atît de interesat în rememorarea publică a acelui moment de început al carierei sale, cînd, împreună cu domnul Teo Celan, puseseră bazele primului birou de investigații automate VLASTIA—CELAN? De ce să fim orgolioși, domnule Vlastia? Și de ce să limităm posibilitățile de acțiune anchetativă ale frontului general „ANTI—OMNIA“ prin neantrenarea în investigații a cunoscutului colaborator al lui Teo Celan, apreciatul S.H. ?“

★

Aflat în fața postului de radio-recepție și surprins de desfășurarea evenimentelor — cum nu mi s-a mai întîmplat de mai bine de douăzeci de ani —, am încercat totuși, trebuie să recunosc, o satisfacție neașteptată. După

un lung șir de ani în care fusesem aproape cu totul uitat, un post de radio — nu se știe de cine condus și în numele căror interese — mă elogia. S.H. părea și el surprins și totodată amuzat.

— După cum vezi, dragă S.H., am devenit două personaje citate de specialiștii în criminalistică ai postului-pirat „OMNIA“. Se pare însă că au omis că dumneata nu ești înzestrat cu un circuit de orgoliu.

— A fost, cred, prima lor eroare... Îmi răspunse S.H.

— Și prima lor greșală psihologică. Nu m-ar surprinde ca domnul Arheo Vlastia — contrar previziunilor „OMNIEI“ — să dea curs favorabil sugestiei privind colaborarea cu noi.

Revenind la operația „A.O.“ și la elasticitatea remarcabilă cu care era inițiat și condus contraatacul C.I.S.I., va trebui să recunoaștem aici, înainte de toate, meritele lui Arheo Vlastia, care, în pofida celor cincisprezece-douăzeci de ani de funcții oficiale, nu pierduse nimic din intuiția și rigorile unui excelent anchetator.

Nereușind să afle direct cine deconspiră secretele Centrului, Vlastia organizează o întreagă rețea de urmărire a tuturor celor care ar fi putut eventual beneficia de această deconspirare. Instituțiile neafiliate la C.I.S.I. au devenit astfel obiectul unor supravegheri insistente, după cum o serie de sateliți Interpol, lansați încă în prima zi a contracțiunii, urmăreau de la înălțimea unor orbite extraterestre eventualele extinderi și transformări ale marilor sindromuri industriale.

Anchetatorii nu excludeau, se pare, nici existența unui maniac ajuns în fruntea unui organism tehnico-științific sau a unei societăți iluministe de inspirație aterestră. Dar în absolut toate cazurile, problema finanțării nu putea fi evitată. Cineva oferise „OMNIEI“ posibilitatea de lansare a unor sateliți de radio-comunicație și cineva — mai ales — organizase o rețea ireproșabilă de desconspirare, transmitere și, în paralel, de urmărire a reacției publice. Iar opinia publică, informată plenar, se manifesta tot mai mult ca o a treia forță, aliată de-

clarat „OMNIEI“. Pe nisipul suficienței și al indifferenței, impulsionată de miile de desconspirări, reapăruse floarea curiozității.

★

După șaptezeci și patru de zile de investigații sterile, Arheo Vlastia organizează un colocviu internațional „A.O.“ la care, alături de cei mai reputați criminaliști, a avut onoarea să fie invitat (într-un fel la sugestia postului „OMNIA“ și autorul acestei relatări. Stenogramele colocviului atestă dealtfel existența unei intervenții Teo Celan de circa 6 minute, după cum pe planul de situație al sălii un „X“ roșu, în primul rând al balconului, indică locul rezervat de organizatori domnului S. H. Dar, în sfârșit, toate acestea sînt simple amănunte.

Colocviul își desfășură lucrările timp de cîteva zile, cu ușile închise, măsură absolut gratuită deoarece — spre disperarea organizatorilor, ridiculizînd din nou toate măsurile de precauție — intervențiile celor prezenți au fost preluate în direct de către tehnicienii și aparatele invizibile ale postului „OMNIA“.

Colocviul se dovedi totuși util, iar pentru Vlastia — discreditat oarecum de insuccesul contraatacului — un mod de a demonstra instituțiilor specializate care finanțau activitatea C.I.S.I. că nimeni n-ar fi putut să realizeze, în locul lui și în situația dată, mai mult.

Locves, un criminalist scandinav, propuse comunicarea periodică spre Centru a unor informații eronate. Re-luate de către „OMNIA“, ele ar fi condus într-o anumită măsură la discreditarea postului, lipsit, după cum se părea, de un aparat critic în stare să discearnă calitatea informațiilor. Transmiterea unor informații eronate ar fi putut totodată să pună în evidență verigile tehnice cele mai frecvente antrenate în deconspirare.

Armonius, un teoretician surprinzător de tînăr, lansă ipoteza unor legături telepatiche, inconștiente, între entitățile cele mai de încredere ale C.I.S.I.-ului și un mediu acceptor al postului pirat.

Kaltsehr, un expert în sondajele publice, riscă ipoteza unei mișcări provocatoare menită să tulbure organizarea socială existentă. După același Kaltsehr, o activitate prelungită a postului pirat ar fi putut conduce la o situație în care, ulterior, deconspirarea ar fi devenit

o necesitate, iar comunicarea publică a tuturor informațiilor C.I.S.I. — obiectul unei legiferări.

Personal, înclinat spre soluționările foarte concrete, am propus studierea atentă, statistică, a programelor „OMNIA“. După observațiile mele, postul amintit selecționa totuși informațiile deconspirate. Or, după mine, criteriile și particularitățile selecției ne-ar fi putut vorbi cel mai exact despre organizatori, beneficiari și intenții. Pe de altă parte, S.H., solicitat și recomandat de mine, puse la dispoziția celor prezenți câteva statistici mai mult decît semnificative. Astfel, după cum menționează S.H., sub impulsul avalanșei informaționale declanșată prin intermediul postului „OMNIA“, cota de participare a individului mediu la viața spirituală a colectivității crescuse în 74 de zile cu 11 procente ; interesul pentru evenimente, tradus într-o resuscitare vitală, spori rezistența organismelor umane la îmbolnăviri cu 18 la sută ; și, în sfîrșit, concluzionare deosebit de semnificativă în cele 74 de zile nu avusese loc nici un act criminal premeditat. Elementele turbulente, înclinate spre acte antisociale fuseseră antrenate spre alte activități, în aceeași perioadă, într-un raport de 72 la sută. În încheierea comunicării sale, S.H. își exprimă convingerea că din cei 321 de participanți la colocviu, cel puțin unul este angajat în coordonarea operației „OMNIA“ (sau cel puțin unul manifestă o simpatie activă față de consecințele operației „OMNIA“.) Dacă cei prezenți, considerînd această jignire colectivă drept o ipoteză de lucru, ar admite să treacă prin fața unui detector radio-neuronal, problema „OMNIA“ ar fi putut găsi o rezolvare, după părerea sa, încă înainte de terminarea colocviului.

★

Propunerea lui S.H., inadmisibil de simplă, aproape aumană, declanșă o adevărată furtună de proteste. Din biroul lui Vlastia, care ne invitase la el pentru unele concretizări procedurale, spectacolul acesta — urmărit prin intermediul unui canal video — ni se păru apocaliptic. Fiecare participant, speriat dintr-un motiv sau altul de expertiza neuronală, căuta să cîștige timp, să amîne radiografierea activității sale psihice, pentru că de respins, totodată, nimeni nu îndrăznea. Armonius îl acuză pe Locves de oportunism ; Kaltsehr se închise în-

tr-o tăcere melancolică, alți trei participanți considerară că singurul reprezentant posibil al „OMNIEI“ ar fi cel mult inițiatorul propunerii.) În cele din urmă, prin vot secret, se admise controlul radio-neuronal. Dar în același moment, o explozie puternică transformă sala în care se desfășura colocviul criminaliștilor într-un morman de dărîmături. 16 morți, 72 de răniți. Ideea controlului radio-neuronal în acest nou context nu-și mai găsea justificare. Afectat de atentat, Vlastia păru să fi uitat de prezența noastră în birou. Într-un anumit sens, invitația sa ne pusese la adăpost.

— Ai fi bănuít explozia, Vlastia ?

— Am considerat-o posibilă, dar nu aş fi putut presupure că nu mă voi afla — sau nu ne vom afla — printre dărîmături.

Dar nu era cazul, fireşte, să-i mulţumim şi nici să ne felicităm.

Aş dori foarte mult să conlucrăm — spuse Vlastia. Vă pun la dispoziție toate posibilitățile Centrului. Nu cred că instituțiile care ne finanțează vor mai tolera multă vreme existența atît de ultragiantă a „OMNIEI“ și, implicit, nici pe cea atît de compromisă a Centrului. Și poate că nu fără un anume temei : Centrul C.I.S.I., indirect, e sursa lor de informație. Astfel că, desființînd Centrul, va dispăre și „OMNIA“... Mă întreb dacă nu cumva acesta e drumul care ne va duce la reînființarea vechiului nostru birou „Vlastia-Celan“.

Nu i-am răspuns imediat. Știam amîndoi, cît se poate de bine, că vremea micilor birouri individuale trecuse. Dar știam tot atît de bine că valorile reale apar și se dezvoltă mai greu în interiorul unui asemenea dinosaur uriaș cum era Centrul de investigare. Prea multe dependențe, prea multă tehnică, prea puțin răgaz pentru meditație și solitudine. Vlastia, reputatul conducător al C.I.S.I.-ului, nu ar fi devenit figura marcantă a investigației moderne, urcînd răbdător treaptă cu treaptă ierarhia profesională. Geniul său izbucnise meteoric, acolo, într-o noapte de concentrare febrilă, în micul birou „Vlastia-Celan“. Privindu-l, mă bucuram să constat că experiența, profesia, vîrsta — și deziluziile chiar — ne fac mai înțelepți, poate, dar nu mai puțin sentimentali

decît am fost cîndva. Mascăm mai bine — ține de experiență —, ne cenzurăm mai adînc (devenim mai circumspecți), ne înverșunăm împotriva oricăror răbufniri afective, opiniile ni se modifică, dar noi înșine, firea, datele structurale... „Nu ! Altceva cred că voiai să remarci, S.H. Vlastia fusese prietenul meu... Îmbătrînise și Vlastia“.

— E numai obosit — îmi comunică telepatic S.H. Are fizionomia și reacțiile unui om care n-a dormit 36 de ore.

— A împlinit 52 de ani, dragul meu ! Și a asistat la un atentat care putea să-l coste chiar viața.

— De 35 de ore și 20 de minute nu a închis un ochi — perseveră S.H. Indicele de congestionare al cristalinului și cel de dilatare al irisului... Urmară cîteva cifre precise. Și, în continuare La atentat nici măcar n-a tresărit real.

Va să zică așa, Vlastia... Ai început să nu dormi ! Nu mai tresari cînd explodează bombe... Pe vremuri, nu ți s-ar fi întîmplat !

★

Pregătit pentru reîntîlnirea cu Vlastia, am scos din portvizit o veche fotografie : noi doi în ziua terminării primei noastre anchete. S.H. schiță un surîs — oh, doamne, cum de l-am putut programa să fie atît de sceptic ! —, iar eu mă pomenii explicîndu-i lui S.H. că Vlastia și cu mine am fost cîndva prieteni... Și biroul nostru se bucurase pe atunci de un frumos renume...

— Cred că Vlastia e un bun psiholog — mă întrerupse S.H. Observ pe fața lui o anumită destindere.

— Mult mai simplu, S.H. Se bucură și el de firea noastră omenească ; datele structurale, nebunia și spaimile, cîte am avut la început, tot atîtea ducem întreaga viață cu noi...

Apoi, am scos la iveală un bilețel, ultimul bilețel pe care mi-l trimisese Arheo Vlastia în preziua retragerii sale definitive din criminalistică „Enigmele, dragă Teo, pînă și ele, au devenit plicticoase. Marii infractori au murit. Inventivitatea celor rămași în viață vizează doar interesul, nu arta... Nici contrainfractorii altruiști de demenți nu mai au astăzi haz... Sînt speriați și decad. Iar viața, așezîndu-ne pe amîndoi de aceeași parte a bari-

cadei, le-a răpit și ultima șansă. Dacă ai nevoie de mine, vreodată...”

— Și după douăzeci și unu de ani — tu înțelegi, S.H. ? — el, Vlastia, a avut nevoie...

— De ce abia acum ? păru să întrebe S.H.

— Pentru că n-am dormit de 36 de ore ! interveni Vlastia, pe neașteptate, în dialogul nostru tacit. Pentru că am uitat să tresar la explozia bombei — ceea ce lui Arheo Vlastia nu i s-ar fi întâmplat altădată, măcar din conformism... Și chiar dacă azi, în realitate, nu mai tresar la nimic...

— ...Deci ne-ai urmărit, dragă Vlastia, absolut toate reflecțiile — constatai cu totală gratuitate.

— Dar evident — recunosc Vlastia. Conduc, în fond, cel mai mare Centru de Investigare și Stocare Informațională. Or, dacă gândurile oamenilor i-ar rămâne necunoscute, mă întreb dacă un asemenea Centru s-ar mai justifica ? Iar dacă gândurile acelorași oameni nu s-ar îmborsăși și înălța zi de zi — indiferent pe ce căi — și dacă n-ar deveni mai averse de viață, am ajunge să investigăm numai plictisul, nemișcarea, suficiența... Dar tu înțelegi toate acestea și singur, dragă Teo Celan !

★

Vlastia ne puse în față ultimul buletin de informări, al C.I.S.I.-ului, declanșă un teleinformator — peste câteva minute urma să înceapă o nouă emisiune în culori de pe satelitul de telecomunicații pirat și — invitându-ne să confruntăm buletinele C.I.S.I. cu cele ale postului „OM-NIA” — se pregăti să ne părăsească. Nu înainte însă de a-mi fi răspuns — l-am rugat eu — la câteva întrebări :

— Spune-mi, te rog, Vlastia, crezi că atentatul a fost retransmis și el în direct ?

— Mă îndoiesc — îmi răspunse. I-ar fi discreditat.

— Îi bănuiești, totuși, de a fi avut vreun amestec ?

— Exclus ! Unul dintre participanți, speriat de ceea ce s-ar fi aflat despre sine, a aruncat sala în aer. „OM-NIA” e cu totul în afară, deși — Vlastia avu o ezitare — suspiciunea, firește, va persista.

— Crezi că în următoarea ediție a ziarelor — am mai întrebat eu — va apărea ceva ?

Vlastia reveni lângă panoul de informare vizuală.

— Să cercetăm.

Pe un ecran de dimensiunile clasice ale ziarelor de odinioară se perindară, rînd pe rînd, primele pagini ale marilor cotidiene. Atentatul era menționat peste tot cu majuscule.

— Și nu l-am putea elimina din ziare ? am sugerat eu. Cel puțin pentru o zi...

— Te bănuiam mai subtil, dragă Teo... Dar am să-ți fac pe plac ; mai avem 11 secunde.

Vlastia retrase toate informațiile despre atentat, le înlocui cu altele fără semnificație și reveni spre noi

— Mai aveți întrebări ? Putem expedia ziarele în eter ?

S. H. se apropiase în vremea aceasta de un ecran pigmentat de îndepărtate străluciri stelare. Interesat, l-am urmat.

— Văd că ți-ai adus cerul pînă și aici, în mijlocul acestor zeci de aparate care știu să numere, să preschimbe, să aleagă, dar nu pot ști niciodată ce numără. Mai ai timp, Vlastia, să te uiți și la cer ?

— Seară de seară, Teo. Și dacă apăs pe acest buton, mi se oferă și spectacolul realmente mirific al celor aproape 15 000' de creiere omenești... Dacă admitem că în spatele fiecărui satelit a existat un creier. Și mai pot asista, dacă vreau, la evoluția zigzagată a celor care aspiră la singura libertate accesibilă lor aceea de a trece de pe o orbită pe alta... Gratuită, firește...

— Dar lansarea sateliților „OMNIA ?“ Ai avut prilejul s-o vezi ?

— Ești metodic. Și aș putea să evit încă o dată răspunsul... Dar nu am urmărit-o atent. A durat 12 zile. Sper că nu mai aveți întrebări.

— Ba da, Vlastia. Mă gîndesc la oamenii pe care a trebuit să-i concediezi preventiv... Oameni excelent pregătiți și pe care, fără să-ți dai seama, i-ai remis „OMNIEI“...

— Întrebarea, te rog !

— Pe vremuri îți plăcea să joci de unul singur șah. Tu împotriva ta. Te-ai mai perfecționat, Vlastia ?

— Evident, dragă Teo. De orice parte aș juca, nu mai pierd niciodată... Intru în șah etern.

Vlastia părăsi încăperea exact în clipa în care „OMNIA“ își începu obișnuita sa emisie în culori. Spectacolul era de-a dreptul feeric. Liniile de fugă ale știrilor se întrețeseau într-un arabesc de culori și sonorități euforice. Incandescența noilor idei percuta conformismele; din confruntări germinau noi valori, iar mulți dintre cei care, asemenea nouă, asistau la spectacol, dobîndeau capacitatea regisirii propriului lor potențial voința dăruirii de sine.

Da, Vlastia rămăsese un criminalist excelent și un genial infractor!

S. H. descoperi între timp că postul de teleinformații pe care îl urmărea, de o construcție cu totul originală, poartă un număr de fabricație cu zeci de cifre. Și fusese recent fabricat.

— Îmi închipui că întreprinderea care a lansat acest nou receptor — observă S. H. — a cîștigat fantastic!

— E de înțeles, dragul meu, i-am răspuns. Emisiunile „OMNIA“ presupun cheltuieli fabuloase.

— S-au golit însă seifurile cenușii ale Instituțiilor Specializate — mai protestă S. H.

— Ideile noi, milioanele de idei, care nu s-ar fi născut fără „OMNIA“, vor umple alte seifuri.

— S-ar părea că „OMNIA“ găsește admiratori...

— Îi avea, presupun, încă înainte de a fi luat ființă. Circuitele de integrare deductivă ale lui S. H. lucrau febril.

— Nu te înțeleg, dragă Teo. Ești la un pas de a numi cu numele lui real pe organizatorul acestei mari acțiuni și, contrazicîndu-te, dintr-un sentimentalism lamentabil, începi să filosofezi.

— E adevărat... Și e vina mea, S. H., că nu te-am programat să detectezi și rațiunea superioară a faptelor umane.

Cîteva clipe S. H. nu-mi răspunse. Abia pe urmă, depășindu-și limitele programării sale inițiale — ceea ce e esențial într-o anchetă și decisiv pentru un robot al mileniilor viitoare — încercă să fie și el subiectiv. Și reuși să înțeleagă astfel că un om aflat în fruntea unui dinosaur uriaș, de forța acestui C.I.S.I., poate să ajungă într-o zi la revelația în stare să-i contrazică întreaga activitate de pînă atunci. Și anume că mai periculoasă

decît moartea biologică, termică, termoionică este stîngerea lentă a curiozităţii umane faţă de ceea ce se întîmplă în jur. Şi înţelegînd, distrugînd dinosaurul care ucide curiozitatea, să reîncite el însuşi dorinţa şi forţa omenească cea mai puternică dorinţa de a şti.

— Dar aşa cum am ajuns noi la concluzia că singurul organizator posibil al „OMNIEI“ este Arheo Vlastia, vor ajunge şi alţii. Nu-ţi dai seama, Celan ?

— Depinde de noi, S. H.

— Nu vom putea inventa un alt conducător al acţiunii ! Faptele vor demonstra oricînd...

— Putem cîştiga însă timp. Şi e singurul lucru de care Vlastia are realmente nevoie.

— Dacă este aşa, s-ar fi convenit să anunţe oficial că ne cedează continuarea anchetei.

— A aşteptat, dragă S. H., să fim mai întîi de acord.

În acelaşi moment „OMNIA“ îşi relua emisiunea şi anunţă că celebrul cuplu de anchetatori Teo Celan — S. H. se angajează ca în timp de trei luni să descopere...

— Şi după aceste trei luni, dragă Teo ?

— Centrul se va desfiinţa... Vlastia va fi cu siguranţă uitat... Celebrul nostru cuplu va fi considerat o ficţiune... Dar fulgerarea de o clipă a „OMNIEI“, chemarea unei voci parvenită de undeva de departe, asemenea legendelor, va dăinui prin timp.

— Şi dacă nu l-am fi înţeles pe acest bătrîn domn Vlastia ? mai întrebă S. H.

— O, s-ar fi întristat tare...

— Atît ?

— Ştiu şi eu ? Iar o explozie involuntară se poate produce, doar ai văzut, oricînd.

De cînd se instalase — acum 7 ani — în apartamentul din strada Parabolei nr. 7, în casa profesorului Andrei V. Nanu nu se întîmplase nimic.

Asta nu-l stînjenea deloc. Dimpotrivă.

Dealtfel și înainte de a se muta aici, cînd locuia pe Semicercului, avusese parte de evenimente identice.

După căderea în dizgrație a tezei sale asupra spațiilor agravitaționale, liniaritatea ciclocotidiană a vieții pe care o ducea constituia singurul său suport moral. (Ella făcea parte dintr-o altă sferă. Și fiind vorba de „sferă“ nu putea fi vorba despre un suport propriu-zis. Oricum, e bine de știut că Ella era fiica profesorului.)

Deci, la 5 dimineața — DEȘTEPTAREA (fără ceas sau telefon de alarmă)

Pînă la 5,45 — dușul rece, apoi gimnastica psihiatrică de cameră și lansarea robotului domestic RD 41. (Profesorul nu admitea amestecul femeilor în treburile „electrice“; nici fierul de călcat, nici siguranțe arse, nici chiar simpla apăsare pe butonul inofensiv al unui *cocktail-shaker* electric; nu din prudență. Nu avea nici manii, dar avea principii. „Dar femeilor le face plăcere, au înclinații științifice“ — spunea Ella. Cu Ella însă era altceva. Cu totul altceva. Ella nu avea preocupări electrice, ci „electronice“.)

Urmau ceaiul și gustarea frugală tip Gx, unde x era cu periodicitate predeterminată, identic egal cu un parametru-menu precalculat, conform tabelului dietetic semestrial, înscris în urmă cu y zile, prin intermediul algoritmului respectiv, pe programul culinar al aceluiași robot.

După consumarea — în perfectă ritmicitate îngurgitativă — a ceaiului și complementarelor lui predestinate (9, maximum 10 minute) urmau pînă la ora 8 fix exer-

cițile de matematică matinală în colaborare cu RM 23, care nu putea fi decît robotul matematic tip 23 produs de întreprinderea ROB, la care profesorul era consilier titular pentru fizica incertitudinii.

Această titulatură o datora meritelor sale pur personale prin faptul că A.V.N. avea fobia certitudinii sau — după opinia altor colegi universitari — mania excesului de prudență.

Dar, oricare ar fi fost părerile, prudența lui Nanu era cel puțin pe măsura indicată de probabilitatea exactității absolute a oricăreia dintre legile naturale.

Ca om cu totul și cu totul contemporan, nu putea să confunde pe „E probabil” cu „E cert”.

Și cum „E” derivă din „A fi”, e probabil că și existența profesorului A. V. Nanu nu e chiar o certitudine demnă de absolută crezare.

E drept că acest din urmă aspect (existența !) constituia probabil singura incertitudine de care nu se lăsa convins sau — dacă vreți — unica certitudine căreia nu îi aplica — din înțelepciune și prudență — legea probabilității absolute.

În noaptea cînd în casa lui A. V. Nanu (din Parabolii 7) s-a întîmplat ceva, era — dacă îmi amintesc bine — 23 februarie.

Natural, nici la data aceasta nu se abătuse cu nimic de la programul programat pe ziua și noaptea respectivă, dar la ora 7,25, a doua zi, cînd am intrat în cabinetul său de studiu de la Universitate, l-am găsit — pe deasupra oricărei probabilități — atît de surescitat și deprimat, încît gluma pe care voiam să i-o fac (îmi place să-i „parazitez” programele) mi-a înghețat pe buze odată cu dispariția zîmbetului de rigoare.

— E ceva ce nu pot să-mi explic !

Profesorul Nanu mai avea un principiu nu admitea existența în universul nostru neoeinsteinian a vreunui lucru inexplicabil pentru el.

Știam că asta îl irita cel mai profund și — ca bun prieten — am încercat să-l fac să uite.

— Professore, toate explicațiile de pe lume pornesc de la inexplicabil...

— De acord. Dar piciorul acela încălțat era absolut inexplicabil, și cu toate acestea nu pot să mi-l explic !

— Care picior? am întrebat prudent, după o pauză politicoasă și strict necesară, ca să-mi disimuleze îngrijorarea asupra surmenajului psihic al colegului și prietenului meu Nanu.

Era o problemă care — în ciuda programelor sale de gimnastică psihiatrică — devenea tot mai delicată.

Voiam de mult să o discut cu el (se înțelege, în spirit pur colegial și prietenesc), dar o amînasem mereu și iată că mă simțeam vinovat.

— Care picior? am repetat totuși, pentru că profesorul tăcea, iar eu devenisem curios.

— Un picior ca toate picioarele... noastre.

— Al unui bărbat, deci!

— Da. Un picior încălțat. Gheată maro închis, nr. 46 $\frac{1}{2}$, șireturi negre, pantalon roșu, strîns pe pulpă... Într-un cuvînt, un picior care m-a călcat pe cap astănoapte pe la ora 3,20... 3,23.

— Drept să spun, pînă la „cap“ eu nu văd nimic inexplicabil în toată povestea asta. De fapt, totul ar depinde de unde îți era capul.

— Unde vrei să fie la ora 3,20?! Pe pernă!

— Pe pernă?!... Cam extravagant cel cu ghetete maro. Dar, în sfîrșit, nu te agita... Nu mi-ai spus, cum arăta?

— Destul de bine, pînă la genunchi, chiar...

— Lasă genunchii, frate. Cum arăta la trup, la „fizionomie“, la... Înțelegi ce vreau să spun — am exclamat, neterminîndu-mi gîndul dublat de un nepronunțat „surmenaj acut, astenie-nervoasă“ și redublat de un altul și mai ascuns „Confuzia visului cu realul. Delir oniric“.

— Dragul meu, nu ne înțelegem deloc! Mai bine ai privi (căută cîteva clipe în servieta lui cu zeci de compartimente) la fotografiile astea.

Sînt în culori și vorbesc de la sine.

Mi le întindea cu un gest larg, cu artă pur „profesională“, cu muchiile sprijinite de pernțele degetelor — cam prea albe, dar deloc tremurătoare. Apoi, cu o singură mișcare le lăsă să-i cadă în podul palmei și le resfiră cu o altă artă, de astă dată, gîndeam admirativ, demnă de un maestru prestidigitator!

Țineam fotografiile în mînă, desfăcute ca un evantai, dar tăceam, continuînd să-l observ printre gene.

— Sînt făcute azi-dimineață între orele 3,46 și 3,51 în dormitorul meu din strada Parabolei nr. 7. Căci abia pe la 3,45 mi-am regăsit calmul. După ce am căutat în Lexicon la „delir oniric”. Am recunoscut textul tău *colega*...

Profesorul Andrei V. Nanu era un om mult prea serios ca să se poată preta la trucajul unor fotografii documentare.

Reflecțiile mele referitoare la o „anume” artă și încă una, nu au fost decît scurtă digresiune, mic *soliloque* pentru a-mi putea spiona tulburarea unei anumite artere de la tîmpla stîngă.

Neputîndu-se deci pune la îndoială seriozitatea profesorului, piciorul cu gheata maro mi se părea, într-adevăr, inexplicabil, ceea ce, după cum am mai spus, era un chin insuportabil pentru venerabilul meu prieten și coleg.

Acest unic picior ieșea (pînă la genunchi) dintr-un perete sau — mai precis — „se iveauă” ori „se nășteau” din el. Nici un interstițiu, oricît de fin, nu putea fi observat între conturul piciorului citat și tencuiala peretelui, deși Nanu operase cu un aparat foto capabil să sesizeze milimicronul.

Talpa gheței (nr. 46 $\frac{1}{2}$ cu adevărat !) apărea suspendată în aer la 15—20 cm deasupra pernei pe care — bănuiau — se aflase *ab initio* capul profesorului de mecanică rațională Andrei V. Nanu.

Repet, dacă cele de mai sus nu sînt destul de clare, că piciorul care face obiectul acestui început de poveste riguros științifică nu își făcea apariția prin nici o spărtură sau deschidere sau etc. Apărea direct din peretele despărțitor.

— Și vecinul ? am murmurat, socotind pe degete ultimele bătăi ale pulsului spionat în gînd 71, 72. Bun. Am oftat, tot în gînd, repetînd mai sigur de mine, dar neapucînd să-mi termin vorba. Și vecin...

— Vecinul ?! Doamna Nanu !

— Și ?

— Și nimic ! Ea poartă 36 $\frac{1}{2}$, pînă acum nu am observat că ar dormi încălțată, iar eu nu am nici o singură gheată maro-închis. În sfîrșit, și asta era tot una

singură... Dar eu nu port șireturi negre la încălțăminte maro. Convinge-te...

— Te cred, dar unde se află acum piciorul acesta ?

— La 3,51 fix a dispărut. Nanu își clătina capul săltându-și neputincios umerii. A dispărut. S-a șters. Uite așa ! Și șterse, cu o mișcare razantă a palmei o imagine inexistentă din aerul condiționat al încăperii.

— A dispărut ?! Așa ! Repetam, repetând și cu palma gestul profesorului.

— „Abia am apucat să fac fotografiile. Din diverse unghiuri. Aici, observi...

— Și zici că a dispărut ?

— Da, frate ! A dispărut. La 3,51 fix. Ce te tot îndoiiești de ce-ți spun...

— Hm ! am mai zis eu, bucuros că nu ne-a auzit nimeni. Ne-am despărțit repede, poate prea repede din partea mea. Dar trebuia să intrăm la curs. El — la nu mai știu ce lecție de probabilitate irațională — specialitatea lui în cadrul mecanicii raționale — eu, la teoria matematică a mulțimilor aplicată în psihiatrie.

De la această întâmplare — cu piciorul și gheata maro —, casa profesorului Andrei V. Nanu reintrase în normalul ei, al neîntâmplărilor perpetue.

Trecuse aproape un an și așa fi uitat de toate astea dacă nu ar fi fost fotografia (una din cele ce-mi arătase Nanu) de care dădeam uneori răsfoindu-mi hîrțiile din mapa de lucru.

De fiecare dată, privind-o — la fel de uluit de fiecare dată, simțeam cum mă privește ironic și îmi lasă pe creștet o implacabilă talpă 46½ !

Emfatic, îi răspundeam în treacăt că nu aveam timp s-o studiez, dar cred că observase de mult șubrezenia acestui pretext și că, în realitate, o evitam, ca să nu-mi recunosc înfrîngerea.

De fapt, nu știu nici eu de ce, după atîta timp, nu mă hotărisem s-o arunc în vreun sertar sau s-o predau la arhiva școlii. La arhiva școlii ?! Oricui, dar lui Nanu, nu — lui nu găseam că e indicat să i-o înapoiez...

Totuși, pînă la urmă tot așa fi găsit un deznodămînt dacă în zorii zilei de 27 ianuarie, anul următor, nu mi-ar fi telefonat profesorul Nanu, chiar el personal — eve-

niment nemaipomenit în analele caldei noastre prietenii științifice, dată fiind existența, întru totul programată, a profesorului.

De cum i-am văzut chipul pe fonoecran mi-am dat seama că se întâmplase ceva cel puțin extraordinar.

Avea o expresie răvășită și se putea bănuî că în dimineța aceea renunțase la gimnastica psihiatrică de cameră.

— Te rog să vii imediat la mine.

Care pot fi primele cuvinte-răspuns în asemenea împrejurări?! Să spui : „Bună ziua, profesore, ce mai faci ?“ Să lași totul baltă și s-o iei la fugă?... Am întrebat deci, ca să câștig timp și să-i dau lui Nanu posibilitatea să respire :

— Dar ce s-a întâmplat ? Despre ce este vorba ? Îmi însăilam vorbele atît de rar, că nu se putea să nu observe. Dar el nu observa. Te văd atît de... de... Și nu găseam cuvîntul potrivit tocmai din teama de a nu-l rosti exact pe cel ce îmi venea pe buze...

— E vorba de un cui !

— Cui !?... În inimă ? În cap, în palme ?

Voiam să fiu degajat, spiritual...

— Ești deplasat, Matei !

— Se poate, profesore, se poate ! Dar altfel nu-mi pot explica îndurerarea asta a ta, de răstignit prematur...

— E cazul să...

Din ochii lui Nanu am văzut că era într-adevăr cazul.

— Am tăcut.

— și nu ți-am telefonat ca să taci, te-am rugat să vii...

Cuiul e în ultimul meu manuscris referitor la probabilitatea irațională.

A urmat din parte-mi o adevărată tăcere. Diplomatică... Poate „CUI“ să însemne vreo nouă formă de matrice matematică inventată de robotul lui Nanu sau ceva similar.

Nu voiam să-mi descopăr ignoranța și — fără să mai insist — i-am spus că voi fi la el peste 5 minute. (Timp cît să-mi aleg o cravată mai deosebită, pentru că... Aveam și eu motivele mele !)

Și am fost.

Se făcuse 10 și încă mai studiam cuiul — un cui ! —
ce străpunsese manuscrisul lui Nanu, prin mijlocul unei
 $\int_{-\infty}^{+\infty}$, după ce, fără nici un motiv, răsărise din lemnul
gros de stejar natural al mesei de lucru, pe care profesorul își pregătea problemele pentru studenții din anul V
la examenul de mecanică rațională.

Capul cuiului nu se vedea nicăieri. L-am căutat cu
disperare după ce săpasem tot lemnul din jurul lui. Nevăzut !

Doamna Nanu, alarmată la început de sacrificarea
unei mobile antice, sfîrșise și ea printr-o curiozitate febrilă (care, nu-i puteam spune, dar o întinerea) și se
hotărî s-o cheme și pe Ella, ceea ce eu am apreciat a
fi singurul moment inspirat al evenimentului. (Și am
avut grijă să-mi verific ținuta și nodul cravatei.)

Ella cobora grațioasă și enigmatică, iar cuiul fără
cap stătea bătut în aer, nepăsător. Neclintit de parcă ar
fi fost înfipt în cel mai compact dintre materiale și atît
de fix, încît l-ar fi satisfăcut și pe Arhimede.

Am încercat pe rînd, eu și Nanu să-l batem, ori măcar
să-l îndoim, să-l smulgem sau să-l clintim cît de cît.
Zadarnic !

Cuiul rămînea sfidător, fixat în aer, cu vîrful în sus
ascunzîndu-și capul cu o îndărătnicie satanică.

Auzeam tot mai răsunătoare loviturile ciocanului și,
totuși, parcă nici nu-l atingeam.

Cuiul rămînea drept și indiferent la brutalitatea
noastră.

Începusem să-l simt în creier, înțepîndu-mi sinapsele
și neuronii, deranjîndu-mi toate circuitele bio-chimio-
cibernetice ale scoarței mele cerebrale.

Numai doamna Nanu își recăpătase calmul. Cu de-
getele ei fine de pianistă, explorase craterul deschis în
masa de stejar masiv din jurul cuiului.

— Cred că va trebui chemat un tîmplar. Și privi
cam peste umăr la manuscrisul soțului ei, străpuns în
dreptul unei integrale, între + și — infinit.

Dar profesorul nici n-o vedea nici n-o auzea.

Își privea manuscrisul cu probleme de mecanică ra-
țională ca pe o ființă grav rănită, fascinat de punctul
în care îl străpunsese cuiul cel de nicăieri ivit.

Murmură ca pentru el

— Trebuie să telefonez la decanat. Amin examenul.

Se întoarse spre telefon și formă numărul.

A fost clipa în care cuiul a dispărut ca o suflare. În aer nu a rămas nici o urmă.

Doar examenul de mecanică rațională a rămas amintat, pînă azi; dacă profesorul Nanu nu va telefona ca să-l amîne iar.

Totuși, nici cuiul nici talpa piciorului cu gheata maro nu au fost cele mai mari ghinioane ale minții profesorului sau cele mai neprevăzute evenimente într-o casă în care succesiunea întâmplărilor era atît de perfect programată, încît, într-adevăr, nimic nu s-ar fi putut întimpla.

A doua zi după dispariția cuiului, în aerul sufrageriei apăru creanga de lămii înflorită pe care cînta un canar de toată frumusețea.

Nici ramura n-a putut fi culeasă, nici canarul prins sau măcar speriat. Cînta în triluri încîntătoare.

În altă zi, în dormitorul Ellei, la etajul II, apărură valurile verzi și înspumate ale mării... (Strada Parabolei nu are legătură la mare, cel mai apropiat litoral fiind Mamaia, la 256 km) deși, cînd involburatele talezuri s-au retras, nici unul din dessous-urile Ellei care plutiseră pe apa irizată (era la miezul nopții), nu erau nici ude, nici luate de ape și nici în altă parte decît exact la locul lor.

Ella credea să fi văzut pe valuri și catargele înflorite cu pînze imense ale unei corăbii. Doar cîteva clipe. Și nu știa dacă văzuse, credea sau dorea să fi văzut, sau erau îndantelatele ei furouri, înflorate, colorate și atît de transparente...

Stîncă de granit, albă, turela și bombardele apărură mai tîrziu în biroul profesorului, apoi în grădina din fața casei, ca un început de asediu. Coborînd să filmeze (de cînd începuseră întâmplările nu se despărțea de aparatul de filmat și micro-magnetofonul său), se văzu, în capul scărilor, la marginea unui lac adînc, cu unde blînde, sau, poate rada unui port nevăzut. Călcînd pe valuri, acționa aparatele, dar peste cîteva clipe filma casa vecinului de peste drum și limuzina doctorului Vardala — medic psihiatru — pe care, pentru orice

eventualitate, îl mai chemase o dată să-i consulte toți membrii familiei și prietenii.

Văzîndu-se sub obiectiv, doctorul surîse cu subînțelesuri, mulțumindu-i profesorului pentru primirea ce i se făcea.

— Era pentru bombardele de pe stîncă.

— Evident, îi răspunse medicul, plin de înțeleaptă înțelegere.

Totuși, cînd în biroul lui Nanu își văzu limuzina apărînd pe ultimul clișeu de sub o stîncă apărută de un tun cu gura largă, amenințător îndreptată spre orizont, eternul lui surîs de înțeleaptă înțelegere trecu printr-o subită eclipsă.

Plecînd, se întoarse din nou spre Ella. Nu-i spuse nimic. Părea că ar fi vrut să-i spună...

Tînăra cercetătoare i se păruse întotdeauna îmbrăcată ca ultimul și cel mai modern calculator feminin de casă — frumoasă ca algoritmul unei muzici compusă cibernetic. Ce se întîmplase cu Ella? Era la fel îmbrăcată, dar „nimbul ei matematic” — atît de splendid și rece — unde era? Căldură și vag în ochii ei întotdeauna scînteietori și limpezi ca un Q.E.D. !

Nu-i spuse nimic, dar insistența privirilor lui nu plăcu.

Mai ales nu plăcu tînărului coleg și unic prieten al profesorului și cel care povestește cele mai multe dintre întîmplările ciudate din casa de pe Parabolei, păstrînd, totuși, o duioasă discreție asupra sentimentelor lui pentru Ella, ca să nu adumbrească, poate, pe acelea — dezinteresate — pe care le avea față de tatăl ei.

Cît despre doamna Nanu, ea era convinsă că cea de a treia mină care îi apăruse pe claviatura pianului pe cînd exersa cu o seară în urmă unele suite din Simfonia Fantastică, se datora unei surescitări artistice, încît nu merita să fie povestită unui medic psihiatru atît de înțelept ca Vardala; dar își aduse aminte că în casa părintească — de pe strada Euclid — niciodată o asemenea mină afonă, în afară de a lui Andrei, nu o acompaniase.

Profesorul Andrei V. Nanu nu o auzise pe Ella țipînd decît o dată, cînd era fetiță, la un film la care o luase din greșeală.

E drept că aproape a întrerupt spectacolul, dar de atunci nu a mai dat nici un semn de hiperemotivitate, evoluînd, dimpotrivă, către genul acela de *femeie-intelligence-service*, descendentă din Emma Peel și epigonele ei.

De aceea, țipătul de azi al Ellei îl făcu pe profesor să sară și să alerge într-un suflet sus, în dormitorul ei.

O văzu de marmură, cu ochii negri imenși fixați asupra covorului din fața patului.

Savanții autentici — și Nanu se număra printre ei — au un curaj pe care cei curajoși îl definesc în termeni nu prea măgulitori. Altfel nu s-ar putea înțelege de ce profesorul de mecanică rațională privea atît de calm la străinul — un uriaș cu înfățișare de corsar — care se înălța trufaș din parchetul dormitorului fiicei sale.

Corsarul se vedea numai pînă la briu, dar se ridica mereu — fără nici un efort. Apoi, dintr-o dată, apăru cu toată înălțimea lui de... Ella era sigură că era un zmeu.

Purta scut și platoșă groase de piele roșie. Pumnal și sabie lată la cingătoare. Pe scut, încrustată adînc, o emblema în argint masiv : carena unei corăbii pe care — amenințător — se ridica un dragon sau, oricum, un animal fioros și necunoscut.

Ochii zmeului — două adîncuri albastre — încremiseră arzînd.

Ella nu mai țipa. O mare de valuri în ochii ei.

Nanu se așeză hotărît între fiica sa și necunoscutul-zmeu-frumos-și-fioros.

— Cine ești tu ? Ce cauți aici ? Și... cum îți permiți ?!

Bărbatul cu sabie și scut trase sabia și, în aceeași clipă, lovi cu o zvîcnitură a brațului. O dată, încă o dată. Și iarăși și iarăși...

Nemișcat, profesorul îl privea... întreg și neatins.

Ella ridicase brațele implorator.

Străinul aruncă sabia. Făcu un semn ciudat cu mîna, strigînd de mai multe ori un cuvînt — ca un blestem neștiut de Nanu. Apoi păru că uitase de el.

Semeț și iluminat, își întoarse iar privirea către Ella. Aceiași ochi, adîncuri albastre.

Spuse limpede, vibrant, doar cîteva cuvinte. Le repetă, mereu, aceleași cuvinte. Ca un poem ori, poate, ca o rugăciune.

Cele din urmă se auziră numai ca un ecou, tot mai îndepărtat.

Dispărea, cu ochii pierduți în imensitatea ochilor Ellei.

Întreg și la locul lui, Nanu privea atent ceasul-cronometru de la mână, cu aerul mulțumit al unui laborant conștiincios, pentru care lucrurile se petrecuseră conform stasului. Trecuseră 2,005 minute etalon.

Totul fusese filmat și înregistrat.

Entuziasmat, era gata să coboare în laborator (chiar sub dormitorul Ellei), când se întoarse, parcă surprins el însuși de gândul ce-i venise.

— Ella ! E posibil ca tu, o fată atât de ultramodernă, să te îndrăgostești așa... *coup de foudre*, ca în romanele de acum trei veacuri ? De... un „corsar“ inexplicabil ?!

— Se va întoarce ?

— Și ce e cu vocea asta ?! Tu ?! O calculatoare electronistă ! Un programator chiar mai bun decât mine ?!

— Crezi că se va întoarce ?

— Tu, autor a trei volume de poeme esteno-calculate la computerul compozițional ?!

Ella își împreună palmele.

— Tată, crezi că se va întoarce ?

— Cum ?! Cine să se întoarcă ? Ella...

— Se va întoarce ! Se va întoarce !...

— Nu e „sigur“, dar... chiar dacă... eu...

Preferă să plece ca să nu-și spună gândul. În prag, își simți inima grea de un sentiment proaspăt, de care el abia dacă știuse...

Ella... Ar trebui să fie fericit...

Și era fericit. Dar, uite, nu știa.

Coborî treptele una câte una. Cît mai rar, cît mai încet. Ca și cum s-ar fi temut să nu risipească ceva din preaplinul inimii.

Pe ultima treaptă îl revăzu — înalt, plete roșii, cu scut și sabie lată la brîu, tînăr, frumos și mîndru cu ochii aceia albaștri...

Dar nu se opri să filmeze. Știa că acum nu era decât o imagine în gândurile lui... Gînduri ce-l învăluiau, în volute vagi, de duioșie.

Atmosfera laboratorului îl trezi ca un duș rece. Era aici o geometrie distilată în fiecare milimetru cub de aer.

Expresia duioasă a feței reveni la angularitatea ei de două decenii și preaplinul inimii se risipi.

Laboratorul era prevăzut, chiar în cadrul ușii, cu un excelent dispozitiv „anti-psihic“ de filtrare sistematică a tuturor rațiunilor sentimentale care — prin subiectivismul lor — ar fi putut influența graficul unei cercetări obiective.

Astfel purificat, Nanu începu montajul releelor de conectare pentru analiza filmului și fonogramei imprimare.

Va găsi cheia vorbelor pe care le rostise corsarul?

...Putea să plece de la câteva înțelesuri aproape sigure, trădate de gesturile și mimica lui Eu. Tu. Vrajitor (sau Diavol). Viață. Moarte. Iubire. Totul...

„Ar fi de ajuns pentru construcția unei prime matrici etimologice. De ajuns...”

Se cufundă în calcule.

Fără să ridice ochii, întinse mîna către comutatorul de redresare a numeratorului, dar, în locul manetei pe care o găsea întotdeauna fără să se uite, simți o ciudată respingere în virful degetelor.

Intrigat, întoarse capul.

În fața lui, o imensă casă de bani deschisă.

Aur! Argint! Nestemate! Și condici. Tot felul de condici, cu scoarțe frumoase de piele, cu lucrătură bogată, cu ferecături de argint, colțare țintuite...

Văzu mai întîi o mîină cu inele scînteietoare, apoi un bărbat încruntat și bărbos. Părul roșu, încăruntit, îi încadra obrazul cu săpături adînci și aproape stacojiu. Purta haine de catifea cu încrustări mătăsoase și strălucitoare, scumpe, damascuri, brocarturi... Ceva între armator venețiano-genovez și zaraf florentin.

— Oricum, e tatăl corsarului roșu! se auzi aproape strigînd Nanu.

Armatorul (sau zaraful) era prins într-o dispută aprinsă cu cineva... ce rămînea nevăzut. (Poate doamna zaraf!)

Vorbea tare, aproape striga și gesticula elocvent, pîrînd să arunce doar reproșuri asupra celui cineva care ar fi trebuit să fie în fața lui.

Lui Nanu i se păru că asistă la un conflict în familie.

Totuși nu ezită să declanșeze din nou și magnetofonul și microfilmul. În definitiv, Știința nu-i decît o indiscreție la adresa dedesubturilor naturii.

Dacă eu, prietenul lui Nanu, îmi aduc bine aminte, în chiar același moment sunam la ușa de intrare a casei profesorului din strada Parabolei nr. 7.

În ultima vreme, făceam acest drum în fiecare zi la ora aceea. Nu știu — pentru că eram singurul colaborator la studiul ciudatelor evenimente sau, mai ales, pentru straniile inflexiuni ce apăruseră în glasul Ellei, după unele și mai stranii apariții din camera ei. Unele pe care le tăinuiseră... Aflasem doar printr-o întîmplare... Dar nu e cazul să vorbesc acum prea mult despre asta.

...Sunasem de mai multe ori și nimeni nu venea să-mi deschidă.

Mirat, am intrat în micul hol de la parter (cunoșteam cifrul celulei de pază, sunasem numai din polițe).

Am început să urc primele trepte către laborator.

Vă asigur că erau exact aceleași pe care le știam din totdeauna — din marmură neagră sintetică. Spun asta pentru că nu urcasem mai mult de trei sau patru și m-am văzut intrat în laboratorul lui Nanu, față în față cu el.

Alături de mine, un tînăr uriaș, cu plete roșii, platoșă de piele, pavază cu semne heraldice, despre care ați aflat și alte amănunte mai înainte de sosirea mea și care... mi se părea cunoscut de undeva...

Profesorul mă observă, în sfîrșit.

— A, Matei ! Intră, te rog. Nu e frumos să bagi numai capul pe ușă.

Nanu vorbea serios, ca întotdeauna. Nu știam ce să cred.

Unica ușă de intrare se afla în fața mea și era perfect închisă ; eu nu mă vedeam cu capul vîrit pe după nici o ușă și nici nu mi-aș fi permis...

Și totuși, intrasem ! Mă aflu — repet — în laboratorul lui ! Asupra acestui aspect, cel puțin eu, nu admit nici un dubiu.

În rest, dacă un al doilea uriaș, mai bătrîn și foarte înfuriat, gesticulînd energic lîngă o casă de bani plină

și deschisă era un lucru pe care de asemenea îl văzusem, nu mai pot afirma la fel de indubitabil.

Știi numai că după ce am intrat, dispăru în mai puțin de o clipă, ceea ce, poate, ar demonstra că totuși l-am văzut; dar cine mai ținea seama atunci de logică !

— Pe unde ai intrat, Matei ?

— Regret, domnule profesor, dar nu cred să vă pot răspunde.

— De aceea te și întreb. Dar că ești aici e sigur ?

— Sigur. Dar dumneavoastră pe unde m-ați văzut intrând ?

— Vezi tu, nu te-am văzut ! Nu-ți vedeam decît capul... Erai mascat de o ușă... O ușă în stil genovez-venețian-florentin.

— Care ușă ?!

— Într-adevăr, care ușă ?!

Nanu se uita cu disperare la ușa laboratorului, aceeași de șapte ani, care nici nu se deschisese, nici nu era în vreun stil deosebit.

Ceva dreptunghiular prevăzut cu un sensibil aparat de filtrare a subiectivismului.

— De fapt, lângă mine se mai afla cineva... Un tînăr...

— ...cu părul roșu-aprins, platoșă de piele...

— L-ai văzut, deci ?

— Nu ! Nu l-am văzut... Adică, nu l-am văzut aici, acum. Îl văzusem...

— Într-un portret venețian !

— În camera Ellei, acum un sfert de oră. Și...

— Și ?!

— Nu era un portret, dragul meu, nu !

Mă străduiam să par liniștit, deși imaginile începură să se încrucișeze în amintire cu tot ce știam eu și ce tăcuse Ella...

— Crezi că... trebuia îngăduit ?

— Nu mi-a cerut îngăduința.

— Și... crezi că... el a fost acum pentru întâia oară ?

— Dragă Matei, uite, la asta nu m-am gîndit... Recunosc !

Avem însă o ipoteză... Sînt sigur că Ella mi-ar fi spus. Doar e atît de interesant din punct de vedere științific. Și Ella e o savantă...

Se întrerupse lăsînd cuvintele suspendate în aer.

...În laborator apărură doi bărbați și o casă de bani. Uriși, cu părul roșu-aprins...

M-am repezit, desigur, la cel tînăr.

Mai întîi a schițat gestul de a trage spada, apoi, liniștit, a făcut un semn ciudat cu mîna murmurînd cîteva cuvinte ca o formulă magică.

Eram sigur că îl voi doborî la prima pasă — pe atunci eram campion la judo — cînd am simțit în aer o inexplicabilă rezistență.

M-am oprit, neștiind ce să fac și nici ce să cred.

Bătrînul zaraf (marchidan, armator sau ce era), agitat la culme, își închidea în grabă casa de fier. După o clipă urla, năpustindu-se cu un pumnal în mînă gata să-l înfigă în gîtul lui Nanu, care (nu-mi explic de ce, poate de groază sau poate pentru că era savant) îl privea calm și fără să se ferească, nici cu un deget.

Lovind, cuțitul și pumnul zarafului ocoleau mereu capul profesorului. Se năpustea iar. Ochii vicleni căutau locul cel mai bun de înfipt. Nu izbutea. Uluit, obosit, bătrînul se opri o clipă cu mîna ridicată, apoi, speriat, făcu același semn ciudat ca de ritual magic.

Imaginile se succedau tot mai haotice, mai absurde, mai abrupte un colț de masă, Ella, un turn înalt, Ella în fața corsarului roșu. Și, poate... un taburet de pian, un țipăt, un catarg, o chemare îndepărtată. Și laboratorul profesorului Andrei V. Nanu, neschimbat, intact ! Nanu, eu, Ella !

Stăteam fiecare rezemat de un alt perete. Tăcerea lucrurilor, tăcerea noastră ne privea perplexă de peste tot. Doar o șoaptă metalică, discretă și neîntreruptă ne amintea că profesorul Nanu e neîntrecut

Aparatele continuau să înregistreze.

Iar pe deasupra tuturor, veghea, chiar din cadrul ușii, dispozitivul „anti-psihic“ de filtrare sistematică a tuturor rațiunilor sentimentale care — prin subiectivismul lor — ar putea adumbri obiectivitatea.

Încă nu spusese nimeni nici o vorbă cînd, în prag — intrînd pe ușa dintotdeauna —, apăru doamna Nanu. Văzîndu-ne, tresări, bănuiesc, îngrijorată.

— Bună seara... Vă rog să mă scuzați... Dar nici aici nu e !

— Nu e, ce ? interveni profesorul.

— Nu știu ce am, Andrei... Nu mai găsesc camera de muzică! Am deschis toate ușile... Vrei să mă ajuți?

— N-o mai căuta, dragă. Revine ea singură.

Doamna Nanu ezită privindu-ne câteva clipe din prag. Apoi vorbe sacadat:

— Andrei! În casa asta e ceva... neștiințific. Am mai observat eu unele lucruri... Și, pe lângă asta, o pianistă care nu exersează zilnic... Eu sînt de părere să ne mutăm!

— De fapt, draga mea, sîntem în plină mutare...

— Deci, ești de acord.

— Desigur.

— De miine ne căutăm altă casă.

— Eu, mai rămîn un timp. Știi... biblioteca, laboratorul...

— Și eu rămîn, adăugă Ella, cu o grabă și un accent în voce pe care nu i-l recunoșteam. Așa că poate nici nu ar fi cazul să ne mutăm.

...Dinspre terasă veneau — în liniștea serii — acordurile unui pian de concert.

Doamna Nanu asculta descumpănită.

Eu nu-mi puteam alunga din minte imaginea profesorului cu geamantanul într-o mînă, cu pălăria în cealaltă, salutînd politicos, de pe trotuar, spre casa din strada Parabolei...

În casa armatorului Dia, neliniștea se schimbase de la un timp în spaimă. Spaima în groază.

Bătrînul, cercetîndu-și conștiința într-ascuns, își amintea de unele vechi păcate, destul de grele — dacă nu ale lui, oricum, ale Dianilor! — care ar fi putut desigur abate duhurile necurate peste familia lui și peste negustoria lui, pînă nu de mult atît de înfloritoare. Atît de înfloritoare!

Dar, ca tocmai el, cel de azi, atît de departe de cei de altădată și poate cel mai puțin păcătos, să le plătească pe toate nu i se părea un lucru cu dreaptă socotință.

Chemase rainul să citească pentru el și pentru toată seminția neamului Dia din *Cartea iertărilor* și să facă asupra caselor lui semnele sfinte de alungare a demonilor.

Ca să se împlinească, plătise bani mulți și grei de aur.

Crestase la toate porțile, la toate ușile și la toate ferestrele pecetea profetului Gala și postise în taină și în adevăr — fără mâncare și băutură — șapte răsărituri.

Ridicase, cu banii lui, două altare pe Muntele Sfint și miluise fără zgîrcenie în dreapta și în stînga. Dar bunele rugi nu se îndeplineau.

Era în pragul ruinei. Iar cele necurate nu mai conțineau.

Strigoi, dihonii, demoni fără sînge și alte lucruri diavolești intrau prin pereții casei lui. Îi ieșeau în cale, voiau să-l prade, să-i smintească mintea și să-i rățăcească inima celui mai mîndru dintre copiii lui, cu ademenelile unei femei din neamul necurat.

Acum, o nouă cumpănă ! De nopți în șir auzea pe unul din demoni vorbindu-i. Ispitindu-l cu vorbe frumoase ticluite, mereu, fără tihnă, de undeva din iadul blestemat.

Nu ! El, Arno Dia, nu i-a răspuns niciodată. Și nimeni nu o va face. Nimeni din familia lui. Nici Ullio, cel mai chipeș dintre băieții lui. Ullio, mîndria lui, corsarul...

Nu-i va răspunde !

Niciodată !

Orice ar spune necuratul !

Să-i răspundă ?...

Dacă ar afla arhirainul (și arhirainul află întotdeauna), l-ar arde pe rug. L-ar arde ca pe toți ceilalți vrăjitori care au intrat în legătură cu diavoli (sau cine știe ce alte duhuri necurate !) și au primit știință și putere de la ei...

...Așa a fost și cu Ryella, străbuna seminției Dia, care vorbise odată cu unul dintre demonii aceia și, ademenită de vorbele lui vrăjite, voise să fugă dincolo, în lumea lor...

Gurile răuvoitoare și slujitorii celorlalți armatori, invidioși de averea și puterea Dianilor, au întins povestea Ryellei peste toate ținuturile.

De atunci, preasfinții arhiraini — cu urechea întinsă la orice pîră și intrigă — îi bănuie și îi pîndesc, cu toate daniile Dianilor, ca să-i îmbuneze și să le dovedească

dreapta credință în învățătura profetului lor prea drept — pentru care el, Arno Dia, se prosternează adînc și smerit.

Steagul cel mîndru, cu cap de lior — stema seminției Dia — a fost de multe ori blestemat și multe corăbii încărcate cu comori au fost prădate ori s-au scufundat în adîncurile mărilor... Căci oricare dintre armatori putea să-i prade și să-i scufunde cîtă vreme pe steagul Dianilor apăsa afurisenia arhirainului.

Au pierit afaceri mari și întreg contuarul Litonului...

Numai vrednicia și curajul lor („și comorile ascunse bine“, gîndi repede Arno) ne-au putut ține mai departe pe deasupra celorlalți armatori...

— Armatorul ! Îți vorbește un om că și tine... Un om învățat...

„Diavolul“ ! — Arno Dia își simți inima înghețată. „Diavolul, el...“

— Mă auzi ? Răspunde-mi. Va fi spre binele tău... armatorul Dia. Pe mine mă cheamă Nanu.

Bătrînul armator își făcu de mai multe ori semnul gonirii duhurilor necurate. Dar vocea nu se lăsa alun-gată...

— Mă auzi ? Răspunde-mi.

„Nu-i va răspunde !... Numai de nu l-ar chema pe Ullio ! Va putea Ullio să tacă, să nu se lase ademenit ?“

Simțea cum îl stăpînește spaima. Da, spaima... groaza !

De la venirea demonilor simțea cum în sufletul lui Ullio se strecoară, ca un venin, duhul rău. Vorbea cu nestăpînită patimă despre femeia de marmură albă... Cu tot mai nestăpînită patimă... O văzuse și el odată in-trîndu-i în casă prin pereți. Da, prin pereți... Fata demonului Nanu ! Frumoasă !... Frumoasă ca un păcat pe-depsit cu moartea de preasfîntul arhirain.

Îi poruncise lui Ullio să plece. Să plece departe, de-parte, pe orice mare, pe oricare dintre corăbiile lui, cu cele mai înalte catarge...

Dar Ullio nu voia să plece. El, corsarul, el, care nici-odată nu voia să rămînă. El, pentru care zidurile castelului Dianilor păreau o închisoare !

El, neînfricatul... El trebuia să fie cît mai departe, cît mai departe de puterea diavolilor !

Arhiraînul îl urmărea de mult, bănuindu-l de pira-
terie !... „Aşa îşi iau Dianii înapoi toate daniile lor“, spu-
sesse odată preasfîntul.

Şi totuşi, totuşi, Ullio trebuia să plece.

— Răspunde-mi, armatorule mîndru... Sînt un om
bun. Pot să te ajut. Să te învăţ cum să faci corăbii de
o sută de ori mai mari şi mai repezi. Poţi să fii stăpîn...
Stăpîn, Dia...

Bătrînul îşi astupă urechile, îngrozit mai mult de
marea ispită, decît de vocea celui de dincolo.

Nu va răspunde. Nu ! Mai ales acum, cînd era gata...
cînd era aproape gata corabia lui cea nouă, ce va merge
pe mare numai cu foc şi duh de apă — despre care
rainii spuneau că nu poate fi decît o unealtă a spirite-
lor negre şi era mai dinainte blestemată să se scu-
funde...

Mă uitam la Nanu şi tăceam ca şi el.

Rămăsese cu amîndouă coatele pe masă, cu pumnii
strînşi apăsăţi pe tîmple, cu ochii într-un punct inexis-
tent... Încercase de două, de douăzeci... de sute de ori.

Îi înţelegeam disperarea. Teoria lui asupra vibraţiilor
agravitale se **destrăma din nou**.

Armatorul nu-i răspundea ! Cum va putea dovedi
existenţa *intersecţiilor* agravitale dacă *alter-oamenii* nu-i
răspundeau ?

Tăceam cum tăcusem şi acum şapte ani cînd Nanu
îşi publicase concluziile sale definitive. Nu m-am alătu-
rat criticilor — unanime dealtfel — nu pentru că aş fi
fost de altă părere, dar o inexplicabilă (şi prin asta au-
tentică) simpatie personală mă aducea în casa lui.

Teoria pornea de la credinţa (spuneţi „ipoteza“ dacă
vreţi să fiţi credincioşi ştiinţei) în existenţa a tot ce e
matematico comensurabil, incommensurabil, imaginar sau
transcendent, raţional sau iraţional etc.

YM $\supset$ YC $\supset$ YM scria cu convingere profesorul, ca
motto al tuturor lucrărilor lui. Iar dacă nu ştiţi că YM
şi YC sînt mulţimi de numere şi lucruri, în raport reci-
proc biunivoc şi etc., nu înseamnă că nu veţi înţelege cît
de minunată şi logică îi este teoria.

Nici dacă voi lămuri că relaţia de mai sus ne spune
că matematica se include în concret, care, la rîndul lui,

se include în matematică, de unde YM#YC, nu sper să vă atrag mai mult de partea savantului, deși în relația a doua el vă demonstrează clar că matematica este echivalentul concretului și — prin reflexivitate — invers.

Ați fi mai indulgenți ori mai concesivi dacă aș adăuga că experiența putea dovedi cele afirmate anterior? Asta ar depinde — după părerea lui Nanu — numai de tehnica operatorului și de exactitatea calculului de probabilitate (natural — în timp și spațiu) a atingerii realului de ireal.

Dacă nici asta nu e de natură să vă impresioneze, luați totul mai mult ca o ispită decît ca o demonstrație. Va fi și limpede și atrăgător.

...Recunoaștem, totuși, că, de data aceasta — contrar antecedentelor mele sceptice — experiențele lui Nanu mă intrigaseră și pe mine.

Vreau să spun că speram în succesul lor.

Fuseseră executate impecabil! Fără nici o greșeală.

La ultima întrebare, computerul (cel mai savant din lume!) răspunsese „loco-neînregistrabil“. Loco se citește de fapt „loco-Pămînt“! Asta dovedea în mod concret că impulsurile magneto-verbale emise din laboratorul profesorului Nanu luau de fapt drumul transcendentului, către alter-oamenii, dintre care armatorul și frumosul corsar vă sînt cei mai cunoscuți.

Fiind vorba de transcendent, în ultimele sale calcule, Nanu folosește mai mult *transi* decît alter-oameni, iar legăturii cu ei îi spune *transiție* (probabil un gînd pornit din trans+eo, ivi, itum, itio!) ceea ce — destul de sugestiv — nu i-a adus mai mult noroc.

Transii nu răspundeau!

Se încăpățîneau să nu-i răspundă. De asta era sigur și el și eu. Nu putea fi vorba decît de încăpățîinare!

Judecînd după datele noastre, în cinci zile lansasem spre lumea transilor 719 apeluri dintre care 28 se transitaseră certamente!

Dar fără măcar un singur răspuns din partea lor, măcar o singură „retransiție“, experiența nu se putea numi reușită (mai ales într-o lume atît de suspicioasă ca cea de astăzi cînd omul nu crede nici în propria lui rugăciune decît după un număr infinit de experiențe — pe

care nu le poate face), mai ales că nu orice răspuns al transilor l-ar fi salvat pe Nanu de repudierea * Academiei Mondiale de Științe, ci numai unul în care s-ar fi cuprins și transi-coordonatele lor.

Îl înțelegeam prea bine în disperarea lui.

...Abia intrarea Ellei în tăcerea laboratorului l-a făcut să-și ridice fruntea abătută.

— Ella, am ajuns la concluzia mamei tale. E momentul să ne facem și noi bagajele !

— Ne mutăm ?!

— Cred că e cel mai înțelept lucru care ne-a mai rămas de făcut. Ne mutăm la ea, pe strada Sapienței... unde pianul nu mai dispare și nici corsarii feroși nu cresc din podele. Să-i uităm.

— Eu nu plec.

— Ella, tu ai fost întotdeauna o mică mare înțeleaptă. De data asta însă...

— Nu plec. Dacă ai fi ascultat și de mine... acum ai avea legătura !

— Nu se poate, Ella, am murmurat eu, abia stăpînindu-mă să nu strig. Și de ce nu aș fi strigat, la urma urmei, cînd sfatul Ellei era să nu-l mai chemăm pe armator. Să-l chemăm pe tînărul corsar !

Ella se întoarse privindu-mă drept în ochi. Mă privea cu cei mai frumoși ochi ai ei...

— Recunoaște, Matei, că ați omis, sau ați crezut că puteți omite, un „parametru“ esențial. E chiar din specialitatea ta — coincidență — parametrul psihiatric.

— Nu l-am omis...

— Nu, doar l-ați calculat greșit... Pentru mine. Înțeleg, dar știi, e doar sloganul erei noastre... Ella continuă rîzînd „Știința mai presus de toate !“ De aceea eu rămîn aici ! Voi relua tranzițiile singură...

Sînt sigură, tată, că voi reuși și nimeni nu-ți va mai contesta teoria. Istoria științei va fi obligată să consemneze triumful tău ! Epoca Nanu !

Se desprindea din glasul Ellei un accent străin, o boare glacială...

* Armatorul și fiul său, Ullio, ar fi spus „afurisenie“, ceea ce ar fi dovedit o mare ignoranță (n.a.)

— Gîndește-te : *Epoca Nanu*. Nu e numai o ispită... Profesorul se ridică. Era foarte palid.

— Nu ! Și te rog să nu mă întrerupi, pentru că știu ce gîndești Lume de „programe“, de „organigrame“, de surprize precalculate. Lume seacă ! Fără emoții. Fără riscuri. Știu sufletul nostru — o mulțime vidă, un $YM = \emptyset$. Nu-ți voi spune decît atît eu gîndesc altfel.

Sînt un pirat ! Doar mi se spune altfel : *Ciberno-psihiatru* ! „Specialitatea ta sufletul omului“ — spusesese Ella.

„Somnambulism retroversiv“ — spusesem noi, cînd am închis-o, fără voia ei, în vila din strada Sapienței.

Nici un medic nu ne-ar fi contrazis. Simptomele sînt evidente... A vorbi cu trecutul, a căuta corabia unui corsar, a-l chema cu neînțelese formule magice...

De ce am făcut-o ? Mă rugase Nanu ? Evident.

...Sau eu însumi am fost cîndva un pirat pe o corabie cu sclave albe, menite unui stăpîn bogat și atotputernic...

Nu știu decît că, de cînd am îndepărtat-o pe Ella, de cînd o știu acolo, izolată, în afara căutărilor noastre, insolite, poate, infructuoase sigur — dar egal obsesive cu ale ei, măcar în obstinarea cu care le continuăm —, am senzația luptei între doi pirați, undeva pe o mare, în ceață... Nu văd decît fulgerele bombardelor de pe borduri... Poate și leagănul catargelor...

Ce gînduri în secolul 21 !

...Nanu nu-l mai cheamă pe bătrînul armator. Îl caută pe corsar. Cu furie...

O încercare, două... zece !

— Ei bine, demone, tu cel ce zici că te cheamă Nanu, ce vrei de la mine ?

— Corsarule ! Nimic, nimic rău !

— Nici un demon nu spune că vrea răul...

— Eu nu sînt demon, sînt om.

— Om ? Nu te lega de cuvinte. Ce vrei de la mine ? Și ce e om ?

— Casa mea și a voastră au intrat într-un punct de intersecție agravitală. Nu vreau să-mi dai nimic, nimic, corsarule, decît coordonatele locogravitale ale spațiului lumii voastre. Doar atît vreau.

— Ești un demon nou ! Nu înțeleg toate câte le spui. Dacă ai cunoaște limba spiritului Vantù... ne-am înțelege.

— Nu sînt demon și nici spiritul Vantù și nici limba lui nu există. Dar te voi învăța ce trebuie să faci ca să-mi dai coordonatele.

— Ești viclean, demone ! Spune-mi mai înainte ce poți să-mi dai în schimb... Și spiritul Vantù și limba lui există !

— Pot să te învăț cum se construiesc vapoarele — corăbii mari și repezi, fără pînze.

— Din cele purtate de duhul focului și al apei ? ! Pentru asta am plătit altui demon. Ucenicii lui lucrează la ele în mare taină...

— Ale mele sînt mult mai mari și mai repezi ! Alunecă peste apă pe o pernă de aer și nu consumă decît o mică buoață de uraniu activat.

— „Uraniu activat“, ai zis ? Mincinos demon ! Spuneai că ești spiritul Nanu ! Văd că ești spiritul uraniului... Ce e asta ?

— Un fel de fier ...vrăjit !

— Știam eu ! Nu-mi trebuie ! Și așa nu știu cum vom scăpa și eu și ucenicii și familia mea, de focul sfinților raini... Asupra lor ai vreo putere, duh al uraniului ?

— Nu sînt duh !... Adică, nu sînt duh al uraniului și nici...

— Nu-mi spune ce nu ești !

— Asupra rainilor aș avea putere numai dacă mi-ai da coordonatele... Pot să te învăț să zbori, să mergi pe sub apă, să te ridici în ceruri, departe, foarte departe... Nu e numai o ispită. Gîndește-te îți va rămîne numele în istorie...

— Nici una dintre ispitele tale nu sînt de preț pentru mine. Vreau...

— Aur — corsarule ! Aur ! Te voi învăța... Te fac stăpînul fulgerelor ! Stăpînul unor fulgere mai puternice decît ale cerului !

— Demone ! Vreau... Femeia de marmură albă. cu ochi ca noaptea, mari ca și marea — poți să mi-o dai ? Și vei avea coordonatele... Taci ? De ce taci, demone Nanu ?

— Nu am atita putere...

— Minți ! Puterea ta e mult mai mare ! Altfel nu ai putea să-ți treci cuvintele peste pragul lumii noastre și să ne porți prin lumea ta...

— Sînt un savant. Sînt numai un șavant... Toate acestea nu sînt în puterea mea. Sînt legi ale naturii sau — totuna — ale matematicii.

— Vorbești ca un sărăntoc de profesor ! Vorbe !

— Casele noastre s-au întîmplat să intre simultan într-un *spațiu-punct* agravital, în vibrație tranzitivă-diferențială...

— Prea multe formule magice, demone ! Ce legătură au ele cu ce îți cer eu ție ? Dă-mi ce ți-am cerut, și te voi sluji !

— Vibrația e numai „parțial” tranzitivă, corsarule. Nici o făptură vie nu poate fi „transitată” întreagă, cu toată ființa ei, cu toate simțurile ei...

— Nu înțeleg ! Nici nu te cred... Vrei să mă înșeli...

— Se vede că ați rămas la Euclid și ați uitat de Pitagora.

— Nu înțeleg... nu înțeleg...

— Ce este o linie dreaptă știi, marinarule ?

— Știu !

— Dar două linii paralele ?

— Cele ce nu se întîlnesc niciodată ?

— Ei bine, corsarule, *aici* e greșeala. Ele nu se întîlnesc „probabil” niciodată, de unde rezultă că se întîlnesc probabil odată.

— Dacă e așa, dă-mi femeia de marmură !... Taci ? ! De ce taci ? Hei, demone, demone mă auzi ? Îmi dai femeia cu ochii mari ca noaptea ? Îți dau coordonatele și sufletul după moarte...

...Taci ?

... Am să mă închin, atunci, altor demoni mai puternici decît tine, pentru că vreau femeia de marmură. O vreau...

...Mă auzi, demone ? Mă auzi ?

Demone, femeia de marmură e un demon mai puternic decît tine...

Profesorul aștepta încremenit.

Corsarul tăcea.

Am alergat împreună, îmbrîncind oamenii, spre vila
din strada Sapienței.

Am stat amîndoi cu urechea lipită de ușa Ellei.

Apoi am deschis-o.

În camera Ellei nimeni.

Doar o carte deschisă.

Într-o margine, mîna Ellei notase

*Elementele Universului se leagă și se dezleagă prin
drugoste și ură.*

Un verset din Anaxagora cel Mare.

...UN FEL DE SPAȚIU

Citesc de obicei cu radioul deschis. Nu aud muzica, sau mai exact nu o ascult. Simt nevoia unei cortine sonore care să mă despartă de zgomotul străzii, de preocupările cotidiene, de propriile mele obsesii.

Reciteam, așadar, *Mașina timpului*. Ajunsesem aproape de sfârșit, acolo unde, înainte de a părăsi Richmondul, Exploratorul Timpului recunoaște că n-a călătorit în viitor, că totul a fost o născocire. Vocea crainicului, care urmase emisiunii muzicale, slăbi deodată, pînă la un murmur imperceptibil. M-am ridicat din fotoliu, vrînd să învîrtesc butonul de intensitate. Făcusem un pas către radio, dar în cameră se ivi brusc un fel de vârtej negru-gălbui. Un curent puternic de aer mă trînti pe podea.

În centrul vârtejului se zărea o formă neclară, transparentă — rafturile cu cărți dindărătul ei erau perfect vizibile. Forma începu să capete consistență. Obiecte cu contururi încă vagi răsfrîngeau slab lumina plafonierei.

Am închis o clipă ochii și, cînd i-am deschis, în fața mea se afla un mecanism straniu. Unele părți păreau să fie din nichel, altele din fildeș, altele fuseseră tăiate din cristal de stîncă. Pe un fel de șa, stătea un om cu un rucsac în spate și cu un mic aparat fotografic pe piept. Din buzunarul hainei de tweed ieșea un colț de ziar. Am citit, mașinal, titlul : *The Pall Mall Gazette*.

Nu încăpea nici o îndoială era Exploratorul Timpului. Îl priveam de jos, neștiind ce să cred, nevrînd să cred că totul e o nălucire.

Exploratorul nu mă văzuse. Coborî din șa și se îndreptă spre radioul care își revenise. Îl cercetă de la oarecare distanță, cu mîinile infundate în buzunare. Părea că face eforturi să înțeleagă ceva din cuvintele crainicului.

Stăteam într-o poziție incomodă piciorul drept îmi amortise. M-am ridicat, sprijinindu-mă de speteaza unui scaun, care scîrțîi sub apăsare. Exploratorul se întoarse fulgerător, scoțînd din buzunar un revolver vechi, cu butoi. Lămurindu-se că n-am intenții agresive, îl băgă la loc și se apropie, cu mîna întinsă

— Halo.

I-am strîns-o cu precauție, gîngăvind

— Dumneata... dumneata...

Își aprinse pipa, mult prea încet pentru nerăbdarea mea și arată cu capul spre mecanismul strălucitor

— E o mașină de călătorit în timp.

— Știu.

Ochii lui cenușii se învăpăiară.

— De unde știi ?

Am luat cartea de pe brațul fotoliului și i-am întins-o.

— Wells ! exclamă el și obrazul palid începu să i se înroșească. Și doar i-am scris că totul fusese o născocire, că...

— Scrisoarea e reprodușă în carte.

Clătină din cap, nemulțumit, și ciocăni cu unghia în paharul de pe birou. Am vrut să-i torn apă, dar se împotrivi. Am scos atunci o sticlă de „Black and White“, neîncepută — o păstram pentru oaspeți. Bău un sfert de pahar, strîmbîndu-se discret. Probabil că nu era marca lui preferată.

Totul căpătase înfățișarea unei banale întîlniri între prieteni, și lucrul acesta era poate mai ciudat decît însăși apariția lui intempestivă. M-am pomenit spunînd

— Nu-nțeleg cum ai ajuns aici, la o asemenea distanță de Richmond.

Exploratorul își rezemă coatele de birou și își împreună palmele deasupra paharului, răspunzîndu-mi printre pufăituri

— De la început voiam să construiesc o mașină capabilă să se deplaseze în orice direcție a spațiului și a timpului, după dorința celui care o conduce.

— Totuși, în prima călătorie...

— În noaptea aceea, după ce am rămas singur, am montat piesele care îmi îngăduie să mă mișc și în spațiu.

Se ridică și se apropie de mașină. L-am urmat și am recunoscut cu ușurință cele patru cadrane care indicau viteza după timpul parcurs zile, mii de zile, milioane

și mii de milioane de zile. Lingă ele se ivise un altul, mult mai mare și dreptunghiular : o hartă a Europei. La întretăierea a două planuri mobile se putea citi un nume scris cu litere microscopice : Bucharest.

— Totul e foarte simplu, reluă Exploratorul. Cel puțin în aparență. Să zicem că ai vrea să ajungi... Unde ai vrea dumneata să ajungi ?

Am ridicat din umeri, nehotărît.

— În trecut sau în viitor ? insistă el.

Mi-a venit o idee

— În trecut.

— Unde și cînd anume ?

— La Sevenoaks.

— Sevenoaks ? repetă el, nedumerit.

— Da. În 1894.

— Mă rog.

Abia atunci am descoperit al șaselea cadran, destinat circumscrierii zonei temporale. Exploratorul potrivi planurile mobile și se întoarse spre mine, satisfăcut

— Acum ar trebui doar să trag de maneta din stînga.

Am privit cîteva clipe maneta albă, fascinat de strălucirea ei mată.

— Spune-mi, totuși de ce la Sevenoaks ?

N-am apucat să răspund. Telefonul începu să sune și Exploratorul se răsuci brusc pe călcîie, izbindu-mă în umărul drept. Am căzut în genunchi pe platforma mașinii, bătînd aerul cu brațele și agățîndu-mă instinctiv de maneta din stînga.

★

N-am cunoscut senzațiile neplăcute ale călătoriei în timp. Mintea mi-a rămas limpede și ochii nu mi-au fost răniți de alternanța scînteietoare a întunericului și luminii. M-am pomenit pur și simplu la marginea unui drum de țară, sub o boltă de crengi. De undeva se auzeau zgomote ritmice, surde.

O clipă m-am gîndit să mă întorc imediat la stăpînul mașinii. Ar fi fost însă stupid să irosesc un prilej poate unic. Amintindu-mi măsura de precauție a Exploratorului, am deșurubat manetele albe și le-am pus în buzunar. Apoi am ieșit din adăpost.

În dreapta, cam la o sută de metri, câțiva lucrători pietruiau albia îngustă a drumului. M-am îndreptat spre ei fără grabă și i-am întrebat unde locuiește domnul Wells. S-au oprit, sprijinindu-se în maiurile de lemn.

— Chiar în spatele dumatăle, mi-a răspuns unul dintre ei, dîndu-și șapca pe ceafă. Dar la ora asta n-ai cum să-l găsești.

Au rîs, privind undeva, peste umărul meu. M-am întors și am văzut o casă cu un etaj, în mijlocul unei grădini tinere.

— Nu înțeleg, le-am spus. E la Londra ?

— Nu, se antrenează, au rîs ei din nou.

Aș fi vrut să le cer lămuriri, dar au început să minuiască iar maiurile, ignorindu-mă cu o ostentație cam suspectă. Am descoperit îndată motivul pe drumul abia pietruit venea un tînăr. L-am recunoscut după mustața bogată, care-i acoperea aproape buza de sus.

S-a oprit chiar în dreptul nostru, pregătindu-se să escaladeze taluzul. M-am precipitat

— Domnule Wells !

— Ce doriți ?

Avea ochii limpezi și reci. Aventura mea mi s-a părut dintr-o dată fără sens. Ce căutam în acel timp străin ? Și cum avea să reacționeze Exploratorul ?...

— Știți... intenționez... am îngăimat, privind în jur, în căutarea unui sprijin iluzoriu.

Wells a înțeles altfel ezitarea mea

— Înăuntru putem vorbi în liniște.

Și m-a invitat s-o iau înainte, spre casa luminată pieziș de soare. Am făcut câțiva pași, căutînd un pretext pentru o retragere onorabilă.

— Aveți un aer straniu, a reluat el, deschizînd poarta. Prezența dumneavoastră va întări bănuielile proprietăresei.

— Nu înțeleg, am mărturisit eu, pentru a doua oară în acea zi. Dealtfel, ar trebui...

— Scrisul i se pare o meserie nu tocmai onorabilă, a continuat Wells. Și apoi, am obiceiul să lucrez noaptea...

Simțise probabil că vreau să evadesc și țesea în jurul meu o plasă amăgitoare de cuvinte. Cînd m-am dezmeticit, stăteam într-un fotoliu acoperit cu o husă înflorată. În fața mea, o pianină cu capacul deschis și cu o sonată de Haendel pe suport. Mai sus, o fereastră dreptunghi-

lară însîngerată de amurg. Mirosea a cărți abia ieșite de sub teasc și a flori de cîmp. Cărțile se aflau pe un mic birou la care era așezat Wells. M-am ridicat să le cercetez și el m-a lămurit, în treacăt

— Ultimele apariții. Scriu recenzii pentru *Pall Mall Gazette*.

Am luat o carte și-am început s-o răsfoiesc, mașinal.

— Ce doriți, de fapt ?

Am tresărit

— Eu ?

— Doar n-ați bătut drumul pînă aici doar ca să cunoașteți un publicist cvasi-necunoscut !

— Necunoscut ? !...

Și m-am dezlănțuit apariția Exploratorului, perfecționările aduse mașinii, incidentul care mă proiectase în trecut....

Wells a zîmbit

— Vreți să mă faceți să cred în propria mea născocire ? „Timpul nu e decît un fel de spațiu“, etcetera, etcetera.

M-am apropiat de fereastră. Lucrătorii plecaseră. Drumul era pustiu.

— E aproape, am spus. Cam la o sută de metri.

Și am scos manetele albe din buzunar.

— Oricine poate să confecționeze două manete și să pretindă apoi...

— V-ați da atîta osteneală pentru o farsă ?

A ridicat din umeri. Și atunci, am aruncat în luptă artileria grea

— Ați terminat *Mașina timpului* ?

— Da. Astă-noapte. Dar de unde știați la ce lucrez ? Ați vorbit cu Henley ?

— Henley ?...

— Fostul director al lui *National Observer*. Vrea să editeze o nouă revistă și mi-a propus...

L-am întrerupt

— I-ați trimis manuscrisul ?

— V-am spus că abia astă-noapte... Trebuie să-l revăd.

— Perfect. Am să reproduc atunci ultimele fraze din scrisoarea Exploratorului. „A fost o născocire — sau o profecție. De fapt, am adormit în atelier. Am dat naștere acestei închipuiri speculînd asupra destinului rasei noastre

tre. Afirmatia mea ca totul ar fi fost adevarat era un simplu artificiu, introdus pentru a mari interesul povestirii.“

— Sa mergem, a hotarit Wells. Nu stiu cum ati citit finalul, dar m-ati facut curios. Oricum, o plimbare inainte de masa nu strica.

Incerca inca sa braveze, dar buzele ii tremurau si miscarile ii deveniseră febrile. Am ajuns la masina in cateva minute. Wells i-a dat ocol, fara s-o atingă. Sub clopotul de frunzis se cernea o penumbra incarcata de arome vegetale.

— Daca n-as sti cum am scris romanul... Noapte de noapte, in hol, la lumina lampii cu parafina...

Se facuse racoare. M-am gandit iar la Exploratorul care turba in cutia lui temporală.

— Domnule Wells, trebuie neaparat...

Nu m-a lasat sa termin :

— Cineva sustine ca „Viața este aceea care oglindeste arta...”

— „...și da visului, ficțiunii o formă reală” am incheiat citatul.

— L-ati citit, deci, pe Wilde !

— ...ceea ce nu inseamna ca i-as socoti „Intențiile” altceva decit o insăilare de paradoxuri.

— Spuneti-mi atunci cum ati construit macheta masinii.

— Si textul ? am ripostat eu.

— Mi-e mai usor sa accept ca aveti darul citirii de la distanta, ca raposata doamna Blavatsky.

M-am repezit spre masina, am potrivit planurile mobile, am fixat manetele si am incălecat, spunind

— Disparitia mea are sa va convingă.

— Sper ca o sa va intoarceți, mi-a replicat Wells, cu un zimbet subțire.

— Numai ca sa va aduc *Mașina timpului*, versiunea românească din 1962 !

— Românească ? s-a mirat el.

Am tras de maneta din stînga.

★

Exploratorul Timpului era răsucit pe jumătate spre telefonul care suna strident. Am crezut întâi că întilnirea mea cu Wells nu fusese decit o halucinație. Apoi am

înțeles că mă întorsesem exact în clipa în care plecasem.

Și totuși, Exploratorul nu se opri din răsucire cu fața spre telefon, ci descrie un cerc complet. I-am văzut ochii și m-am cutremurat sub insuportabila lor fulgerare aurie. Întreaga înfățișare i se schimbase. Părea mai înalt și mai puternic, iar palorii de pe chip îi luase locul bronzul caracteristic oamenilor care trăiesc mult în aer liber. Mă ridică din șa cu o singură mină și mă lepădă pe podea. Sub apăsarea mușchilor încordați, haina i se întinse pe piept pînă la refuz și toți nasturii zburară prin cameră. Atunci i-am văzut adevărata îmbrăcăminte : un material translucid care îi mula torsul athletic.

Mașina dispăru brusc, fără nici unul dintre fenomenele care îi însoțiseră apariția. Însuflețit de o speranță absurdă, m-am năpustit pe balcon. Nu se vedeau însă decît luminile orașului.

Răcoarea nopții mi-a redat singele rece. Am înțeles că totul fusese o înscenare. Exploratorul Timpului venea nu din trecut, ci din viitor. Luase înfățișarea eroului lui Wells pentru a stabili mai ușor contactul cu o lume care s-a obișnuit să vadă împlinindu-se anticipațiile din cărți. Mi-ar fi destăinuit probabil secretul, dacă aventura mea nu l-ar fi avertizat că trecutul poate deveni un labirint fără ieșire.

Îmi dau seama că e o explicație greu de acceptat. *Mașina Timpului* nu pare să fi avut vreodată un alt sfîrșit decît cel pe care-l cunoașteți. Unic depozitar al amintirii despre o versiune pierdută, mă îndoiesc uneori și eu de realitatea celor întîmplate. Atunci, deschid sertarul biroului, iau caseta și scot la iveală trei nasturi. Cercetătorii din multe institute au încercat zadarnic să le determine compoziția. Îi privesc, îi întorc pe-o parte și pe alta și-i așez iar în culcușul lor de vată. Vreau să-i păstrez neatinși, ca un semn de recunoaștere, pînă la noua mea întîlnire cu Viitorul.

De fapt, inspectorul Bott intrase pur și simplu într-un compartiment de clasa a doua al expresului de noapte care ajungea la Liverpool ziua. Ca și când un inspector de la Curtea Scoției¹ nu are voie să călătorească de plăcere și spre Liverpool. La urma urmei, fiecare are voie să-și petreacă week-end-ul unde pofteste. Chiar și un inspector de poliție, când nu e în misiune.

Așadar, inspectorul Bott — pe care oricine l-ar fi identificat datorită mersului său elastic — intră într-un compartiment de clasa a doua și aprinse lumina. Locul de la fereastră era ocupat de un călător care citea absorbit gazeta de seară, neacordînd nici o atenție peisajului fermecător cufundat în întuneric. Așa cum bănuise de la început², în restul compartimentului nu mai era nimeni.

— *Good evening, sir* — rosti politicos inspectorul. Sper că nu vă incomodează lumina ?

— *Faites comme chez vous* — răspunse călătorul, cu un pronunțat accent englezesc și-și disimulă zîmbetul în spatele ziarului. Dealtfel — adăugă el — am terminat de citit „mica publicitate“, singurul lucru care merită atenție în ziarele de seară, în cele de dimineață, ca și în cele de prînz. Voi profita de prezența dumneavoastră ca să dorm puțin.

— Totdeauna dormiți puțin ? Sau numai ocazional ?

Bott se întinse comod pe unul dintre locurile libere. Avea aerul că-l alesese la întîmplare, cu toate că ocupase tocmai locul trecut pe tichet.

¹ Așa se numește poliția engleză. În original : Scotland Yard. (n.a.)

² Inspectorul Bott consultase încă din gară diagrama vagonului. (n.a.)

— Pe vremuri — răspuse călătorul — cînd eram funcționar în City, dormeam numai dimineața. Pentru leafa pe care o primeam, n-ar fi fost rentabil să dorm pe timpul meu.

— Acum lucrați pe cont propriu ? se interesă inspectorul.

— Vorbind la figurat, da.

Inspectorul rămase pe gînduri.¹ Cînd observă că omul din fața lui era pe punctul să adoarmă, întrebă brusc

— Nu sînteți scriitor, nu-i așa ?

— Fără doar și poate.

Un timp, conversația păru să lincezească. Bott renunță la mai multe întrebări. Iar călătorul preferă să nu răspundă. Inspectorul se folosi de acest intermezzo ca să-și cerceteze pe îndelete vecinul de compartiment. Era un dolicocefal îmbrăcat într-un elegant costum englezesc de culoare gri și cu o vestă de lînă gri sub haină. Cravata se asorta și ea în mod fericit cu ciorapii. Numai batista în carouri mari aducea o notă de extravagantă.

— Sînteți de la poliție, nu-i așa ? spuse la fel de brusc călătorul, pentru a reînnoa discuția.

— Desigur, domnule — răspuse imperturbabil Bott. Cu toate că, sincer vorbind, nu înțeleg cum ați ghicit ?

— Colțul insignei dumneavoastră de inspector iese de sub rever și reflexele luminii mă împiedică să dorm. Inspectorul căută un vechi adagiu profesional și-l găsi

— Dacă n-aveți nimic pe conștiință, puteți să dormiți liniștit.

Călătorul scoase o mică agendă și, după ce o consultă, spuse

— Cînd a fost jefuit trenul poștal, eram la căpătîiul unchiului meu muribund. Un om bogat care și-a redactat testamentul în favoarea mea. Nefericitul poate să depună oricînd mărturie.

— În cazul acesta sînteți de două ori fericit.

Călătorul rise fără rici un motiv.

— Exagerați. Unchiul meu e un bărbat cu o sănătate de fier. A suportat perfect cel de-al treilea infarct.

¹ Bott se deosebea întrucîtva de alți inspectori. (n.a.)

— Permiteți-mi să vă exprim felicitările mele pline de regret — spuse inspectorul, înclinându-se ușor.

Trenul începu să încetinească și, cum era de așteptat, opri într-o gară. Era tocmai gara prevăzută în mersul trenurilor. Călătorul se uită la ceas, ca și când ar fi vrut să-l verifice. Într-adevăr, ceasul întârzia cu un minut întreg. Când minutarul se sincroniză cu șuierul locomotivei, ușa se deschise și-și făcu apariția un bărbat înalt, uscățiv, cu o mustață deasă, tunsă scurt. Călătorul de la fereastră i se adresă, fără să-l privească

— Cu toate că nu vă cunosc, fiți binevenit în compartimentul nostru. Cu excepția domnului inspector de la Scotland Yard, nu mai e nimeni în acest compartiment.

Noul venit mulțumi și-și așază valiza în plasa de bagaje. Apoi luă loc lângă ușă, pe unul dintre locurile rămase libere. Desigur, pe locul însemnat pe tichetul de călătorie. Inspectorul Bott îl privi cu atenție. Era un dolicocefal îmbrăcat într-un elegant costum englezesc, de culoare cafenie și cu o vestă de lână cafenie sub haină. Cravata se asorta și ea în mod fericit cu ciorapii. Numai batista în carouri mici aducea o notă de extravaganță. Domnul în cafeniu scoase din haină o tabacheră de aur și o întinse inspectorului.

— Serviți fără grijă. Sîntem într-un vagon pentru fumători.

— Mă îndatorați, domnule, dar cu toate acestea nu pot accepta o tabacheră furată...

— Complimentele mele. Sînteți un polițist cu experiență. Într-adevăr, tabachera aceasta a fost furată de două ori.

— Dealtfel, nici nu fumez — preciză impasibil Bott. Poate dumnealui...¹

Acesta își consultă ceasul și spuse :

— La ora șase și un sfert am fumat ultima țigară. Așa că-mi pot permite să accept amabila dumneavoastră invitație.

Întinse mîna, luă tabachera și o puse în buzunar.

— Cîte fumați pe an ? se interesează Bott.

— Depinde.

¹ Se referea la celălalt călător. (n.a.)

— E într-adevăr imens. Și nu vă temeți de cancer ?

— Am avut unul în copilărie. Se spune că asta te imunizează. Dealtfel, în familia mea n-a fost nici un caz serios în ultimii 123 de ani. Apoi, fără nici o logică, se adresează călătorului în costum cafeniu Mergeți, desigur, la Liverpool ?

— Uneori — răspunse acesta, ridicînd din umeri.

— E de cele mai multe ori un oraș fermecător. Nu-i așa, domnule inspector ? M-a impresionat de fiecare dată cerșetorul orb din colțul străzii Garden Party. Întotdeauna are rest la o liră.

— Asta mă bucură — spuse domnul în cafeniu. E o mare bătaie de cap să găsești mărunțiș.

— De ce nu dați o lovitură la bancă ? se interesează călătorul în gri. Se spune că au mărunțiș berechet. Ce părere aveți, domnule inspector ?

— Nici una.

— Păcat. Mă interesa părerea unui specialist. Călătorul în costum cafeniu căscă prelung.

— Și cum se poate ajunge mai repede în strada Garden Party ?

Cel de la fereastră îi întoarse căscatul.

— Dacă te așteaptă o mașină, de exemplu.

— Ce fel de mașină, de exemplu ?

— În aceste vremuri de criză a petrolului, de exemplu poate fi dată numai o mașină care consumă puțin, spuse primul călător, pe un ton care nu admitea replică.

Replica veni pe alt ton și trebui s-o admită

— Atunci, Rolls-Royce în nici un caz ! Dumneavoastră ce mașină aveți ?

— Una veche, verde.

Domnul în gri părea plictisit. Poate de discuție. Poate de mașină. Totuși mai adăugă Dealtfel, cu privire la criza petrolului nu am nici o părere. Mașina n-o conduc eu.

Domnul în cafeniu îl privi cu curiozitate :

— Și șoferul ?

În clipa aceea ușa se deschise și apăru controlorul.

— S-a mai urcat cineva în afară de dumneavoastră ? întrebă el

— Tot ce se poate.

Controlorul mulțumi și închise ușa.

— E același de rîndul trecut — observă călătorul de la fereastră.

Locomotiva şuieră prelung. Trenul se apropia de gara Liverpool. Cei trei își pregătiră bagajele.

— A fost o adevărată plăcere să vă cunosc — spuse călătorul în haine cafenii.

— Trenul a unit întotdeauna destinele oamenilor — spuse enigmatic inspectorul Bott.

— Păcat că trebuie să ne despărțim — oftă cu amărăciune călătorul de la fereastră.

— Dimpotrivă, domnii mei. Avem același drum. Sînteți arestați. Nu încercați să trageți semnalul de alarmă. Pe culoar sînt oamenii mei...

★

...Comisarul-șef Kliff Harding nu-și putea ascunde satisfacția. ¹ Sună de două ori. ²

Acesta intră.

— Doriți o cafea ?

— Dimpotrivă, sergent. Să fie aduși arestații.

Sergentul ieși și reveni după un minut, introducînd în birou pe cei doi călători, pe care i-am recunoaște imediat după costumele lor (unul gri și celălalt cafeniu), după cravatele lor (ce se asortau perfect cu ciorapii), după batistele lor (cu carouri mari și mici) ce aduceau o notă de extravagantă. Dealtfel, erau amîndoi dolicocefali.

— *Hello, boss !* spuse primul.

— *Hello, boss !* mormăi și al doilea.

— Poți să-mi spui ce-i neghiobia asta ? De cînd ai început să arestezi înainte de comiterea infracțiunii ? întrebă primul.

— Las-o baltă, Burke ! rîse comisarul-șef. Ați rămas în urmă. Astăzi sînt alte timpuri.

— Eh, dacă nu-l umflai pe șofer..., murmură cel de-al doilea. El ne-a trădat. Ticălosul !

— Eroare, Gord. Voi l-ați trădat.

— Noi ?! săriră cei doi. ³

— Exact.

— Pentru asta îți mai trebuie și dovezi, rîse Burke.

¹ Nimeni nu știe de ce trebuia să și-o ascundă. (n.a.)

² Sergentul de serviciu era cam tare de ureche. (n.a.)

³ Își pierduseră, se vede, calmul englezesc. (n.a.)

— Le și am. După arestarea voastră, unul din oamenii mei a fost punctual la întâlnire. Așa cum ați aranjat, casierul a adus sacul cu bancnote la locul stabilit. Restul a fost simplu.

— Bine, dar cum ?!

Comisarul-șef Harding sună din nou de două ori. Sergentul deschise ușa.

— Să-i iau pe arestați ?

— Dimpotrivă. Adu-mi o cafea.

Harding se ridică din fotoliu și se îndreaptă spre unul dintre dulapurile din perete. Deschise ușa și din dulap ieși inspectorul Bott.

— Iată, o să vă explice chiar el. Vă cunoașteți, nu-i așa ?

— Dobitocul ăsta ?

Bott nici măcar nu zîmbi.

— Atributul pe care-l folosiți este total impropriu în cazul meu.

— Să nu pierdem timpul, Bott ! Nu vezi cu cine stai de vorbă ?

— *All right, boss*. Sarcina mea, domnilor arestați, a fost dintre cele mai simple. Am înregistrat absolut toate cuvintele pe care le-ați pronunțat. Frazele păreau în aparență absurde.¹ Am eliminat redondanța. Am analizat toate variantele logice în raport cu problema programată și iată rezultatul.

Inspectorul Bott întinse o foaie de hîrtie pe care cei doi citiră

„La șase și un sfert... la colțul străzii Garden Party... te așteaptă o mașină verde. Și șoferul ? E același de rîndul trecut“.

— Acum e clar ? întrebă comisarul-șef. Restul îl veți discuta cu judecătorul de instrucție. Vă sfătuiesc însă să fiți mai puțin absurzi la interogatoriu. Apoi, întorcîndu-se spre inspector, spuse calm Mulțumesc. Deocamdată nu mai e nevoie de dumneata.

Inspectorul salută și, întorcîndu-se pe călcîie, intră în dulap. Abia atunci observară arestații o carte de vizită prinsă pe ușa dulapului

INSPECTORUL ROB BOTT

¹ Ceva în genul unui umor la modă. (n.a.).

Într-o primăvară inconstantă, după o zi care antologase toate anotimpurile și acum răspîndea un aer cenușiu de toamnă tîrzie, ei tot mai ședeau sub pinul bătrîn care le dădea uneori iluzia veșniciei ; zăboveau într-un spectacol mut, în jurul unei mese de grădină, pe care paharele de mult golite de ceai și farfuriile părăsite accentuau dispariția unei solemnități care la un moment dat se pare că dominase mica sindrofie. Erau patru două femei, un bărbat și un adolescent aproape bărbat.

— Poate dacă nu picam eu peste voi, zise cea mai în vîrstă dintre femei, ați fi găsit cea mai bună soluție sau n-ați fi găsit nici una, dar asta e destinul mătușilor care se întorc după treizeci de ani ! În orice caz, ceea ce vreți voi să faceți e stupid, băiatul n-are nici o vină și nici voi nu sînteți vinovați cu nimic. E o deosebire...

— Deosebirea dintre generații, zise femeia mai tînără. Îi sînt mamă și nu-l simt alături de mine.

— Fleacuri, zise mătușa. Mai curînd e diferența de ani și neștiința voastră.

— Dacă aș fi putut să prevăd ! zise bărbatul.

— N-ai fi putut să prevezi decît ceea ce se poate prevedea, adică mai nimic, răspunse mătușa.

— Sau dacă m-aș putea întoarce acolo, în tinerețea mea, să corectez ! reluă bărbatul, de astădată suspinînd.

— Vezi, tanti, la ce se gîndește soțul meu, parcă n-ar ști că timpul nu se mai întoarce cum ai da ceasul înapoi ! și femeia mai tînără, soția și mama acestei familii, rîse trist.

— N-ai de ce să rîzi, draga mea, zise mătușa. Poate că ar fi singura soluție vrednică.

Atunci tînărul care pînă atunci aproape că nu ascultase conversația interveni pe neașteptate

— De ce spuneți că timpul se poate întoarce ?

Părinții nu-i dădură atenție, numai mătușii i se aprinseră în ochi niște flăcări mai neobișnuite; dar ea îi răspunse rece

— N-am zis asta.

Abia atunci bărbatul deveni brusc foarte atent, ceva se petrecea în mintea lui, deși fața îi rămăsese imobilă. Mătușa văzu și spuse în doi peri

— Despre asta o să mai vorbim miine. Voi ați uitat că eu m-am dezobișnuit de mult de clima voastră cu capricii.

Așa că se duseră cu toții în casă, unde nu mai vorbi nimeni nimic, fiecare retrăgându-se în colțul său. Totuși, mai târziu, după ce soția lui adormi, bărbatul ieși în salonul casei într-o doară și, văzînd încă lumină în camera mătușii, bătui la ușă, iar mătușa ieși în salon foarte firesc, parcă ar fi așteptat să fie chemată din clipă în clipă. El nu știa prea bine nu numai cum să înceapă, dar nici măcar ce să înceapă, cu toate că se simțea din aerul de oarecare enigmă și sfială că de fapt dialogul începuse, chiar dacă deocamdată mut. Pînă să deschidă gura, bărbatului i se păru deodată că observă ceva neobișnuit în conduita mătușii; dar apoi socoti că nu era decît părere, fiindcă ea nici nu era mătușa lui, ci a soției, el n-o văzuse decît o dată, puțin după căsătorie, cînd călătorise cu mireasa în voiaj de nuntă prin părțile unde această mătușă trăia retrasă de mult, și totuși ceva straniu se petrecea, acum.

— Ce pot face! zise el într-o doară. Timpul e din păcate ireversibil, cum spunea și nepoata dumitale.

— Nu-i vorba de asta, zise mătușa neutru, apoi atacă Dar tu crezi serios asta?

— Am învățat demult, zise el cu oarecare patos, că numai crezînd totul serios poți să te îndoiești de orice.

— Vorbești în dodii, zise mătușa, dar de fapt ai un orgoliu ros de superstiții. Deși, dacă mă gîndesc bine, te cunosc prea puțin.

O clipă, bărbatului i se păru că mătușa soției sale se clatină sau se leagănă sau că se aburește, apoi o revăzu limpede, cu chipul însă mai crispat. Își încordă ochii și o privi mai atent, vru s-o întrebe ceva, apoi se pomeni spunînd și sperîindu-se treptat tot el de ceea ce spunea

— Tanti Coridvena, cine ești dumneata la urma urmei și de unde ai numele ăsta? Eu la nașterea dumitale n-am

asistat, nici nevastă-mea e ceva tare nefiresc în dumne-neata... adică nu nefiresc, mai degrabă straniu.

— Ei ! zise mătușa Coridvena, o fi misterul eternului feminin. Iar numele e celt, al unei zeițe albe...

El o privi lung, ea nu rise, cu toate că el se aștepta s-o vadă acum rîzînd ; apoi se gîndi că totuși de ce trebuia neapărat să ridă și zise într-o doară :

— Cine știe cine ești și te dai drept mătușa soției mele ! apoi speriat de ceea ce spusese începu tot el să ridă, dar cam fals.

— Hai să discutăm serios, zise mătușa Coridvena. N-are importanță cine sînt și cine nu sînt, are importanță ce ai spus tu că ai vrea să faci pentru fiul tău, acum. Dealtfel, tu ești un tip mai interesant decît pari și regret că sînt prea bătrînă, fiindcă îmi și plăci. Iar dacă am judeca bine și ai crede, ai putea crede că nu sînt mătușa nevestei tale, ai putea fi de vîrsta mea sau chiar mai în vîrstă ca mine. Depinde numai de tine...

El o privi contrariat în timp ce ea ridea, de astădată tot mai amuzată de ceva știut numai de dînsa.

— Nu prea înțeleg, zise el.

— Nici nu trebuie, îi răspunse Coridvena supune-te ! și se mută pe alt scaun, lîngă el. Supune-te, adăugă ea, și fii prudent. Repet ești un tip interesant, dar nu te înfumura, nu e ce crezi tu, adineauri am glumit, n-aș avea nevoie de dragostea ta, poate numai de tine, dar tu însuși ai nevoie de tine. Și la urma urmei îți sînt totuși mătușă, adică un fel de mătușă a nevestei tale sau, dacă vrei, o rudă ceva mai îndepărtată. Ești gata ?

— Mă uluiești tanti sau doamnă Coridvena. La ce să fiu gata ?

— Eu te-am întrebat dacă ești gata să înfrunți riscul surprizelor. Atît. Și bineînțeles să fii prudent. Spune, ești ?

El ridică din umeri, însă ochii îi sclipeau de curiozitate și poftă de aventură sau risc, deși îi era frică să recunoască față de sine că se gîndise o clipă la ceea ce dorea întoarcerea în vechiul timp, căci atîta cît se abandona reveriei, aproape credea în puțința translației, dar cea mai fragilă rază de speranță acum îl înspăimînta, cu atît mai mult cu cît își dădea seama și mai deslușit că între timp pe fața acestei doamne se petrecuse o schimbare, ea părăind deodată mult mai tînără dar și mult mai

bătrână. Pînă s-o întrebe însă ceva, ea scoase din poșeta pe care nu se știe de ce o adusese cu sine din camera ei, un soi de cerc de sîrmă subțire cu mai multe noduri și, venind mai lîngă el, îi petrecu cercul în jurul frunții, peste tîmple, încheindu-i-l la ceafă. Iar în vreme ce el băga de seamă că și ea are unul la fel, și că pînă atunci nu-i dăduse importanță crezîndu-l un simplu element de coafură, un fir care-i ținea părul cărunț de femeie aproape bătrînă, ea acum îl privea drept în ochi, de foarte aproape, și în cele din urmă, pe măsură ce el simțea o dulce amețală ca înainte de a ațipi, ea îi spunea aproape în șoaptă

— Dragul meu Dreg, care nici tu nu știi de ce te cheamă așa, acum pleci și te însoțesc numai o parte din drum, dar n-ai să mă poți întreba nimic în cursul mișcării, ai putea numai după aceea, însă după aceea nu voi mai fi cu tine. Ascultă-mă bine acum, cît mai poți să nu greșești tot ce știai că ai vrea și nu e cu putință, acum se poate. Nu e vorba atît de fiul tău, cît de tine tu te întorci în trecutul tău. Trebuie să fii atent la succesiunea inversă a vîrstelor tale pe lîngă care vei trece, ca să știi unde te oprești. E destul să te gîndești acum unde vrei să ajungi, dar să nu te gîndești în clipa aceea la nimic altceva. Spune-mi, mai zise ea aplecîndu-se mult spre el, n-ai să te înspăimînti cînd ai să te întîlnești fizic cu tine însuși, cel care ai fost ?

El era fascinat de fața Coridveneii și era gata să uite să-i răspundă la întrebare, dar zise cutremurat

— Bănuiam că chiar dacă s-ar putea în general, nu s-ar putea niciodată așa... în paradoxul dublurii, parcă așa se spune ? Vai, ce fascinantă ești... doamnă Coridvena !

— Lasă acum asta ! zise Coridvena cu severitate. Dacă aș vrea, te-aș lua cu mine în timpul fără vîrstă, unde te-aș putea iubi, fiindcă de fapt am venit de acolo pentru tine... (îl privi cum tăcea încordat) prin matusa soției tale, doamna Coridvena, despre care voi nu știați că a murit de curînd.

El o întrerupse

— Nu știu ce-i cu mine... De unde știai dumneata de existența mea, dacă-i așa cum spui ? Mi-e frică !

— Liniștește-te, zise ea. Avem tot timpul să lămurim totul și să ne ducem și acolo. Dacă ai ști cu adevărat că timpul nu e decît un cîmp coexistent cu tot ce e în el !

Dar acum n-am răgaz să-ți țin prelegeri. Am înțeles poate că mai mult decât dorința ta să faci ceva pentru fiul tău, care e un băiat ca oricare altul fără să aibă nevoie de eforturile tale neobișnuite, dorința ta să explorezi timpul personal iată că-ți ofer plăcerea asta. Du-te și nu uita unde trebuie să te oprești.

Dreg simți întâia oară că o ia în serios și se temu să întrebe amănunte, dar întrebă

— Dacă m-aș opri în fața adolescentului care eram eu, de pildă cel de nouăsprezece ani ?

— Nu e bine, zise ea, du-te mai adânc, mai devreme, să zicem când aveai zece ani, dă-te drept rudă îndepărtată. Nu uita ai nevoie de niște obiecte prețioase nebătătoare la ochi un inel, un ceas, să le vinzi ca să ai banii epocii, deși nu vei sta mult, dar trebuie să-i duci un dar.. băiatului care ai fost tu. Și să nu te divulgi, nici să nu te apropii de el prea mult, de asta să te ferești cel mai mult, ai putea să provoci un dezastru. Pleci înapoi sau în orice timp tot așa, cu inelul temporal pe frunte, localizezi cu o concentrare intensivă a gândirii... trebuie să știi să doarești fără să ai îndoieli, asta e tot. Hai !

Se dezmetici într-o curte cu liliac alb înfiorit ; era probabil sfârșitul lui aprilie sau începutul lui mai. Recunoscuse ușor și strada și curtea și bineînțeles casa unde copilărise sau unde copilărea acum el însuși sau celălalt el însuși. Se așează pe o bancă verde rămasă de la bunicul său, care zidise și casa. Nu se gândise prea mult înainte de translație dacă era numai o întâmplare sau Coridvena știa într-adevăr multe, fiindcă trecutul său de la vârsta de zece ani era potrivit din mai multe puncte de vedere, chiar și din acela că, atunci, murise abia de un an tatăl său care fusese un om bănuitor, iar mama, în asemenea stare de doliu proaspăt, putea fi amăgită mai lesne, fără să se ajungă la cine știe ce mijloace nedemne ori, poate mai rău, la darea în vileag, dealtfel cu totul imposibilă, a marii taine. ceea ce, nu încăpea îndoială, ar fi avut pentru ea urmări tragice greu de închipuit.

Dreg cel în vîrstă, călătorul temporal, se așezase pe această bancă verde, cu un pachet pe genunchi, apucînd să cumpere darurile pe care izbutise să-și aducă aminte că și le-ar fi dorit *atunci*, iar *acum* le mîngîia ușor cu

palma, deși de fapt le mîngîia tot *atunci*, însă cu *altă* mină, bucurîndu-se de ele și ușor amețit sau contrariat că știe și în același timp nu știe ce daruri sînt și că a ajuns în situația bizară de a face cunoștință, ba încă în deplină surpriză, cu sine însuși, și putîndu-se cunoaște numai în direcție unilaterală, adică dînaie înapoi. Ii era greu, chiar foarte greu, iar genul de emoție pe care îl trăia îi era cu totul necunoscut.

Soluția găsită putea fi dintre cele mai bune el se mîna destul de bine cu un unchi trăind în alt oraș, pe care ținea minte că familia nu-l văzuse pe vremuri decît foarte rar, și la urma urmei orice om se poate schimba destul de mult în cîțiva ani. Totuși pentru ocolirea cine știe căror dificultăți posibile telefonase mai întii, așa că acum era așteptat. Iar acum se așezase pe această bancă verde, avînd nevoie de acomodare, de un filtru al emoției și de un oarecare plan de conversație.

În sfîrșit, se ridică nehotărît de pe bancă și, încă ezitînd, sună la ușă și se pomeni dorind cu teamă să nu-i deschidă cumva chiar băiatul care fusese el însuși. O emoție îi fu înlocuită însă de alta cînd ușa o deschise mama, și abia mica ei surpriză netulburată față de o rudă oarecare izbuti să-i domolească și lui marea tulburare a unei revederi pe care de fapt n-o crezuse nici o clipă într-adevăr cu puțință. Se grăbi spre ea, însă tocmai atunci fu strigat din spate de un glas care-l amorți un moment

— Unchiule, bine ai venit, eu chiar acum am ieșit de la școală! Eram vesel și parcă simțeam că o să avem oaspeți.

Și *unchiul* simți că inima îi este apucată de o gheară. Se redresă greu și se întoarse pe jumătate spre băiat, neîndrăznind să-l privească drept în față. Apoi, nu mai știu cum să se împartă între mama sa, care murise pentru el de mult, și băiatul acela, care era el însuși dar cu treizeci de ani mai tînăr decît el însuși. Cînd intră în casă, observă și la maică-sa o stare nefirească totuși la revederea unei oarecare rubedenii, iar în el însuși își făcea loc duioșia revederii vii a celei care de fapt nu mai era, dar totodată și teama din ce în ce neliniștită față de el însuși cu cît își dădea seama mai sigur că se înfăptuise imposibilul dublării fizice a insului său sau concomitența celor două timpuri diferite. Deodată îl cuprinse o tristă, dureros de tristă părere de rău că își îngăduise realizarea

unei ispite nebunești pe care o dorise atîta, însă pe care de fapt o dorise pentru timpul său viitor, din curiozitatea obișnuită a fiecărui om de a-și cunoaște viitorul, și pe care dorind-o o socotea un fenomen cu puțință numai fiindcă subconștient era prea sigur de imposibilitatea lui. Acum ar fi vrut să dispară, să uite totul, și călătoria temporală ajunsă în impas barbar, și pe ciudata mătușă Coridvena, despre care știuse odinioară ceva foarte vag, fără să se fi gîndit vreodată și cum era cu puțință secreta coincidență de obîrșie a numelui său cu numele ei, amîndouă de zei celți, altminteri explicate, în cazul ei printr-o ascendență într-adevăr celtică, galică adică, poate, cine știe, dintr-un neam de druzi pierdut prin două milenii și regăsit pe neașteptate, iar în cazul lui prin simpla fantezie a nașului care, la băgarea în scăldătoare, la bottez, își amintise că studiasc cîndva în străinătate pe druzi. El avea de fapt încă un nume, dar din umor și-l păs-trase pe acesta. Sfiala lui părea acolo, în casa părintească, numai o sfială de rudă care vine rar în vizită după drum lung. Emoția mamei se mai domolise, iar adolescentul Dreg era prea fraged ca să-și facă probleme, și mai era și foarte ocupat cu examinarea ciudatului unchi și a da-rurilor sale.

„De ce am venit aici ? se întrebă în gînd, apoi își răs-punse surîzînd Ca să mă reeduc, să determin alt destin pentru fiul meu ! Ce nerozie...”

Iar maică-sa zise

— Pari schimbat sau e pentru că nu te-am mai vă-zut de mult ?

Își dete seama că trebuia să mai rămînă aici măcar cîteva zile, dar îi pierise pofta de reeducare, și atunci, într-o uitare de sine aproape maladivă, începu să vor-bească fără noimă cu maică-sa și să se joace cu băiatul care era sinele său celălalt, pînă obosi, pînă se așezară la cină să mănînce, pînă îi obosi și pe ei. Iar după ce mama și stadiul mai timpuriu al fiului ei adormiră, ieși tiptil din casă și se așeză pe banca verde unde își regăsi o parte din sinele său adult și începu să mediteze.

De la o vreme, cu cît strada se liniștea și un aer de noapte adia răcoare, își făcu un oarecare plan. Întîi se examinează pe sine, căutînd greșelile făcute pînă la vîrsta sa adultă de cînd avusese zece ani și alegînd modurile

de evitare a lor. Dar obosi curînd, așa că intră în casă și se culcă, adormind neobișnuit de repede.

În ziua următoare și în altele trei sau patru, stătu mult de vorbă cu băiatul, îi împiedică cu mai mult sau mai puțin tact anumite lecturi, încercă să-i deschidă mintea spre preocupări serioase, iar cu maică-sa făcu alte planuri, pentru viitorul care era în realitatea sa subiectivă un trecut consumat sau nu era nimic decît, cum îi sugerasese Coridvena, tipsia imobilă a tuturor timpurilor coexistînd dintotdeauna. Rezultatele păreau bune, dar răbdarea lui era greu încercată, așa că abia aștepta să se întoarcă în viitor.

★

Se împlinea o săptămîină de cînd venise aici. Mai avînd bani ai epocii din ceea ce vînduse în prima zi, invită la restaurant pe maică-sa și pe celălalt el însuși, dar în timpul mesei mama spuse deodată :

— Nu știu dacă faci bine că dezguști băiatul de fețițele cu care stă de vorbă, doar nu face nimic rău. Ești bărbat și-i ești unchi, așa că nu eu aș putea să-ți dau lecții. Știu că ești burlac, dacă nu cumva te-ai însurat între timp. Dar băiatul trebuie să crească normal, eu l-am ferit și de excese și de prejudecăți, noi doi, el și cu mine, de cînd a murit vărul tău, ne purtăm ca doi camarazi. Pe urmă încă ceva, să nu te superi, am văzut că-i bagi în cap niște lucruri, niște invenții fantastice de care n-a auzit nimeni și care în fond probabil nici nu există. Băiatul e mic, are timp să-și aleagă interesele și meseria mai tîrziu.

Aici, adultului Dreg îi scăpă o vorbă în doi peri :

— Nu-ți fă griji, eu știu mai bine ce trebuie să-și aleagă. Astea pe care i le explic sînt meserii ale viitorului.

— Și cine știe ce o să fie în viitor ? zise mama. Nu știe nimeni nimic !

— Ba poate că eu știu, zise el, apoi îi păru rău și spuse cîteva vorbe, mai mult interjecții, fără noimă.

Maică-sa îl privi lung, fără să-i dea însă prea multă importanță. Băiatul se uita la el întîi cu mirare, apoi cu teamă. Dreg cel vîrstnic observă și atunci îi veni în minte, uimindu-l, intenția neașteptată de a-l ucide pe acest băiat, însă apoi își zise : „Nu rezolv nimic, fiindcă dacă vreau să mă sinucid eu-ăsta, nu trebuie să încep cu

mine-*acela* ; puteam s-o fac fără să mă mai strămut prin timp, și poate că omorîndu-l pe băiatul ăsta care sînt eu, adică și eu, dar care este și altcineva, fiindcă eu stau de partea asta a mesei și el de cealaltă, aș face crimă și s-ar putea ca tocmai eu să nu dispar și să dispară numai el, adică trecutul meu, dar atunci cum aș mai fi om, fiind un om fără trecut ? Habar n-am și poate că nu știe nici mătușa aceea bizară. Sau poate că mă anihilez odată cu moartea lui sau moartea lui nu mă anihilează, dar îmi modifică soarta. Totuna, nu mai pot ști ce o să se mai întîmple, după ce i-am spus băiatului tot ceea ce i-am spus, văd că băiatul se lasă ușor influențat... ce stupid ! *băiatul* sînt eu... eram eu...”

— La ce te tot gîndești ? îi întrerupse maică-sa monologul tăcut.

El tresări și băgă de seamă că tresare și băiatul. Zise

— Așa. La nimic deosebit. Mă gîndeam și eu la viitor.

— Te obsedează, zise mama. Ești tare ciudat, înainte nu părai așa.

Dar băiatul spuse

— Unchiule, ce bine ar fi dacă am putea într-adevăr să ne ducem în viitor. Este o carte, nu știu dacă ai citit-o...

— Am citit-o ! zise el aproape răstit. Am citit-o cînd eram ca tine.

— Cum ai putut-o citi cînd erai ca mine, unchiule ? se miră băiatul. Cred că o confunzi. „Mașina timpului“ a fost scrisă abia acum cîțiva ani, așa am citit în prefață.

Dreg cel vîrstnic privi buimac

— Da, zise, ai dreptate, cred că am confundat-o.

— Atunci să ți-o povestesc, zise băiatul.

— Nu ! se feri el speriat, apoi spuse mai potolit Mi-ar plăcea mai degrabă să mi-o dai s-o citesc eu, pentru că totuși eu...

— Înțeleg, zise băiatul. Am s-o mai împrumut o dată de la școală și ți-o aduc. Eu, unchiule, cred că mai tîrziu se va putea merge în viitor... și chiar în trecut.

— Uite, vezi, avea el gîrgăunii lui, ce nevoie mai era să-i adaugi și tu alți gîrgăuni ? zise mama, nemulțumită în limitele politetiei.

Dreg se gîndi chiar atunci că stătuse destul în trecut, poate  i prea mult. „Trebuie s-o  terg numaidec t de aici,  i zise nervos. Cine  tie ce boac n  mai fac.“

Trecutul acesta al *său*, pe care îl cam uitase, nu-i mai plăcea  i nu-i plăceau nici împrejurările, nici cadrul psihic, dar mai ales se mira de sine, ceea ce nu mai  inuse minte, c t de timpuriu dorise aceste călătorii pentru ca cea dint i dintre ele să-l  i sature de toate celelalte.

„Pesemne,  i mai zise, omul nu e destinat să se plimbe încoace  i încolo pe maidanul ăsta stupid,  i ar fi mult mai sănătos nici să nu  tie nimic decât despre înaintarea lui înceată  i ireversibilă  i să creadă numai în ea  i în altceva nimic.“

Pe de altă parte, nu- i prea făcea iluzii că- i modifichese c t de pu in viitorul numai prin influen area de scurtă durată a acestui băiat care fusese  i totodată era acum celălalt  ns al său  vea senzația unei totale zădărnicii, de vreme ce se simțea alt  ns fa   de sine  i, oric t de mult ar fi dorit să se recunoască în băiatul de lingă el, intui ia stăruitoare a unei mari deosebiri îl dezgusta de sinele său precedent, de coexisten a pe care o realizase aparent a a de simplu.

Acum sedeau tustrei pe banca verde. Dus pe g nduri  a totdeauna în ultimele zile, puse într-o doară

— Nepoate, eu te sfătuiesc să nu mai cite ti nerozii din astea cu călători prin vremuri, cu exploratori temporali  i a a mai departe. Nu duc la nimic bun.

Băiatul vru să răspundă, însă interveni mama

— Nu trebuie să descurajezi băiatul, lectura asta mă gîndesc totu i că  i prieste,  i dezvoltă imagina ia, suple ea min ii  i altele. Mă mir de tine că tocmai tu ai devenit deodată a a de uscat !

Dar nici băiatul nu se lasă convins, mai ales că acum unchiul îl contraria

— De ce, unchiule ? Ce poate să fie r u într-o carte pe care o cite te toată lumea ! Eu nu citesc c r i proaste, cu bandi i, cu amor  i cu altele. De fapt la început îmi spuneai că bine fac dacă...

— Cine mai poate  ti ce e  i ce nu e bine ! oftă Dreg. Miine însă va trebui să plec  i eu, am stat pe capul vostru cam prea mult.

Maică-sa pară cu o oarecare amabilitate  i atunci Dreg văzu deslu it, cu uimire, cum în fiin a ei se zbat două

tendențe contrare, deopotrivă de puternice, una de a scăpa de el, alta de a-l reține. El înțelese ceea ce nu putea înțelege ea și-și dădu seama că soluția cea mai bună nu putea fi decât plecarea lui neîntârziată. Se sculă și porni spre camera sa.

— Ne pare rău că ne părăsești, ai mai fi putut sta, zise mama. Te duci să-ți faci bagajul? Să te ajute Dreg, nepotul tău! și deodată tăcu, încurcată, zîmbi cu jenă și în sfîrșit preciză: Dar tu nici nu ai bagaj, abia acum mi-am dat seama că n-ai. E cam ciudat, de obicei veneai la noi altfel, tocmai că și vărul tău, cînd trăia, glumea întruna că umbli cu un adevărat cufăr după tine. Spune-mi, s-a întîmplat ceva? Nu te jena de noi, dacă ai ceva pe suflet, te pot ajuta...

El nu mai știa ce să răspundă, înțelegînd prea tîrziu una din imprudențele sale, de a fi venit numai cu o servietă ieftină, cumpărată în ultima clipă *aici*, cu o pijama de calitate inferioară și o periută de dinți. Nu se gîndise...

— Ei, fleacuri! zise el cu glas nesigur. Mi-au furat valiza în tren și n-am mai vrut să fac din asta problemă. Se întîmplă...

Maică-sa îl privi lung, însoțindu-l cu această privire nesigură pînă la ușa casei.

Acum era pe strada sa din viitorul care redevenise prezent. Umbla agale, privind cu atenție casele, oamenii, părăindu-i-se că nu recunoaște unele lucruri pe care era sigur că le știa așa de bine și mirat că nu întîlnește nici o figură omenească mai cunoscută. Se gîndi o clipă că se dezobișnuise de tot ce cunoscuse, apoi înțelese că asta nu se putea, întrucît lipsise prea puțin, apoi se gîndi că durata era relativă, întrucît lipsise într-adevăr ceva mai mult decît o săptămînă, făcînd însă pe de altă parte un voiaj într-o adîncime de trei decenii, așadar dus și întors vreo șazeci de ani. „Cine mai poate ști, își zise, ce calcul se potrivește acum!“ După aceea se mai gîndi că poate nu reglase bine unda temporală, dar își refuză și această presupunere, de vreme ce strada exista, recunoștea în mare parte și casele, astfel că unele detalii putuseră trece altădată neobservate și îl izbeau acum, așa cum oamenii întîlniți puteau fi cu totul în-

timplător tocmai dintre cei cu figuri nememorate. „Parcă trebuia neapărat să cunosc toate mutrele astea! își zise. Acum probabil sînt prea iritat, asta o fi tot.“

Cînd ajunse la locuința sa, nu i se mai păru nimic straniu, își căută cheia prin buzunare, n-o găsi, își închipui că o uitase ori *aici*, ori *acolo*, și pentru că o cheie nu poate avea prea mare importanță, sună; își dădea seama că totuși nu lipsise din timpul obiectiv decît o oră sau două, așa calculase ca să nu bată la ochi. Îi deschise o femeie necunoscută, care îl întrebă pe cine caută. Se întoarse atunci spre curte, văzu pinul bătrîn atît de bine știut și abia acum observă absența mesei și a scaunelor de grădină, dar la urma urmei putuseră fi mutate în magazie între timp. Își spuse numele, însă femeia ridică din umeri. Atunci o întrebă dacă aici nu e strada cutare, numărul cutare, și cînd ea confirmă, el zise că nu înțelege nimic și că se miră că nu venise să-i deschidă nevastă-sa ori fiul său și că mai era și o doamnă bătrînă, mătușa soției lui... Întrebase așa, fiindcă s-a gîndit că Coridvena se și întorsese imediat ca să nu iște bănuieli. Dar femeia din ușă îl privi cu ochii bulbucați, iar cînd el dădu să intre în casă, ea țipă după ajutor. Veni un bărbat necunoscut, căruia dînsa i se plînsese că era gata să fie atacată. Bărbatul se uită, nu i se păru nimic suspect, totuși îi luă lui Dreg un scurt interogatoriu; apoi rosti satisfăcut către femeia sa

— Nu te speria, dragă, domnul e numai beat sau nebun.

Și îi trînti ușa în nas.

Dreg nu mai știa ce are de făcut. Ceva nu era în regulă și nu știa ce anume. Ieșind pe porțiță, ezită, apoi apucă spre centrul orașului și deodată îl izbi tipul necunoscut al autobuzelor care circulau. Se urcă într-unul, bănuind că l-ar putea duce spre sediul central al poștei și telefoanelor unde nădăjduia, dintr-o prezumție înspăimîntătoare, să afle adevărul sau măcar o parte din adevăr. Dar ajungînd, fără să întrebe pe nimeni, la clădirea dorită, firește o recunoscă însă constată că ea adăpostea cu totul altă instituție. În cele din urmă îi veni în minte să-și procure un ziar. Neurmărind unul anume, fu satisfăcut să observe că nu greșise nici anul, nici ziua translației prin timp și că nimerise exact în timpul său, în ceasurile cînd plecase, aproape fără greș. Apoi însă

răsfoi puțin ziarul și, din ce în ce mai contrariat de faptul că evenimentele și numele nu erau cele știute, se opri în fața chioșcului și citi titlurile tuturor ziarelor afișate unul singur avea titlu cunoscut, dar putea fi o coincidență.

Umblă după aceea un răstimp prin oraș, pînă nimeri, deznădăjduit, în fața clădirii unde-și avea slujba și văzu surprins că era într-adevăr instituția unde lucrase înainte de translație. Intră, merse cu fermitate spre biroul său, pătrunse și acolo, dar doi bărbați care lucrau în birou (mai înainte fusese unul singur) erau doi inși necunoscuți. Fu întrebat ce dorește și, prudent, întrebă de numele său, dar cei doi ridicară din umeri, neștiind asemenea nume. Cînd era gata să plece, intră altcineva care se interesă în sfîrșit de el, iar Dreg își spuse numele și arată că lucra de fapt acolo și că nu pricepe ce s-a petrecut. Uitîndu-se lung la el, noul venit deodată se luminează și spuse

— Acum înțeleg, dumneata ești cel care a fost internat pentru o nevroză, bine ai venit în mijlocul nostru ! Dar știi că nu te cheamă Dreg și cum ai mai spus dumneata ești, nu se poate chiar să-ți fi uitat numele de tot ! ești de fapt Lucian. Dar ce ai acolo, în jurul capului, o coroană de sîrmă ?

Dreg își aminti de discretul său aparat temporal, pe care nu și-l mai scosese, dar care nu scăpase ochilor funcționarului. Zîmbi jenat, însă funcționarul îl bătui pe umăr

— Nu te îngrijora, se mai întîmplă ! Fii liniștit, aici nimeni nu-ți vrea răul. Ți-aduci aminte, eu sînt cutare, șeful serviciului unde ai lucrat pînă la... O să-ți dau acum o muncă ușoară și o să-ți revii. Dacă vrei, poți reîncepe de mîine, acum du-te nițel la aer.

Dreg simți că abia acum e gata să izbucnească un sindrom astenic ; mulțumind politicos, plecă. Fără să știe însă ce să facă într-o lume necunoscută care era și nu era a sa și pe care nu era în stare să și-o explice, se hotărî să se mai ducă o dată înapoi în copilăria sa, acum cînd paradoxul dublurii îl speria mai puțin decît alte lucruri. Făcu acolo pe stradă concentrarea necesară și, după un scurt intermediu de amețeală și subconștientă, se trezi buimac în curtea cu bancă verde. Sună aproape voios la ușa casei părintești pe care acum o simțea sal-

vatoare casa nu se schimbase deloc ; îi deschise mai-că-sa, care-l privi de astădată cu mai multă liniște și, poftindu-l în casă, îi spuse

— Bine ai venit ! De ce vii așa de rar pe la noi ? Vărul tău a tot sperat să te vadă și a murit săracul fără să te mai fi văzut.

În vreme ce femeia brusc înstrăinată, care era mama sa și care îi vorbea de tatăl lui, își ștergea o lacrimă, Dreg întrebă :

— Dreg n-a venit încă de la școală ?

Femeia se dădu un pas înapoi, privindu-l acum cu oarecare teamă.

— Care Dreg ? zise ea.

Dreg deschise gura să spună, dar înțelese și ocoli :

— Era un copil din vecini pe care-l știam... sau cred că îl confund... da, da, îl confund !

Femeia, care era mama lui, oftă

— Confunzi. Vecinii noștri n-au copii. Și-mi pare rău că și bărbatul meu a murit fără' să apuce să lase un moștenitor. Vai, și cât îmi dorisem un copil !

Dreg se simți gata să leșine, dar se învrednici să se țină tare și chiar izbuti să rostească

— Mai trec eu diseară pe la tine, acum am o treabă pentru care am venit aici în oraș.

Ieșind, nu se duse însă decît pînă la primul colț, unde se opri și, nezărind oameni în ceasul acela, se concentra în sinele său reglîndu-și impulsul temporal pentru salt, stabilind să se întoarcă tot în timpul său obiectiv. Cunoscuta stare de amețeală începu lent.

Se trezi într-un fel de oază cu copaci necunoscuți și cu iarbă vînată în marginea unui imens deșert cu nisip portocaliu. Se uită uluit de jur împrejur, scrută zarea prăfuită, cercetă arborii și iarbă, apoi se așeză la umbra unuia din ei și izbucni în plîns.

După o vreme, se auzi strigat pe nume. Nu îndrăzni să privească în sus, crezînd că e o halucinație. Dar mai fu strigat o dată. Ridică ochii cu mare prudență : în fața lui stătea, surizînd, Coridvena, semănînd destul de bine cu cea cunoscută din primul lui stadiu temporal, însă cu mult mai tînără decît o știuse, ba chiar cu sclipirea unei frumuseți stranie, cu fața ei prelungă și albă

alcătuind un miracol sub părul lung ca dintr-un fel de aur cu nuanță cenușie. Ochii ei aurii irizau o lumină cumplită, aproape nefirească. Părea zeiță.

— Coridvena ! strigă el ridicându-se s-o întâmpine. Spune-mi, mi se năzare ?

— Nu ți se năzare, zise ea cu farmec. Am venit la tine.

— Spune-mi, mai zise el apropiindu-se de *această* Coridvena, unde sîntem ?

— Are vreo importanță ? zise ea.

— Nu cred că sîntem pe planeta... mea. Spune-mi, așa e ?

— Nici asta n-are importanță, mai zise ea. Important e că te-ai purificat trecînd prin cîteva variante ale timpului. Asta-i tot. Acum ești *aici*.

— Dar cum s-a întîmplat ? zise el neîntînd sigur că starea e reală. Nu înțeleg mai nimic !

— Nu *mai* nimic, pur și simplu *nimic*, mai spuse ea aproape cu un surîs. N-ai avut tăria să-ți precizezi traiecele translației, undeva era în tine și puțină îndoială. Dar ești aici, cu mine, și asta e singurul fapt important.

O FALIE ÎN TIMP

Și totuși, fără să-mi dau seama, duceam dorul munților. Într-una din zile mă deșteptasem dintr-un vis căruia îi rețineam sub pleoape ultimele pilpiiri. Erau acolo, foarte clar și foarte aproape, imagini cărora le-am întirziat cît am putut destrămarea, ezitînd între somn și momentul deplinei lucidități, convins că voi recunoaște locurile. Convingerea aceasta apăruse fulgerător, cînd unele detalii ale visului dăduseră minții mele semia-dormite impresia că străbăteam un spațiu cunoscut, un peisaj prin care mai trecusem și altă dată. Toată ziua, apoi, mă gîndisem la munți, retrăind scene și senzații de demult. Îmi aminteam în special o expediție de unul singur, în Carpații vistici. Poate că era un capriciu al memoriei, pentru că, firește, aceea nu fusese nici singura mea ieșire în spațiul montan, nici cea mai spectaculoasă. Cunoșteam înălțimi mai mari și mai greu de atins, trecusem prin emoții mai violente în canioanele din Colorado, de pildă. Însă ceea ce văzusem în alte părți ale planetei nu anula, în timp, impresiile călătoriei pe care o făcusem cam la vîrsta lui Al, trăindu-mi descoperirile cu înfrigurare, cu intensitatea dată de fantezia și entuziasmul ușor naiv al primei tinereți.

— Nu știu ce ai, mi-a spus Al, de dimineată nu-ți mai ies din cap munții ăia. În cîteva rînduri am intervenit eu ca să corectez niște impulsuri pe care le-ai dat greșit. Ai să strici toți coloranții !

Nu trebuia să-i explic, totuși. Al îmi înțelegea gîndurile cu destulă ușurință și la fel și eu pe ale lui. Mă muștra cu o bucurie ascunsă, a fiului ajuns în anotimpul independenței. Îi înțelegeam sentimentele și cred că am zîmbit în așa fel încît Al s-a văzut descoperit și poate că s-ar fi supărat, dar nu i-am dat răgaz. Ca să ies eu însumi din starea aceea nedefinită, de tulbure vegetare

însoțită de un total dezinteres față de problemele obișnuite ale zilei, i-am propus să lăsăm totul baltă și să ne repezim în munți, să uităm de toate, și de coloranți, și de siciliile vecinilor, nemulțumiți din cauza unei defecțiuni la sistemul de alimentare cu energie, defecțiune de care Al nu părea să fie străin.

— Să mergem în munți, i-am spus, cunosc acolo niște locuri excepționale, vreau să ți le arăt și ție.

L-am *simțit* bucurându-se cu întreaga lui ființă de neașteptata evadare pe care i-o propuneam. Într-un timp record, a selectat problemele care se puteau rezolva fără supraveghere și am mai pierdut apoi o vreme, până spre seară, cu reprogramarea mașinilor. Ne-am culcat obosiți, însă gândul apropiatei expediții în afara limitelor cotidiene ne surîdea și-i dădea emoții în primul rînd lui Al. Dar și mie.

Seara, Al nu uitase să-i vorbească Magdei, i-a spus că o să-l iau cu mine în munți și că îi va fi dor de ea acolo. „Dar mi-e dor și aici, mam'... !“ zicea, iar buna mea Magda, care abia se deșteptase și își pregătea prînzul dincolo de ocean, într-o insulă polineziană, lăcrimă și ne promise să nu întîrzie acolo mai mult decît o cerea misiunea ei. „O să ne vedem curînd!“ ne-a asigurat ea, urîndu-ne succes și petrecere bună. Apoi, numai mie, mi-a cerut să am grijă de Al și ne-am despărțit cu un oftat teatral, care făcea parte din jocul nostru peste distanțe. „Casa e pustie fără tine“, i-am spus, înainte de a întreprinde legătura, iar Magda mi-a zîmbit așa cum numai ea știe să zîmbească și m-am culcat cu zîmbetul acela întipărit sub pleoape.

Zorii ne-au găsit în aer, cu apărătoarele pentru obraz coborîte, ca să putem străbate spațiul rece al începutului de ziua. Al dorea să zburăm mai sus și o vreme i-am făcut pe plac, dar numai atîta cît crezusem că suportă pentru început, fără forțări inutile, micile noastre aparate. Aveam nevoie de toată capacitatea lor acolo, în munți, ca să nu rămînem prizonierii nesfîrșitelor povîrnișuri de piatră și ai pădurilor multiseculare. Poate că ar fi fost și asta o soluție de vacanță, dar mie, atunci, îmi surîdea mai puțin decît, poate, lui Al.

Era lumină puțină încă, exceptînd-o pe cea artificială a orașului. Dimineța ieșea cu greu din matricea vînată a nopții. La răsărit, orizontul vestea o simfonie de culori,

iar constelațiile, în poziția lor dinspre ziuă, ne-ar fi putut dirija zborul chiar în lipsa aparatelor de orientare. Prin costume, frigul se simțea prea puțin, abia ca o atingere neplăcută, și doar uneori îmi simțeam pielea tremurând scurt, pătrunsă de un frison; apoi, repede, reveneau senzațiile obișnuite ale zborului. Al se lăsase furat de plăcerea plutirii prin aer, recepționam semnele euforiei lui și, încetul cu încetul, m-am simțit antrenat eu însumi într-o stare euforică. Era ca și cum fantezia proaspătă a lui Al, contaminându-mă, îmi vitaliza sensibilitatea și mă obliga, astfel, să percep, cu acuitate, detaliile celui început de zbor în doi.

Lăsaserăm departe în urmă caruselul luminos al orașului, altele își bolteau spre sud și spre nord aureolele, din ce în ce mai vagi, mai șterse în pîcla prin care cerul, sub continua invazie a luminii solare, se făcea simțit deasupra și împrejur, peste pămîntul cenușiu. Apoi se făcu ziuă, soarele mă orbise puțin, cînd, întorcîndu-mă la o exclamație a lui Al, l-am descoperit zbătîndu-se lenes între două ațe de nor, vineții, abia scăpat de sub orizont. Și am putut vedea munții, departe, în sensul zborului nostru, iar de atunci înainte ne-au reținut toată atenția, cu magnetismul lor subtil și bine cunoscut.

Cum orizontul revărsa lumină, jos umbrele se risipeau, permițîndu-ne să urmărim panglica subțire a unui rîu, tot mai subțire și tot mai șerpuită, pe măsură ce se apropia de munții abia sugerați în față — tente viorii, plutind în aburul dimineții. Tirziu, cînd ne-am apropiat destul, și-au reliefat pe deplin masivitatea. Între timp, soarele săltase pe cer, se făcuse mai cald; am avut chiar și un mic incident cu instalația termică a costumului lui Al, dar nu cine știe ce, operația nu cerea multă precizie și, înțelegîndu-ne, i-am executat-o din zbor, ca să nu mai pierdem vremea degeaba. „Intrăm în munți, tată!” mi-a comunicat la un moment dat Al, ca și cum altfel n-aș fi observat schimbările de relief de sub noi, dar cred că peisajul, un adevărat spectacol pentru ochi, îl încînta într-o asemenea măsură, că nu mai avea astîmpăr. Și din nou mi-a părut bine că-l luasem să mă însoțească, voiam să regăsesc niște locuri încă sălbatice, să i le arăt, dacă scăpaseră cumva de invazia civilizației în răstimpul trecut de la ultima mea vizită acolo. Nu eram chiar atît de sigur că scăpaseră toate, auzisem despre niște

lucrări începute de curînd în munți, cercetări sau exploataări, nu știam cu precizie.

— Ei bine, vom vedea ! i-am spus lui Al. Ne vom convinge acolo...

Dar m-aș fi bucurat să nu se fi atins nimeni de locurile acelea. Și, dealtfel, exista spațiu destul, iar pădurile puteau înghiți în adîncurile lor, ca o nesfîrșită protoplasmă verde, toate instalațiile și toate mașinile pe care omul le-ar fi transportat acolo. Așa gîndeam atunci, plănind la o oarecare înălțime peste cocoșele verzi, despărțite prin văi înguste, împădurite și ele bogat. Relieful creștea, își boltea sub noi înălțimile, încă netede, alter-nînd pădurile cu pășuni, iar ochiul mi se îmbătase de atîta culoare dezlănțuită. Nările mi se umpluseră de mirosuri vegetale și de oxigen proaspăt, rece și amețitor. Era o vară timpurie, dar munții n-au anotimp, zic eu, ori au unul al lor, etern, un anotimp continuu al emoției estetice.

Ne-am ridicat mai sus, fiindcă vîrfurile brazilor veneau uneori primejdios de aproape, cum treceam peste creste, pentru ca imediat covorul verde să se prăbușească în străfundurile vreunei văgăuni, spînzurînd pe coastele abrupte, într-o încremenire mută și solidă, pînă acolo unde firul sinuos al apei pune capăt adîncului, limitînd în spațiu beția vizuală. În cîteva rînduri m-am simțit pătruns de un tremur ciudat, o vibrație scurtă a mușchilor, cum te-ar străbate repede un fior cald. Și am pus asta pe seama exploziei de frumusețe cu care munții ne întîmpinau și abia mai tîrziu, mult mai tîrziu, am făcut legătura cu experiențele care începuseră acolo, jos, la adăpostul pădurilor.

Din urma noastră, soarele răsturna în văi umbre enorme, reci.

— Te duc, i-am spus lui Al, într-o vale excepțional de frumoasă.

Și mă gîndeam la Valea Iadului, despicătura care se adîncea în inima munților, împreună cu apa ei înspumată de lepezile unui teren colțuros, parcă zdruncinat de un cutremur, demult, în alte ere geologice. Lăsarăm spre sud masivul mîncat de ploi și vînturi pînă la vinele crăpate ale granitului, și alte piscuri, care se înfățișau privirii mai spre orizont, plutind în nori albicioși, ca niște iluzii. Și ne continuă drumul spre vest, trecînd iarăși

prin fluxurile acelea care ne umpleau corpurile de furnicături, iar Al era fericit, zburda alături, forțându-și aparatul în cele mai neașteptate figuri aeriene, se juca, și nu mult mi-ar fi trebuit să-i „calc“ pe urme, să-l imit.

Am depășit o culme, trecînd printr-o ceață ușoară, care izvora din susul munților și curgea leneș, spintecată în vârfulurile ascuțite ale brazilor. Înaintam cu viteză redusă, ridicaserăm vizierele și simțeam pe obraz atingerea lipicioasă a aburului înghețat. Al îmi spunea ceva, din dreapta, și l-am auzit poticnindu-se în mijlocul frazei, cu un geamăt care aducea a oftat, iar pentru o fracțiune de secundă l-am pierdut din ochi, dispăruse. N-am avut însă timp să raționez, am căzut eu însumi sau am încercat o senzație de cădere, nu mai știu exact. Peste încă o secundă l-am descoperit pe Al, plutea cu vreo cincizeci de metri mai jos și aluneca într-o parte, într-o planare periculoasă, pentru că nu-și mai controla zborul sau nu mai putea să și-l controleze. „Concentrează-te!“ i-am poruncit în gînd și, imediat, Al și-a revenit, destinzîndu-și corpul pe cînd se redresa și se pregătea să ia înălțime. Ajuns alături, am observat că fața îi era palidă, avea întipărită pe ea o uimire fără margini și mai ales ochii i se dilataseră într-o expresie întrebătoare, ușor caraghioasă.

— N-ai pățit nimic ? l-am întrebat, îngrijorat de paloarea lui, dar el nu mi-a răspuns, a ridicat o mîină, cerîndu-mi să ascult. Și într-adevăr, de departe, de foarte departe, veneau bubuituri surde, repetate îndelung de un ecou înăbușit.

Am presupus că era vorba de experiențele celor din munți, dar Al privea tot mai nedumerit în jur și întrebarea lui, pe un ton neverosimil, vibră apoi între cer și pămînt, ca o materializare a uimirii

— Oh, tată ! Spune-mi, unde sîntem ?

— În Valea Iadului, firește ! l-am asigurat, crezînd că recunosc locurile și, de fapt, nu greșeam, intrasem în partea superioară a văii, iar pîriul spumega în albia lui colțuroasă, jos, la îmbucătura dintre pante.

— Nu asta ! a strigat. Uite colo !

Avea brațul întins, arătîndu-mi în lungul văii, peste cîteva înălțimi mai scunde, o zonă în care se amesteca bradul cu foioasele, pentru că în nici un caz culoarea

aceea ruginie nu putea fi a crengilor de brad. Apoi am înțeles ce voia el să spună și că-l uimise pe bună dreptate culoarea ruginie, care n-avea ce căuta în păduri la începutul verii, dacă nu cumva se datora capriciului unui modelator de climă. Dar parcă și soarele era mult prea slab pentru anotimp, mult prea jos și rece. Și bătea din față, bătea dinspre apus, gata să scape, deși cu numai câteva minute în urmă lumina lui ne proiectase umbrele în față, cum zburam spre apus. Era rece, rece de-a binelea, munții lăsau să scape în văi cortine dense de ceață alb-cenușie, iar ziua părea pe sfârșite, încît peste cel mult o oră noaptea avea să se înstăpînească pretutindeni, în ciuda noastră, în ciuda celor văzute și trăite pînă atunci. Parcă n-am mai fi fost în timpul nostru, parcă am fi ajuns pe neobservate *în alt timp*.

Ce experiențe fac ăia acolo? mă întrebam, prinzînd în auz bubuiturile care nu încetaseră, deși uneori se răreau, iar intensitatea sunetului slăbea, și am înțeles curînd că *eram* în alt timp, ne prăbușiserăm amîndoi într-un timp greu determinabil atunci. În orice caz, era toamnă și bubuiturile nu conteneau, le-am auzit și aproape, în josul văii, ca niște plesnituri seci, urmate de explozii. Printre bufniturile înfundate, care făceau aerul să vibreze, am deslușit zgomote ritmice, mai slabe, repetate și amestecate într-un concert parcă lipsit de dirijor.

Apoi am văzut drumul — cobora, șerpuind paralel cu apa, ascuns uneori sub un mal împădurit, era un drum strîmt și prost îngrijit probabil, iar Al, cu vederea lui mai bună, mi-a atras atenția asupra unor mașinării ciudate, care se țirau în lungul lui, în coloană. „Nu-mi dau seama ce fac ăia, jos!” am spus, dar am fost de acord să reducem din înălțime și să planăm spre coloana de cutiuțe verzi, care își deschideau cu un uruit moale calea prin ceața eruptă din vale. „Circulă pe roți!” a exclamat Al. Cutiile acelea circulă pe roți”, a repetat el și s-a mirat de faptul că unele erau acoperite cu crengi, ca și instrumentele greoaie pe care le remorcau. N-am știut ce să-i răspund, dar nici n-am avut cînd, pentru că zborul nostru fusese observat de jos, ceața se risipise destul ca să putem fi văzuți pe cerul înserării. Atunci am fost martorii unor manevre pe care la început nu le-am înțeles: cutiile pe roți s-au oprit, vîrite în mal, și din ele săriră nenumărate mogîldețe verzi-cenușii, erau oameni, dar nu

știam de ce alergau în toate părțile, cuprinși parcă de panică. Nici când am auzit primele pocnete n-am înțeles ce se întâmpla, pluteam la vreo două sute de metri deasupra și urmăream scena. Pe lângă noi țiuu ceva de mai multe ori și, deodată, cum priveam spre Al, l-am văzut smulgându-se din loc, se prăbușea spre pădure. „Aparatul nu mă ascultă!” am perceput gândul alarmat al fiului meu și, cum mă temeam de o defecțiune greu remediabilă în zbor, am țîșnit după el, l-am ajuns la vreme și l-am acroșat. Jos, zgomotele se întetiseră, auzeam rafale și ecoul făcea împrejurimile să vuiască de parcă ar fi clocotit un cazan enorm. Al era greu, mă trăgea și pe mine, dar căderea putea fi frînată, așa presupuneam. Ne abătuserăm spre mijlocul văii și curînd am pătruns printre copaci, cu Al în brațe, și nu i-am dat drumul nici cînd ne-am lovit zdravăn de un trunchi, nici cu o fracțiune de secundă mai tîrziu, cînd am căzut pe spate și ne-am rostogolit amîndoi pe un mal abrupt, pînă între pietrele mari și ascuțite ale pîrîului. Am rămas o clipă amețit, cu o mîină spînzurîndu-mi în apă (îi simțeam răcoarea chiar și prin mînușă), apoi l-am auzit pe Al gemînd și mi-am venit în fire. Al n-avea nimic, era mai mult năucit și nedumerit de accident decît înspăimîntat. I-am scos de pe umeri micul aparat de zbor și, cercetîndu-l, am fost surprins de existența a două găuri cărora nu le înțelegeam apariția; parcă ar fi pătruns pe acolo două schije mici, perforînd metalul. Am observat apoi că și costumul îi era atins, șters în dreptul șoldului de o altă schijă, care aproape că-l perforase, iar Al, înțelegînd ce mă interesa, mi-a mărturisit că înainte de cădere simțise o fulgerare fierbinte în vecinătatea aceluia loc de pe șold. În orice caz, aparatul lui era scos din funcțiune și aveam să constat imediat că și al meu era de prisos, așa, turtit, cum ieșise din ciocnirea cu trunchiul copacului și cu pietrele prăvălite în pîriu.

— Fiule, am pățit-o! i-am spus lui Al. Am rămas fără aripi în creierul munților...

Nu înțelegeam ce se întîmplase cu aparatul lui, de unde apăruseră găuri în el, pentru că o explozie din interior era, oricum, exclusă. Și i-am mai spus că, de-acum, trebuia să contăm numai pe rezistența picioarelor, ca să ieșim din Valea Iadului, în lungul ei, spre vărsare. Al era încă amețit, dar clătina din cap, acceptînd totul fără

nici o obiecție. Apa, alături, cădea peste niște bolovani înverziți de mușchi, făcea destul zgomot, dar nu mai mult decât un pîrîu de munte, limpede și foarte rece tot timpul, dar mai ales toamna și iarna. Începusem să cred că Al avusese dreptate, poate că era într-adevăr toamnă, cum arăta culoarea pădurii de la o altitudine mai mică, unde razele dinspre apus dezvăluiseră frunzișul galben-roșiatic, rărit. Trebuia să coborîm într-acolo, mi-am zis, pe firul apei, sau mai bine pe drum. Gîndindu-mă la drum, mi-am amintit de omuleții cenușii care se împrăștiaseră acolo, în jurul cutiilor pe roți. Încercam să pricep ce căutau acolo și regretam că, înainte de plecare, nu fusesem tentat să mă interesez de experiențele care se făceau în munți. Apoi mi-am zis că oamenii aceia, probabil, nu plecaseră încă. Desigur, văzuseră accidentul nostru și, în mod normal, ar fi trebuit să ne caute. Am încercat să prind vreun zgomot, altul decât foșnetul vîntului și plescăitul apei pe pietre. Dar uruitul acela monoton, care însoțise deplasarea coloanei, nu se mai auzea.

— Te simți în stare să urci panta ? l-am întrebat pe Al, iar el a încuviințat, deși șchiopăta puțin, cînd s-a ridicat în picioare. Trebuia să ne grăbim, dacă voiam să cerem ajutorul celor care opriseră pe drum, deasupra noastră. Indiferent de treburile cu care se ocupau, mi-am zis, nu puteau să ne refuze, din moment ce ajunseserăm în încurcătură. Al, care îmi înțelegea gîndurile, s-a descotorosit de aparatul perforat, lăsîndu-l lîngă trunchiul unui copac. Am făcut la fel, acum purtam pe umeri o greutate suplimentară, nefolositoare. Aparatul meu s-a rostogolit prin iarbă, s-a lovit de o piatră, întîrziind deasupra apei, apoi am auzit zgomotul lichid care indica locul unde căzuse.

— Să mergem ! i-am spus lui Al și, sprijinindu-l, încercam să ieșim deasupra malului înainte de a se întuneca. Acolo, jos, lumina slabă se pierdea într-un spațiu lipsit de vizibilitate și se făcea tot mai frig. Respiram un aer înghețat, iar răsufările îl transformau în aburi subțiri.

Abia făcuserăm cîțiva pași pe panta alunecoasă, plină de rădăcini uscate și ace de brad, cînd Al mi-a strîns cotul, atrăgîndu-mi atenția astfel, în tăcere. Și am perceput eu însumi efluviile prin care ceilalți își făceau

simțită apropierea, însă m-a surprins imediat mișcarea haotică a fluxurilor, felul cum alunecau pe lângă mine, fără să le pot reține și fără să le pot interpreta. Eram nedumerit, dar curînd m-a cuprins neliniștea, o neliniște vagă, nicidecum cea din fața unui pericol iminent. Pur și simplu nu înțelegeam de ce efluviile acelea, pe care le simțeam, îmi rămîneau totuși străine, ca și cum ar fi emanat de la structuri psihice prea deosebite de a mea și a fiului meu, Al. Deodată, i-am văzut, coborau ca niște umbre cenușii, ghemuiți pe niște bastoane scurte, atenți la toate foșnetele pădurii. Și eram gata să-i strig, cînd unul dintre ei ne-a descoperit, cum stăteam alături, Al și cu mine, în picioare, nemișcați. A strigat el cel dintîi, dacă se poate numi așa urlatul lui, un *Haalt?* gutural, care mi-a înfiorat nervii. Și s-a produs învălmășeală, tufișurile foșneau în jur, strivite, cum se grăbeau să ne înconjure, cu bastoanele îndreptate spre noi. Nu le vedeam prea bine fețele și, deși manevra lor ne luase prin surprindere, ni se părea ridicol ca oamenii pe care îi căutam și de la care așteptam ajutorul să năvălească spre noi urlînd *Halt!* și să ne încercuiască la mică distanță, cu frică parcă, amenințîndu-ne cu bastoanele lor.

— Aștia nu par prea prietenoși! i-am șoptit lui Al cu o voce care îmi exprima toată uimirea, dar cel care părea să conducă grupul a urlat iarăși, amenințător, într-o limbă neînțeleasă. Ne cerea să facem ceva și, pentru că întîrziem, a ridicat bastonul metalic, sau ceea ce luasem eu drept baston, l-a ridicat puțin și, de la cîțiva pași, rafala de bubuituri ne-a asurzit, făcîndu-ne să tresărim și să ieșim astfel din șocul provocat de surprinzătoarea întîlnire. Și abia atunci, cred, abia atunci am avut revelația faptului că oamenii cenușii, pe care îi văzuserăm din zbor, tirîndu-se în lungul drumului cu mașinăriile lor caraghioase, n-aveau nimic comun cu cei care experimentau în munți; erau alții, așa cum și ziua era alta, și anotimpul. Simțeam că amețesc, dar insul cu ochi răi venise aproape, ne amenința din nou și, din gesturile lui, am dedus că voia să ridicăm mîinile deasupra capului. „Ridică mîinile deasupra capului!” am gîndit, pentru Al, în caz că el nu pricepuse. Erau șase, îmbrăcați în mantale lungi, mai tîrziu am văzut cît de uzate, cît de murdare erau hainele lor. Cum am ridicat mîinile, deveniră în-

drăzneți, s-au apropiat de noi, fără să ne scape de sub amenințarea armelor, ne-au pipăit buzunarele, golindu-le conținutul, apoi unul s-a împiedicat de aparatul depus la rădăcina unui copac și atenția celorlalți s-a deplasat într-acolo. Omul aducea aparatul, ținându-l de curele în fața lui, iar exclamațiile care îl însoțiră arătau că, fără îndoială, cenusii apreciau găsierea piesei ciuruite drept o descoperire extrem de importantă. Mai căutară o vreme, chiar și în apa rece a pîrîului, însă era din ce în ce mai greu să observi ceva, și peste aparatul meu de zbor, turtit și defect, n-au mai dat.

„Tată, ce vor de la noi ? Tată, ce s-a întîmplat ? De ce sînt ăștia *atît de opaci* ?“ întreba Al, îi simțeam întrebările și neliniștea, în vreme ce urcam printre brazi, cu mîinile ridicate, iar oamenii îmbrăcați în mantale cenușii ne însoțeau, mereu amenințători. Din cînd în cînd, auzeam vocile lor lătrătoare (poate era de vină limba aceea neînțeleasă, cu vocale aspre și consoane tăiate scurt) și, încercînd să mă opresc, simțeam în coaste ghiontul dureros al armei. Îl loveau și pe Al, ca să grăbească mersul, ceea ce nu era ușor, pe pantă, avînd mîinile deasupra capului. Și l-am făcut să se stăpînească, să nu dea frîu liber miniei care clocotea în el. „Liniștește-te, i-am cerut. Toate acestea vor avea un sfîrșit !“ Dar nu era ușor cu Al. „Dacă mă mai împunge mult în coaste, mă întorc și-i dau o palmă !“ — cam așa putea fi descifrat gîndul lui. Am făcut deci uz de toată energia și stăpînirea mea, ca să-l determin să renunțe. Era mai bine așa, în fața unor inși înarmați și care nici măcar nu-și ascundeau pornirile agresive.

— *Los ! Los !* striga cel care conducea grupul și mă împingea de umăr, gîfîind, încît îmi era din ce în ce mai greu să-mi țin echilibrul și o dată am ingenuncheat, stîrnind împotriva-mi un șir de strigăte și vorbe nemulțumite. M-am ridicat imediat, de teamă că, altfel, Al va face o prostie. Și, în vreme ce-mi urmam urcușul, desăvîrșisem în mine înțelegerea care începuse cu cîteva minute în urmă, cînd mi se revelase adevărul. Nu, îmi ziceam, aceia nu puteau fi contemporanii mei. Nimerisem printre ei într-un mod care îmi rămînea necunoscut, dar bănuiam că experiențele din munți, cele de care auzisem vag înaintea plecării, nu puteau fi străine de ceea ce se întîmplase. Și m-am simțit cutremurat de gîndul că, ur-

mărindu-se nu știu ce, *timpul fusese rupt* într-un punct al lui, poate ca efect secundar al experiențelor, dar nicidecum fără importanță. Timpul fusese rupt, se produsese undeva o breșă, o falie prin care eu și Al, surprinși acolo, alunecaserăm pînă în seara oamenilor cenușii care strigau din urmă *Los, los!* și mă împungeau cu arma în coaste, și mă obligau să merg înaintea lor, cu mîinile ridicate, spre drumul care trebuia să fie undeva, deasupra.

Al mi-a priceput raționamentul, dar nu se grăbea să-mi dea dreptate. „Am căzut, fiule!” i-am comunicat, fără ca buzele să mi se miște pentru a articula vreun sunet. „Ascultă-mă pe mine, timpul s-a rupt, a apărut o falie prin care noi amîndoi am alunecat și ne-am trezit în timpul nu știu cui, iar ăștia au tras după noi cu armele lor grosolane și uite că ție ți-au găurit aparatul de zbor, iar al meu zace, nefolositor, în fundul pîriului...” Al era nehotărît încă, îi venea greu să creadă că la acea oră nici unul dintre cunoscuții noștri nu mai exista (sau *nu exista*, pur și simplu), că nu rămăsese nimic din ceea ce ne aparținuse în alt timp, în timpul nostru. „Bine, dar cum? Și pînă unde?...“ veni întrebarea și am simțit iarăși ezitarea și neliniștea lui. „Pînă la fund, fiule! Pînă în fundul faliei ne-am dus! i-am răspuns. Uită-te la ei, sau, mai bine, așteaptă să ajungem undeva, ca să-și arate expresiile. O să vezi atunci ce fel de oameni sînt și cît de departe am alunecat, în urmă sau în jos, nici eu nu știu unde. În orice caz, dacă s-ar plasa, în timp, mai aproape de noi, nu s-ar purta ca niște iresponsabili și nu ne-ar teroriza, înainte chiar de a ști cine sîntem, de unde venim. Am încercat să intru cu ei în legătură psihică, dar ai avut dreptate, sînt opaci, structura lor e mult prea dură, mult prea neșlefuită pentru a intra în rezonanță, pentru a angaja dialogul cu noi. Cred, i-am mai spus, că ne va fi foarte greu să dialogăm, să ne înțelegem, ne va fi foarte greu în general.” L-am sfătuit totuși să aibă răbdare și să nu întreprindă ceva necugetat. Și, în orice caz, să mă anunțe dacă intenționa ceva, să mă anunțe din vreme.

— Cît o să ne țină *ăștia* cu mîinile în sus? m-a întrebat Al, infuriat. Vorbise tare, iar cuvintele lui, de neînțeles pentru urechile cenușiilor, stîrniră mînia lor, iar cel care îl conducea pe Al îi aplică, sub ochii mei

chiar, două lovituri în spate, cu patul armei lui grosolane. Al s-a chircit, îl înnebunea durerea, și o clipă am crezut că va cădea acolo, lângă tufișurile care spinzurau sub drum. Nu-i înțelegeam pe ceilalți, nu înțelegeam de ce nu-și văzuseră de treburile lor, să ne lase în pace. Iar ei, în loc să-și fi văzut de treburile lor, ne vinaseră din zbor, ne căutaseră și ne duceau acum spre o destinație necunoscută. Cu amenințări și lovituri. Nu făcuseră decît să ne împiedice și să ne încurce, și cred că eram prea blînd cînd îl judecam astfel. Al își revenise între timp, gemea, iar eu îi recepționam amenințările și încercam să-l liniștesc din nou. „Tată, cine sînt *ăștia*, cine sînt ? Și ce vor de la mine, de la noi ?” scrișea Al, neputincios, iar eu nu puteam decît să ridic din umeri, fiindcă n-aveam de unde să știu cine erau ei și unde ajunseserăm noi, în ce fundătură a vremurilor trecute. Și îmi era ciudă pe cei care, cu bună știință sau prin imprudență, deschiseseră falia în timp, tocmai cînd Al și cu mine ne aflam deasupra Văii Iadului.

Apoi am ieșit în drum, nu departe de cutiile pe roți. Fuseseră trase la adăpostul pădurii, sub povîrnișul de deasupra drumului. Vreo treizeci de umbre le înconjurau. Am fost somați (iarăși guturalul *Halt !*) și însoțitorii noștri ne-au împins aproape, unde am fost cercetați din nou, la lumina tulbure a serii. Cenușii se strînseseră cu toții în jurul nostru, erau mai mulți decît crezusem la început, și ne priveau rînjind și vorbeau tare între ei, repetînd cuvintele, încît mi-au rămas cîteva întipărite în minte, nu le-am uitat, chiar dacă n-aveam să le aflu niciodată sensul. *Partisanen !* strigase un ins osos, cu ochii bolnavi, ascunși după niște apărătoare de sticlă, peste care purta un cozoroc negru, rotunjit, ieșit de sub acoperitoarea de cap, pălăria aceea cu fund rotund și cu însemne deasupra frunții. I-am auzit și pe ceilalți spunînd *Partisanen* și ne priveau întrebător, rînjind, ca și cum ar fi trebuit să înțeleg pînă aici ți-a fost, de-acum ai încăput în mîinile noastre. Am ridicat din umeri, neștiînd ce și cum să le răspund, am ridicat tăcut din umeri și, atunci, insul cu ochi bolnavi s-a apropiat de mine și mi-a aruncat printre dinți un *schmutziger Rumäne* (de ce tocmai *schmutziger Rumäne* ?) și m-a palmuit.

— Al ! am strigat. Nu mișca, Al ! Dar băiatul sărise și numai agilitatea unui ins cu manta cenușie îl împie-

dică să ajungă la cel care mă lovise. I-am văzut ochii, fulgerau, nu-l mai văzusem niciodată astfel, ca atunci când trăgeau de el trei cenușii, încercînd să-l supună. Cel cu sticle la ochi tresărise, privise cîteva clipe scena, apoi a scos dintr-un toc o armă mică, bănuiam că-i o armă și tocmai de aceea am întins mîna înainte, strigînd : „Nu !“ Și am regretat din nou că structura psihică a acelora excludea o cale eficientă de influențare, așa cum de fapt excludea însuși dialogul. însă gestul și strigătul meu reușiră să întîrzie mîna lui Ochi-boinavi, să-l facă să ezite, privindu-mă nehotărît, pînă cînd Al a căzut sub loviturile celor trei ; îl loviseră cu armele în cap și el leșinase.

Omul cu șapcă rotundă și cu apărătoare de ochi și-a vîrît arma în toc, apoi l-am auzit vorbind celorlalți, scurt, poruncitor, probabil un ordin care ne privea pe noi, pentru că imediat ne-au legat mîinile la spate și, împingîndu-ne, ne-au condus spre una din cutiile lor pe roți, ne-au urcat și ne-au dat brînci acolo, între niște lăzi clădite. Cîțiva s-au suit în urma noastră și ne-au ținut tovarășie, mai mult tăcuți, vorbind rar, umbre dușmănoase, cu armele între genunchi, tot timpul cît a durat călătoria. Vehiculele acelea primitive, pe roți, înaintau încet și scuturat, iar lăzile se clătinau amenințător, gata să se răstoarne peste noi, cum zăceam pe scîndurile urît mirositoare, cu mîinile legate. Al gema și, pentru prima dată, am avut destul răgaz să-mi revin din surprizele și emoțiile serii, am avut răgaz să mă gîndesc la tot ce mi se întîmplase și să mă întreb mai întîi dacă nu cumva visam. Dacă nu adormisem lîngă pîriul Văii Iadului și visam toate lucrurile acelea incredibile. Dar scîndurile de sub mine se zgîlțiau, lovindu-mi des ceafa, mîinile mă dureau din cauza legăturii, care aproape că-mi intrase în carne. Îmi venea să rîd, uneori, ca de o absurditate. Ce-ar fi, îmi ziceam, să mă vadă buna mea Magda așa, tîrît de niște necunoscuți, însă imediat îmi aminteam că Magda nu mai era, *nu era încă* și poate nici n-avea să fie decît peste vreun mileniu. Iar acolo, alături, cu încălțămîntea lor înaltă și veche și urît mirositoare, aproape atingîndu-mi fața, acolo erau necunoscuții, reali și vii, incomparabil mai reali și mai vii decît imaginile lucrurilor printre care trecusem dimineața, cînd plecasem de acasă. Al gema și, deodată, mi s-a făcut rușine, îmi

era rușine că ajunsese acolo, pe fundul murdar al cutiei umblătoare, legat la mâini și palme, lângă băiatul în care bufniseră cu paturile armelor, înfundat. Dar nu înțelegeam nici atunci ce voiau de la noi, ce urmăreau cu noi, pe care nu ne cunoșteau și nici n-ar fi fost în stare să priceapă cine sîntem. De ce nu ne lăsaseră în pace? De ce ne vînașeră, ne prinseseră și trăsaseră de noi și ne loviseră, ca și cum n-am fi fost tot oameni, ca și cum n-am fi aparținut neamului celor care îmbrăcaseră haine cenușii să se apere de frigul toamnei și poate nu numai din cauza asta. Făceam eforturi să-i înțeleg și nu reușeam.

„Unde ne-am vîrît, tată?“ simțeam gîndul îndurerat al băiatului meu, dar nu-i auzeam decît gemetele, ceva mai potolite. Cele cîteva umbre, așezate de-o parte și de alta a cutiei umblătoare, pe niște banchete, sporovăiau în limba lor, uitaseră parcă de existența noastră. Departe, bubuiturile înfundate, pe care o vreme le-am ignorat din cauza pericolului iminent, se întetiseră. Afară se înnoptase, dar mi-ar fi fost imposibil să văd ceva, din cauza prelatei. Nu-mi dădeam seama dacă era cer senin sau, dimpotrivă, noros. În clipele acelea, stînd cu ceafa pe scîndura rece, aș fi vrut să văd stelele, dar nu le vedeam. Deasupra ochilor mei flutura, neagră, prelata. Picioarele cenușiilor miroseau îngrozitor, îmi venea să vărs, miroseau de parcă veneau de la drum lung și n-avuseseră unde să se spele. Sau, poate, mi-am zis, ei nici nu știau să se spele, să se curețe. Erau niște brute înarmate și atîta tot. Peste mirosul de murdărie se suprapuse curînd un miros și mai rău, mi-am dat seama că era propria lor răsufflare. Sugeau din niște bastonașe albe, scurte, cu jar la un capăt și se făcuse sub prelată un fum aspru și otrăvitor, încît Al a avut un lung acces de tuse. I-am auzit rîzînd, înveseliți, apoi a scăpărat ceva și, la lumina unei flăcări slabe, am recunoscut fața și rînjetul cenușiului care ne descoperise, pe înserat, lângă pîriu. Aceiași ochi mici și răi, cu nimic omenesc în ei, cum își apropiase fața de a mea, aplecînd și luminița, ca să mă vadă mai bine. Îmi spunea ceva, rînjind, cu vîntul *Partisanen* reveni pe buzele lui uscate și, fără să știu ce însemna, am înțeles din nou că nu ne putem aștepta la nimic bun de la răpitorii noștri.

I-am comunicat lui Al ce gîndeam. „E de rău, fiule ! i-am spus. Nu știu ce intenționează ăștia cu noi, poate că scăpăm cumva din mîinile lor, cînd ajungem. Undeva tot vom ajunge și atunci vom vedea ce ne rămîne de făcut. Mă gîndesc însă că am alunecat jos, foarte jos în ruptura aceea de timp. Ar trebui să fim pregătiți pentru orice. Dacă ne-au observat și, mai ales, dacă vor putea, ai noștri au să ne recupereze, așa cred. Ce ne facem, însă, fiule, dacă nu mai avem nici o șansă și vom fi nevoiți să trăim cu ăștia, între ei ?“ Al s-a zbatut în colțul său și am priceput imediat cît îi suridea perspectiva. „Trebuie să trăim, Al ! l-am încurajat. Să trăim amîndoi și să credem în salvare, indiferent care va fi ea. Deocamdată, să scăpăm din cutia asta pe roți !“ Mi-am dat seama, apoi, că Al scîncea între lăzi, plîngea, distrîndu-i pe paznici, care purtau și pe deasupra lui o flăcăruie tremurătoare, ca să-l vadă mai bine și să rîdă de slăbiciunea băiatului. Și-i suflau fum în nări. Al se gîndise abia atunci cu seriozitate la faptul că lumea noastră, cu toate ale ei, putea fi pierdută pentru totdeauna.

Nu peste mult timp, vehiculele se opriă, scrișnind. Însoțitorii coborîră și ne traseră jos ; era noapte, frig, unii se zgribuleau și nu înțelegeau cum de noi nu simțeam frigul în costumele noastre ușoare. Dintr-o privire am ouprins întii mașinăriile cu țevi lungi, remorcate, și mulțimea corturilor, sub pădure, abia desprinzîndu-și contururile din întunericul amorf. Întors puțin, am văzut baraca. O lumină firavă ieșea prîntre crăpăturile din obloane, altfel ar fi părut părăsită, pustie. Cenușiii săreau unul după altul din celelalte cutii pe roți, se dez-morteau, strigîndu-se pe nume și rîzînd. Auzeam comenzi și tropăituri. Omul cu apărători pentru ochi apăru iar și împreună cu cel ce răspundea de noi, a intrat în baracă. Al și cu mine am rămas sub pază, afară, nu mult, pînă cînd ușa s-a redeschis și cel căruia mai marii săi îi spuneau Kurt a ieșit în prag, de unde le-a strigat celorlalți să ne aducă acolo.

— Să fugim acum ! mi-a șoptit Al, fierbinte, lîngă umăr, dar n-am fi avut nici o șansă, cu atîtea arme în jur, noi doi ținîndu-ne încă mîinile, legate, la spate.

O lumină a cărei sursă, aveam să înțeleg imediat, era energia electrică („Atît de departe, în urmă, să fi alunecat ?“ mă întrebam, cu ochii ațintiți o secundă spre becul

subțire) mi-a dezvăluit interiorul sărac și murdar și mi-a arătat omulețul gras, incredibil de gras, care stătea în picioare în dosul unui birou și se uita la noi cu o curiozitate nerezăcută. Avea și el, pe cap, șapcă rotundă cu însemne strălucitoare, iar Ochi-bolnavi și mai ales Kurt i se adresau cu respectul pe care l-ar fi datorat unui șef foarte mare. Grăsunul ne privea, zîmbind, un zîmbet un-suros îi plutea în jur, gata să te înăbușe. Pe masă, în fața lui, am descoperit aparatul de zbor al lui Al, cu cele două găuri deschise în carcasa metalică. Și m-am bucurat în sinea mea, imaginîndu-mi figurile prostești pe care le vor fi făcut cenușiii, pe cînd cercetau un aparat care avea să fie executat abia peste un mileniu, încercînd să-i dea de rost cu mințile lor plate, de ignoranți stupizi și orbiți de febra urii. Alături am observat, aranjat cu meticulozitate, întreg conținutul buzunarelor noastre, și în special după hrana concentrată îmi părea rău. Mă hotărîsem să fac în așa fel, încît măcar hrana să ni se înapoieze. Dar cenușiii nu arătau prin nimic că ar fi fost dispuși să ne dezlege mîinile și să trateze.

Apoi a plouat cu întrebări și strigăte, cu amenințări, unele după altele și toate la un loc. Ne-au împins lîngă masă, ne-au arătat aparatul defect, pilulele și mîncarea concentrată. Strigau la noi, cerîndu-ne ceva, cerîndu-ne să le explicăm ce era cu ele și chiar am vrut, chiar am început să le explic, deși mă îndoiam că mințile lor plate mă vor putea înțelege. Atunci au adus un interpret, care m-a ascultat cîteva clipe, m-a întrebat ceva într-o altă limbă străină și, văzînd că nu-l pricep, și-a exprimat nedumerirea față de mantalele cenușii. Cenușiii reîncepură să țipe, mai ales Ochi-bolnavi și Kurt, ca să-i arate grăsunului cît puteau fi de zeloși, probabil. Ochi-bolnavi m-a pămuit din nou și, de data asta, n-am mai putut împiedica nimic din ce a urmat. Al își slăbise legăturile, pe neobservate, avea mîinile libere și s-a repezit la Ochi-bolnavi, pur și simplu a țîșnit în direcția lui, cu mîna ridicată. Lovitura a fost scurtă, Al țîntise gîtul și am fost aproape sigur că auzisem vertebrele trosnind. Ochi-bolnavi și-a scăpat capul într-o parte, chipiul i-a căzut, rostogolindu-se, urmat de sticlele pentru ochi și, fără un cuvînt, omul se frînse, alunecă greoi la picioarele lui Al. Am auzit un urlet, strigase Kurt, avea ochii injectați, și mîinile lui, tremurînd, trăgeau de la spate arma

cu țeavă groasă. Apoi arma a bubuit la doi pași de mine, a bubuit repetat, încercându-mă cu mirosul ei usturător, de chimicale arse. Și l-am văzut pe Al clătinându-se, aplecându-se nefiresc, ca retezat din șale, iar genunchii îi slăbiră și corpul lui subțire se prăbuși lângă Ochi-bolnavi. Se prăbuși, ciuruit. Grăsunul era palid, îi tremura buza de jos și se făcuse și mai mic în spatele biroului, iar Kurt mă privea cu ochii lui injectați și întorsese țeava spre mine, tremurînd. Dar eu aveam mîinile legate la spate și m-am chinuit să rămîn calm, de-acum știam că totul avea să depindă de calmul și de răbdarea mea, numai de ele. Al fusese mai nestăpînit, cedase impulsurilor, și uite că Al zăcea la picioarele mele, cu singele împrăștiat. Se liniștise, degetele lui nu mai zvicneau, nu mai era o primejdie pentru nimeni, așa că, înnebunit de furie, Kurt putea să izbească fără nici o teamă cu cizmele în corpul lui însîngerat.

Îmi amintesc că, revenindu-și din șoc, găsunul începuse să zbiere, încît Kurt l-a lăsat imediat pe Al, ciuruit cum era, și m-a împins afară, apoi m-au închis într-o altă baracă, întunecoasă, cu vergele de fier în dreptul ferestrelor. Am auzit scrișnetele mecanismului de la intrare, apoi cîteva comenzi și, aproape imediat, o umbră a apărut în apropiere, postîndu-se sub o sursă oarbă de lumină, de unde putea ține sub observație intrarea în baracă și ferestrele. Kurt plecase și, la cîteva minute numai, l-au scos pe Al din baraca găsunului, l-au tîrît departe de corturi, în marginea cealaltă a poienii. Le vedeam umbrele îndreptîndu-se într-acolo și îmi forțam privirea să pătrundă în noapte, să rețină tot. Pentru ei, Al era un cadavru, pentru mine încă nu, *putea fi reanimat*, dar numai acolo, în lumea de unde veneam. Aștia, cenușiii, îl zvîrleau în marginea pădurii, ca pe un hoit zdrobit, după ce izbiseră în el cu armele și cu pumnii și cu picioarele lor puturoase și după ce Kurt îi ciuruisese corpul, cum făcuse mai întîi cu aparatul de zbor, încă în aer fiind.

„Ce fel de oameni erau ?” mă întrebam supărat, poate umilit, simțindu-mă ca într-o cușcă. Și nu găseam un răspuns. „Și de ce toate astea, de ce, pînă cînd tot așa ?” mă întrebam. Apoi mi s-a părut că înțeleg. Am înțeles în primul rînd că trebuia să-i judec după alte

tipare și după alte unități de măsură, n-avea nici un sens să introduc în joc măsurile timpului meu. Erau niște brute și, dacă fuseseră vreodată oameni, înnebuniseră și se abrutizaseră, coborînd pînă la animalul din ei. Trăiau hrănindu-se din putere, beția puterii le întunecase mințile, însă eu știam acum că le era teamă — tremura carnea pe ei sub aerele de stăpîni pe care și le dădeau, îi scurma o teamă care era ea însăși a animalului înnebunit. M-am convins de asta puțin mai tîrziu, înainte de miezul nopții, cînd, avînd mîinile eliberate din strîsoarea legăturii, tocmai mă pregăteam să fac ceva, îmi gîndeam un plan. Bubuiturile de dincolo de munte slăbiseră mult și se răriseră, era liniște și frig, omul de pază se zgribulea sub bec, mutîndu-se din loc în loc, cu arma în mînă. Deodată, bubuiturile reîncepură, dese, adînci, parcă vuia întregul masiv, din adîncuri. Cîteva explozii zguduiră barăcile și, la lumina ștersă a lunii, i-am văzut pe cenușii ieșind speriați din corturi, buimăciți de somn, alergînd aplecați spre mașini, unii, alții spre pădure. A fost o panică generală și abia tîrziu s-a potolit, după ce am avut la un moment dat impresia că vor fugi cu toții, îmbarcați în cutiile lor pe roți, lăsîndu-mă uitat acolo.

Pe la miezul nopții știam clar ce-mi rămînea de făcut. Omul pus să mă păzească nu se mișcase din postul său, dar era iarăși liniște și, concentrîndu-mă, am avut siguranța că voi reuși să-l adorm. Nu puteam să-i înving opacitatea, nu puteam angaja dialogul cu el, dar îmi era greu să cred că, dirijîndu-mi întreaga energie psihică spre el, n-aveam să-l influențez, fie și copleșindu-l, strivindu-i împotrivirea, obligîndu-l să treacă dincolo de pragul leșinului. Era liniște, asta îmi convenea, iar luna, în vîrfurile brazilor, lucea stins, lățită într-un val diafan de ceață. Să aștept pînă se mai îngroașă ceața, mi-am zis. Și n-a trebuit să aștept mult, pentru că picla urca din vale și, curînd, poiana întreagă fu înecată într-un vălătuc lăptos, iar aerul devenise parcă mai dens și mai greu. Venise timpul să scap de omul care mă păzea, dar înainte de asta trebuia să-l fac să deschidă zăvorul. L-am văzut printre gratii, venea prin ceața mișcătoare, clătînîndu-se, cu brațele întinse în față, iar arma părea un instrument plantat caraghios într-una din mîinile acelei arătări fantomatice, care pipăia solul cu pași străini, nesiguri. Apoi l-am pierdut din vedere și zăvorul a hîrșit la intrare,

dovadă că, în starea aceea de inconștiență, omul făcea totuși ce-i cerusem. Eram liber, în sfârșit liber, iar cenușul mă privea fără să vadă nimic, fără să înțeleagă ce se întâmpla cu el și cu mine. Cu o ultimă încordare l-am doborât, l-am făcut să cadă în pragul ușii deschise și n-am mai așteptat. Am traversat poiana, cu picături de ceață lipite pe frunte, pe obraji. Am trecut prin apropierea drumului, unde auzeam vorbindu-se încet, cred că erau cei care păzeau mașinile, dar mergeam abia atingînd pămîntul și nu m-au simțit. Ceața stăruia, groasă, complice, ușurîndu-mi înaintarea spre marginea pădurii, spre locul acela pe care îl țintisem prin noapte ore în șir. Am avut puțin noroc, trebuie să recunosc. N-am căutat prea mult, aproape că m-am împiedicat de corpul lui Al, aruncat în marginea poienii. Era rece și, cu miinile adunate sub burtă, înțepénise.

Alarma s-a dat curînd, încă nu apucasem să urc decît vreo două sute de pași, prin pădure, cînd jos, în tabără, răsunară primele țipete și împușcături. Descoperiseră, cred, santinela leșinată în pragul ușii, îl descoperiseră pe cenușiu mai repede decît mi-am închipuit; probabil veniseră să-l schimbe cu altul și nu-l mai găsiseră la locul lui, în post. Iar ușa barăcii era larg deschisă, așa cum o lăsasem. Și, începuseră să strige, să se cheme prin ceață, iar în cîteva rînduri izbucniră dinspre tabără împușcături. Eu urcam, cu corpul lui Al pe umăr, era greu Al, mai ales la un drum în pantă, prin ceață, printre crengile umede ale brazilor. Cenușii încercau să-mi ia urma, mă considerau fie foarte important, fie foarte periculos, pentru că întreaga tabără se deșteptase și auzeam zgomotele lor, cum mă căutau, împrăștiati prin pădure. Cred că m-au căutat mai întîi prin tabără și în lungul drumului și în jos, spre pîrîu, unde era mai ușor de ajuns pentru cineva care ar fi vrut să fugă. Apoi s-au răspîndit pe pantă, prin pădure, urcînd după mine și, într-o vreme, ajunseseră atît de aproape, încît le-am văzut luminile lanternelor, lățite în aburul ceții, și le-am auzit vorba nervoasă, pe ton scăzut. Intrasem între niște tufișuri și stăteam ghemuit, lîngă corpul țeapăn al fiului meu; începuse să-mi fie și mie frică. Trebuia să scap, să mă îndepărtez cît de mult, apoi să urc spre creasta muntelui, numai acolo întrevedeam salvarea, dacă era vreuna. Al îmi era o povară, de aceea mă

ajunseseră urmăritorii și m-au întrecut, dar încă mai speram într-un deznodământ fericit și nu voiam să renunț la el, *nu puteam* să renunț. Așa că l-am ridicat din nou pe umăr, când zgomotele urmăritorilor nu s-au mai auzit, și am făcut un ocol, m-am abătut de la direcția care mă scotea de-a dreptul pe creastă, dacă aş fi urcat fără închetare. Am ajuns în marginea unui torent sec, prăvălit parcă din cer, nu din munte. Ceața se mai subțiasse, luna îmi arăta acum obstacolele, numeroase și adesea greu de observat în umbra întunecată a arborilor. Obosisem, urcam încet, cu răsuflarea întretăiată, iar pădurea se legăna fantomatică deasupra mea, înfiorată adînc de vîntul rece al toamnei.

Spre ziuă am adormit într-o văgăună, dar începu curînd să plouă și stropii mă treziră, căzîndu-mi pe față de pe frunzele tufişurilor sub care mă adăpostisem. Aveam să mă conving încă o dată cît de instabilă era vremea la munte, mai ales în acel anotimp, pe care nu-l alesesem, pur și simplu mă prăbușisem în el. Mai odihnit fiind, mi-am continuat urcușul. Zorii erau tulburi, pe un cer noros și umed, frunzișul căzut se umezise și el, dar nu într-atîta încît să nu ofere pasului puncte de sprijin. Al atîrna pe umărul meu în aceeași poziție ghemuită și, la un moment dat, mi-am zis că totul era în zadar. Că, gata, Al se stinsese, ciuruit de arma lui Kurt, iar eu rămîneam captiv în timpul cenușilor, asta era adevărul, realitatea, nu mai aveam ce spera. „Ce speri, ce mai speri?” mă întrebam, tîrîndu-mă în sus, pe firul torentului. „Sus e vîrfurile muntelui și dincolo de creastă e o vale, și din nou o creastă, doar cunoști locurile, ai mai fost pe aici. *Cînd, nebunule, cînd ai mai fost?*” Și trăgeam de corpul lui Al, eram destul de obosit de urcușul continuu ca să nu-l mai pot ține pe umeri și îmi era teamă că, nu peste mult, aveau să mă lase picioarele, le simțeam tremurînd de încordare. Speram, totuși, să ies. Să ies deasupra, îmi ziceam, deși dincolo de creastă putea să fie o altă vale, mai multe văi și creste, și toate ale aceluiași timp, toate ale timpului în care mă prăbușisem. Dar speranța care se cuibărise în mintea mea se întemeia pe o presupunere, vagă, ce-i drept. Mă gîndisem că ruptura aceea, falia în timp putea avea și o localizare în spațiu, îmi era greu să cred că experiențele celor din munți aruncaseră în urmă cu secole întreaga

planetă. Trebuia să văd, să mă conving eu însumi și, dacă exista o singură ieșire din timpul străinilor, aveam datoria să o caut. S-o caut cât de repede, îmi spuneam, câtă vreme corpul lui Al mai putea fi regenerat și readus la viață.

Venise amiaza și cețurile se mai răriseră, sus, unde ajunsesem. Stăruiau, groase și tulburi, în fundul Văii Iadului, unde înecaseră totul: drum, tabără, pîriu, brazi. Soarele sclipi de cîteva ori prin pîcla cerului și învioră puțin locurile. Numai că eu urcam acum pe o coastă golașă, cu mult grohotiș și iarbă puțină. Pădurea se terminase și abia sus, pe creastă sau pe platou (încă nu știam ce mă aștepta acolo), zăream cîteva pîlcuri de brazi, unii strimbați de vînt sau de viituri. Ca să ajung acolo, trebuia să străbat un loc descoperit. Și trecusem de jumătatea distanței, pășind într-un ritm lent, cu opriri dese, cînd răsunară primele împușcături — o rafală lungă, care mi-a încordat nervii, obligîndu-mă să tresar. Trăgeau de jos, dinspre pădure, mă descoperiseră abia atunci și, o clipă, am rămas fixat acolo, uimit de tenacitatea cenușiilor; mă căutaseră fără întrerupere, prin toată pădurea, o noapte și o jumătate de zi, pînă îmi dăduseră de urmă. Apoi m-am smuls din loc, l-am apucat pe Al în brațe și mi-am urmat urcușul, cât de repede puteam. Instinctiv simțeam că trebuie să mă adăpostesc, după pietre, după trunchiurile frînte, în șanțul aproape vertical al torentului.

Dinspre pădure rafalele răsunau mereu, cenușiii voiau să mă țină astfel în loc, în timp ce cîțiva dintre ei alergau prin zona descoperită, încercînd să se apropie la o distanță care le-ar fi convenit mai bine. Și mi-a fost iarăși frică, atunci, cu mogildețele acelea în spate. Îmi era teamă de armele lor, teamă să nu mă rănească, să nu mă doboare, ca pe Al, înainte de a ajunge sus. Să ajung pe platou, chiar dacă ar trebui să mă pierd în pădurea de dincolo de munte, atîta doream atunci să scap de schijele armelor în porțiunea aceea descoperită, unde eram un vînat aproape sigur pentru mantalele cenușii. Altfel, totul se termina, pentru Al și pentru mine, aveam să putrezim într-un pămînt care n-ar fi trebuit să fie al nostru decît peste o mie de ani, după ce nimic din amintirea cenușiilor nu va mai fi rămas. Dar cenușiii trăgeau în rafale după mine, încît munții clocoteau, re-

petind bubuiturile și amplificându-le, rostogolindu-le pînă jos, în apa pîrîului. Obosiseră, nu mai puteau fugi. Mi se cățarau pe urme desfăcuți în lanț și, din cînd în cînd, cite o armă răpăia prelung, smulgînd bucăți din piatră în stînga sau în dreapta sau deasupra mea. De unul singur începusem să mă tem, îi depășise cu mult pe ceilalți și obosise poate mai puțin, pentru că făcea eforturi aproape supraomenești ca să mă ajungă.

Așa am ajuns sus, la brazi, și m-am tîrît la adăpostul lor, gîfîind, trăgînd în urma mea corpul alb, rece și zgîriat al fiului meu Al. Eram murdar, zgîriat eu însumi, dar în primul rînd speriat, pentru că-l știam pe celălalt aproape și nu mai puteam face absolut nimic, salvarea mea depindea de felul în care l-aș fi făcut să creadă că plecasem în altă direcție. Și abia atunci, cum stăteam în tufiș, cu pieptul lipit de pămînt și cu nările în iarbă, abia atunci *am sesizat schimbarea*. Aerul era altul, mai cald și fără umezeală, iar soarele, cînd m-am răsucit să-l văd printre frunze, făcuse parcă un salt de cîteva ore pe cer. Și iarba de care îmi lipisem obrazul, iarba avea în ea o clorofilă proaspătă, mirositoare, de un verde primăvă-ratic, încît, înțelegînd, mi-a venit deodată amețeala; apoi mi-a venit să sar în picioare și să rîd și să țip. Dacă n-am făcut-o, a fost numai din cauza urmăritору-lui. Apucase să iasă și el în marginea platoului, cumpă-nindu-și arma în miini și aruncînd priviri cercetătoare în toate părțile. Era Kurt.

Ieșise *deasupra* și habar n-avea unde ieșise, idiotul! Mă căuta din ochi, mergînd aplecat și mișcînd într-o parte și-n alta țeava armei, gata să declanșeze schijele morții. Și habar n-avea unde ieșise! Îmi venea să rîd, urmărindu-i printre frunze mișcările, dar n-am avut vreme să reacționez în vreun fel, pentru că omul în manta cenușie văzuse ceva pe platou, ceva care-l făcuse să tresară. M-am ridicat într-un genunchi, ca să văd și eu departe, sub altă culme, o construcție alb-azurie, dinspre care veneau discutînd *cînci*, nu mai puțin de cînci contemporani de-ai mei! Kurt îi recunoscuse și el, după costume. Fusesse surprins la loc deschis și, știindu-și camarazii în spate, începuse să urle din răsuputeri *Haalt!* Apoi am auzit rafala. Trei oameni din grup îngenuncheară, alunecînd în iarbă, spre nedumerirea celorlalți doi. Kurt ținea arma întinsă și făcea semne în urmă, ce-

lor care nu mai soseau și n-aveau să mai vină niciodată pentru că acțiunea aceea, care rupsesse timpul și crease o falie pînă în vremea lui Kurt, încetase. Încetase imediat după ce el ieșise *deasupra*. Iar el nici măcar nu-și dădea seama că se petrecuse o schimbare, și încă ce schimbare! Își chema camarazii din urmă, fără să-i treacă prin minte că-i aștepta să vină tocmai de la o mie de ani distanță; el credea că, din clipă în clipă, cenușiii aveau să năvălească din vale, alături de el, cu armele în mîini. Și nu-i scăpa din ochi pe cei în care trăsesse.

Știam ce va urma. Unul din cei teferi, înțelegînd situația, a scos tija generatorului. Trei scînteii reci și, sub privirile consternate ale lui Kurt, oamenii se ridicară, iar grupul își schimbă direcția și avansă spre el. *Haalt! Haalt!* urlă Kurt, amenințînd cu arma și, din glasul lui gituit, din trăsăturile desfigurate ale feței, se putea înțelege că în ființa lui învinsese teama. Ura și cruzimea erau atunci, în el, simple anexe ale fricii animalice. *Halt!* mai strigă o dată, apoi trase din mers, cum se retrăgea cu spatele spre Valea Iadului. Căzură doi, dar tijele regeneratoarelor scînteiară și cei loviți erau iarăși în picioare. Kurt trase din nou, nu lovi pe nimeni, îi tremurau mîinile pe armă, iar chipul îi ajunsese o mască a neputinței înfricoșate, a neputinței de a înțelege și raționa. Atunci am ieșit din desiș și i-am tăiat retragerea. Descoperindu-mă cu privirea, Kurt a dat drumul armei și, fără nici o comandă, a ridicat mîinile în sus.

— Am fost să-l văd pe Kurt, mi-a zis Al într-una din zilele trecute. Stă în țarcul lui, mănîncă toată ziua și nu face nimic, nici măcar limba nu vrea sau nu poate să ne-o învețe. A îmbătrînit, săracul. S-a îngrășat și seamănă teribil cu rotofeiul care ne-a anchetat acolo, în baracă. Îi mai ții minte, tată, pe rotofei și pe Ochibolnavi și pe toți cei îmbrăcați în mantale cenușii, din *timpul lui Kurt*? Ce crezi, ce și-or fi închipuit despre Kurt, care era atît de zelos, cînd tocmai el nu s-a mai întors din misiune?

ALAMBAI
SAU ARCANEE ARTEI

Emisiune pentru 5 planete

*Arta de a construi se reduce la
arta de a dispune goluri.*

ROBERT LE RICOLAIS

*Nici știut, nici văzut,
Geniu-i ? joc brodit ?
Abia apărut
Treaba s-a-implinit !*

PAUL VALÉRY: „Silful”

Așadar n-am produs nimic !

HONORÉ DE BALZAC
„Capodopera necunoscută”

Îl caut de o săptămână zadarnic pe creatorul urbanisticii moderne, pe omul socotit egalul lui Vitruviu și al lui Corbusier. În numai câteva luni a revoluționat arhitectura, are pretutindeni discipoli pe Pământ și pe trei planete, și această decisivă înrîurire e cu atât mai prodigioasă cu cît, imediat după ce și-a înfăptuit lucrarea capitală, a intrat literalmente în legendă sau, ca să mă exprim precis, i s-a pierdut orice urmă.

Opera despre care se știe cu certitudine că a fost realizată de Alamogordo Baikonur¹ este orașul CZ 4007 (27°15'15" lat. n. ; 113°43'03" long. v. — California de sud), cunoscut acum sub numele de Alambai. În după-amiaza zilei în care Alam și-a descoperit metoda, întreaga omenire s-a putut încredința la telstercrom de fascinanta frumusețe a urbanisticii de tip „văzut-nevăzut”. Ca la orice înfăptuire planetară, au existat atunci

¹ Numele i-a fost dat de taică-său, profesor de planetologie, după două localități terestre, celebre în secolul al XX-lea.

și accidente. Dintr-o cabină de reconversie un grup de locatari pieriseră ca în neant. Era neîndoielnic faptul că au fost treizeci și trei de victime, deoarece s-au găsit jetoanele lor în caseta de comandă. Ce s-a întâmplat însă nimeni nu știa în mod precis. Unii acuzau sistemul de conversie instalat în toate orașele înalte pentru transportul pe verticală. Cel ce voia să coboare sau să urce era preschimbât în undă și, într-o cabină de reconversie, unda recepționată devenea din nou un om în carne și oase. Procedul se dovedise infailibil și singurul eficace aglomerărilor imense cu mii de etaje. Se presupunea că, în momentul conversiei, care, de regulă, avea loc pe întuneric, cabina fusese brusc iluminată (ca dealtfel alte sute de încăperi ale orașului ales de Baikonur drept loc al experimentului său). Secundă tragică, suficientă pentru a impresiona greșit ochiul magic care dirija operația, natura undelor fiind perturbată, cele treizeci și trei de victime n-au mai putut fi transformate în ființele corespunzătoare. Cîțiva martori afirmău chiar că din cabină ar fi ieșit niște insecte, dar acest lucru n-a fost niciodată confirmat oficial.

Din pricina acestui straniu accident, Alam a fost reținut pentru informații cîteva săptămîni la Oficiul ordinii mondiale. Ideile lui însă cuceriseră deja întreaga planetă. Încă în răstimpul cercetărilor privitoare la accidente (despre natura lor voi vorbi mai departe), au fost construite 281 așezări de tip Alambai. De data aceasta n-a mai survenit nici un accident. Dintre acele orașe o serie este atribuită lui Baikonur, dar majoritatea celor care i-au studiat opera îi contestă paternitatea, reducînd-o la o influență de principii, ceea ce nu constituie ceva mai puțin uimitor.

Cert este că Alam a fost absolvit de orice vină, și la aceasta a contribuit, probabil, în mod hotărîtor, și celebritatea răsărită peste noapte. Nu poate fi incriminat acest mare arhitect pentru accidentele produse — afirma în esență verdictul dat publicității —, după cum n-a putut fi Einstein pentru victimele bombei atomice. În ce măsură conștiința lui Baikonur va fi umbrîtă de nefericitele evenimente constituie o dramă personală.

Disparația lui Alam a coincis cu punerea lui în libertate. Fără îndoială că președintele O.O.M. și cîțiva subalterni ai săi cunoșteau locul unde se găsește actualmente

Baikonur, dar ei nu voiau să-i divulge adresa și nimeni nu-i putea obliga s-o facă.

Or, iată că eu am fost delegat să-l descopăr pe Alam, ba chiar să port cu el o discuție din care umanitatea să afle geneza revoluționarei lui arhitecturi. Această misiune mi-a dat-o secretarul Serviciului de informație planetară. M-a chemat la el și mi-a spus

— Alfa-Omega (numele meu este Alphons Omez ; de acolo porecla), ești cel mai indicat să destrami vâlul de mister care acoperă cazul Alambai. Opinia planetelor este îndrituită să cunoască substratul acestei stupefiante faime.

— Știu... paragraful cinci din codul democrației. Să încerc la O.O.M. ?

— Nu. M-am adresat numărului unu al forului cel mai înalt. Nu vor să ne spună unde se găsește acum Baikonur.

— Atunci nu prea văd ce șanse aș avea... mirii plictisit. E drept că există și paragraful șase, care dă oricui dreptul să se intereseze pe cont propriu de orice secret planetar. În schimb, paragraful șapte împuternicește administrația să apere inviolabilitatea acelor secrete. Iar lupta nu-i deloc egală...

Secretarul mă privi cu ochii lui blinzi de reverend, cutreierați primejdios de niște luciri malițioase, dar îmi spuse cu glasul său cel mai amabil

— Nu ești un cetățean oarecare. Ai în spate întregul nostru serviciu. Ești reporterul numărul unu al Terrei. Cine a coborât pe văzduhul de gheață al lui Jupiter cu prima expediție, deși fusese interzis zborul celor din afara echipajului ? Cine a descoperit...

— Eram mai tânăr...

— Dar și treaba de acum e mai ușoară.

Izbucnii în ris

— Mai ușoară ? Să dau de un ins ascuns printre șaptezeci de miliarde de oameni risipiți pe cinci planete ! Cred că glumești.

— Mi-ai cerut deunăzi să-ți punem la dispoziție mijloacele ca să scotocești trei luni planeta Pluton pentru nu știu ce năzbîtie paleoastronautică...

— E ceva teribil de interesant !

— Poate, dar nu într-atît încît să justifice cheltuielile exorbitante...

— Am priceput, declarai rece. Vrei să încheiem un tîrg.

— Nici nu mi-a trecut prin cap că n-ai să pricepi, spuse jovial secretarul. Paragraful șase trebuie să învingă paragraful șapte.

Dacă rezistasem în pertractările cu secretarul o făcusem pentru că aveam alte proiecte. Altminteri nu denaturase adevărul numindu-mă reporterul numărul unu. Nu țin neapărat ca eticheta să fie lipită pe talentul meu literar, dar în privința eficacității n-aveam rival.

De altminteri, atunci cînd pomenisem de cele șaptezeci de miliarde de solarieni exagerasem. Afacerea Alam-bai era dificilă, dar nu insolubilă. Metoda pe care am folosit-o era prin excludere, iar șeful meu știa și el că așa voi face. În cei peste douăzeci de ani de practică ajunseseam să mă leg de o mulțime de oameni importanți, care n-aveau de ce să nu mă servească, mai ales că în fond era vorba de interesul umanității.

Așa am și procedat. Recurgînd la relațiile mele înalte, am obținut de la sectoarele de statistică de pe cinci planete situația privitoare la strămutații din perioada eliberării lui Alam. Numărul obținut era de ordinul a cîtorva miliarde.

M-am consultat cu un prieten, directorul mașinilor de calcul marțiene. El mi-a făgăduit să mă ajute dacă îi dau imaginea eroului meu. Aveam cîteva holograme reușite luate înainte de reținerea lui la O.O.M. Restul era treaba ordinatorilor, care urmau să compare o mutră etalon cu alte cîteva miliarde de fizionomii. Muncă de cîteva zile. Această operație a redus cercetările la mai multe sute de mii de indivizi foarte asemănători între ei. Firește, mă gîndisem și la faptul că nu era exclus ca Baikonur să-și fi schimbat chirurgical chipul. Aici mi-au fost de ajutor datele personale biosociologice pe care serviciul nostru de informație izbutise să pună mîna înainte de reținerea lui Alam. Dacă n-am fi fost prompti, mai tîrziu n-am mai fi aflat nimic. Toate documentele legate de biografia lui Alambai aveau să dispară, de parcă o taină cumplită trebuia să fie păstrată sub pecete.

Prin alăturarea semnalmentelor cunoscute de noi cu acelea furnizate de mulțimea analizată, trierea a fost

împinsă mai departe, astfel încît pînă la sfîrșit m-am văzut în fața a cincizeci și nouă de Alami posibili (sosii și nesosii). Doar opt se găseau pe Pămînt și numai unul corespundea tuturor parametrilor.

Am transmis filialelor de pe planete dispoziții pentru comunicarea unor date suplimentare, iar eu am zburat spre Australia, unde se stabilise vinatul meu, singurul care satisfăcea toate condițiile, inclusiv asemănarea chipului. Mă ispitise ideea destul de nebuloasă că un om atras de frumos, iar Alam avea un cap extrem de expresiv, trebuia să țină la chipul său și nu și-l va schimba. Și totuși m-am înșelat. Alam nu se operase fiindcă pur și simplu nu-i trecuse prin minte s-o facă; credea că schimbarea domiciliului și paragraful șapte ajungeau să-i asigure incognitoul. „Sînt convinși — mi-a zis el în ultima zi a întîlnirii noastre — că Michelangelo și-ar fi modelat o altă figură dacă ar fi putut. Măcar ca să se distreze.”

Dar să nu anticipez, deoarece merită să vă spun cum l-am „pescuit”. Locuia într-unul dintre orașele antice care, asemenea unui imens val, străbat continentul de la țărmul Oceanului Indian pînă la Golful Carpentaria. Modestul său spațiu locativ, alcătuit numai din cinci încăperi, se găsea tocmai în apropierea pomenitului golf.

Întrebînd infrobotul unde este Bill Mallock (noul nume al lui Alam!), am primit răspunsul vag că nu-i acasă. La amiază însă l-am văzut întorcîndu-se împovărat de niște instrumente ciudate. Între timp, comandasem construirea unei case pasagere peste drum de locuința lui Mallock. Oricît de repede a mers treaba, tot a durat vreo trei ore. Supravegheam lucrările, deoarece voiam ca micul meu edificiu, fără să fie bătător la ochi, să-mi dea posibilitatea să pîndesc de la ferestre poarta blocului din care ieșise Mallock.

La un moment dat s-a petrecut ceva care m-a plictisit din cale-afară: un soi de muște mari, bîzuitoare, îmi dădeau tîrcoale. După anatomia lor am înțeles că nu erau insecte cibernetice, folosite dealtfel doar în explorări dificile. Zadarnic încercai să le gonesc; gîzele alea blestemate parcă înnebuniseră. Nu se apropiau de mine, dar zburau în jurul meu, zumzăind neîncetat. Îmi amintii contrariat o propoziție învățată încă de pe mesele hipnopedice „Muștele sînt specii de insecte dispărute de două sute de ani”. Sau nu sînt muște, am conchis așadar, sau.

aici, în patria cangurilor și a ornitorincului, s-au perpetuat și muștele. Oricum, ce înseamnă civilizația, mi-am spus mohorît, ce folos că am cucerit planetele, că am reușit să înălțăm orașe invizibile, că sintem în stare să transportăm la distanță un om sub formă de undă dacă nu putem face nimic împotriva unui muscoid neurastenizant ! Se întâmplă uneori ca un eveniment esențial pentru existența cuiva să fie proiectat pe un fundal banal, dar obsedant, iar cele două serii de fapte să rămână pentru totdeauna legate în memorie. Mie biziitul unor muște, fie ele și cibernetice, îmi va aminti invariabil și neplăcut episodul căutării lui Alambai.

★

Odată casa pasageră ridicată, m-am instalat, m-am înviorat cu o baie de raze și am avut destul timp ca să iau legătura cu oamenii mei de pe planete. Instruisem un robot observator să-mi dea de veste atunci cînd Mallock va ieși din nou. Aceasta s-a întîmplat imediat după-amiază.

Am pornit în urmărirea lui. Era încărcat cu aceleași bizare ustensile. Fiindcă se îndrepta spre țărmul Mării Arafura, am presupus că voia să pescuiască. Spre surprinderea mea, se opri pe nisipul plajei, în fața unor stînci linse de valuri, și acolo își desfăcu lucrurile și le aranjă în felul în care îmi închipui că făceau pictorii de demult. Așezat destul de departe pe faleză, vedeam bine prin binoclu cum, stînd lîngă șevalet, omul meu își mișca paleta și penelurile.

Prefăcîndu-mă că mă plimb pe țărm, m-am apropiat de Mallock. Am aruncat o privire pe pinza pe care așternea pete colorate și l-am întrebat cu o uimire cît se poate de sinceră

— Scuză-mă că te tulbur... Dumneata pictezi ! ?

El tresări de parcă abia în clipa aceea și-ar fi dat seama de prezența mea, mă cercetă bănuitor, apoi rîse scurt, amuzat

— Da, pictez !

În glasul său adînc se deslușea o anumită mindrie, dar în ansamblu atitudinea îi era destul de rezervată.

— Ești arheolog ? l-am iscodit din nou. Etnograf ?

Fără să mă mai privească, rîse iar și-și reluă treaba. Talazurile se izbeau de stînci într-o cadență regulată,

deși nu uniformă, iar straniile pete policrome ale tabloului, în ciuda faptului că nu întruchipau deloc peisajul dinaintea mea, îmi stîrneau în conștiință acel legănător, spumegător ritm de valuri.

— Nu, nu sînt nici arheolog, nici etnograf, îmi răs-punse într-un tirziu și-și întoarse fața spre mine. Avea ochii albaștri, mult mai albaștri decît marea pe care voia s-o zugrăvească. Mă joc de-a pictura.

— De sute de ani n-a mai pictat nimeni... îndrugai un fel de explicație a erorii mele.

— Nu chiar nimeni, mă contrazise el cu glas domol, dar ferm. Au pictat destui. În general însă pictura trece drept o artă sfîrșită. Ceea ce este altceva... pînă la proba contrarie. Și zîmbi. Îți place? îmi solicită el părerea, arătîndu-mi tabloul.

— Habar n-am dacă asta se cheamă plăcere, biiguii cam încurcat. În orice caz, îmi spune mai mult decît acele fastidioase cadre filmate care vor să transpună realitatea pe niște pereți.

— Chiar asta am și vrut, declară fericit, și în ochi îi citii o anumită simpatie pentru necunoscutul care-i confirma ideile. Am vrut să spun *mai mult*.

Deodată observai nesuferitele muște care mă sîcîiseră înainte. Acum îl atacau pe Mallock.

— Știam că musca-i o specie de mult defunctă, spus-ei. Aici însă văd că mai există. Și încă multe.

— Ciudat, îngăimă pictorul și mi se păru că pălise. Adineaori n-au fost... Cred că au venit cu dumneata...

Îi luai vorbele drept o glumă. Nu-mi convenea totuși că întîlnirea noastră se asocia cu un incident iritant. De aceea mă grăbii să-mi iau rămas bun

— Îmi pare rău că te-am stînjenit în lucru, deși îmi pare bine că te-am cunoscut.

— Poate ne mai vedem, făcu el amabil, dar ochii lui mă sfredeleau straniu, aproape într-un fel dureros.

— Poate. Mîine vii tot aici?

— Da, șopti el, apoi, fără să mă privească, întrebă Dumneata cu ce te ocupi?

— Sînt inginer, îmi amintii de profesiunea unui unchi de-al meu. Caut locul optim pentru amplasarea unei fabrici submarine de alge... și cîteva zile adu-mec teatrul operațiilor.

Îndepărtându-mă, avui și eu impresia că muștele, sau o parte dintre ele, s-au luat după mine.

A doua zi m-a invitat la el, întrucât îmi exprimasem dorința să văd și alte tablouri pe care le pictase. Mi-am dat atunci seama că și cel mai stingher artist tot are nevoie de public (chiar dacă acest public este format dintr-un singur ins). Și, vă mărturisesc deschis, mă simțeam rușinat de faptul că, din pricini cu totul străine de artă, mă substituisem celui privitor ideal.

Acasă la el, Mallock (încă nu eram absolut sigur că era unul și același om cu Baikonur, deși atitudinea lui bizară și umbrită de melancolie m-ar fi îndemnat să înclin spre această identitate) îmi arată tabloul realizat lângă stîncile lovite de valuri. Nu semăna cu priveliștea cunoscută, în ciuda unei anumite tălăzuiri abstracte de linii și culori. Impresia era mai degrabă cosmică decît oceanică; cel mai mult m-a uimit însă acel legănător, spumegător ritm de valuri pe care îl auzeam distinct.

După cea dintîi surpriză am ris, gîndindu-mă că jucăria lui era destul de banală.

— Ai pus un magnetofon să imprime zgomotele mării...

M-a privit într-un mod curios — și vesel, și trist, și mirat, și batjocoritor.

— Ar fi fost prea simplu. Orice copil e în stare de asta...

— Atunci ? !

În loc să-mi răspundă, îmi puse în mînă mica sferă prin care puteam, după voie, să reglez în încăpere intensitatea, direcția și nuanța luminii.

— Ce trebuie să fac ?

— Încearcă singur...

Mi-am dat seama că problema era mai complicată : pe măsură ce iluminam altfel tabloul se schimbau și foșnetele iscate parcă de-a dreptul din culori.

— Într-adevăr, e interesant, recunoscui.

— Ai înțeles ?

— Oarecum. Chiar eu declanșez această muzică policromă...

— Cum o declanșezi ?

— Cred că banda cu sunetele înregistrate e conectată la sistemul iluminării...

— Nu ! Ar fi o soluție încă *exterioară*.

— Vrei să spui că *însuși tabloul cîntă*? ! exclamai, și în glasul meu răsuna supărător o strună ironică, dar ironia nu era decît efectul spontan al neîncrederii.

— Da, însuși tabloul cîntă. Sînt primul om care a izbutit să compună muzică direct prin culori.

— Dar e senzațional! strigai cu toată sinceritatea. (Chiar dacă Mallock nu este Baikonor, mă gîndii, tot mi-a furnizat o știre grozavă!) Nu pricep însă cum ai reușit să...

— Principiul este relativ simplu, iar aplicarea lui, de asemenea, mai ales pentru un mezotronist, căci asta îmi e profesiunea de bază...

— Nu ești artist? replicai prompt, speriat să deschid o breșă spre chestiunea care mă adusese acolo.

Mallock mă scrută cîteva clipe, vru parcă să spună ceva, se răzgîndi și întrebă cu un dispreț ambiguu :

— Cine mai face astăzi artă !

— Dumneata, de pildă...

— Eh ! Experimentez doar o idee ; încă nu este artă.

În tot acest timp, continuînd să manipulez mica sferă fotoreglantă, mă surprindea bogăția de variațiuni melodice pe care le imprimam temei fundamentale.

— Dă-mi voie să te contrazic, spusei. Jucîndu-mă cu acest glob, am impresia că eu însumi sînt un autentic artist, darmite dumneata — autorul...

Peste fața lui Mallock alunecă un surîs vag

— În orice caz, nu așa concepeau arta cei vechi. Și cu toate că ei vorbeau despre corespondențe și despre audiții colorate, ceea ce faci acum e departe de felul în care se definea odinioară nu numai creația, ci și folosirea artei. Ca să pricepi ce-ți spun, e nevoie să-ți dezvălui secretul meu...

În momentul acela m-am simțit proiectat în neant, într-un neant luminos și transparent. Căderea a fost mai degrabă o plutire și mă pomenii așezat pe ceva concret, dar invizibil. Doar propriul trup mi-l mai vedeam suspendat straniu în spațiul fluid și nesfîrșit. Căzusem în cursă, deși experiența m-ar fi putut învăța că marile personalități sînt niște fapte surprinzătoare. Dar Mallock mi se păruse un tip inofensiv, așa că, în loc să-i fi cîștigat eu încrederea, mi-o cîștigase el pe-a mea, iar acum mă găseam în puterea lui. Este drept că existau cîțiva oameni care știau unde mă aflu, dar nu le ceru-

sem încă ajutorul. Alarmați, mă vor căuta aici. dar atunci s-ar putea... Mă înfiorai; un fel de furie mă smulse însă din mijlocul gândurilor negre...

— Alamogorde Baikonur, am strigat, de parcă eu îl prinsesem în capcană, și nu el pe mine... Aștept să-ți dezvălui secretul.

— Știam că ai să vii, se auzi glasul lui Alam, vi-brînd ușor ca într-o reverberație. Colții paragrafului șase trebuiau să-și sfișie victima...

— De ce nu te-ai ascuns mai bine? întrebai ca să nu tac.

De fapt cred că oricît de bine s-ar fi ascuns tot aș fi dat peste el.

— Știam că ai să vii, dar trăgeam nădejdea că nu voi fi descoperit.

— Și totodată ți-ai luat unele măsuri...

— Am făcut tot ce s-a putut, rosti el cu modestie, și dacă situația n-ar fi fost sinistră, aș fi izbucnit în rîs. Reconstituind defuncta artă, continuă Alam, m-am pus în pielea artiștilor din trecut. Toți au fost niște înfrinți, dar au ținut piept destinului pînă în ultima clipă...

— Deci eu joc rolul destinului, încercai să glumesc.

— Oricum, îl suplinești. Cum te cheamă?

— Alfa-Omega, îi spusei porecla mea, de fapt pseudonimul sub care eram îndeobște cunoscut.

— Am auzit de tine, murmură el laconic și adăugă cu o nuanță de ironie. Observ că paragraful șase și-a aruncat marele atu. Și fiindcă „marele atu“ tăcea gînditor, Alam întrebă Cum te simți?

La drept vorbind, nu mă simțeam rău. M-aș fi putut socoti ca la mine acasă, deoarece continuam să locuiesc într-un oraș invizibil; nu m-am mutat într-un Alambai-city din pricina soției mele, care, în materie de urbanistică, e destul de înțeleaptă sau de conservatoare ca să adopte moda la un an după ce s-a demodat. Așadar, prin pereții străvezii nu zăream decît văzduhul; totuși, spre deosebire de încăperea în care mă aflam acum, zidurile apartamentului meu se opacizează de cum le comand, iar mobilierul are un aspect obișnuit, adică este perceptibil cu văzul.

— Taci! ? auzii glasul celuiilalt. Așa e că te-ai născut într-un oraș nevăzut?

— Da, în Marele Schweitzer din inima Africii.

— Eu, în schimb, m-am născut aici, în acest arhaic vierme uriaș, care se tirăște de la o mare la alta. Ceea ce constituie, trebuie să recunoști, o flagrantă diferență sociologică. Căci acesta e adevărul: eram copilul unor oameni săraci. De pomană vei susține că vorba „sărac” n-are nici un sens și, înșirînd o grămadă de pilde istorice, vei încerca să-mi dovedești că, în comparație cu nu știu ce nobil de acum cîteva secole, o duceam mai bine. Astea sînt fleacuri. Eu folosesc cuvîntul „sărac” într-un sens contemporan. Recunosc că omenirea în care trăim are cele mai sănătoase criterii de distribuire a bogățiilor ei. Fiecare își consacră societății talentul și munca, iar în schimb primește tot ce-i necesar personalității lui ca să se dezvolte din plin. N-am nici o obiecție cu privire la acest procedeu. Este cît se poate de natural și de cinstit. Dacă un bărbat și o femeie sînt oameni mediocri, rămîn toată viața niște muritori modești pentru că nici n-au nevoie de mai mult, iar dacă fiul lor este genial intră în rîndul pămîntenilor iluștri. E un dat împotriva căruia n-ai de ce să te revolți. Părinții mei făceau parte din rîndul celor obscuri.

Glasul pe care-l auzeam vorbea liniștit, rezonabil, dar, în ciuda cuvintelor rostite, părea trist și chiar cutreierat de o tainică îndîrjire îndreptată mai mult împotriva lumii decît împotriva mea. Avusesem prezența de spirit să dau drumul micromagnetofonului montat într-un dinte, iar acum ascultam cu gura căscată ca să se înregistreze mai bine.

— Ai să pretinzi, își continuă el univoca dispută, că nimeni nu mai suferă de foame, de frig, de intemperii, că aceste gigantice omizi urbane sînt confortabile și că orice umil muritor al planetei are la dispoziție, în schimbul modestei lui munci, numeroase aparate care l-ar umple de invidie pe un împărat din trecut. E un nonsens! Crezi că pe sclavul salariat din capitalism îl mîngîia faptul că, spre deosebire de el, Alexandru cel Mare n-avea televizor, Carol Quintul nu folosea săpunul, iar Napoleon era lipsit de automobil?

Inflexiunile glasului deveniseră sarcastice, apoi, parcă sub laminorul unor amintiri, luară o turnură mai puțin vehementă

— În copilărie mă fascina tot ceea ce era legat de vlața pe care o duceau oamenii importanți ai planetelor. Auzeam că ei locuiesc în mirifice palate, care ajung la altitudini de mii de metri, că datorită unor tehnici revoluționare aceste metropole stratosferice erau invizibilizate. Tu, care te-ai născut într-un asemenea loc, nu-ți poți închipui ce gânduri pot trece prin capul unui copil dintr-un sordid oraș-vierme. Ce lucru extraordinar ! Să nu vezi în jurul tău decît cerul și doar uneori, sub covorul norilor, Pămîntul innobilat de distanță... Aș fi vrut să admir un oraș diafan, și cînd mi s-a spus că pretind ceva absurd — cum să poți într-adevăr vedea nevăzutul ? —, obiectul rîvnit mi s-a părut de o și mai tulburătoare magie, dorința — și mai arzătoare. Și cîte întrebări fără răspuns nu mă năpădeau, ori cu un răspuns atît de greu de înțeles încît făceau problema și mai misterioasă ! Auzisem că, pentru a coborî pe pămînt de la etajul două mii, ciudații locuitori ai orașelor invizibile intrau în cabine de conversie, erau transformați în propria lor undă și, după o fracțiune de secundă, ajunși la sol, se preschimbau din nou în oameni aievea. Glasul hohoti sardonice Cîte minuni pentru un suflet incult și năîng de copil ! Apoi mă întrebă pe un ton în același timp zeflemisitor și plin de compasiune Cum te simți în leagănul tău nevăzut ? Există ceva mai sublim ?!

Picasem în capcana întinsă de un nebun. Nu era momentul să pun în funcțiune postul-brățară de la mină și să-i chem pe oamenii mei ?

— Nu te speria, caută să mă calmeze glasul, de parcă mi-ar fi ghicit gîndurile. Nu intenționez să te suprim și nici măcar nu vreau să-ți fac vreun rău. Sau, ca să vorbim exact, am vrut să suprim orice influență exterioară care te-ar împiedica să înțelegi faptele relatate. Doar de asta ai venit. Trebuie să înțelegi cît mai mult. Dacă adevărul îți va face rău, te privește. Mie mi-a făcut...

Deodată auzii iarăși bîzîitul acela agasant.

— Unde naiba zboară ? Nu văd nici o muscă.

— Zboară în camera unde mă aflu eu, îmi răspunse cu o umbră de spaimă glasul sau poate numai cu exasperare. Pe urmă parcă se stăpîni și, revenind la monologul intrerupt, îmi spuse Nu te teme.

Situația mi se părea grotescă, absurdă. Aripa bizarului mă înfioră.

— Nu mă tem, șoptii, și eram convins că în acea clipă nu de Baikonur mă temeam. N-ar fi mai bine totuși să mă scoți din vizuina asta ?

— Deocamdată trebuie să rămii acolo...

— Atunci continuă-ți povestirea.

— Am studiat mezonica, prin care însuși nucleul atomic devine un sistem deschis comunicării. Era un domeniu fecund, grație căruia o minte tinăra își putea dovedi agerimea. Și mi-am dovedit-o. Primele grefe mezonice poartă și numele meu...

— Știu. De aceea am și fost uimit când te-am descoperit pictînd.

— Ai fost mirat fiindcă arta a trecut printr-o perioadă de anabioză. De cîteva sute de ani știința înaintează cu o asemenea viteză în necunoscut încît a uitat că, practic, necunoscutul este infinit și că deci umanitatea îl poate sonda mereu și cu rachetele artei. Nu este exclus ca un înțelept aflat la hotarele cunoașterii noastre să considere arta drept o deșertăciune ; nu văd însă de ce n-ar socoti ca atare și știința. Cert e că nu sînt un asemenea înțelept.

— Mi se pare totuși ciudat ca mintea unui om în măsură să exploreze cu rigoare enigmele Cosmosului să se descalifice folosind o metodă care orbecăiește.

— Vorbim despre lucruri prea puțin cunoscute. Întreabă-te cum a fost posibil ca Newton și Einstein, acești titani ai fizicii, să fi avut și ei superstiții, cum a fost cu puțință ca vizionarul matematician Ion Barbu să fi fost unul dintre cei mai mari poeți ai lumii — desigur că nici n-ai auzit de el.

Aidoma respirației timpului pe care deodată n-o mai percepi, deși se materializează în sacadatul tic-tac al unui ceas, zumzetul muștelor îmi pierise din atenție, cu toate că nu contenise nici o clipă. Apoi, în tăcerea lăsată, îl sesizai din nou. Și brusc mi-am amintit de ceva care mă împinse spre o presupunere înspăimîntătoare.

— Și acum să-ți dezvălui taina tablourilor, reluă glasul. Mai întii însă trebuie să-ți spun că realizările mele mezonice mi-au îngăduit, în sfîrșit, să mă mut într-un oraș invizibil. Acolo am găsit și ceea ce se numește iubirea. Era o femeie desăvîrșită, dacă harul frumuseții îl poate înlocui pe acela al inteligenței, dacă farmecul e în stare să joace rolul culturii, iar grația — pe al bunătății.

Poate crezusem că adevăratele-i virtuți sînt nevăzute, ca și structurile metropolei în care locuiam. Mă prinsesem în lațul propriilor mele nostalgii de adolescent. Din dragoste pentru Ginestra mi-am dezvăluit autentică voce; chiar și pentru aceasta ivirea ei a fost providențială...

— Atunci ai început să pictezi ?

— Nu așa însă cum bănuiești. A face un tablou mi s-ar fi părut ceva absurd, deoarece în acea vreme și eu eram amăgit de presupusul apus al artei. Impulsul mi l-a dat un joc : am pictat corpul Ginestrei, vrînd să-i scot în relief unica-i splendoare. Crema cu care i-am uns pielea era constituită din particule fotosonore, astfel încît razele care cădeau pe plaja unde ne scăldam iscau din epiderma femeii mele halouri de muzică. Șocul produs asupra celor de față a fost teribil. Poate că în acele clipe arta înviașe din nou în spume și cîntec.

Glasul lui Baikonur era aproape fericit și cred că numai eu mai sesizam biziitul amenințător al muscoilor.

— Nu văd totuși cum ai ajuns de aici la arhitectură...

— De acolo unde ești nu vezi nimic, spuse mîhnit glasul. Nici eu nu vedeam nimic în orașul invizibil, dar mi-am dat seama numaidecît...

Apoi tăcu de parcă ar fi uitat de mine.

— Și ce s-a mai întîmplat ? întrebai nu atît ca să-l fac să-și reia povestirea, cît din cauza zumzăitului care-mi călca pe nervi.

— De ce te grăbești ? spuse Alambai ca smuls din visare, și din glas îi ghiceam nu numai regretul, ci parcă și faptul că observase și el neliniștitorul zbîrniit.

Și din nou se așternu vibratoare tăcerea.

— Totul a pornit în viața mea de la un accident, reluă el, de la necunoscutul pe care l-am descifrat prea tirziu. În momentul cînd pielea i-a prins să cînte, spre uimirea plăjii, e posibil ca Ginestra să mă fi iubit mai mult. Pe urmă însă... Stupida întîmplare a avut loc la recepția dată de președintele planetei Venus la încheierea congresului mondial consacrat mezontronicii. Nu mi se ceruse, firește, să acopăr obrazul Ginestrei cu fardul acela melodios, dar știam că așteptau cu toții s-o admire, știam că apariția ei va însemna una dintre senzațiile nobilei reuniuni. Nu pot aduce nimănui vreo învinuire în legătură cu eșecul meu lamentabil. Un imprevi-

zibil concurs de împrejurări a făcut ca trecerea Ginestrei prin vasta sală a oglinzilor să coincidă cu inaugurarea fermecătorului sistem de iluminare pus la punct de Billevasé. O defazare de algoritmi — iată tot ce a fost. A urmat un infern grotesc. În loc de adieri, foșniri și murmure, de pe obrajii perplecși ai femeii iubite, izbucni guițatul strident al unor purcei înjunghiați. Cel puțin asemenea sunete conservaseră benzile de magnetofon de la ultimii reprezentanți ai speciei porcine.

Pentru orice specialist evenimentul era cu totul remarcabil; cei de față însă, stupefiați, l-au primit ca pe o monstruozitate. Apoi purceii s-au prefăcut brusc în porci și scroafe, care ne-au îngropat, pe Ginestra și pe mine, în imensul lor hohot lătrător, grohăitor. N-o pot condamna că m-a părăsit. De fapt fusesem unealta hazardului care-i lăsase frumusețea în toată goala-i puritate. Iov sau Plotin, zdrențăroși și acoperiți de bube purulente, n-ar putea fi socotiți urîți, deoarece esența lor e în altă parte. Ginestra însă...

Și glasul se frînse ca-ntr-un oftat. Muștele zumzăiau nervos ori, poate, propria-mi enervare le acorda neliniștea.

— Îmi pare rău, Alam, șoptii fără rost.

— Tot ce există e înscris în cartea destinului, fiindcă există. Poate viitorul să pară mai vesel, adăugă, dar nu părea prea convins. După plecarea ei, am trăit o vreme singur în orașul nevăzut. Curînd am înțeles deșertăciunea existenței mele de pînă atunci. Lucrul acela suprem de a sugera o solitudine aproape siderală în mijlocul unui gigantic haos de termite mi se vădi în toată puerilitatea lui. M-am simțit dezgustat de această păcăleală, pe care o luasem drept cea mai înaltă răsplată. Și deodată mi s-a făcut dor de străvechiul și materialul meu oraș-vierme, de femeile lui, care știu să împartă cu bărbații atît luminile, cît și clipele întunecate ale vieții... Ideea, nefericita idee mi-a venit pe cînd priveam visător prin pereții străvezii ai locuinței mele și, ca într-o suprainpresiune, amintirea umplea cu lucruri vidul care mă împresura. În acea vreme începusem să fac primele tablouri muzicale, ceea ce cred că a înrîurit Ideea. Ce-ar fi, mi-am spus, dacă toate aceste nevăzute locuințe ar deveni pe rînd perceptibile... Sau poate nu toate, ci numai atîtea cîte ar scoate din anonim spațiul înconjurător, fără să răpească ansamblului

aspectul aerian... Deoarece te interesează adevărul, consemnează că ideea mea n-avea nici o finalitate urbanistică. Pur și simplu mă preocupa efectul plastic pe care l-aș fi obținut... Exista totuși o dificultate... Nu vizibilizarea, care însemna pentru mine o chestiune tehnică elementară, de îndată ce aș fi pătruns în uzina centrală..., ci distribuirea golurilor. Să nu te mire... Gîndește-te că orașul nevăzut, înalt de cîțiva kilometri, se întinde pe o suprafață imensă. Îți dai seama că în asemenea condiții nu e chiar atît de lesne de calculat modul în care spațiul plin trebuia să alterneze cu spațiul „gol” pentru a da unui privitor iluzia unei rețele. Era o problemă matematică, asupra căreia m-am zvîrlit cu pasiune.

Mi-am pus în aplicare catastrofalul plan chiar în ziua în care am ajuns la acele ecuații topologice apte, în nălucirea mea, să învioreze neantul. Cred că am fost nebun. Nu m-am gîndit la nimic altceva decît la efectele plastice și la sistemul matematic corespunzător... O idee smulsă din realitate și dusă pînă la capăt deasupra realității... chiar asta e arta... poate de aceea fragilă ca un abur, imposibilă ca piatra, perenă, dar și hărăzită pieirii...

Baikonur tăcu, iar dipterele bîzîiră într-un cor sumbru.

— Scoate-mă de aici! strigai. Vreau să vin lîngă tine.

— N-are nici un rost... Ai dorit adevărul — ți l-am oferit. Multe nu mai am de spus. Cînd voi termina, te vei afla afară. Și acum ascultă. N-am nici un merit în crearea orașelor tip „văzut-nevăzut”. Eu urmărisem cu totul altceva... o iluzie, din păcate, eșuată dezastruos... Ceea ce s-a făcut în numele meu constituie doar rezultatul unei neînțelegeri și consecința unei tehnici atît de avansate, încît chiar și un nerod crîmpei de gînd se poate transforma vertiginos în ceva real. Nu susțin că așa-zisele orașe. Alambai sînt mai rele decît alt fel de așezări, dar ele nu reprezintă opera mea. Opera mea...

La fel de surprinzător cum căzusem adineauri în spațiu, o încăpere se iscă dincolo de unul dintre nevăzuții mei pereți; zării un individ destul de vîrstnic, care se concentra cu toată seriozitatea să stea cu capu-n jos și cu picioarele întinse spre tavan.

— E un amator de yoga, îmi desluși Alam. Am așteptat să-și înceapă exercițiile. Habar n-are că e privit.

Fii atent! Acum voi face ca, pentru cîteva clipe, să te vadă și el...

Omul continua să fie absorbit de excentrica-i îndeletnicire. Ochii săi erau de un verde spălăcit, ușor injectați, din pricina poziției lui pesemne, dar perfect calmi și parcă întorși spre sine, deși îndreptați către camera mea. Cînd mă observă, bărbatul clipi neîncrezător, apoi, dîndu-și seama că nu e prada unei halucinații, își pierde frumosul echilibru inversat și veni grămadă la pămînt.

— Îi suspend iar viziunea spre tine, mă anunță Alam.

Înainte de a mă pomeni din nou înfipt în spațiul vid, apucaî să-l mai zăresc pe bietul om frecîndu-se uluit la ochi, zgiîndu-se la peretele-fantomă și reluîndu-și în grabă poziția răsturnată, doar-doar s-o mai lvi minunea.

Rîsul îmi muri pe buze, căci zbîrnîitul muștelor se dezlănțui dușmănos.

— Ai asistat la un singur caz, reluă obosit Alam. Atunci însă cînd mi-am pus în aplicare planul sute de mii de încăperi au devenit vizibile una pentru alta.

— Așa s-au produs accidentele...

— Parcă un vînt de nebunie se abătuse asupra orașului, dar totul ar fi fost destul de instructiv și de nostim, dacă, din nefericire, grotescul nu s-ar fi convertit în macabru. Treizeci și trei de locatari aflați într-una dintre cabinele de conversie au dispărut. Printre ei se găsea și ilustrul astrobacteriolog Puzzle...

Din pricina zumzăitoarei lui armonice, acest cuvînt misterios mi se păru lugubru¹.

— Știu, murmurai, înfiorîndu-mă. Unii martori susțin că, în momentul reconversiei, din cabină ar fi țîșnit niște insecte. Dar niciodată nu s-a confirmat oficial... E aproape de neconceput...

Tăcui, iar vibrarea care parvenea pînă la mine dovedea că lucrul era totuși posibil. Acum înclinam să cred că muștele mă urmăriseră și înainte de a fi ajuns în Australia. De ce nu mi-au atras însă atenția? Poate din pricină că mă supravegheaseră mai discret decît au făcut-o în orașul-vierme, iar eu, preocupat de Baikonur, uitasem

¹ Puzzle înseamnă în limba engleză „enigmă“, dar puzz se aude apropiat de buzz — „zumzet, bîzîit“ (n. r.).

acel amănunt legat de accidente, amănunt esențial, dar prea nebunesc pentru a-l fi luat atunci în seamă.

— Da, e de neconceput ! gemu glasul. Dar altă explicație nu poate exista. Și apoi muștele astea...

Și numai biziiala lor de coșmar se mai auzi. Fără să vreau, mi-l închipuiam pe Baikonur privind înspăimântat zborul bezmetic și furios al insectelor.

— Crezi că au venit anume... ! ? exclamai, dar nu-mi terminai întrebarea, socotind-o cumplită.

— S-au luat după tine.

Nici un accent de dojană nu distingeam în vocea lui Alam ; doar resemnarea... Am simțit că explodez. Trebuia să acționez într-un fel, să ies din situația dementială în care picasem.

— Scoate-mă de aici ! strigai. Adu-mă lingă tine ! Să dăm naibii afurisitele astea de muște !

Glasul rise încetșor și trist

— Liniștește-te ! Nu e nimic de făcut.

Observîndu-i încăpățînarea, n-am mai fost în stare să mă stăpînesc am pus nervos în funcțiune postul-brățară. Filiala australiană a serviciului nostru era alarmată. Într-un sfert de oră aveau să fie aici. Hotărîrea aceasta ar fi trebuit s-o iau mai de mult.

Lasă-mă barem să văd ce se petrece acolo !

Știam că-l rog zadarnic, dar trebuia să-l țin de vorbă pînă la venirea celor trimiși de filială.

— Paragraful șase are orice drept, rosti amar Alam.

— Dă-l încolo ! izbucnii. Uită-l ! Eu am uitat tot ce mi-ai zis. Acum pricep de ce n-au vrut să-ți dea în vileag locul în care te-ai ascuns.

Eram sincer. Îmi părea rău de Baikonur și mă simteam vinovat de ce i se întîmpla.

— E prea tîrziu, îngăimă el. Nu te necăji degeaba.

— De ce nu ți-ai operat chipul ? Dacă nu te-aș fi descoperit...

Atunci mi-a spus Alam că se socotise apărat de paragraful șapte, că altminteri n-ar fi șovăit să-și modeleze o altă figură.

— Nu-ți face sînge rău, încheie el. Îmi dau seama că, oricum, tot mă găseai. Și era cu neputință să-ți imaginezi ce consecințe vor decurge din întîlnirea noastră. Eu însumi nu m-aș fi putut gîndi...

— De unde știi însă că ele îți vor răul ?

— Nu știu nimic. De fapt, muștele astea nu-nseamnă decît întruchiparea nebuniei mele. E suficient să le ascult cum zumzăie și le-am și înțeles verdictul

— Gonește-le ! zbierai.

— Nu voi reuși, sînt sigur. Și nici nu e nevoie.

Din nou mă cutremură gîndul că stau de vorbă cu un alienat mintal.

— Alam, încercai să-l conving, doresc să te ajut. Orice opinie ai avea însă, dă-mi drumul... Nu mai pot suporta...

— Te-nțeleg, Alfa-Omega, îmi răspunse înfundat glasul. În definitiv... ți-am mărturisit totul... Ce-aș mai putea adăuga ? Totuși e bine că există paragraful șase... Să afle toți povestea mea... Și fără el... adică și fără muște... n-aș fi avut pace... Și acum... adio !

S-a întîmplat așa cum fusesem prevenit. M-am pomenit în stradă. Cei de la filială au sosit la numai cîteva minute mai tîrziu.

Am pătruns în locuința lui Alam. Un avertizor al cuiva din grupul nostru ne semnală primejdia. Dincolo de ușa în fața căreia ne găseam plutea un gaz ucigător.

★

Aceasta a fost povestea ciudată și sumbră a marelui arhitect Alamogordo Baikonur. Spun „arhitect“, deși el nu se considera ca atare și deși în realitate nici n-a fost. Dar ce însemnătate mai are ce era el în realitate, de vreme ce întreaga arhitectură modernă pornește din singulara lui idee. Și poate că aceasta și este concluzia reportajului meu.

În încăperea în care se închisese cu roiul de muște, Alam a fost găsit mort. Pe jos, risipite în jurul său, cadavrele insectelor. Pe masă, o scrisoare, din care extrag următoarele rînduri

„Orice idee nesăbuită constituie sursa unei dezastroase reacții în lanț și o cursă — în ambele înțelesuri ale acestui cuvînt — o goană spre pierzare. Progresul actual e atît de formidabil, încît orice idee poate deveni aievea aproape în clipa în care a fost emisă. Omenirea nu mai are dreptul să aibă idei greșite. Asta e totul.“

OCEANUL CU TRILURI

Așteptau, încordați la maximum, întâlnirea cu ființele care populau, se pare în întregime, acel sistem solar extragalactic.

Pe drum captaseră întâmplător niște emisiuni sonore, venite dintr-acolo. Automatele de tradus le „digerară“ și le retranspuseră în undele armonice cu frecvențe foarte înalte, cu care erau ei obișnuiți, iar biologul navei, neavînd ce face, se distră învățînd vreo cîteva mii de cuvinte, pentru a le folosi, „diplomatic“, zicea el, la ceremonia întîlnirii astrale, prin „viu grai“, și nu prin intermediul translatorilor mecanici.

La cîtva timp după asta, intrară pe neașteptate în zona unor radiații necunoscute, și multe dintre aparatele ultrasensibile de bord și de lucru se defectară. Nu și-ar fi putut corecta traiectoria, dacă n-ar fi primit mai apoi direct din Cosmos un mesaj precis, de data asta transmis direct în codul lor intergalactic. Conținea o sumă de informații tehnice despre sistemul solar cel mai apropiat (tocmai cel spre care doreau să se îndrepte), precum și coordonatele unei stații interplanetare cu escală obligatorie, cu indicația ca ei să aștepte *acolo*, neapărat.

Se opriseră de aceea la periferia sistemului solar, deasupra micului satelit semnalat, care gravita laolaltă cu alți nouă, în jurul unei uriașe și sumbre planete. Planeta cea mare era întunecată și înghețată, în schimb micul satelit indicat strălucea albăstrui și vesel, sub un înveliș alcătuit dintr-o masă transparentă, flexibilă și impene-trabilă. Sondajele lor au arătat că sub calota ciudată, artificială, părea să existe o „stație“ și mai ciudată, oceanică, împărțită prin niște *ecluze* în cîteva compartimente construite tot din materialul protector, transparent.

Așteptau febrili, nemulțumiți de puținele informații pe care le mai puteau primi de la aparate, neștiind ce să facă.

Biologul repetă întrebarea, devenită obsesie pentru toți

— Dar dacă *ei* ne așteaptă sub calotă, adică în apă ?

Mai înainte, discutaseră îndelung, în contradictoriu, despre traiul acelor ființe, desigur superioare din moment ce cuceriseră întregul sistem solar, ba chiar puteau descifra și folosi codul galactic, așa că acum toți erau oboșiți și fără chef de vorbă.

— Eu nu mai pot aștepta. Cobor de unul singur, poate găsesc ceva interesant, măcar o explicație logică, decise biologul și-și pregăti complicatul scafandru individual. Apoi intră în camera de legătură, comandă roboților să-i deschidă trapa exterioară și-și dirijă saltul. Sări temerar, în atmosfera rarefiată.

Calota flexibilă nu-l respinse, cum se aștepta el, ci-l învălui într-un fel de bulă lichidă, sorbindu-l apoi spre interior. De aici, se pomeni imobilizat într-una din ecluze, la început goală, dar care se umplu treptat cu apă.

Cînd apa ajunse pînă sus, peretele transparent lunecă sau cedă presiunii, și el se trezi deodată pe fundul „oceanului“, sau poate într-un rezervor marin artificial, nu tocmai foarte adînc. Mașinal, își verifică aparatele. Legătura cu ai săi era întreruptă.

Biologul fluieră, neplăcut impresionat, apoi își reveni din surpriză și-și conectă toate aparatele din interiorul și exteriorul scafandrului, ca să cerceteze metodic ce e în jurul său. Îndată ce-și stabili vizibilitatea, zări în oceanul verde-intens un peisaj straniu. Niște antene-franjuri, fosforescente, se legănau prin apă ; mai încolo pluteau niște sfere uriașe trandafirii, pe care le luă drept animale sau plante inferioare ; alte mii de *vietăți* strălucitoare, de culori și de forme fantastice, luminescente, jucau în jurul lui, dispărînd brusc în întuneric, cînd îl atingeau. Casca lui auditivă era reglată pentru frecvențe joase, adică pentru a comunica în scara sonoră presupusă proprie acelor ființe superioare, care-l țineau prizonier în bazin. Totuși, cu toate că aparatul nu se defectase, nu auzea nimic. O tăcere plină de surprize îl învăluia.

Între timp, înainta prin apă, surescitat și atent, sperînd vietățile cu forme ciudate pe care le întîlnea.

„Aceste făpturi, aşadar, mă aud sau mă văd“ îşi spuse, şi, deodată, îi trecu prin minte că ele *ar putea auzi ca şi el*, prin ultrasunete. Imediat îşi întrerupse transformatorul din cască, aducându-l la registrul său normal, şi dintr-o dată *oceanul* necunoscut se umplu de sunete, de şoapte şi de şuierături, precum şi de nişte vibraţii foarte mîngioase, pîrînd parcă triluri. Pe planeta de unde venea el, asemenea semnale dulci erau emise de nişte insecte cultivate special pentru cîntecele lor.

„Greieri“ îi veni în memorie un cuvînt nou învăţat. „Triluri de greieri, poate. Greieri de ocean sau privighetori... Nu, privighetorile sînt pare-se nişte păsări, după cum stabilea dicţionarul său galactic. Oricum, glasurile păreau inofensive şi foarte muzicale. Dar şuieratul acesta ? Ah, ce tare e, ce grav !“ Frisonă. Îşi simţea nervii zgîriaţi. „Cine l-o fi scos ? Un animal, un aparat ?“

N-avu timp să verifice, că se şi pomeni în faţa lui cu un corp elastic, masiv, de formă trapezoidală. Un monstru marin, cu două înotătoare laterale şi o coadă puternică.

Avea doi ochi simpli, nu compuşii, cum se aştepta biologul, înfundaţi, mititei şi lucioşi. Capul se termina cu un cioc lung, lung şi înspăimîntător, plin cu dinţi.

Fără nici o îndoială, monstrul scotea sunetele acelea muzicale, dulci de tot, un fel de gungurit de păsări, şi de vibrări de instrument electronic laolaltă. Dar tot de la el pornise şi şuieratul distonant, enervant.

„Aha, gîndi cercetătorul dezamăgit, reglîndu-şi îndată casca pentru registre sonore foarte variate, aşadar astfel arată *greierele* sau *privighetoarea* oceanului acesta. Ce fel de vietate însă o fi ? Superioară sau... ?“

Monstrul stătea înaintea lui, liniştit, fără intenţii duşmănoase şi ciripea în continuare solfegii de ultrasunete. O clipă, exploratorul crezu că visează, dar nu, era perfect adevărat. Semnalele foarte repezi, îninteligibile la început, deveniră cuvinte ale limbii acelui sistem solar, dar cuvinte „cîntate“ într-un mod foarte muzical şi caraghios, prin ultrasunete.

Biologul rîse, şi monstrul inofensiv îi imită imediat rîsul, gargarisîndu-l însă în nişte cascade proprii.

„Ia să-i vorbesc pe limba lui, îşi zise astronautul, surprins, şi articulă prin aparatul special de vorbit, cu desulă dificultate dar limpede

— Ce fel de sursă sonoră ești ?

— Sursă sonoră, grasele dihanie, spărgându-i parcă pîlnia auditivă. Apoi îndată făcu un lucru uimitor — căscă gura sau ciocul și gîlgi ceva neînțeles, rămînînd așa, cu dinții la vedere.

— Ce faci ? întrebă și mai uimit biologul.

— Rid, nu auzi ? gunguri namila.

— De ce rizi ?

— Mă bucur, mă bucur foaaarrrte mult !

— De ce ?

Monstrul chițăi și cîntă ceva neînțeles, pe un timbru grav. Apoi spuse, pe un ton foarte dulce

— Zeii s-au întors... Oho, ce bucurie, zeii s-au întors !

Exploratorul nu-și amintea ce înseamnă „zei“ — poate nici nu figura acest cuvînt în glosarul lui extragalactic.

În orice caz, pînă să se gîndească în ce încrengătură să-l claseze pe simpaticul cîntăreț acvatic, se trezi luat pe sus și azvîrlit din apă, în aer. Cîțva timp circulă așa, ca o scrumbie zvîrlită de ici-colo, între niște mase plastice rotunde, ce se dovediră a fi chiar capete de monștri, aidoma cu cel ce conversase cu el. Prin cască, auzea urlînd, zumzăind și chițăind niște voci pițigăiate sau foarte joase. Le identifică anevoie conținutul, uimindu-se de ce spuneau și nemaiînțelegînd nimic.

— Prinde-l, Jo ! Hop — lă !

— Prinde-l tu ! Zeii sînt aici !

— Vezi să nu-l scapi de pe nas ! Bravo ! Hai, Jo !

— Ține-l bine. E prea ușurel, vezi să nu se înece. Amețit, biologul rezistă un timp, apoi leșină.

Se trezi într-o sferă trandafirie, un fel de adăpost al monștrilor, culcat pe înotătoarea elastică și pare-se tandă a unei astfel de vietăți. În jurul lui începură iar șoaptele și vibrațiile acelea foarte mîngioase. Apoi auzi clar în acea limbă stranie, extragalactică, dar toarsă prin registrul de ultrasunete al monștrilor marini

— Nu e zeul nostru. E un zeu prea mititel.

— Pe Jupiter, e un zeu mic, de douăzeci de ori mai mic decît zeul nostru. Nu-i faceți nici un rău. E totuși un zeu.

— E un crevete mai măricel, zău, un cree-vee-tee..., zicea alt glas scîrțîitor.

— Și miroase a doctorie.

Biologul avea idee oarecum ce e un „crevete“ („fossilă vie, marină, de pe Terra“, zicea parcă dicționarul biogalactic.) Presupuse totuși că *zeii* trebuie să fie numele dat locuitorilor aceluia sistem solar, iar monștrii aceștia poate niște animale îmblinzite, care știau să vorbească.

Nefiind perfect edificat, riscă o întrebare ; articulînd distinct, ca să fie bine înțeles

— Voi sinteți roboți ? Mașini ? Greieri ? Privighetori ? Animale ?

— Sintem prietenii vechi ai zeilor, gînguri careva dintre namile.

Apoi alt monstru rîse limpede, exact cu risul astronautului de acum cîteva clipe, și cîntă nazal

— Sintem Pe-Ve-Zeii. Pevezei, pevezei, peé-veé-zeéii ! Pevezengheeeii !

Și la urmă cîntărețul sughiță, gurlui și miorlăi de cîteva ori.

— Astîmpără-te, fiu al lui Jo ! se auzi imediat o poruncă. Altfel te trimit în bazinul sărat !

Se făcu o clipă tăcere. Biologul își încordă puterile și zise din nou

— Ascultați, *pevezei*, prietenii veseli ai zeilor, duceți-mă la zeii voștri. Sînt un zeu din altă planetă. Am venit în zbor aici. Vreau să vorbesc cu zeii voștri.

— Bine, am înțeles, grăi subțire de tot o voce. Ține-te de aripa mea, să mergem la T.V.F.

— Ce e aceea T.V.F. ?

— Televideofon. Foooon.

— Să mergem, spuse exploratorul ceva mai liniștit.

Unul dintre monștri îl luă pe spinare și-l purtă iute, prin cîteva bazine, manevrînd ecluzele cu precizie. La sfîrșit, îl depuse în interiorul unei sfere albe, cu pereții străbătuți de canale regulate, cenușii.

Gîfîind și sforăind greu, animalul cîntător împinse cu capul o altă trapă. Prin canalele cenușii se aprinse atunci o lumină albă, strălucitoare. În cîteva clipe, sfera deveni luminescentă. Și pereții ei se umplură de făpturi stranii, de douăzeci de ori mai mari decît astronautul din bazin, destul de asemănătoare cu el la cap, numai că aveau *doi* ochi *simplici*, nu compuși, și un cioc cărnos, și dedesubtul ciocului o tăietură transversală, care se mișca parcă mereu. Și aveau *două mîini și două picioare*, stelelor, *numai două picioare !*

În sferă dudu un şuierat, care-l paraliză o clipă pe biolog — apoi se auzi un freamăt.

— Zeii sînt acolo ! Fii cuminte, fiu al lui Jo, ei te vād. te aud, șopti alintoasă dihania. Și apoi urmă tare

— O, zei ai delfinilor, priviți ce zeu mic am desco-perit în bazinul patru... Priviți-l ce mic, hi, hi, hi, ce mic e, ce nostim e, ai zice un creevee...șșșt ! Dar e zeu ca și voi, nu-i așa ?

Făpturile stranii îl priveau pe astronaut fix, în tăcere. Deodată se ridicară. Păreau acum încă o dată mai înalte.

O voce adîncă, puternică, spuse în limba intergalactică :

— Fiți bineveniți printre pămînteni, dragi prieteni. Nu vă așteptam pe voi, ci pe niște oameni de-ai noștri, plecați demult într-o călătorie îndepărtată. Pentru ei am construit, pe micul satelit de hidrocercetări al planetei Jupiter, un far cu semnal automat. Nu vă îngrijorați Vom veni să vă luăm. Vom veni îndată. Pînă atunci, Jo, ai grijă de micul zeu. Ai grijă, Jo. Înțelegi, Jo ? Ai grijă de el.

Delfinul rîse cristalin, şuieră bucuros, apoi cîntă gros, prelung

— Da, înțeleg, dar să mă scarpine ca voi, pe spinare. Pe spii-naa-rrreee !

DULCEAȚA DE CIREȘE AMARE

1

Plaja era pustie. Valurile răscolite de vînt își lepădau cu zgomot monoton spuma pe nisip. Urmăream distrat linia incertă a malului, jocul apei cu hazardul, neînțelesele urme ale zilei păstrate în tiparul umed. Privirea mi s-a oprit pe o alcătuire alburie pe care aș fi putut jura că n-o observasem pînă atunci zăcea în lumina difuză a înserării, foarte aproape de țărm, un trunchi cu contururi omeneste. Mi s-a părut chiar că aud un geamăt stins. Instinctiv, am tresărit, scuturat de un fior. Stăpînindu-mi neliniștea, m-am apropiat. Mi-am azvirlit sandalele din picioare și am intrat în apă trunchiul era al unui copac cojit, adus poate de fluviu și împins pînă aici de talazurile mării. Am răsuflet adînc. Mai cercetam încă bușteanul, cu ciudatele lui forme, cînd m-am simțit privit. Am întors capul : pe cerul împurpurat încă al asfințitului, se profila silueta întunecată a unei femei. Stătea pe terasa restaurantului, rezemată de balustradă, și părea să scruteze orizontul.

M-am întors la mal, mi-am cules sandalele și, legănînd cîte una în fiecare mîină, am traversat plaja desculț. Apa era rece, pantalonii mi se udaseră, iar mersul prin nisipul cald îmi făcea plăcere. Ajuns în dreptul restaurantului, am ridicat ochii spre terasă femeia nu se clintise, continua să privească în aceeași direcție, cu părul și rochia largă fluturîndu-i în bătaia vîntului.

Mi-am văzut de drum. Aveam de mers vreo doi kilometri pînă în orășelul de la vărsarea fluviului, unde descinsesem după obositoarea zi petrecută pe puntea „pasa-gerului“ — vaporul cu viteză de melc pe care avusesem nefericita inspirație să mă imbarc. Ținusem totuși să vin pînă pe plajă, mînat chiar de nostalgia care mă aducea

aici, la capătul deltei vizitasem orașelul cu foarte mulți ani în urmă, în adolescență, și atmosfera lui stranie de tărîm atemporal mă vrăjise pentru totdeauna. Niciodată, apoi, nu mi-am putut imagina un mai deplin loc al izolării senine, al bucuriei solitare, al refugiului în universul himerelor și bunului plac, decît acest fost mare port continental sortit parcă hibernării întru amintire. Pe vremea iubirii mele dintîi, mă adînceam în visare și, ceasuri în șir, plănuiam vacanțe de bezmetică fericire în doi, aici găzduite, la hotar de paradisuri acvatice. Zadarnice planuri, cum zadarnică și neîmpărtășită mi-era iubirea. Și-au trecut anii...

Urbea nu prea semăna cu imaginea pe care i-o păstram în memorie. Urmele războiului, vizibile încă la prima mea vizită — ruinele, inciziile lăsate de gloanțe în tencuiala bisericii, casele pustii cu lacăte ruginite la ușă și ferestre astupate cu scinduri — dispăruseră. Locuințele erau proaspăt zugrăvite, se iviseră multe edificii noi, străzile erau animate, iar pe cheiul fluviului tronau cîteva macarale portuare și un impunător hotel modern. Am ocolit hotelul și mi-am căutat o gazdă, cît mai aproape de capătul dinspre mare al așezării; venisem în căutarea liniștii. Oamenii erau zgomotoși, vorbeau în gura mare, se auzeau portiere trîntite și frîne de automobil. Făcusem, în amurg, drumul spre plajă în speranța că măcar aici, pe malul mării, totul a rămas neschimbat. M-am înșelat și în această privință nisipurile erau străjuite de gherete cu țigări și răcoritoare, de chioșcuri cu articole de plajă de închiriat, iar o construcție din beton armat găzduia binecunoscuta combinație cofetărie-braserie-restaurant-bar, specifică stațiunilor de pe litoral.

2

A doua zi vremea s-a arătat deloc potrivită pentru baie, cu cerul înnoirat și un vînt năprasnic. Am rămas în camera mea, adîncit în meditație. Plecasem de-acasă fără cărți, fără reviste, fără unelte de scris, chiar și fără ceas. Eram intoxicat de civilizație și îmi doream o săptămînă de tihnă deplină, de dialog cu mine însumi. Am avut grijă să-mi aleg o gazdă fără aparat de radio, fără televizor și fără copii mici o femeie de treabă, la vreo

cincizeci de ani, bună gospodină, neîntrecută în gătitul peștelui — cum aveam să mă conving mai târziu. Femeia era văduvă și crescuse, cu destulă trudă, o fată care abia terminase liceul și visa să se facă actriță, spre deznădejdea mamei-si. După cum înțelesesem încă din ajun, când cinasem împreună, deznădejdea era reciprocă, întrucît stăpina casei nici nu vroia să audă de facultate, îndemnîndu-și fiica — mai cu vorbă bună, mai cu ceartă — spre o meserie practică, în măsură să-i asigure existența pînă la măritiș. De pretendenți, desigur, n-avea să ducă ea lipsă, căci, deși cam băiețoasă, era bine făcută și de-o neîndoielnică frumusețe.

După o zi petrecută, așadar, în casă, a urmat o dimineață senină cum numai la mare poate fi văzută. M-am trezit devreme, m-am spălat cu apă rece la cișmeaua din curte, mi-am luat gustarea și, echipat în costum de baie și sandale, am pornit spre plajă. Peste o jumătate de ceas mă aflam instalat pe un cearceaf, tolănit la soare, atent la expunerea metodică a propriei-mi epiderme în direcția perfidei surse naturale de raze ultraviolete care mă silea în fiecare an să năpîrlesc de cîte trei ori înainte de-a dobîndi o ușoară și efemeră tentă arămie. N-a trecut mult pînă să constat că locul hotărit de mine pentru a-mi începe vacanța putea trece foarte bine drept redută a nudismului — mă vedeam împresurat de trupuri goale, mai mult sau mai puțin arătoase, întinse sub umbrare sau lungite pur și simplu în nisip, căzute într-o toropeală de reptilă îndestulată sau cuprinse de-un frenetic neastîmpăr pedestru. Deși mă socotesc trecut de vîrsta convertirilor, o decență gregară m-a îndemnat în chip paradoxal să urmez exemplul vecinilor mei de ocazie.

Mă decisesem tocmai să fac o baie, cînd atenția mi-a fost atrasă de o nou-venită care rătăcea la întîmplare, părăind să caute ceva ori pe cineva. Pe măsură ce se apropia, remarcam asemănarea evidentă dintre silueta ei și cea a enigmaticei femei pe care o văzusem pe terasa restaurantului în seara sosirii mele. Nu-i imposibil, mi-am zis, să fi fost chiar ea — avea aceeași statură, părul la fel de lung și o rochie asemănătoare. Privirile ni s-au întîlnit pentru o clipă și mi s-a părut atunci că o văd surizînd. M-am ridicat și am pornit agale spre apă. Soarele înălțat mult pe boltă începuse să dogorească, și îmbrățișarea răcoroasă a valurilor mă chema irezistibil.

M-am repezit cu pași mari, împrôșcîndu-i pe cei din jur, m-am aruncat înainte și-am început să înot. Să mă scald gol în mare era, pentru mine, o premieră ; inedită, senzația nu-mi părea neplăcută, ba dimpotrivă. Mă simțeam în largul meu, îmi venea să zburd și să cînt, să rid făcînd tumbe prin apă, mușchii îmi fremătau de viață și-mi doream să pot plonja ca un delfin, pentru a țîșni apoi prin aer în salturi arcuite.

Cînd, după o îndelungată desfătare nautică, am ieșit la mal, am zărit-o pe femeia aceea chiar lîngă locul unde îmi lăsasem lucrurile. În timp ce îmi luam prosopul ca să mă usuc, s-a întors spre mine și atunci mi-am dat seama că figura ei îmi era cunoscută.

3

Au trecut cîteva zile fără să se întîmple nimic deosebit. Mă sculam devreme, ca de obicei, mergeam la plajă printre primii, mă instalam în același loc, făceam o baie, după care enigmatică femeie își făcea apariția și se așeza în preajma mea. Îmi spuneam că e o simplă coincidență, deși faptul mă intriga ; eram tot mai sigur că o cunoscusem cîndva, fără să pot spune cu ce prilej anume și fără să izbutesc s-o identific. Nu era pentru prima oară că întîlneam o figură cunoscută dar anonimă, și n-aș fi avut motive să-i acord prea multă atenție, dacă n-ar fi fost îndărătnicia cu care îmi ținea o mută și distantă companie.

Într-o dimineată m-am decis să verific dacă era vorba, într-adevăr, doar de o coincidență repetată prin inerție. Mi-am schimbat deci locul, așezîndu-mă la celălalt capăt al plajei. Mi-am ales o poziție care îmi îngăduia să supraveghez drumul și am rămas în așteptare. Femeia a apărut la ceasul obișnuit și s-a îndreptat spre locul știut. Am urmărit-o o vreme : s-a dezbrăcat și s-a întins la soare, fără să dea semne de căutare, ori de nedumerire. Am socotit situația lămurită și — constatînd că, preocupat de pînda mea, uitasem și de ultraviolete, și de infraroșii — am intrat în apă, hotărît să recuperez și baia amînată. Mă pripisem însă, căci, reîntorcîndu-mă la mal, am găsit ciudatul personaj alături își mutase între timp lucrurile lîngă ale mele.

Era mai mult decît evident că, în felul său, îmi căuta cu tot dinadinsul tovărășia, că nu putea fi vorba de o coincidență, de o întîmplare. Trebuie să recunosc că eram descumpănit, chiar stînjedit. Mi-am scuturat de nisip cearceaful, l-am întins și m-am lungit pe burtă cu ochii închiși, așteptînd ca soarele să-mi alunge senzația de frig cu care mă alesesem după baia prelungită. După cîteva minute, un glas m-a făcut să tresar, un glas deșteptîndu-mi ecouri în abisurile memoriei

— De ce te ferești ?

Am deschis ochii femeia se răsucise spre mine, cu o palmă sub tîmplă și celălalt braț ridicat. Am privit-o, nedumerit probabil și surprins, iar ea a adăugat zîmbind

— Chiar nu mă recunoști ?

Glasul asociat chipului nu făcea decît să-mi sporească ezitarea, eram absolut convins că o mai întîlnisem, dar cu atît mai neînstare să-i ghicesc identitatea. Am șovăit

— Nu... poate e o confuzie.

Se ridică într-un cot și, îndoindu-și brațul liber cu arătătorul spre piept, rosti emoționată

— Irena, sînt Irena !

Numele acesta avu asupra mea efectul unui fulger. Era numele nefericitei mele iubiri dintîii. Numele divinizat al unei fecioare pe care cîndva mi-o imaginam dăltuită în marmura templelor antice. Glasul, da, rămăsese neschimbat ! Dar înfățișarea, dumnezeule, ce umbră palidă... Aș fi putut trece de sute de ori pe stradă pe lîngă ea fără să tresar, fără să întrezăresc vreo asemănare cu imaginea aproape uitată a celei care fusese pentru mine Irena, fără să depășesc sentimentul stupid și vag al reîntîlnirii unui chip fără nume, unul dintre zecile de mii de chipuri cîte se perindă într-o viață de om. Cît despre trup, anii își puseseră pecetea pe alcătuirea atît de armonioasă odată gîtul își pierduse eleganța, sîinii se împliniseră, talia și gleznele se mai îngroșaseră, abdomenul nu mai avea suplețe, picioarele lungi erau străbătute ici-colo de vene ușor dilatate. Mîinile doar rămăseseră fine, grațioase, cu degete delicatese, subțiri. De bună seamă, îmbrăcată și machiată, Irena nu putea să arate mult mai rău decît oricare altă femeie la 35 de ani. Dar acolo, pe plajă, în lumina crudă, vîrsta ei își striga ade-

vărul. M-am gândit că și asupra mea timpul opera aceeași ruină și — pentru întâia oară, cred, — am avut revelația cutremurătoare a îmbătrînirii.

4

În noaptea aceea m-am răsucit multă vreme în pat înainte de a izbuti să adorm. La masa de seară, gazda mă tratase cu un delicios chefal prăjit, iar Klava, fata ei, mă chestionase fără grabă, dar și fără menajamente asupra statutului meu profesional, a principalelor date biografice, a stării materiale și civile, a opiniilor în materie de literatură, teatru, cinema, a convingerilor politice și etice — dînd dovadă de zelul și meticulozitatea unui inspector de personal. Îmi alesesem de la prima replică un rol absolut imaginar și mă amuzasem apoi să-l colorez cu cele mai gogonate detalii. Nu i-am ascuns deci Klavei că fusesem căsătorit de patru ori în mai puțin de zece ani, că deși nu aveam copii legitimi plăteam două pensii alimentare, că dirijam compartimentul măturătorilor de stradă într-o mare întreprindere de salubritate și că în timpul liber dădeam lecții de duel clasic japonez unor pensionare. I-am mai mărturisit, cu oarecare jenă, că detestam femeile și cățelii, că făceam parte din secta tremuricilor, că nu văzusem în viața mea o piesă de teatru, că colecționeam lacăte și buletine de identitate șterpelite chiar de mine, că am tinjit toată viața după o dragoste curată, dezinteresată și platonică — și cîte și mai cîte. Fata mă ascultase tot timpul cu o figură impenetrabilă, după care mi-a declarat că sînt cel mai mare mincinos nu numai dintre cîți întîlnise, ci **dintre toți cîți există pe fața Pămîntului** — exagerare evidentă, cu care mi-am permis să nu fiu întru totul de acord. Oricum, dacă pînă atunci trecusem în ochii ei drept un tip încuiat, copleșit de tabieturi, după încheierea interogatoriului măcar mă privea cu un dram de simpatie. Gazda, dimpotrivă, mă tem că și-a pierdut, în bună măsură, respectul și încrederea pe care mi le arătase pînă atunci și în virtutea căroră era înclinată să dea crezare tuturor scornelilor pe care le debitasem, chiar dacă bunul-simț ar fi trebuit s-o îndemne și pe ea spre în-doială.

După încheierea acestui episod, din care ieşisem mai degrabă în pierdere, m-am retras plin de demnitate în dormitorul meu şi m-am lăsat asediat de amintiri. Şocul reîntîlnirii cu Irena avusese darul să-mi învie în memorie o întîmplare pe care o uitasem cu desăvîrşire. Cu foarte mulţi ani în urmă, pe vremea cînd o iubeam cu patima disperării, fără ca ea să ştie ori să mă ia în seamă, un prieten mă sfătuisese, cu cele mai bune intenţii, să mă adresez unui om căruia îi mersese vestea că ar fi fost în stare să împlinească orice dorinţă. Mai întîi m-am supărat, socotindu-mă luat în deridere, şi cîteva săptămîni nici nu i-am mai răspuns acelui prieten la salut. Treceam însă printr-o stare de crunt dezechilibru şi am început să mă surprind meditînd la pretinsa putere miraculoasă a personajului care îmi fusese recomandat. Îmi dădeam perfect de bine seama că e o aberaţie, o şarlatanie bună pentru cei săraci cu duhul ; totuşi, îmi ziceam uneori, n-ar fi nici o pagubă dacă aş încerca. Simţul ridicolului mi se tocea tot mai mult şi bunul meu amic n-a aşteptat să-i repet de două ori rugămintea cusută cu aţă albă pe care i-o transmiteam, chipurile, din partea unui unchi bolnav de cancer : mi-a dat imediat numele şi adresa „vraciului“, cum îi spunea el, şi nu m-a întrebat apoi niciodată — apreciez şi azi discreţia lui — dacă unchiul meu s-a vindecat ori ba.

Numele „vraciului“ nu-l mai ştiu, deşi în mai multe rînduri, pe urmă, a apărut pe trei coloane prin ziare. Îmi amintesc însă cum a decurs „consultaţia“. Omul locuia într-un apartament obişnuit, cabinetul şi-l instalase într-una dintre încăperile mai mici, utilizată de regulă drept dormitor, iar camera de zi o transformase în sală de aşteptare. Cînd mi-a venit rîndul — înaintea mea mai erau vreo zece oameni, dar mergea destul de repede — prea repede chiar, ceea ce mă cam nemulţumise — am bătut la uşa cabinetului şi am intrat. N-avea asistent şi — cum am aflat mai tîrziu — nici familie. M-a examinat în treacăt cu o privire pătrunzătoare şi, invitîndu-mă să iau loc, mi-a zis de-a dreptul

— Poţi fi liniştit : femeia pe care o iubeşti va veni singură să ţi se ofere.

Cred că am roşit îngrozitor, căci interlocutorul meu a zîmbit indulgent şi — ţinînd între degete o bară me-

talică groasă care, în câteva clipe, s-a curbat ca de la sine — a continuat cu o întrebare

— Te-a trimis cineva sau ai venit din proprie inițiativă ?

— M-a sfătuit un prieten...

— Bănuiești, desigur, că el m-a informat.

— Altfel cum ?

— Dacă poți admite că îmi stă în putere să fac să se împlinească dorințele oamenilor, de ce n-ai admite că știu să le citesc gândurile ? Iar dacă nu, de ce ai mai venit ?

M-a privit din nou și am avut impresia subită că examinează frunzele unei mușcate aflate în spatele meu. Ochii lui scormonitori făceau o notă straniu discordantă cu chipul ca de manechin, cu întreaga-i înfățișare decupată parcă dintr-o revistă de mode. M-a cuprins o teamă instinctivă și m-am ridicat în picioare. I-am pus pe birou două bancnote mototolite — tot ce putusem economisi în limitele modestului meu buget de licean — și am ieșit fără să mai întorc capul, într-o stare de inexplicabilă agitație nervoasă.

Câteva săptămîni am zăcut bolnav, chinuit de îndoieli, ros de porniri contradictorii. Treceam, în câteva minute, de la convingerea detașată că totul a fost o simplă farsă, la gândul că profeția „vraciului“ urma să se împlinească foarte curînd și rămîneau într-o confuză așteptare, de parcă pe ușa camerei mele ar fi trebuit să dea buzna, dintr-o clipă într-alta, cu ochii scâldați în lacrimi de bucurie, Irena și, iradiînd iubire, să-mi sară de gît cerîndu-și iertare. Evident, zilele se scurgeau fără să se întîmple una ca asta. După vreo trei luni, prins în febra examenului de bacalaureat, am început să mă gîndesc mai rar la încercarea mea stupidă de a forța mîna destinului eram pe punctul de a dobîndi certitudinea că mă lăsasem, cu bună știință, pradă imposturii. Decis să pun capăt suferințelor mele, mi-am părăsit orașul natal pentru a urma, în Capitală, cursurile universitare.

M-am trezit, după un an, citat ca martor într-un proces intentat „vraciului“, sub acuzația de escrocherie, abuz de încredere și evaziune fiscală. Mi-ar fi fost cam greu să mă deplasez la fața locului pentru a fi audiat în instanță ; am preferat să întocmesc o declarație scrisă, în care relatam întîlnirea mea cu inculpatul, neuitînd

să precizez că, deși trecuse atîta vreme, făgăduielile lui nu s-au adevărat în nici un fel. Am aflat apoi din ziar că fusese condamnat la cinci ani de închisoare și la plata de despăgubiri ; după cîteva luni, însă, „vraciul“ a evadat în chip misterios și a dispărut fără urmă. Lumea s-a întrecut atunci în a lansa felurite zvonuri și ipoteze, care mai de care mai fanteziste, de la o pretinsă corupere a întregului personal al închisorii, începînd cu directorul și sfîrșind cu paznicul celulei, și pînă la a atribui evadarea proprietății miraculoase a deținutului de a trece prin zid ori de a se face nevăzut. N-au lipsit nici speculațiile asupra călătoriei în timp, partizanii acestei explicații socotindu-l pe „vraci“ fie mesager al unei civilizații extraterestre, fie coborîtor dintr-un viitor foarte depărtat al actualei rase umane. Oricum, mie epilogul acela nu-mi păruse tocmai de bun augur, și multă vreme m-am tot întrebat dacă n-ar fi fost mult mai bine să nu fi avut în nici un fel de-a face cu întreaga istorie. Pînă la urmă, lumea a dat-o uitării, iar eu am procedat la fel și nu mi-aș fi amintit-o, probabil, niciodată, dacă nu mi-ar fi ieșit în cale, într-un chip atît de neașteptat și insolit, Irena.

5

La început, prezența Irenei, în același timp cu mine, în locul unde visasem în adolescență să-mi încoronez iubirea dintii, mi-a părut doar o potrivire ciudată a soartei. Din respect pentru memoria propriilor mele sentimente — deși defuncte, ori poate tocmai de aceea — i-am arătat femeii care mi se recomandase sub numele odinioară sacru pentru mine o desăvîrșită stimă, ba chiar bunăvoință. La prînz, cînd plecam de la plajă, o conduceam la hotelul de pe chei, unde spunea că are închiriată o cameră. Într-o zi, mi-a propus să iau masa cu ea, la restaurantul hotelului, și n-am găsit motive s-o refuz. I-am solicitat doar un răgaz, ca să trec pe la mine să mă schimb și să-mi previn gazda care, ca de obicei, mă aștepta cu mîncarea pregătită. După o jumătate de oră mă aflam, conform înțelegerii, în holul hotelului. În cîteva minute se arată și Irena, dichisită cu mare artă, și, trebuia să recunosc, mi-a părut aproape atrăgătoare.

Prințul s-a desfășurat într-o atmosferă ușor ceremonială. Costumați amândoi conform etichetei urbane, ne simțeam oarecum stinjenți și țin minte că debitam plătitudini înfiorătoare. Serviciul era sub orice critică, ceea ce o făcu pe Irena să protesteze în mai multe rînduri, bineînțeles fără efect. Eu mi-am păstrat calmul și aerul politicos cu care am reușit nu o dată să-mi scot prietenii din sărite. N-am admis cu nici un chip ideea de a nu achita întreaga consumație, ceea ce îi oferi Irenei un bun pretext ca să mă invite la ea, la o dulceață de cireșe amare, fabricație proprie.

Mi-ar plăcea să cred că ceea ce a urmat după dulceață s-a datorat, din parte-mi, exclusiv duiosului meu respect, pomenit mai sus, pentru memoria adolescenței. Deși, dacă stau bine să mă gîndesc, poate că erau și alte temeieri să nu resping femeia puțin trecută, dar savuroasă încă, coaptă, dar nu veștedă, care mi se oferea cu neprefăcută exaltare. Dacă aș fi bănuir înșă tot ce avea să se întîmple mai apoi, m-aș fi lipsit bucuros chiar și de multlăudata dulceață de cireșe amare.

6

N-am să pricep niciodată prin ce împrejurare ajunsese Irena să facă parte din categoria acelor femei de care — dacă ai avut cumva neșansa să pună ochii pe tine — ți-e mai greu să te descotorosești decît de o eczemă netratată la timp. Fapt este că am plătit cam scump pioasele gînduri pe care le păstrasem iubirii dintîi Irena se dovedi curînd cea mai absurd posesivă și îndemînată sufocantă ființă din cîte am cunoscut vreodată. La început nu mi-am dat prea bine seama cum stau lucrurile și m-am lăsat dus ca de vîltoare. Mă copleșea cu atenții, se străduia să fie cît mai amuzantă, reușea chiar să mă facă să mă simt bine. Dar faza asta n-a durat decît vreo două zile; deși îmi petreceam tot timpul cu ea, încît personalul hotelului ajunsese să mă trateze ca pe un client de-al lor, o solidă precauție atavică mă aducea peste noapte în birlogul solitudinii, la răbdătoarea mea gazdă. Irena a luat-o drept sfidare și a pornit la ofensivă, așediîndu-mă cu repetate somații să mă mut la ea, la hotel

și izbutind în acest fel să-mi trezească, în sfârșit, vigilența.

Pe măsură ce eu manevram în retragere, iscusita femeie țesea noi planuri de învăluire, mereu mai îndârjită. M-am ferit să-i mai ofer chiar și cel mai neînsemnat gest de tandrețe — capitol la care, de la bun început, n-am dovedit prea mult entuziasm. Mi-a suportat cu stoicism politețea rece și măsurată, ba aş putea spune că abia atunci își dezvălui întregul arsenal de vrednică urmașă a Evei. M-am văzut silit să devin dur și cinic, dacă nu chiar grosolan. Zadarnic: se ținea după mine ca o umbră, ieșea în zori pe plajă și stătea de veghe pînă apăsă, mă silea să mă instalez pe cearceaful ei, știind că nu-mi convine să mă dau în spectacol, se scălda în preajma mea, avea grijă să nu mă ardă soarele, îmi pregătea gustări, îmi aducea răcoritoare de la chioșc, inventa jocuri și glume care mie îmi păreau ridicole, după cum fiecare vorbă a ei mă scotea din sărite. A încercat chiar să pătrundă în ultimul meu refugiu, dar i-am interzis atât de categoric să se apropie de casa unde stăteam în gazdă, încît s-a speriat de-a binelea. Purtarea mea o chinuia, desigur, deși se străduia să nu mi-o arate. Își pierduse somnul și pofta de mîncare, ochii i se adînciseră în orbite, slăbea de la o zi la alta, trecea brusc de la hohote de rîs la lacrimi și cred că nu-i lipsea mult pînă să aibă nevoie de o internare în spital.

La un moment dat, i-am propus să mă dea dracului, să-și vadă de odihnă și de sănătate, iar pe mine să mă lase în pace. Venisem singur, în căutarea liniștii și a unui loc de meditație, fără cea mai mică dorință de a mă lansa într-o aventură. Acceptasem tovărășia ei doar în virtutea unor amintiri care mi-erău dragi și, în nici un caz, nu suportam s-o văd nenorocindu-se. Irena a izbucnit în plîns, apoi s-a stăpînit și mi-a făcut o mărturisire surprinzătoare: prezența ei nu era o întîmplare, întîlnirea noastră nu era rezultatul unei coincidențe, cum îmi păruse mie. De cîțiva ani descoperise — nici ea nu înțelegea prea bine — că era îndrăgostită de mine. Multă vreme s-a zbatut între nedumeriri de tot soiul, în primul rînd din pricina faptului că nu mă mai văzuse din liceu — și, chiar atunci, mă știa foarte vag, fără a-mi acorda atenție. Brusc însă, printr-un miracol al memoriei, îi apăsă în minte cu o claritate surprinzătoare chi-

pul meu, ba chiar și numele — despre care ar fi putut să jure că nu-l cunoscuse. Crezuse că-i va trece nici vorbă de așa ceva! Pasiunea ei, care o speria, creștea în intensitate, așa încît, în cele din urmă, o acceptă ca pe o realitate și încetă să se mai mire. Începu o adevărată anchetă pentru a-mi da de urmă și, cîteva luni, așteptă un prilej convenabil ca să mă întîlnească. Cum n-avusese de gînd să-mi dezvăluie toată această pățanie, căuta o situație în care întîlnirea să pară cît mai firească, lăsîndu-i șanse maxime de succes. A aflat despre intențiile mele de a-mi petrece vacanța în orașelul de la gurile fluviului și a socotit că găsise tocmai ocazia rîvnită. Acum mă implora să n-o alung, să n-o părăsesc, s-o accept; îmi făgăduia să fie rezonabilă, să nu mă sufoce. Nu-mi cerea decît să-i recunosc dreptul de a mă vedea din cînd în cînd, fără nici o altă obligație din partea mea.

7

Tînguirile Irenei ar fi avut, poate, darul să mă înduplece — deși eram alergic la orice constrîngere, și mai ales la presiunile de ordin sentimental — dacă ciudata ei mărturisire nu m-ar fi pus pe gînduri și dacă, a doua zi chiar, n-aș fi constatat că asaltul e reluat de la capăt, mai înverșunat ca oricînd. Exasperat, am recurs la un procedeu nu tocmai elegant, dar pe care îl credeam cel mai eficace i-am propus Klavei, care tot vroia să se facă actriță, un rol de logodnică. Fata a acceptat mai repede decît mă așteptam, dar, preocupat de grija de a ieși din impasul în care intrasem, n-am acordat faptului nici o atenție.

Stratagema a reușit de minune. După ce i-am prezentat-o Irenei pe „logodnica“ mea, femeia s-a retras năucită și, în mai puțin de un sfert de oră, a dispărut de pe plajă. Trebuie să recunosc că ideea de a o pune față în față cu o fetișcană de nouăsprezece ani era cu totul lipsită de cavalerism. Cît despre Klava, ea și-a interpretat în continuare rolul cu multă convingere, chiar cu talent așa zice, făcîndu-mă ținta invidiei și a ironiei celor din jur.

Plaja era pustie. Valurile răscolite de vînt își lepădau cu zgomot monoton spuma pe nisip. Urmăream distrat linia incertă a malului, jocul apei cu hazardul, neînțelesele urme ale zilei păstrate în tiparul umed. Privirea mi s-a oprit pe o alcătuire alburie pe care aș fi putut jura că o mai văzusem zăcea în lumina difuză a înserării, foarte aproape de țarm, un trunchi cu contururi omenesti. Mi s-a părut iarăși că aud un geamăt stins. O fi tot vreun buștean adus de fluviu, mi-am zis, amuzat. Mi-am scos sandalele, mi-am ridicat pantalonii pînă la genunchi și am intrat liniștit în apă. Pe măsură ce mă apropiam, însă, ceva îmi părea în neregulă prea era vădit antropomorfismul bușteanului aceuia. Am grăbit pașii, tot mai agitat, pînă am ajuns să alerg, improșcîndu-mă pînă-n creștet.

M-am aplecat peste corpul inert, plimbat încoace și-ncolo de talazuri, și am recunoscut-o pe cea care fusese Irena. Am ridicat-o pe brațe și am depus-o pe nisipul cald încă. Trupul ca de gheață căpătase o splendoare feciorelnică, iar chipul îi era la fel de frumos ca pe timpul cînd o cunoscusem. Am încercat să-i fac respirație artificială zadarnic. Stăteam în genunchi, comprimîndu-i cu palmele toracele, cînd m-am simțit privit cu insistență. Am ridicat ochii la cîțiva metri veghea un om înveșmîntat într-un costum nemaivăzut, aducînd vag cu echipamentul astronauților. Am tresărit, scuturat de un fior, căci omul acela era chiar „vrăciul”. Mi-am coborît din nou privirea spre trunchiul pe care mă străduisem, fără succes, să-l aduc la viață și am rămas impietrit eram rezemat cu palmele de un buștean. Am auzit atunci un rîs batjocoritor.

M-am trezit scăldat de sudoare. Prin ferestre pătrundea o lumină difuză și mi-am dat seama că mă aflu într-o cameră străină. Cîteva clipe am rămas dezorientat, apoi am început să identific mobilierul și dispunerea lui eram totuși, la gazdă. Camera îmi păruse străină deoarece eram obișnuit cu dormitorul meu de acasă. Am adormit din nou.

M-am sculat dis-de-dimineață și mi-am făcut bagaje. Mi-am luat rămas bun de la gazdă și de la Klava, mi-am cumpărat un bilet și m-am instalat pe puntea „pasagerului”. Cum pînă la plecare mai aveam o bună jumătate de ceas, am coborît pe chei și, urmărit de-un gînd, am intrat în holul hotelului.

— Aș vrea să las un mesaj pentru domnișoara Irena — i-am spus băiatului de la recepție.

— Irena și mai cum ?

Ușor nedumerit, am rostit numele ei de familie.

— Nu locuiește la noi, mi-a răspuns recepționarul după ce și-a consultat registrele.

— A plecat ?

— Nu, domnule, s-a impacientat băiatul, n-am înregistrat nici o persoană cu acest nume.

— Imposibil, am protestat eu, a stat la camera 231 !

S-a uitat din nou prin hîrțiile lui și a precizat

— Camera 231 stă neocupată de trei săptămîni.

— Dar am urcat zilnic cu Irena, am izbucnit atunci, doar mă mai ții minte, nu-i așa ?

— Pe aici trece lume multă, mi-a răspuns recepționarul, cu un surîs larg și echivoc. Îmi pare rău că nu vă pot fi de folos.

Am ieșit gînditor pe chei, am trecut pontonul și m-am așezat pe o bancă de la proră. Vaporul a pornit lent, după ce icnise de cîteva ori dintr-o sirenă răgușită. M-am pomenit brusc cu ochii astupați de două palme desigur, o invitație să ghicesc cine stătea în spatele meu. Mi-am eliberat ochii și am întors capul : era Klava.

10

— Îți place Borges ? mă întreabă vecinul meu de compartiment, după ce m-a ascultat fără să mă întrerupă. Are el o povestire intitulată, dacă nu mă înșel, „Abenjacán el Bojarí, mort în labirintul său“... Ceva despre un rege, un sclav și un leu uciși de un strigoi !

— Cred că-mi amintesc...

— Întregul mister era spulberat acolo prin examinarea aceluiaşi fapte dintr-un unghi diferit. După mine, exact aşa stau lucrurile şi în cazul matală.

Nu prea înţeleg ce vrea să spună şi aştept explicaţii. El vede că mi-a deşteptat interesul, dar, parcă dinadins, îşi prelungeşte tăcerea, cercetându-mă prin lentilele fumurii ale ochelarilor. Mă simt dominat, senzaţie deloc plăcută, şi îmi stăpinesc cu greu atît dorinţa de a cere lămuriri, cît şi pornirea orgolioasă de a fi ironic.

— Faptele pe care mi le-ai relatat, îşi reia vecinul meu ideea, sînt enigmatice numai la prima vedere sau, mai exact, numai pentru gîndirea comună. Dacă am admite că personajul pe care l-ai numit „vraci“ deţinea într-adevăr puterea de a interveni în desfăşurarea evenimentelor, cele întîmplate capătă o explicaţie firească.

— Dar premisa însăşi ar fi incredibilă. Cum spunea Mauriac despre interpretarea dată de Monod codului genetic „Ceea ce zice acest profesor este mult mai de necrezut decît ceea ce credem noi, ceilalţi bieţi creştini“.

— Totuşi, adevărul era de partea lui Monod.

Tăcem din nou, şi încep să regret că nu port şi eu ochelari fumurii.

— Care va să zică, înşin cu un oarecare dispreţ, dumneata ai putea admite că „vraciul“...

— De ce nu ? Evident, pentru un om al secolului XX, asemenea putere ar ţine de domeniul magiei. Dar dacă „vraciul“ era, într-adevăr, un călător în timp ?

Îmi vine să-i trîntesc interlocutorului meu cîteva expresii mai puţin academice cu privire la călătoria în timp.

— Uite ce-i, domnule, zic, faptul că ţi-am făcut unele confesiuni nu-ţi dă dreptul să mă iei peste picior. Să nu confundăm viaţa cu literatura !

— Ba deloc, protestează el, te asigur că n-am avut asemenea intenţii.

— Doar nu vrei să mă faci să cred că dumneata consideri verosimilă ideea periplului temporal ? Şi, chiar aşa stînd lucrurile — mă rog, te priveşte strict personal —, poţi să-mi spui ce motive ar fi avut „vraciul“ să mă vîre într-o asemenea încurcătură ?

— Vezi, în privinţa asta aş fi şi eu curios să aflu mai multe. Judecînd după mărturia dumitale, actul lui pare absolut gratuit şi, desigur, condamnabil. Rămîne de sta-

bilit dacă a fost vorba de rea intenție, de un gest deliberat sau doar de nepricepere. Nu trebuie să pleci neapărat de la ipoteza că toți indivizii unei civilizații mai avansate sînt oameni perfecți, un soi de mesageri ai unei societăți filantropice care străbat cosmosul pentru a săvîrși opere de binefacere. Apoi, chiar animați de cele mai bune intenții, ei ar mai putea să și greșească. Și cele mai evolute mașini se defectează uneori. E posibil ca „vraciul” să nu fi stăpînit prea bine tehnica intervenției în loteria destinului, să fi fost un biet ucenic într-ale cronoplastiei. Sau, și mai probabil, să fi avut o altă noțiune a timpului, ori să fi trăit incomparabil mai mult, încît să fi fost incapabil să sesizeze deosebirea — pentru dumneata esențială — dintre împlinirea acelei dorințe într-o zi, într-un an sau într-un deceniu.

— Dacă e adevărat că nu-ți bați joc de mine, și nu sînt sigur, îmi spun eu cu voce tare, în semn că aș prefera să închei discuția, atunci dumneata, stimată domn, ai citit fără îndoială prea multe romane științifico-fantastice.

Și cu asta mă închid în mine, reîntorcîndu-mă cu gîndul la imaginea bușteanului legănat de talazuri, care de la un timp a început să mă cam obsedeze. Ce mi-o fi venit să relatez unui străin toată această pățanie pe care, dacă stau acum să mă gîndesc, chiar celui mai bun amic cu greu i-aș istorisi-o ? Afurisită treabă ! Omul meu tace. După o vreme, se ridică, își îmbracă scurta albăstrie — care a zăcut în plasa pentru bagaje, azvîrlită peste o casetă metalică — și-mi zice

— Eu cobor la prima stație. Te rog să mă ierți, n-am vrut să te jignesc.

— Nici vorbă, îi zîmbesc eu politicos, fii pe pace !

Își ia caseta și iese din compartiment. Trenul se oprește. Deschid geamul, îl văd coborînd pe peron și-i fac semn cu mîna. Îmi răspunde la fel. Și cum stă așa, cu fața spre mine, surîzînd jovial în timp ce trenul se pune în mișcare, îmi dau seama că scurta lui albăstrie pare confecționată dintr-un material care seamănă izbitor cu acela al costumului purtat de „vraci” cînd mi s-a arătat în somn.

S U M A R

ION HOBANA	
Cuvint înainte	5
ALEXANDRU MACEDONSKI	
Oceania-Pacific-Dreadnought	7
VICTOR EFTIMIU	
Un asasinat patriotic	15
TUDOR ARGHEZI	
În preistoric	31
FELIX ADERCA	
Pastorală	39
VICTOR PAPILIAN	
Groază	44
OSCAR LEMNARU	
Triumful lui Crookes	54
MIHU DRAGOMIR	
Reversul domnului Valdemar	60
HORIA ARAMĂ	
Planul preparat	78
VOICU BUGARIU	
Discutind despre mesaj	89
VLADIMIR COLIN	
Giovanna și ingerul	97
CONSTANTIN CUBLEȘAN	
Săgețile Dianei	124
DOREL DORIAN	
Arheo Vlastia	141

CECILIA DUDU	
Corsarul	156
ION HOBANA	
...un fel de Spațiu	181
EDUARD JURIST	
Inspectorul Bott intră în acțiune	188
VICTOR KERNBACH	
Paradoxul dublurii	194
MIRCEA OPRIȚĂ	
O falie în timp	209
ADRIAN ROGOZ	
Alambai sau arcanele artei	232
GEORGINA VIORICA ROGOZ	
Oceanul cu triluri	251
GHEORGHE SĂSĂRMAN	
Dulceața de cireșe amare	257

Lector: GABRIELA IOAN
Tehnoredactor: ELENA PREDA

*Apărut 1976. B.T. 10 VII 1976. Tiraj 11.800, broșate.
Coli tipar 17,25.*

Tiparul executat sub comanda
nr. 333
Întreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918”
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București,
Republica Socialistă România